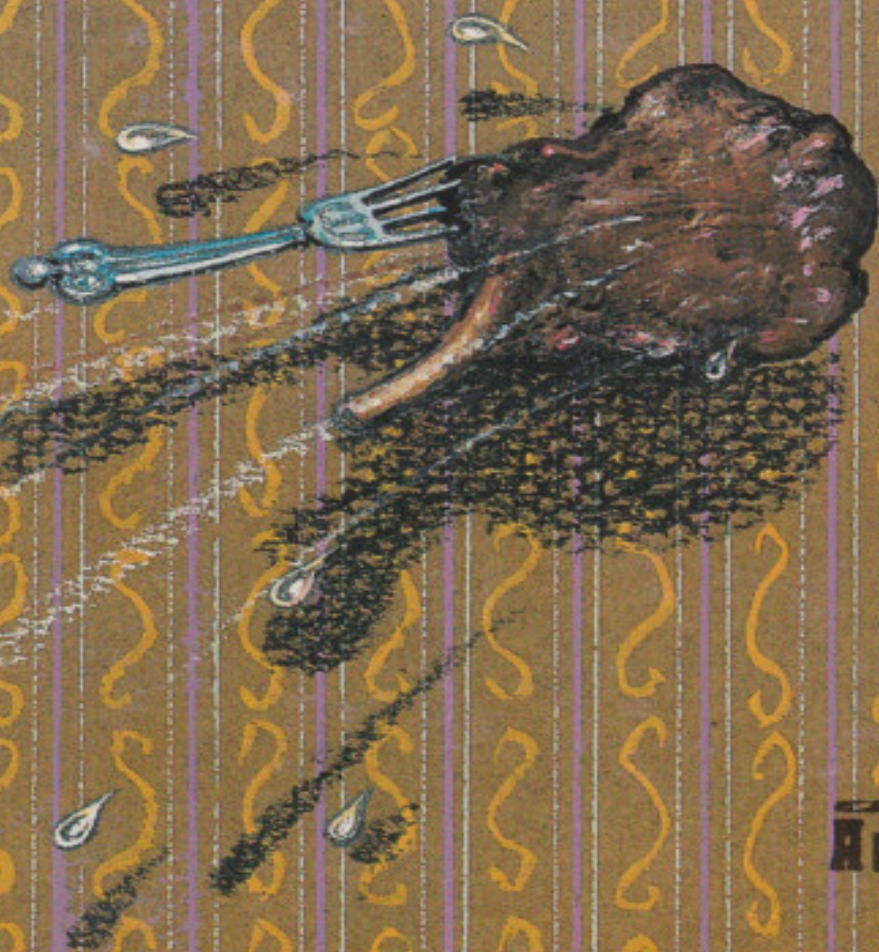

О.ХЕНРИ

ТЪРКАЛЯЩИ СЕ КАМЪНИ

НОВИ РАЗКАЗИ

Анубис

О. ХЕНРИ
ТЪРКАЛЯЩИ СЕ КАМЪНИ
РАЗКАЗИ

Превод: Тодор Вълчев

chitanka.info

НАЙ-ЧЕТЕНИЯТ

За О. Хенри (Уилям Сидни Портър) са изписани томове. Ако не и тонове. Оценките на критиката се люшкат от едната крайност до другата. Остава неизменен само един факт: О. Хенри е най-четеният автор на нашия объркан ХХ век. Това е установено още в 1965 г. от американеца Юджийн Кърънт-Гарсия, негов изследовател и последовател (в смисъл че го последва в отвъдното, макар и много по-късно).

Околосветското пътешествие на Уилям започва скоро след смъртта му от Англия, Франция и Русия, за да стигне до всички кътчета на земното кълбо и до езици като ашанти и йоруба. Разбира се, технически е невъзможно да се изчислят точно всички издания, преиздания и тиражите им, но към посоченото време споменатият изследовател смята, че само извън САЩ те наброяват десетки и десетки милиони. А по-късно един полски автор твърди, че книгите на О. Хенри надхвърлят всички тиражи на Библията и на класиците на марксизма-ленинизма, взети вкупом. Не е известно някой критик да се е наел да обясни това явление. (Може би олимпийците нямат желание да влизат в спор с най-компетентния критик — читателя?)

А ти какво ще кажеш, любезний български читателю?

Тодор Вълчев

МЕЖДУ ДВА РУНДА

Майската луна хвърляше силна светлина върху частния пансион на госпожа Мърфи. Ако се справите с календара, ще разберете върху каква огромна територия падаха нейните лъчи. Пролетта беше в разгара си и скоро щеше да последва разгара на сенната хрема. Парковете гъмжаха от нова зеленина и от зелени купувачи от западните и южните щати. Цъфтяха цветя и процъфтяваха курортните агенти; въздухът и съдебните присъди омекваха; навред се въртяха латерни, шадравани и карти.

Прозорците на пансиона на госпожа Мърфи бяха отворени. На високата площадка пред входа група пенсионери седяха на кръгли черджета, подобни на палачинки.

На един от прозорците на втория етаж госпожа Маккаски чакаше мъжа си. Вечерята изстиваше на масата. Колкото и да бе гореща, горещината ѝ премина у госпожа Маккаски.

Маккаски се прибра в девет. Носеше палтото си на ръка, а лулата в зъбите. Той се извини на пенсионерите на площадката, докато си проправяше път между тях и избираше къде да стъпи с невероятно големите си ходила.

Когато отвори вратата на стаята, остана приятно изненадан: вместо обичайното колело от печката или пресата за картофи към него полетяха само думи.

Господин Маккаски реши, че милата майска луна е смекчила сърцето на съпругата му.

— Аз всичко чувам — полетяха към него заместителите на кухненската посуда, — на всяка пачавра се извиняваш, че си настъпил полите ѝ с крачищата си, а на жена си шията ще настъпиш и все едно нищо, пък аз чакам ли, чакам, очите ми се изгледаха, вечерята изстина, дето я стъкмих с последните пари, щото ти всичко изпукваш в събота при Галахър, а на всичко отгоре днес два пъти идваха от газовата компания да си искат таксата.

— Жено — каза господин Маккаски, като метна на един стол палтото и шапката си, — не пискай толкова, че ще ми развалиш апетита. И не се отнасяй презрително към учтивите обноски, така рушиш цимента, който споява тухлите на основите на обществото. Щом две дами стоят на пътя му, кавалерът просто е длъжен да поиска разрешение да мине между тях. Махни си, ако обичаш, свинската зурла от прозореца и слагай масата.

Госпожа Маккаски се вдигна тежко от мястото си и отиде при печката. По някои признаци Маккаски разбра, че не го чака добро. Когато краищата на устата ѝ паднат ниско, като барометър, това предвещава градушка — от глеч, емайл и метал.

— Ще ти дам аз на тебе една свинска зурла! — кресна госпожа Маккаски и запрати по стопанина си кастрол, пълен с бекон и ряпа.

Господин Маккаски не беше новак в този род дуели. Той знаеше какво трябва да последва подир откриването. На масата имаше печена свинска пържола, гарнирана с трилистник. Той си послужи с нея и получи в отговор хлебен пудинг в глинен съд. Парче швейцарско сирене, добре изстреляно от мъжа ѝ, улучи госпожа Маккаски под окото. Когато тя отвърна с отлично прицелен кафеник, пълен с горещца, тъмна, нелишена от аромат течност, с това би трябвало да завърши менюто, а с него и битката.

Ала господин Маккаски разбираше от кулинарно изкуство. Нека безпаричните бохеми завършват яденето си с чашка кафе. Нека правят тази досадна грешка. Той ще направи нещо по-хитро. Купичките за изплакване на пръстите не бяха извън обсега на неговия жизнен опит. В пансиона на Мърфи не се употребяваха, но техният еквивалент му беше под ръка. Той тържествено зафучи един емайлiran леген към главата на своя брачен противник. Госпожа Маккаски се дръпна навреме. Тя посегна към ютията — нещо тонизиращо преди лягане, — с която се надяваше да сложи край на този гастрономичен двубой. Но някакъв силен писък долу ги спря и ги накара да сключат неволно примирие.

На тротоара пред къщата стоеше полицаят Клири и наострил ухо, се вслушваше в трясъка на разбиващите се домашни потреби.

„Пак този Джон Маккаски и благоверната му — разсъждаваше полицаят. — Дали да не се кача да ги разтърва? Не, няма. Та това са

женени хора, нямат кой знае какви удоволствия. Ще мирясат скоро. Сигурно няма да вземат съдини от съседите.“

И тъкмо в този миг от долния етаж се разнесе пронизителен вопъл — израз на страх или на безутешна мъка. „Трябва да е някоя котка“ — каза си полицаят Клири и закрачи бързо надолу по улицата.

Пансионерите на площадката се размърдаха. Господин Туми, застрахователен агент по рождение и следовател по призвание, влезе вътре да изследва причината за този вик. Върна се да съобщи, че малкият на госпожа Мърфи, Майк, е изчезнал. Непосредствено след вестителя изскочи самата госпожа Мърфи, тежка двеста паунда, която се обливаше в сълзи и обзета от истерия, пищеше до небесата за загубата на трийсет паунда лунички и бели. Неприятна гледка, наистина, но господин Туми седна до госпожица Пърди, модистка, и ръцете им се стиснаха съчувствено. Сестрите Уолш, стари моми, които вечно се оплакваха от шума по коридорите, мигом се заинтересуваха дали някой не се е сетил да надзърне зад стоящия часовник.

Майор Григ, който седеше до дебелия си жена на горното стъпало, стана и си закопча палтото.

— Изчезнал ли е? — възкликна той. — Ще претършувам целия град.

Жена му не му позволяваше да излиза след залез слънце. Но сега каза с баритоновия си глас:

— Върви, Лудовик! Каменно сърце има онзи, който може да гледа безучастно мъката на една майка и да не ѝ се притече на помощ.

— Дай ми трийсет... или по-добре шейсет цента, любов моя — каза майорът. — Кой знае колко далеч се е изгубило. Ще ми трябват за трамвай.

Старецът Дени от четвъртия етаж, който седеше на долното стъпало и четеше вестника си на светлината на уличната лампа, обърна страниците, за да си довърши статията за стачката на дърводелците. Госпожа Мърфи виеше към луната:

— О, къде е Майк, за бога, къде е детенцето ми?

— Кога го видяхте последния път? — попита старецът Дени, поглеждайки с едно око бележката за профсъюза на строителите.

— Ох — изпъшка госпожа Мърфи, — знам ли, вчера, а може би преди четири часа. Не помня. Пропадна вдън земя, милото ми детенце. Тази сутрин играеше на тротоара, а дали не беше в сряда? Толкова

много работа имам, не мога да помня всичко. Но претърсих цялата къща от тавана до мазето. Няма го и толкоз. О, боже мой...

Смълчан, мрачен, огромен, градът винаги издържаше нападките на своите хулители. Казват, че е твърд като желязо; казват, че в гърдите му не бие милостиво сърце; сравняват улиците му с глухи дебри и с пустини от застинала лава. Ала под твърдата черупка на омара може да се намери сочно, вкусно месо. Възможно е да се намери и по-уместно сравнение. И все пак, никой не бива да се обижда. Не бихме нарекли омар онзи, който няма дълги, яки щипки.

Нито една беда не засяга човешкото сърце толкова тежко, колкото изчезването на малко детенце. Детските крачка са толкова несигурни и слаби, а пътищата — толкова стръмни и непознати.

Майор Григ стигна скоро до ъгъла и след няколко крачки попресечката влезе в заведението на Били.

— Чаша уиски, моля — каза той на келнера. — Да сте видели наоколо едно кривокрако грозно дяволче на около шест години, изгубило се е тук някъде?

На площадката господин Туми все още държеше ръката на госпожица Пърди.

— Представете си го само, миличкото! — казваше госпожица Пърди. — Да се изгуби самичко, без майка си... Може да е попаднало под железните копита на препускащи коне, о какъв ужас!

— Права сте — съгласи се господин Туми и стисна ръката ѝ. — Дали да не тръгна и аз да го търся?

— Да, разбира се, това е ваш дълг — отвърна госпожица Пърди. — Но, господин Туми, вие сте толкова смел, толкова безразсъден, ами ако ви се случи нещо, тогава как...

Старецът Дени четеше за заключението на арбитражната комисия, като следеше с пръст редовете.

На втория етаж господин и госпожа Маккаски се приближиха до прозореца да си поемат дъх. Господин Маккаски чистеше с показалец стърганата ряпа от жилетката си, а съпругата му триеше окото си, подлютило се от солената пържола. Чули врявата долу, двамата подадоха глави от прозореца.

— Малкият Майк е изчезнал — каза тихо госпожа Маккаски. — Такъв сладък пакостник, същинско ангелче.

— Заплеснало се е някъде — каза господин Маккаски и се надвеси навън. — Това вече си е беда. Нали е детенце. Виж, да беше жена, пет пари не давам, без жени е къде по-спокойно.

Госпожа Маккаски остави без внимание последните думи и хвана мъжа си за рамото.

— Джон — подзе сантиментално тя, — изчезнало е детенцето на госпожа Мърфи. Това е голям град, ей, кой знае колко дечица се губят. Шестгодишно е, горкото. И нашето щеше да бъде толкова, ако го бяхме родили преди шест години.

— Да, ама не — каза господин Маккаски, придържайки се към фактите.

— Но ако се беше родил, Джон, представи си каква мъка щяхме да изживеем тази вечер, нашият мъничък Филан, може да се е изгубил, може да са го откраднали.

— Говориш глупости — отвърна Маккаски. — Щях да го кръстя Пат, на баща си.

— Нищо подобно! — отвърна без гняв госпожа Маккаски.

— Моят брат струва сто пъти повече от твоите смотани Маккаски. На него щях да го кръстя. — Тя се облегна на прозореца и погледна надолу към бъркотията и суматохата.

— Джон — додаде нежно тя, — извинявай, ако съм сторила нещо лошо.

— Да, пудингът беше лош — отвърна мъжът ѝ, — ряпата също, а кафето още по-лошо. А бе вечеря колкото да не е без хич, това е, и не ме заблуждавай.

Госпожа Маккаски взе ръката на мъжа си в своята и поглади мазолестата му длан.

— Слушай как се вайка горката госпожа Мърфи — каза тя. — Такова мило детенце да се изгуби в този чудовищен град — това е ужас. Ако беше нашият мъничък Филан, сърцето ми щеше да се скъса.

Господин Маккаски непохватно измъкна ръката си от нейната, но веднага я сложи на рамото ѝ.

— Това е глупост, разбира се — каза той възгрубо, — но и аз щях да страдам жестоко, ако с нашия... Пат се беше случило нещо. Само че ние нямаме деца. Понякога съм нелюбезен с тебе, Джуди, дори груб. Но не ми обръщай внимание.

Те се облегнаха един до друг на прозореца и насочиха вниманието си към драмата, която се разиграваше долу.

Дълго стояха тъй. На тротоара се тълпяха хора, блъскаха се и огласяха улицата с глъч, въпроси, слухове и нелогични предположения.

По едно време гълчавата и шумът пред пансиона се усилиха.

— Какво става там, Джуди? — попита господин Маккаски.

— Това е гласът на госпожа Мърфи — каза жена му като се вслуша. — Казва, че намерила Майк под кревата заспал зад рулото линолеум.

Господин Маккаски се разсмя гръмко.

— Ето ти го твоя Филан — подхвърли злобно той. — Пат никога не би изиграл такъв гаден номер. Ако детенцето, което нямаме, беше откраднато или изчезнало, ами нека се казва Филан и да се свира под кревата като мръсен помияр.

Госпожа Маккаски се вдигна тежко от мястото си и тръгна към бюфета — краищата на устата ѝ бяха отпуснати.

Полицаят Клири се появи иззад ъгъла, когато тълпата вече се разпръсваше. Изумен, той нададе ухо към прозорците на Маккаски, откъдето отново долиташе грохот на паници и чинии и звън на домакински уреди. Полицаят Клири извади часовника си.

— И таз добра! — възкликна той. — Джон Маккаски и благоверната му се бият вече час и четвърт по моя часовник. Госпожата е два пъти по-тежка от него. Господ да му е на помощ.

Полицаят Клири отново свърна зад ъгъла.

Старецът Дени сгъна вестника си и забърза нагоре по стълбата точно навреме, защото госпожа Мърфи вече заключваше вратата за през нощта.

СТАЯ С КАПАНДУРА

Най-напред госпожа Паркър ще ти покаже кабинета с приемна. Ти няма да смееш да я прекъснеш и ще слушаш дългото описание на предимствата на тази квартира и качествата на джентълмена, живял в нея цели осем години. Накрая ще се престашиш и ще признаеш със заекване, че не си нито доктор, нито зъболекар. Госпожа Паркър ще приеме признанието ти така, че ще останеш завинаги разочарован от родителите си, защото не са се погрижили да ти дадат професия, която да съответства на кабинета с приемна, предлаган от госпожата.

После се качвате по-нагоре, за да видиш на втория етаж стаята за седем долара, която гледа към задния двор. Тук тя те убеждава, че тази стая напълно си заслужава дванайсетте долара, които господин Тузънбъри е плащал за нея, преди да замине за Флорида като управител на братовата си портокалова плантация близо до Палм Бийч, където прекарва всяка зима госпожица Макинтайър, дето живее в стаята откъм улицата, с отделна вана и... накрая ти намираш сили да промърмориш, че търсиш нещо по-евтино.

Ако успееш да надвиеш убийственото презрение на госпожа Паркър, то тя ще те заведе на третия етаж да видиш голямата стая на господин Скидър. Тази стая не се дава под наем. Самият господин Скидър седи в нея по цял ден, пише пиеси и пуши. Обаче тук водят всеки евентуален наемател, за да се полюбува на завеските. След всяко такова посещение господин Скидър го обзема страх, че може да го изгонят, и изплаща още една част от наема си.

И тогава — о, тогава! — ако все още се държиш на крака и стискаш в джоба си трите вече мокри долара и обявиш с пресъхнал глас своята отвратителна, с нищо неизвинима бедност, госпожа Паркър мигом зарязва ролята на чичероне.

„Клара!“, провиква се тя, обръща ти гръб и изчезва. Тогава Клара, чернокожата прислужничка, те съпровожда на четвъртия етаж по застланата тясна стълбичка и ти показва стаята с капандура. Тя

заема площ седем на осем фута по средата на таванското помещение. От двете ѝ страни са разположени тъмен дъсчен нужник и килер.

В стаята има железен креват, мивка и стол. Една полица служи за маса и за шкаф. Четирите ѝ голи стени сякаш се сключват над тебе, като похлупак на ковчег. Ръката ти посяга към гърлото, усещаш, че нещо те души и вдигаш глава нагоре, като че си в кладенец. И отново дишаш свободно. През стъклото на прозорчето на тавана се вижда квадрат от синята безкрайност.

„Два долара“ — ще каже Клара полупрезрително, полупредизвикателно.

Един ден тук дойде да търси стая госпожица Лисън. Тя носеше пишеща машина, произведена, за да бъде мъкната от далеч по-масивна особа. Госпожица Лисън беше дребничка, с очи и коси, които очевидно продължаваха да растат, докато тя самата бе престанала, и които сякаш казваха: „О, боже! Защо вечно изоставаш от нас?“

Госпожа Паркър ѝ показа първо кабинета с приемната.

— В този стенен шкаф — каза тя — можете да държите човешки скелет, лекарства и въглища.

— Но аз не съм нито доктор, нито зъболекар — отвърна госпожица Лисън.

Госпожа Паркър я изгледа със скептичния, пълен със съжаление и насмешка леден поглед, с какъвто удостояваше всеки, който нямаше качества на доктор или зъболекар, и я поведе към втория етаж.

— Осем долара ли? — учуди се госпожица Лисън. — Какво говорите? Че аз да не съм милионерка? Само най-обикновена машинописка. Покажете ми нещо по-горе и по-долу като цена.

Когато на вратата се почука, господин Скидър скочи така, че пръсна всички угарки по пода.

— Извинете, господин Скидър — каза с демонична усмивка госпожа Паркър, като видя, че той се смути. — Не знаех, че сте в стаята си. Поканих тази дама да хвърли поглед на завеските ви.

— Изключително красиви са — произнесе се госпожица Лисън и се усмихна точно тъй, както се усмихват ангелите.

Те още не бяха излезли и господин Скидър се залови старателно да изтрива с гума високата чернокоса героиня на най-новата си (още неиздадена) пиеса и да изписва вместо нея дребничко девойче с богати блестящи коси и много живо лице.

— Ана Хелд ще се хване веднага за тази роля — промълви господин Скидър, вирна крака и изчезна в облак дим като някаква въздушна сепия.

След малко тревожният зов „Клара!“ извести на света в какво състояние е кесията на госпожица Лисън. Някакъв тъмен призрак я хвана, изведе я по адската стълба, въведе я в гробница, където само на тавана проблясваше светлинка и произнесе заплашителните тайнствени думи: „Два долара!“

— Вземам я — въздъхна госпожица Лисън и се тръшна на скърцащия железен креват.

Всеки ден госпожица Лисън ходеше на работа. Вечер носеше изписани на ръка листа и ги преписваше на машината. Случваше се и да няма работа вечер; тогава тя заедно с другите наематели седеше на стъпалата пред къщата. Според проектите на нейното създаване госпожица Лисън не беше предназначена за стая с капандура. Тя беше весело момиче, в чиято глава се раждаха най-невероятни фантазии. Веднъж се съгласи господин Скидър да ѝ прочете три действия от великата си (непубликувана) пиеса, озаглавена „Той не е дете, или наследникът на метрото“.

Наемателите от мъжки пол винаги се оживяваха, когато госпожица Лисън намираще време да поседи час-два на стълбите отпред. Но госпожица Лонгнекър, високата блондинка, която беше учителка и посрещаше всяка дума на събеседника си с възклицанието „О, нима е възможно?“, сядаше на най-горното стъпало и презрително пуфтеше. А госпожица Дорн, която всяка неделя ходеше на Кони Айланд за да стреля по живи цели и работеше в универсален магазин, сядаше на най-долното стъпало и пуфтеше по същия начин; Госпожица Лисън сядаше на средното стъпало и мъжете мигом я наобикаляха.

Особено господин Скидър, който мислено ѝ отреждаше главната роля в една лична романтична (още с никого несподелена) драма от реалния живот. И особено господин Хувър, четиридесет и пет годишен, много богат и много глупав. И особено много младият господин Ивънс, който нарочно се раздираше от кашлица, за да я накара да го моли да остави цигарите. Мъжете бяха единодушни, че тя е „най-приятното и най-забавно същество“, но пуфтенето на най-горното и най-долното стъпало оставаше неумолимо.

Моля ви, почакайте, докато Хор пристъпи към рампата и пролее траурна сълза за дебелината на господин Хувър. Тръби, възвестете колко пагубно е затлъстяването, какво проклятие е дебелината и каква трагедия закръгленото тяло. Ако разтопим дебелака Фалстаф, той ще пусне повече романтика от кльощавия Ромео. Влюбеният може да въздиша, ала не му е позволено да пуфти. На дебелите е отредено да чакат в свитата на Момус. Напразно най-преданото сърце бие над чудовищна талия. Назад, Хувър! Хувър на четиридесет и пет, много богат и много глупав би могъл да покори Хубавата Елена; Хувър на четиридесет и пет, много богат, много глупав и много дебел е обречен на вечни мъки. Никога на нищо не можеш да разчиташ, Хувър.

Една лятна вечер, когато наемателите на госпожа Паркър седяха на стъпалата, госпожица Лисън вдигна поглед към небесата и възкликна радостно:

— А, ето го там, Били Джаксън! Вижда се и оттук.

Всички вдигнаха глави — едни към прозорците на небостъргачите, други към небето, където търсеха въздушен кораб, воден от споменатия Били Джаксън.

— Ето онази там звезда — обясни госпожица Лисън, сочейки с тъничкия си показалец. — Не онази голямата, която мига, а тази до нея, дето свети с равна синя светлина. Аз съм я кръстила Били Джаксън.

— О, нима е възможно — отекна гласът на госпожица Лонгнекър. — Не знаех, че сте астрономка, госпожице Лисън.

— О, да — отвърна дребничката звездобройка, — аз знам не по-зле от всеки астроном каква ще бъде на Марс модната кройка на ръкавите през есенния сезон.

— О, нима е възможно? — възкликна госпожица Лонгнекър. — Звездата, която сочите, се нарича Гама от съзвездието Касиопея. Тя се числи към звездите от втора величина и минава през меридиана...

— А пък аз мисля — обади се много младият господин Ивънс, — че името Били Джаксън много повече отива на тази звезда.

— И аз мисля така — каза високо господин Хувър и изгледа презрително госпожица Лонгнекър. — Според мен госпожица Лисън има не по-малко право от древните астролози да нарича звездите както си ще.

— О, нима е възможно? — каза госпожица Лонгнекър.

— Интересно дали това е падаща звезда — обади се госпожица Дорн. — В неделя ударих девет патки и един заек от всичко десет на стрелбището в Кони Айланд.

— Оттук не се вижда много добре — каза госпожица Лисън. — Трябва да я видите от моята стая. Нали знаете, че от дъното на кладенец звездите се виждат дори денем. А нощем моята стая е като шахта в каменовъглена мина и оттам Били Джаксън прилича на голям диамант, забоден върху кимоното на нощта.

После дойде време, когато госпожица Лисън престана да носи вкъщи за преписване ужасните ръкописи. И когато сутрин вместо да отиде на работа чукаше от кантора на кантора и сърцето ѝ изстиваше от хладните откази, с които неизменно я посрещаха момчетата от канторите. Това продължи дълго.

Една вечер в часа, когато обикновено се връщаше от вечеря, тя се тръшна уморена на стъпалата пред пансиона на госпожа Паркър. Само че този път не беше вечеряла.

В коридора я срещна господин Хувър, който веднага се възползва от случая. Той ѝ предложи да се оженят и месицата му се извисяваха над нея като страшна лавина. Тя се отдръпна и се хвана за перилото. Той се опита да я хване за ръката, но тя я вдигна иго цапна немощно по бузата. Стъпало по стъпало тя се изкачваше бавно по стълбата, като се държеше за перилото. Мина покрай стаята на господин Скидър, където той вписваше с червено мастило в своята (неприета) комедия ремарка за Миртъл Делорм (госпожица Лисън), която трябваше „с пирует да прекоси сцената от левия ѝ край до Графа“. Най-последно тя излази по застланата тясна стълбичка и се добра до своята стаичка.

Нямаше сили да запали лампата и да се съблече: Просто се стовари на железния креват, чиято стара пружина дори не се огъна под крехкото ѝ телце. Погребана в това пъкло, тя повдигна едва-едва тежките си мигли и се усмихна.

Защото през стъклото на тавана ѝ светеше със спокойната си ярка светлина Били Джаксън. Тя бе откъсната от целия свят. И докато потъваше в черна мъгла, над нея светеше с бледата си светлина само квадратчето, обрамчило звездата, която тя бе наименувала толкова странно и, уви, толкова безрезултатно. Госпожица Лонгнекър трябваше да бъде права; навярно това е Гама от съзвездието Касиопея, а не Били Джаксън. И все пак, така не ѝ се искаше да е Гама.

Тя лежеше по гръб и на два пъти се опита да вдигне ръка. Третия път едва успя да докосне с два пръста устните си и да изпрати от тъмната си дупка въздушна целувка на Били Джаксън. После ръката ѝ падна безчувствена.

— Сбогом, Били — промълви едва чуто тя. — Ти си на милиони мили надалеч и не мигна нито веднъж. Но ми светеше почти непрекъснато оттам, когато тук не виждах нищо друго освен мрак, нали така? На милиони мили...

Сбогом, Били Джаксън.

В десет на другия ден чернокожата прислужничка Клара намери вратата на госпожица Лисън заключена, та се наложи да я отворят насила. Оцет, разтриване на китките, затоплена перушина — нищо не помогна и тогава някому хрумна да повика по телефона бърза помощ.

Не след дълго със силен звън пред вратата спря линейка, от която скочи пъргав медик с бяла престилка, енергичен, самоуверен, със спокойно ту обнадеждено, ту мрачно лице.

— Номер четиричет и девет, нали? — каза той. — Какво се е случило?

— Ах да, докторе — каза надутото госпожа Паркър, сякаш най-страшното беше собственото ѝ безпокойство от това, че в къщата ѝ има безпокойство, — просто не разбирам какво ѝ е. Какво ли не опитахме — не може и не може да се съвземе. Тя е млад човек... госпожица Елси, казва се, струва ми се, Елси Лисън. В моята къща никога...

— В коя стая е? — изрева докторът с такъв страшен глас, какъвто госпожа Паркър никога не беше чувала.

— Тази с капандурата. Тя е...

Очевидно докторът от бърза помощ беше запознат с местоположението на такива стаи. Той хукна нагоре, като вземаше по четири стъпала наведнъж. Госпожа Паркър го последва бавно, както изискваше собственото ѝ достойнство.

На първата площадка тя срещна доктора, който вече се връщаше, взел на ръце астрономката. Той се спря и острият му като скалпел език отрязва не много високо няколко думи. Госпожа Паркър се сви като дреха от твърд плат, изхлузила се от пирона, Оттогава в душата и по тялото ѝ останаха незаличими гънки. Понякога любопитните наематели я питаха какво ѝ е казал тогава докторът.

— По-добре не питайте — отговаряше тя. — Ако получа опрощение за думите, които трябваше да чуя, ще мога да умра спокойно.

Докторът мина с товара през глутницата, която винаги се тълпи при любопитни случаи, но дори наглите зяпачи отстъпиха към тротоара, уплашени от вида му — той сякаш отиваше да погребва много близък човек.

Те забелязаха, че той не положи в носилката безжизненото тяло, а само извика на шофьора:

— Уилсън, гони с всичка сила!

Е, това е всичко. Хареса ли ви? На другия ден прочетох в сутрешния вестник малка бележка, чийто завършек може би ще ви помогне (както помогна и на мен) да поставите нещата на мястото им.

В бележката се съобщаваше, че от Източната улица, номер 49 в болницата Белвю е постъпила млада жена, страдаща от недояждане. И заключението:

„Доктор Уилям (Бил) Джаксън, оказал първа помощ, уверява, че болната ще оздравее.“

МАМОН И АМУР

Старият Антъни Рокуол, някогашен фабрикант и притежател на патента за сапуна „Еврика“, погледна през прозореца на библиотеката в разкошната си къща на Пето авеню и се усмихна. Съседът му отдясно, аристократът и клубен член Дж. ван Шуйлайт Съфък-Джонс пристъпи към чакащия го автомобил, като бърчеше презрително нос към скулптурата в стил ренесанс, която красеше фасадата на сапунения палат.

— Дърто снобско чучело, което за пет пари работа не върши — промърмори бившият крал на сапуна. — По-добре да си гледа замръзналите кокали, иначе скоро ще го приберат в музея на Едема. През лятото ще боядисам фасадата в червено, бяло и синьо, да видим ще си вири ли тогава холандския нос.

След това Антъни Рокуол, ненавиждал цял живот звънците, отиде до вратата на библиотеката и се провикна „Майк!“ със същия глас, от който някога падаха късове от небето над канзаските прерии.

— Кажи на сина ми да се отбие при мен, преди да излезе — нареди той на притичалия слуга.

Когато младият Рокуол влезе в библиотеката, старият остави вестника си, погледна го с изражение на добродушна строгост върху едрото си гладко червендалесто лице и прокара пръсти през бялата си грива, а с другата ръка подрънна ключовете в джоба си.

— Ричард, колко плащаш за сапуна, с който се миеш? — попита Антъни Рокуол.

Ричард, който само преди половин година се беше прибрал от колежа, се постресна. Още не беше свикнал да се оправя с баща си, способен всеки миг да изтърси нещо неочаквано — като момиче на първия си прием.

— Струва ми се, шест долара дузината, татко.

— А за един костюм?

— Обикновено около шейсет долара.

— Това е то джентълмен! — отсече Антъни. — Чувал съм, че някои млади аристократи хвърлят по двайсет и четири долара за дузина сапун и повече от сто за костюм. Ти разполагаш с не по-малко пари от тях, но все пак се придържаш към това, което е умерено и скромно. Самият аз употребявам старата „Еврика“ — не само от сантименталност, а защото това е най-качественият сапун. Когато плащаш повече от десет цента за един сапун, купуваш само лош аромат и обвивка. А петдесет цента е друго, напълно прилично за млад човек на твоите години, с твоето положение и състояние. Както казах, ти си джентълмен. Казват, че са нужни три поколения, за да се създаде един джентълмен. Така беше някога. Сега това се постига с пари, и то много по-лесно и бързо. Сега парите те правят джентълмен. Бога ми, та и самият аз съм почти джентълмен. Аз съм кажи-речи толкова неучтив, неприятен и невъзпитан, колкото двамата холандци отляво и отдясно, които съм не ги хваща, понеже купих парцела помежду им.

— Има неща, които с пари не се купуват — отбеляза доста унило младият Рокуол.

— Какви ги говориш! — възрази обиден Антъни. — Аз винаги съм разчитал на парите, само на тях. Прочетох цялата енциклопедия, да търся нещо, което не може да се купи с пари. Няма и няма; другата седмица ще взема и приложението. Аз съм привърженик на парите и край. Я ми кажи какво не може да се купи с пари.

— Преди всичко място във висшите кръгове на обществото — отвърна пораздразнен Ричард.

— О, така ли? Виж ти! — прогърмя радетелят на корените на злото. — Кажи ми тогава къде щяха да бъдат твоите висши кръгове, ако на предтечата на най-големите богаташи не му бяха стигнали пари да се добере до Америка?

Ричард въздъхна.

— За това исках да си поговорим — каза старият вече по-меко. — За това те и повиках. С тебе става нещо, момче. Забелязвам го от две седмици. Я изплюй камъчето. За двайсет и четири часа аз мога да доставя двайсет и четири милиона, да не говорим за имотите. Ако нещо те човърка, „Рамблър“ стои под пара на пристана и за два дена може да те достави на Бахамските острови.

— Почти позна, татко, не си далеч от истината.

— Е, и как се казва? — попита хитро Алтъни.

Ричард закрочи напред-назад из библиотеката. Грубоватият баща прояви достатъчно загриженост и съчувствие, за да предизвика доверието на сина.

— Защо не й направиш предложение? — попита старият. — Тя ще умре от радост. Състоятелен си, хубав си, момче за чудо и приказ. И ръцете ти са чисти, не са изцапани с пяна от „Еврика“. Завършил си и колеж, но това едва ли я интересува.

— Все нямам сгоден случай — въздъхна Ричард.

— Ами намери го — каза Антъни. — Изведи я на разходка в парка или идете на излет, а може да я изпратиш и от черквата до дома. Случай! Дрън-дрън!

— Ти не познаваш това общество, татко. Тя е една от двигателните му сили. Всяка минута от времето ѝ е разпределена дни отнапред. Но аз не мога да живея без това момиче, татко, без нея този град не е нищо повече от вмирисано блато. Не мога и да ѝ пиша, просто не съм в състояние.

— И таз добра! — възкликна старият. — Нима искаш да кажеш, че при всичките пари, които ти давам, ти не можеш да я накараш да ти отдели барем час-два?

— Много дълго отлагах, а сега вече е късно. Вдругиден тя заминава за Европа и ще остане там две години. Можем да се видим само утре вечер, и то само за няколко минути. В момента тя е на гости у леля си в Ларчмънт. Там не мога да отида. Но се разбрахме да я посрещна на Централната гара в осем и трийсет. Оттам препускаме на галоп по Бродуей до театър „Уолак“, където ще ни чака майка ѝ с останалата компания. Мислиш ли, че през тези пет-шест минути тя ще има възможност да слуша моите признания? Не, разбира се. А какви са изгледите да ѝ се обяснявам в театъра или след представлението? Никакви. Не, татко, това е един възел, който твоите пари не могат да разплетат. С пари не можеш да купиш и минута време. Ако можеше, богатите щяха да живеят по-дълго, нали? Не виждам никаква надежда да поговоря с госпожица Лантри преди заминаването ѝ.

— Добре, мойто момче — каза весело старият Антъни. — Хайде сега върви в своя клуб. Радвам се, че не си болен. Само не забравяй от време на време да палиш някоя и друга свещ пред олтара на великия бог Мамон. Казваш, време с пари не се купува. Разбира се, не можеш да си поръчаш вечност, да ти я опаковат и да ти я доставят у дома за

еди колко си долара. Но аз съм виждал колко изподрани са ходилата на стареца Хронос от тичане по златните залежи.

Същата вечер при брат си Антъни, който четеше вечерния вестник, пристигна леля Елен, кротка, сантиментална, понабръчкана, пребогата, и с въздишка подзе разговор за страданията на влюбените.

— Всичко това вече го чух от самия него — прозина се брат й Антъни. — Казах му, че банковата ми сметка е на негово разположение. Тогава той започна да отрича ползата от парите. Парите няма да помогнат, казва. Етикецията на висшето общество не можеш я помръдна и с цял впряг милионери — такива ми ги наговори.

— О, Антъни — въздъхна леля Елен, — безсмислено е да придаваш такова значение на парите. Богатството е нищо, когато става дума за истинска любов. Тя е всесилна. Да й се беше обяснил по-рано. Едва ли би отказала на нашия Ричард. Боя се, че сега вече е късно. Няма да има възможност да поговори с нея. А ти с всичкото си злато не можеш да дадеш щастие на сина си.

В осем часа на другата вечер леля Елен измъкна от калъфче, проядено от молци, старинен златен пръстен и го поднесе на Ричард.

— Сложи го още сега, Ричард — помоли го тя. — Той ми е подарен от майка ти. Тя казваше, че носи щастие в любовта. Заръча ми да ти го предам, когато си намериш лика-прилика.

Младият Рокуол взе почтително пръстена и го опита на малкия си пръст. Той влезе само до втората става. Ричард го свали и го пхна в джобчето на жилетката си, както обикновено правят мъжете. После поръча по телефона файтон.

На гарата в осем и трийсет и две успя да се добере в гъмжилото до госпожица Лантри.

— Не бива да караме мама и другите да ни чакат — каза тя.

— Бързо към театър „Уолак“ — поръча незабавно на кочияша Ричард.

Те полетяха по Четиридесет и втора към Бродуей, а после надолу по белозвездната уличка, която води от меките ливади на залеза към скалистите зъбери на изгрева.

На Тридесет и четвърта улица Ричард дръпна рязко прозорчето и каза на кочияша да спре.

— Изгървах си пръстена — извини се той и скочи долу. — Той е спомен от майка и ще ми е много неприятно, ако го изгубя. Няма да ви

забавя и минута — видях къде падна.

Няма и след минута той се върна с пръстена.

Но точно в тази минута пътя на файтона препречи трамвай. Кочияшът се опита да завие вляво, но този път пътя му прегради голям пощенски фургон. Сега се опита да заобиколи отдясно, но се наложи да отстъпи назад поради камиона с мебели, чието място съвсем не беше тук. Помъчи се все пак да се измъкне заднешком, но изтърва поводите и изпсува както подобава. Файтонът бе напълно блокиран от тази невъобразима блъсканица от превозни средства и коне.

Случват се понякога такива задръствания, които най-неочаквано спират цялото движение в този огромен град.

— Защо не карате? — изгуби търпение госпожица Лантри. — Закъсняваме.

Ричард се изправи във файтона и се огледа. Застиналият поток от карети, камиони, файтони, камионетки и трамваи изпълваше така плътно голямото пространство, където Бродуей, Шесто авеню и Трийсет и четвърта улица се пресичат, както възпъльничка девойка изпълва тесен корсет. И въпреки това по всички улици към тази пресечка с грохот се носеха всякакви превозни средства и се врязваха в тази нечувана блъсканица, чиято шумотевица се усилваше от гълчавата и ругатните на шофьори и кочияши. Сякаш цялото движение на Манхатън се бе запецнало на това място. Дори най-старият нюйоркчанин измежду хилядите зяпачи по тротоарите не помнеше да е виждал такова небивало улично задръстване.

— Много съжалявам, но не е възможно да се измъкнем — каза Ричард и седна отново на мястото си. — Такова задръстване няма да се отпусти и след час. Но виновният съм аз. Ако не бях изтървал пръстена...

— Бихте ли ми показали този пръстен — каза госпожица Лантри. — Явно нищо не може да се направи, така че вече ми е все едно. Пък и театърът е такава скука.

В единайсет часа същата вечер някой почука лекичко на вратата на Антъни Рокуол.

— Влез! — извика Антъни, който, облечен в червен халат, четеше книга за пиратски приключения.

Беше леля Елен, която приличаше на белокос ангел, забравен случайно на земята.

— Те вече са сгодени, Антъни — обяви спокойно тя. — Момичето е дало дума на нашия Ричард. По пътя към театъра станало голямо задръстване, та не могли да се измъкнат цели два часа. И знаеш ли, братко, не се хвали повече със силата на парите си. Само единственият символ на истинската любов — пръстенът, който олицетворява безкрайна и безкористна преданост — е помогнал на нашия Ричард да намери щастието си. Той го изпуснал на улицата и се върнал да го вземе. И точно тогава се случило задръстването. Докато файтонът чакал, Ричард ѝ се обяснил в любов и получил съгласието ѝ. Парите, братко, са боклук в сравнение с истинската любов.

— Добре де, разбрах — каза старият Антъни. — Радвам се, че нашето момче сполучи. Аз му казвах, че няма да пожаля никакви средства, ако...

— Но братко мой, какво щяха да помогнат твоите пари?

— Сестро — каза Антъни Рокуол, — моят пират е изпаднал в адско затруднение. Корабът му се е пробил, но той толкова добре знае цената на парите, че едва ли би го оставил да потъне. Остави ме, моля те, да си дочета главата.

Разказът би трябвало да завърши тук. Авторът с такова нетърпение очаква края, с каквото го очаква и читателят. Но трябва да изгребем до дъно кладенеца, за да се доберем до истината.

На другия ден някакъв човек със зачервени ръце и синя вратовръзка на капки, който се назова Кели, се яви в къщата на Антъни Рокуол и незабавно бе приет в библиотеката.

— Е, какво — каза Антъни и извади чековата си книжка, — сапунът се свари добре. Я да видим... получили сте в брой пет хиляди.

— И доплатих от себе си още триста — каза Кели. — Наложих се да надхвърля малко сметката. Фургоните и файтоните взеха по пет; но камионите и колите с по два коня — по десет. Шофьорите искаха най-малко десет, а онези, които караха товари — двайсет. Най-много ме оскубаха полицаите — на двама по петдесет, а на останалите по двайсет и двайсет и пет. Ама беше добре изиграно, нали господин Рокуол? Добре че Уилям Брейси не видя тази масова сцена на колела; щеше да се пръсне от завист. Хем без нито една репетиция. Момчетата бяха точни до секунда. И цели два часа — игла да хвърлиш, нямаше къде да падне.

— Ето ти хиляда и триста, Кели — каза Антъни. — Твоята хилядарка и онези триста, които си платил от себе си. Ти не се отнасяш с презрение към парите, нали, Кели?

— Кой, аз ли! — възкликна Кели. — Мога да убия човека, който е измислил беднотията.

Кели беше вече на вратата, когато Антъни го спря:

— Да си забелязал в навалищата едно голо дебеличко момченце със стрели и лък?

— Не, не съм — отвърна озадачен Кели. — Ако е било там, полицаите сигурно са го прибрали, преди аз да пристигна.

— Аз пък си мисля, че малкият негодник е успял да изчезне — засмя се Антъни. — Всичко хубаво, Кели.

С ПАРАДНИЯ КОСТЮМ

Господин Тауърс Чандлър гладеше в стаичката си официалния си костюм. Едната ютия се загреваше на малката газова печица, а другата сновеше енергично напред-назад, за да се получи желания ръб, който след малко щеше да се опъне от лачените обувки на господин Чандлър до края на дълбоко изрязаната му жилетка. Това е всичко, което можем да съобщим за тоалета на нашия герой. За останалото ще оставим да се досещат онези, които, тласкани от благородна бедност, прибягват до недостойни хитрини. Ще видим отново господин Чандлър, когато слиза по стълбата на евтиния пансион безупречно облечен, самоуверен, изискан — типичен клубен член, който, леко отегчен, се отправя на лов за нюйоркските нощни удоволствия.

Чандлър получаваше осемнайсет долара на седмица. Работеше в кантората на един архитект. Двайсет и две годишен, той смяташе, че архитектурата е истинско изкуство и искрено вярваше — макар да не смееше да каже това в Ню Йорк, — че като архитектура небостъргачът „Флатайърн“ стои доста по-ниско от Миланската катедрала.

Всяка седмица Чандлър отделяше по един долар от заплатата си. В края на всяка десета седмица с натрупания по този начин допълнителен капитал той купуваше от скръндзавия Татко Време една-единствена вечер, която да прекара като туз. Натъкмяваше се като милионерите и президентите и се запътваше към онази част на града, където животът блести най-ярко, и там вечеряше в комфорт и разкош. С десет долара в джоба човек може за кратко време да изпълни великолепно ролята на богат безделник. Тази сума е достатъчна за едно прилично меню, бутилка вино с внушителен етикет, съответните бакшиши, една пура, таксата на шофьора и обичайното „и други“.

Тази единствена сладка вечер, стъкмена от седемдесет бедняшки, беше за Чандлър извор на периодически повтарящо се блаженство. За младата жена първото влизане в общество е единствено; и когато косите ѝ побелеят, то остава свежо в паметта ѝ — безподобно и неповторимо. Но Чандлър изпитваше всеки десет седмици толкова

силно и вълнуващо удоволствие, колкото и първия път. Да седиш под палми в кръга на бонвивани, да се унасяш в музиката на невидимия оркестър, да гледаш обитателите на този рай и да чувстваш върху себе си техните погледи — какво са в сравнение с това първият танц и тюлената рокля на младата дебютантка?

Чандлър вървеше по Бродуей като пълноправен участник в ревюто на вечерни тоалети. Тази вечер той беше колкото зрител, толкова и експонат. Следващите шейсет и девет дена ще ходи скромничко облечен, ще яд е в съмнителни ресторантчета и закусвални, а вечер ще си носи в стаичката сандвичи и бира. Но това не го смущаваше, защото той беше истински син на знаменития град на ослепителния блясък и за него една вечер под светлините на Бродуей компенсираше много и много тъмни вечери.

Вървеше бавно, едва-едва и ето че улиците от Четирийсета нагоре започнаха да пресичат бляскавия път на насладите, ала нощта беше още млада и когато ставаш част от висшето общество само веднъж на седемдесет дни, ще ти се удоволствието да продължава по-дълго. Всякакви погледи — весели, зли, любопитни, възхитени, предизвикателни, примамливи се насочваха към него, тъй като облеклото и видът му издаваха в него поклонник на часа на веселието и удоволствията.

На един ъгъл Чандлър се спря и си помисли дали да не се върне и да влезе в разкошния моден ресторант, където обикновено вечеряше в своите дни на разточителство. И точно в този миг някакво момиче изскочи стремително иззад ъгъла, подхлъзна се на заледена локвичка и се плъсна на тротоара.

Любезен кавалер, Чандлър тозчас ѝ помогна да стане. Момичето изкуцука на един крак до отсрещната стена, облегна се на нея и му благодари някак свенливо.

— Май съм си навехнала глезена — каза тя. — Усетих как се изметна.

— Много ли ви боли? — попита Чандлър.

— Само когато стъпвам на този крак. Мисля, че след няколко минути ще съм в състояние да ходя.

— Мога ли да ви помогна с нещо? — предложи младият човек.
— Да повикам такси или...

— Благодаря ви — каза тихо, но с чувство момичето. — Няма смисъл да се безпокоите. Ама и аз съм една сванта. Хем обувките ми не са с високи токове. Те не са виновни.

Чандлър се загледа в момичето и си даде сметка, че интересът му към нея бързо нараства.

Беше хубава, по-скоро изящна, погледът ѝ издаваше веселост и добродушие. Облеклото ѝ не беше от скъпите, носеше семпла черна рокля, напомняща униформа — като тези, които носят продавачките. Изпод евтината черна сламена шапка, украсена само с кадифена лента с фльонга, се подаваха къдрици лъскави тъмнокафяви коси. Би могла да позира за модел като типично трудово момиче, изпълнено с чувство за собствено достойнство.

Изведнъж на младия архитект му хрумна нещо. Ще я покани на вечеря. Ето какво е липсвало в неговите разкошни, но самотни пиршества. Кратките часове на изискан разкош ще бъдат двойно по-приятни, ако бъдат украсени с присъствието на една дама. А това момиче беше дама, въвн от всяко съмнение, потвърждаваха го обноските ѝ, речникът ѝ. И въпреки крайно семплото ѝ облекло, той съзна, че ще му бъде много приятно да седи на една маса с нея.

Тези мисли минаха като вихър през главата му и той се реши. Разбира се, щеше да наруши правилата на приличието, но в повечето случаи момичетата, които сами си изкарват прехраната, не държат на формалности от този род. Като правило, те имат точна преценка за мъжете. Похарчени разумно, неговите десет долара ще дадат възможност на двамата да вечерят съвсем прилично. Безсъмнено, такава вечеря ще бъде истинско събитие в безцветния живот на момичето; а нейното искрено възхищение ще бъде чудесна добавка към неговия триумф и удоволствие.

— Според мен — каза сериозно той — кракът ви има нужда от по-дълга почивка, отколкото предполагате. И аз искам да ви подсказва как може да го облекчите и наред с това да ми доставите удоволствие. Когато паднахте, бях тръгнал да вечеряам — сам, съвсем сам. Елате с мен да поседнем в приятна обстановка, да вечеряме и да си поприказваме, а в това време болката ще затихне и ще можете да се приберете благополучно у дома.

Момичето хвърли бърз поглед на откритото му приятно лице. В очите ѝ проблесна пламъче, после тя се засмя мило.

— Но ние не се познаваме... някак си няма да е редно — изрече колебливо тя.

— Няма нищо нередно — каза откровено младият човек. — Ето, позволете да ви се представя: Тауърс Чандлър. След вечерята, която ще се погрижа да направя колкото е възможно по-приятна за вас, ще се сбогуваме или пък ще ви изпратя до вас — както предпочитате.

— О, господи, с тази стара рокля и тази шапка! — възрази момичето, гледайки безупречния костюм на Чандлър.

— Това няма значение — отвърна безгрижно Чандлър. — С това облекло вие сте много по-очарователна от дамите с изискани вечерни тоалети, които ще видим там.

— Глезенът още ме боли — призна момичето и се опита да пристъпи. — Очевидно ще трябва да приема предложението ви, господин Чандлър. Можете да ме наричате Мариан... госпожица Мариан.

— Тогава да тръгваме, госпожице Мариан — каза младият архитект весело, но с безукорна вежливост. — Никак не е далеч. На другата пряка има много приличен и добър ресторант. Подпрете се на ръката ми — така — и ще вървим бавно. Много скучно е да вечеряш сам. Да ви призная, дори се радвам малко, че паднахте.

Когато седнаха на добре подредената маса и келнерът се надвеси над тях, Чандлър усети блажената радост, която му носеше всяко излизане в светския живот.

Този ресторант не беше толкова разкошен и претенциозен, колкото другия по-надолу, предпочитан от Чандлър, но пък и едва ли му отстъпваше с нещо. Масите бяха пълни с благосъстоятелни клиенти, оркестърът свиреше тихо и не пречеше на приятния разговор, кухнята и обслужването бяха на висота. С простичката си рокля и евтина шапка неговата събеседница се държеше с достойнство, което придаваше особено излъчване на естествената красота на лицето и фигурата ѝ. И от очарователното ѝ лице ставаше ясно, че тя гледа почти с възхищение на Чандлър с неговите весели и открити сини очи и оживеното му, но сдържано поведение.

Но ето че в един миг Тауърс Чандлър бе обзет от безумието на Манхатън, от лудостта на суетата, бацила на самохвалството и чумата на провинциалното позърство. Та той се намира на Бродуей, заобиколен от блясък и шик и от десетки очи, които го гледат.

Почувства се на сцена и реши да изиграе в тази комедия ролята на изискан богат безделник и изтънчен гастроним. Носеше подходящ за тази роля костюм и никакъв ангел хранител не можеше да му попречи да я изпълни.

И започна да плямпоти на госпожица Мариан за клубове и приеми, за голф и езда, за кучешки породи, балове и пътувания в чужбина и дори подхвърли нещо за яхта, която го чакала в Ларчмънт. Като видя, че празните му приказки ѝ направиха впечатление, той продължи със свободни съчинения за несметно богатство, спомена свойски няколко фамилии, пред които простолюдието благоговее. Този час му принадлежеше и той гледаше да изстиска от него всичко, което си заслужаваше труда. И все пак, един-два пъти чистото златно сърце на това момиче проблесна пред него през мъглата на собственото му самомнение, спуснала се пред погледа му.

— Начинът на живот, за който говорите — каза тя, — ми се струва толкова безполезен и безцелен. Не може ли да се намери на този свят работа, която да ви интересува?

— Работа! — възкликна той. — Драга ми госпожице Мариан, опитайте се да си представите, че всеки ден трябва да се преобличате за вечеря, да правите по десетина визити, а в това време на всеки ъгъл ви дебне полицаи, готов да ви отведе в участъка, ако скоростта ви превишава тази на магарешка каруца. Ние безделниците сме най-отрудените хора на този свят.

Вечерята завърши, келнерът получи предостатъчно и двамата се насочиха към ъгъла, където се бяха запознали. Госпожица Мариан вървеше сега много добре, почти не личеше, че накуцва.

— Благодаря ви за приятната вечер — каза искрено тя. — Но трябва по-скоро да се прибера вкъщи. Вечерята ми хареса много, господин Чандлър.

Сърдечно усмихнат, той ѝ стисна ръка и спомена нещо за партия бридж в клуба си. Тя забърза в източна посока и той я проследи с поглед, после нае файтон, който се отправи бавно към дома му.

В студената си стаичка той свали празничния си костюм и го остави да почива шейсет и девет дни. Сетне седна и се замисли.

— Ама че момиче! — каза на глас. — Режа си главата, че е порядъчна, макар да ѝ се налага да работи. Ако не ѝ бях наговорил

всички тия глупости, а ѝ бях казал истината, може би... О, по дяволите! Приказката ми трябваше да отговаря на костюма.

Така разсъждаваше туземецът, роден и възпитан във вигвамите на племето манхатни.

След като се раздели с кавалера си, момичето измина бързо разстоянието между две преки и излезе пред хубава голяма къща, която гледаше към главната магистрала на Мамон и боговете от неговата свита. Тя влезе бързешком в къщата и се изкачи до стаята, в която хубава млада жена с елегантна домашна рокля гледаше нетърпеливо през прозореца.

— Ах ти, загори тенджерата! — възкликна по-голямата сестра. — Кога ще престанеш да ни тревожиш по такъв начин? Има повече от два часа, откакто хукна с тая вехта рокля и с шапката на Мери. Мама страшно се разтревожи. Изпрати Луи да те търси с колата из целия град. Ама че глупаво и непослушно момиче!

Тя натисна един бутон и мигом се появи прислужница.

— Мери, кажи на мама, че госпожица Мариан е благоволила да се прибере.

— Не ми се карай, сестрице. Трябваше да изтичам до мадам Тео, за да ѝ кажа да сложи лилав кант, а не розов. И грабнах тази рокля и шапката на Мери. Всички са ме помислили за продавачка, сигурна съм.

— Масата вече е вдигната, мила, много закъсня за вечеря.

— Знам. Подхлъзнах се на тротоара и си навехнах глезена. И понеже не бях в състояние да ходя, изкуцуках до един ресторант и седях там, докато ми мине. За това се забавих толкова.

Двете момичета седнаха пред прозореца и се загледаха в ярките светлини и в забързания поток от превозни средства. По-малката се сгуши и сложи глава в скута на сестра си.

— Някой ден ще трябва да се омъжим — каза мечтателно тя. — И аз, и ти. Разполагаме с толкова много пари, че не ни е позволено да измамим очакванията на хората. Искаш ли да ти кажа в какъв мъж бих се влюбила?

— Казвай, глупачето ми — усмихна се по-голямата.

— Мога да се влюбя в човек с благи сини очи, който се отнася внимателно и с уважение към бедните момичета, който е красив и добър и не превръща любовта в забавна игра. Но мога да го обичам само ако е амбициозен, ако има цел в живота и върши някаква полезна

работа. Нека е дори последният бедняк, това не ме интересува, аз ще го насърчавам да си пробие път в живота. Но сестричке мила, ние сме заобиколени от празнодумци и безделници, които цял живот тичат от прием на прием и от клуб в клуб. В такъв човек не мога да се влюбя, ако ще да има сини очи и да се отнася внимателно с бедните момичета, с които се запознава на улицата.

МЕБЕЛИРАНАТА СТАЯ

Безпокойни, непоседни, летливи като самото време са голяма част от хората, които населяват района от червени тухли в долната част на Уест Сайд. Бездомни, те имат стотици домове. Местят се от една мебелирана стая в друга, непостоянни в жилището, мислите и чувствата си. Те пеят „Дом, сладък дом“ в ритъма на рагтайм; носят имуществото си в кутиите за шапки, лозата им се увива около сламената капела, фикусът им служи за смокиново дърво.

Къщите в този район, обитавани от стотици, вероятно биха могли да разкажат хиляди истории, предимно скучни, разбира се; но би било необичайно, ако подир тези скиталци в къщите не остава нито едно привидение.

Една вечер някакъв млад човек блуждаеше между тези червени къщи развалини и звънеше на всяка врата. На дванадесетата той остави на стъпалото лекия си ръчен багаж и обърса праха от шапката си и челото. Звънът се чу едва-едва, някъде далеч в дълбините на къщата.

На прага на тази дванадесета поред къща се появи хазяйката, която му се видя като гнусен тъст червей, изял отвътре ореха до самата черупка и сега решил да запълни празнината с ядивни наематели.

Той попита дали има свободни стаи.

— Влезте — каза хазяйката. Гласът ѝ идваше от гърлото, което сякаш бе общито с козина. — Имам една на третия етаж откъм двора. Вече трета седмица стои празна. Искате ли да я видите?

Младият човек я последва нагоре по стълбите. Мъждива светлина от някакъв невидим източник смекчаваше сенките по коридорите. Те стъпваха безшумно по пътеката, постлана на стълбището, от която би се отрекъл дори станът, на който е тъкана. Сега тя бе по-скоро част от растителното царство; в този застоял, лишен от слънце въздух се беше изродила в нещо като буен лишей или пълзящ мъх, които растяха на петна, на петна по стълбището и лепнеха по ходилата съвсем като органична материя. На всеки завой на

стълбището в стената имаше празна ниша. Някога в тези ниши може би са били поставяни цветя. Ако е така, те ще да са загинали в този спарен, зловонен въздух. Не е изключено също в нишите да са стояли статуи на светци, но не е трудно да си представим, че в тъмна доба са се промъквали духове и дяволчета и са ги пренасяли в нечестивата паст на някоя мебелирана преизподня.

— Това е стаята — изрече хазяйката с косматото гърло. — Хубава е. Но рядко остава празна. Миналото лято в нея живееха много изискани хора — нямах никакви неприятности с тях, плащаха предварително и навреме. Чешмата е в края на коридора. Три месеца тука живяха Спраулс и Муни. Играеха скечове във водевилния театър. Мис Брета Спраулс... може би сте я чували. О, не, това са театралните им имена. Там над скрина стоеше брачното им свидетелство в рамка. Тука е газът, стенни шкафове, както виждате, има предостатъчно.

Всички харесват тази стая. Никога не остава незаета дълго.

— Много актьори ли живеят при вас? — попита младият човек.

— Как да ви кажа, едни си отиват, други идват. Много от моите наематели са свързани с театъра. Да, сър, в този район има много театри. Актьорите, нали знаете, не се задържат дълго на едно място. Е, и при мене идват. Едни се изнасят, други се нанасят.

Той нае стаята и плати едноседмичен аванс. Каза, че е уморен и се нанася още сега. Стаята е в пълен ред, каза тя, приготвени са дори вода и пешкир. Когато жената се готвеше да си тръгне, той зададе въпроса, който отдавна се въртеше на езика му:

— Да сте имали наемателка на име Вашнър, госпожица Елауиз Вашнър? Най-вероятно пее на сцената. Хубаво момиче на среден ръст, стройно, със златисточервеникава коса й тъмна бенка на лявото слепоочие.

— Не, такова име не помня. Пустите му актьори сменят имената си толкова често, колкото и квартирите. Днес са тука, утре ги няма. Не, не си спомням такова име.

Не. Неизменното не. Пет месеца непрестанно издирване и все същият отрицателен отговор. Толкова много изгубено време: денем — за разпитване на антрепреньори, посредници, театрални школи и състави, а вечер — търсене по театрите, от най-сериозните до толкова долнопробни вариетета, че той се боеше да не би там да намери това, на което толкова силно се надяваше. Обичаше я повече от всичко на

света и отдавна се мъчеше да я намери. Беше убеден, че след изчезването ѝ от къщи този огромен, опасан от вода град я крие някъде, но той, градът, беше като чудовищно пространство от подвижни пясъци, които постоянно се видоизменяха и песъчинките, случили се днес отгоре, утре изчезваха в долните пластове и тинята.

Мебелираната стая посрещна новия си наемател с лек проблясък на притворно гостоприемство — болнаво, измъчено, безучастно приветствие, напомнящо фалшивата усмивка на кокетка. Съмнителна утеха носеха отраженията на вехтите мебели, на протрития брукат на дивана и двата стола, тясното евтино огледало между двата прозореца, бродираните завески по стените и месинговият креват в ъгъла.

Наемателят седеше неподвижен на стола, а стаята, объркана в езика, сякаш беше част от Вавилонската кула, се опитваше да му говори за всевъзможните си наематели.

Пъстър килим като буйно разцъфтял правоъгълен тропически остров, заливан от бурно море от изпоцапани постелки. На облепените с весели тапети стени висяха картини, които преследваха бездомните от квартира на квартира: „Любовта на хугенота“, „Първата свата“, „Закуска на младоженци“, „Психея край фонтана“. Целомъдрено строгата линия на полицата над камината свенливо се криеше зад нагла завеска, дръпната произволно някак накриво — като шарфа на балерина, играеща амазонски танц. Върху полицата бяха струпани отрепки, оставени от робинзоновци, когато платната на щастието са ги отвеждали до ново пристанище — една-две евтини вазички, портрети на актриси, шишенце от лекарство, безразборно разхвърляни карти за игра.

Малко по малко, като знаци на шифровано писмо, ставаха разбираеми и добиваха смисъл едва забележимите следи, оставени от наемателите на мебелираната стая. Протритата част на постелката пред скрина показваше, че между тях е имало хубави жени. Дребните отпечатъци от пръсти по стената говореха за малки пленници, търсили излаз към слънцето и въздуха. Петното на стената, пръснало се като сянката на избухнала бомба, отбелязваше мястото, където се е разбила пълна чаша или бутилка. На огледалото някой беше надраскал с елмаз името „Мария“. Човек оставаше с впечатлението, че наемателите един след друг са изпадали в ярост — може би предизвикани от неистовото равнодушие на стаята — и са изливали на нея всичката си злоба.

Мебелите бяха изподрани и изтърбушени, диванът с щръкнали пружини приличаше на отвратително чудовище, застинало в уродлив предсмъртен гърч. При някакво по-сериозно бедствие от полицата над камината се е отчупил голям къс мрамор. Всяка дъска на пода имаше свой стон и вик, сякаш изплакваше лична своя мъка. Изглежда невероятно всички тези злини и рани да са нанесени умишлено на стаята от хората, за които тя, макар и временно, е била дом; все пак не е изключено злобата им да е разпалвал измаменият, подтиснат, но неугаснал инстинкт към родното място, отмъстителният гняв към фалшивите домашни богове. И в най-бедната хижа, когато е наша собственост, ние поддържаме чистота и ред, грижим се за нея.

Седнал на стола, младият човек остави тези мисли да шетат безшумно в съзнанието му, а в това време в стаята незабележимо се вмъкваша мебелирани звуци и мебелирани миризми. От една от стаите долиташе тих, насечен смях; от други — монологът на разярена фурия, тракане на зарове, люлчина песен, приглушен плач; над главата му се носеха вдъхновените звуци на банджо. Някъде се блъскаха врати; от време на време тракаха влакове; на оградата в двора жално мяукаше котка. Той вдишваше дъха на къщата — по-скоро влажен вкус, а не мирис — студени влажни изпарения като от подземие, примесени със зловонието на линолеум и мухлясало прогнило дърво.

Както той си седеше, най-неочаквано в стаята нахлу силен сладък мирис на резеда. Сякаш донесен от порив на вятъра, той нахълта така уверено, подчертано и ярко, като че ли влезе нещо живо. Младият човек възкликна: „Какво, мила?“, все едно че някой го беше повикал, скочи от стола и се огледа. Богатият аромат го заливаше цял. Той протегна ръце да го докосне и всичките му усещания мигновено се смесиха и объркаха. Възможно ли е да бъдеш повикан така настойчиво от мирис? Не, разбира се, това е било звук. Но тогава значи ли, че звукът го е докоснал, че го е погалил?

— Тя е била тук, в тази стая! — извика той и зашета из стаята да търси някакъв знак, защото беше убеден, че ще познае и най-незначителната дреболия, ако тя ѝ е принадлежала или дори само ако момичето се е докосвало до нея.

Стаята не беше подредена много старателно. Върху покривчицата на скрина се валяха няколко фиби — тези дискретни, безлични спътници на всяка жена, също от женски род, неопределено

наклонение, невместващи се в каквото и да е време. Той не понечи да ги разглежда, тъй като си даде сметка, че от тях нищо няма да разбере. Прерови едно чекмедже на скрина и се натъкна на захвърлена износена носна кърпичка. Притисна я до лицето си. Тя миришеше силно, чак нагло, на хелиотрон. Захвърли я на пода. В друго чекмедже откри няколко копчета, театрална програма, квитанция от заложна къща, два бонбона и тълкувател на сънища. В последното чекмедже попадна на черна женска копринена панделка за коса и дъхът му замря. Но черната копринена панделка също е обикновено, безлично женско украшение, което нищо не говори.

Сега, като ловджийска хрътка, надушила следа, той заоглежда стените, залази на четири крака да провери ъглите, обходи масите и камината, пердетата, завесите и пияния шкаф в ъгъла, за да намери някакъв видим знак, и все още не можеше да повярва, че тя е тук наоколо, до него, пред него, зад него, над него и го задиря, и го зове тъй настойчиво, че най-тънките сетива усетиха този зов, да не говорим за съзнанието. Още веднъж той отговори на глас: „Да, мила!“ и се обърна, но широко отворените му очи срещнаха пустота, защото още не можеше да различи в мириса на резедата очертания, цвят, любовна ласка, протегнати ръце. О, господи! Откъде този мирис и откога миризмите имат гласове? И той продължи да търси.

Завираше се в ъглите и теснините, където намираще тапи и цигари, които отминаваше с пренебрежение. Но под една постелка намери полуизпушена цигара, която размаза с пета, като изруга злобно и грубо. Цялата стая премина сякаш през сито. Той прочете тъжни и позорни редове за мнозина от наемателите скитници, но не намери и следа от тази, която търсеше, която може би е живяла тук, и чийто дух изглежда витаеше в стаята.

Тогава се сети за хазяйката. Излетя от стаята с духовете и се спря чак долу пред вратата, под която прозираше ивица светлина. Почука и се появи хазяйката. Той се опита да скрие възбудата си, доколкото е възможно.

— Моля ви, мадам — каза той, — обяснете ми кой живееше в моята стая преди мене.

— Добре, господине, ще ви кажа още веднъж: Спраулс и Муни. Мис Брета Спраулс ѝ викаха в театъра, а иначе тя си беше госпожа

Муни. При мене живеят само порядъчни хора, това го знае всеки. Брачното им свидетелство висеше в рамка на стената над...

— А що за жена беше тази Спраулс, искам да кажа, как изглеждаше?

— Ами чернокоса, дребничка, пълна, със смешно лице. Те напуснаха миналия вторник.

— А преди тях?

— Преди тях живееше един самотен господин, работеше нещо в превоза. Остана да ми дължи за една седмица. Преди него беше госпожа Краудърс с две дечица, тя живя четири месеца, а преди нея беше господин Доил, възрастен човек, за него платиха синовете му. Той държа стаята шест месеца. Ето ви цяла година, сър, а преди това не помня.

Той ѝ благодари и се повлече към стаята си. Тя беше мъртва. Това, което ѝ вдъхваше живот, вече го нямаше. Мирисът на резеда беше изчезнал. Сега отново се носеше плесения дъх на подземие и на вехти мебели.

Изгубената надежда му отне и сетните сили. Той седна и се вторачи в жълтото съскащо пламъче на газа. След малко се приближи до кревата и започна да разкъсва на ленти чаршафите. С върха на ножчето си ги натъпка плътно около прозорците и вратата. Когато всичко беше готово, угаси лампата, пушна докрай газа и се просна благодарно на кревата.

Тази вечер беше ред на госпожа Маккул да иде за бира. След като я донесе, тя седна с госпожа Пърди в едно от онези сутеренни убежища, където хазайките си споделят едно-друго и червеят рядко умира.

— Днеска дадох стаята на третия етаж откъм двора — каза госпожа Пърди над калпака пяна. — Взе я един млад човек. Преди два часа легна да спи.

— Какво говориш?! — възхити се искрено госпожа Маккул. — Та това е чудо на чудесата, да дадеш такава стая. Ама ти каза ли му?

— Че за какво ти е мебелирана стая, ако не за даване под наем? — отвърна госпожа Пърди с най-рунтавите си нотки. — Нищо не му казах, госпожа Маккул.

— И добре си сторила, госпожа. От какво ще живеем, ако не даваме стаи? Ама и тебе си те бива. Има хора, дето никога няма да

наемат стая, ако им кажеш, че в нея се е самоубил човек, и то в леглото.

— Както казваш, трябва да се живее някак — отбеляза госпожа Пърди.

— Така си е, трябва да се живее. Днеска става точно една седмица, откак ти помогнах да измиеме покойната. Пък колко хубавинка беше, защо ѝ е трябвало да се трови с газ, и какво мило личице имаше, госпожа.

— Права си, хубавичка беше — съгласи се госпожа Пърди, но не безусловно, — само тази бенка от лявата страна на челото. Я си налей още една чаша, госпожа.

ДЕБЮТЪТ НА ТИЛДИ

Ако не знаете „Закусвалня и семеен ресторант“ на Богъл, изгубили сте много. Защото ако сте от щастливците, които могат да си позволят богато ядене, би трябвало да се заинтересувате как унищожават хранителните запаси другата половина от човечеството. И ако се числите към половината, за която сметката в ресторант е събитие, трябва да отидете при Богъл, тъй като там няма да хвърлите парите си напразно поне що се отнася до количеството.

Ресторантът на Богъл се намира в самия център на буржоазния квартал, булеварда на Браун, Джонс и Робинсън, сиреч на Осмо авеню. В помещението има две редици маси, по шест на ред. На всяка маса са поставени подправки. От пиперницата можете да изръсите облак от нещо мрачно и безвкусно като вулканична пепел. От солницата не пада нищо. Дори човек, способен да извлече червен сок от бялата ряпа, остава безсилен, ако рече да изтръска зрънце сол от солниците на Богъл. Освен това на всяка маса има ерзац на онзи приятен сос, приготвен „по рецептата на един индийски махараджа“.

На касиерското място стои Богъл, студен, мрачен, бавен и грозен, който прибира парите ви. Зад планина от клечки за зъби той ви връща рестото, попълва сумата в чека ви и отривисто, като жаба, подхвърля нещо за времето. Един съвет — ограничете се само да потвърдите неговите метеорологични прогнози и толкоз. Защото Богъл не ви е приятел; вие сте просто случаен клиент и може да не се срещнете повече с него до деня, когато Гавраил призове с тръбата си всички ни на последната вечеря. Ето защо вземайте си рестото и вървете където ви очи видят — ако щете, по дяволите. Такава е теорията на Богъл.

Нуждите на клиентелата се задоволяваха от две келнерки и един Глас. Едната се казваше Ейлин. Висока, хубава, жизнена, приветлива и доста разговорчива. Другото ѝ име ли? При Богъл фамилното име се смяташе за излишен разкош, както и купичките за миене на пръстите.

Другата келнерка се казваше Тилди. Защо мислите, че е Матилда? Слушайте внимателно: Тилди, Тилди. Тилди беше ниска,

дебела, грозновата и полагаше прекалено много усилия да угоди, да угоди на всички. Повторете края на фразата няколко пъти и ще се убедите, че в нея има смисъл.

Онзи, когото нарекохме Глас, беше невидим. Той се числеше към кухнята и не блестеше с оригиналност. Безпросветен Глас, който се задоволяваше само да повтаря отривистите фрази на келнерките относно поръчките.

Ще ви досадя ли, ако повторя, че Ейлин беше хубава? Ако облече рокля за двеста долара и я видите с нея на великденско модно ревю, и вие ще побързате да кажете същото.

Клиентите на ресторанта бяха нейни роби. Тя можеше да обслужва шест маси наведнъж. По-припрените сдържаха своето нетърпение и се радваха на възможността да се полюбуват на пъргавата походка и грациозната ѝ фигура. Найлите се поръчваха допълнително само и само да се наслаждават по-дълго на усмивката ѝ. Всеки мъж — а в този ресторант жени влизаха рядко — се стараяше да ѝ направи впечатление.

Ейлин умееше да си разменя шеги с десет клиента едновременно. И всяка нейна усмивка — сякаш патрон със сачми — попадеше в толкова сърца. И в същото време проявяваше чудеса от ловкост и разнасяше светкавично по масите свинско с фасул, рагу, шунка с яйца, наденици и всякакви други вкусотиини на скара или в тиган. Тези угощения, флиртове и размяна на остроумия превръщаха ресторанта на Богъл едва ли не в салон, в който Ейлин играеше ролята на мадам Рекамие.

Ако дори случайните посетители оставаха очаровани от пленителната Ейлин, то какво да кажем за редовните клиенти? Те просто я боготворяха. И се надпреварваха да спечелят вниманието ѝ. Ейлин би могла да си урежда срещи всяка вечер. Поне два пъти седмично някой я водеше на театър или на танци. Един въздебел господин, когото двете с Гилди скрито наричаха „Прасчо“, ѝ беше подарил пръстен с тюркоаз. Друг, на когото пък викаха „Наглец“ и който работеше в ремонтна работилница, искаше да ѝ купи пудел, щом назначат брат му за превозвач. Трети, който все си поръчваше свински ребра със спанак и казваше, че е борсов посредник, я покани да я заведе на „Парсифал“.

— Не знам къде е това Парсифал и за колко време се стига до там — разговаряше тя с Тилди, — но няма да направя и бод на пътническия си костюм, докато не съм сложила на пръста венчалния пръстен.

В заведението на Богъл, наситено с изпарения, бръщолевеници и мирис на зеле, се разиграваше истинска трагедия. Тилди със сплеснатия си нос, коса с цвят на слама и луничаво лице, нямаше нито един поклонник. Нито един мъжки поглед не я следеше, когато тя търчеше из ресторанта, ако не смятаме случаите, когато гладът заставяше нечий жаден поглед да чака поръчаното ястие. Никой не ѝ подхвърляше весели закачки, не се и опитваше да разменя с нея остроумия. Никой не я задяваше сутрин, както Ейлин, подхвърляйки със скита завист, че снощи сигурно е закъсняла с приятеля си, щом днес толкова се бави с поръчката. Никой не ѝ беше подарявал пръстен с тюркоаз и не я беше канил да я заведе до този загадъчен далечен Парсифал.

Но Тилди работеше много добре и мъжете я търпяха. Седналите на нейните маси казваха с две думи поръчките си, а после с друг, меденолюбезен глас разговаряха с хубавицата Ейлин. Те се извъръщаха на столовете си и се мъчеха зад приближаващата фигура на Тилди да зърнат Ейлин, тъй че нейната красота да превърне бекона с яйца в амброзия.

И Тилди се задоволяваше с ролята си на „по-бедна сестра“, щом Ейлин можеше да получава комплименти и почести. Сплеснатият нос оставаше верен на гръко-римския. Тя беше вярна приятелка на Ейлин и се радваше, като виждаше как Ейлин покорява сърцата и отвлича вниманието на мъжете от апетитното ястие и съблазнителния десерт. Но дълбоко под сплеснатия нос и сламените коси и у най-грозните хора тлее мечтата за приказния принц или принцеса, които ще дойдат само за нея или за него.

Един ден Ейлин дойде на работа със синина на окото; Тилди изля върху нея такъв поток от съчувствия, който би могъл да излекува дори трахома.

— Някакъв нахал — заобяснява Ейлин. — Снощи, като се прибирах от работа. Настигна ме на Двайсет и трета. Аз го подминах, без да му обърна внимание. Но излиза, че през цялото време е вървял подире ми. На Осемнайста пак ме настигна и взе да ми се перчи. Като

му зашлевих една! Но и той не остана назад — фрас в окото. Изглеждам ужасно, нали, Тил? Толкова ми е неприятно, че господин Никълсън ще ме види в този вид, когато дойде довечера у нас на чай.

Тилди слушаше и сърцето ѝ замираше от възторг. Досега нито един мъж не беше се опитал да тича след нея. За нея нямаше опасност на улицата — нито денем, нито нощем. Какво ли блаженство ще е някой мъж да тича след теб и да ти посини окото! От любов, разбира се.

Между клиентите на Богъл имаше един млад човек на име Сидърс, който работеше в някаква пералня. Господин Сидърс беше слаб и светлокос и имаше вид, сякаш току-що са го изсушили и колосали. Твърде свенлив, той не се опитваше да спечели вниманието на Ейлин; ето защо обикновено сядаше на някоя от Тилдините маси и се отдаваше на мълчание и на варена риба.

Един ден, когато господин Сидърс дойде да обядва, вече беше пил бира. В ресторанта имаше само двама-трима посетители. Когато приключи с варената риба, господин Сидърс стана, прегърна Тилди през талията, целуна я звучно и най-безцеремонно излезе на улицата, махна презрително ръка по посока на пералнята и решил да си опита късмета, изчезна в пасажа с монетните автомати.

Няколко секунди Тилди стоеше вкаменена. После съзна, че Ейлин ѝ клати заканително глава и каза:

— Ах ти, хитруша такава! На какво прилича това? Току виж си ми отнела всички поклонници. Ще трябва да те държа под око, миличка.

И още нещо просветна в съзнанието на Тилди. От безнадеждна смирена поклонничка на Ейлин, тя мигом се бе превърнала в сестра на Ева, сиреч беше станала равностойна на всемогъщата Ейлин. Самата тя вече беше чародейка, прицел за стрелите на Купидон, сабинянка, която трябва да внимава, когато римляните пируват. Един мъж бе привлечен от нейната талия и бе пожелал устните ѝ. Запален от любов, този стремителен Сидърс бе извършил с нея същото чудо, за което е нужен цял ден в пералнята. Свалил грубата дреха на нейната грозота, той за миг я беше изпрал, изсушил, колосал и изгладил и я беше върнал във вид на най-изискана одежда, достойна за самата Венера.

Луничките на Тилди се стопиха в руменината ѝ. От грейналите ѝ очи гледаха едновременно Цирцея и Психея. Та нали дори Ейлин още

не беше прегръщана и целувана пред очите на всички в ресторанта!

Тилди просто не можеше да държи в тайна радостта си. Когато работата понамаля, тя уж случайно се спря при Богъл. Очите ѝ сияеха; но тя направи всичко възможно в думите ѝ да не прозвучи себелюбие или хвалба.

— Един господин днес ми нанесе обида — каза тя. — Прихвана ме през талията и ме целуна.

— Така ли? — излезе от вечната си заетост Богъл. — От понеделник ще получаваш един долар повече на седмица.

По време на обяда, докато обслужваше клиентите, тя на всеки поотделно обясняваше със скромността на човек, чиито качества не се нуждаят от преувеличение:

— Един господин днес ми нанесе обида в ресторанта. Прихвана ме през талията и ме целуна.

Обядващите приемаха това откровение различно — едни с недоверие, други с поздравления, а трети започнаха да я замерят с шегички, предназначени досега само за Ейлин. Сърцето на Тилди се разширяваше от щастие — най-после в края на скучната сива равнина, по която тя тъй дълго блуждаеше, се виждаха кулите на романтиката.

В течение на два дни господин Сидърс не се появи. През това време Тилди се утвърди здраво на позициите на интересна жена. Купи си панделки и нагласи прическата си като тази на Ейлин, пристегна талията си с два-три пръста повече. Започна да ѝ става и страшно, и приятно при мисълта, че господин Сидърс ей сега ще се втурне в ресторанта и ще я застреля с пистолет. Сигурно беше безумно влюбен в нея; а страстно влюбените лесно ги обзема сляпа ревност.

Дори по Ейлин никога не са стреляли с пистолет. Но може би е по-добре господин Сидърс да не стреля; нали тя винаги е била вярна приятелка на Ейлин, защо да я засенчва?

Господин Сидърс се появи на третия ден в четири следобед. В ресторанта нямаше нито един клиент. В дъното Тилди поставяше горчица в гюведжетата, а Ейлин режеше питите. Господин Сидърс се насочи към двете момичета.

Тилди вдигна глава и го видя; дъхът ѝ замря и тя притисна към гърдите си лъжичката с горчицата. В косите ѝ се червенееше фльонга, а на шията ѝ висеше емблемата на Венера от Осмо авеню — огърлица от сини маниста накрая със символичното сребърно сърчице.

Цял почервенял, господин Сидърс беше много смутен. Едната му ръка потъна в джоба на панталона, а с другата посегна към прясната пита с тиква.

— Госпожице Тилди — подзе той, — искам да ви се извиня за постъпката, която си позволих онази вечер. Откровено казано, доста се бях нарязал, иначе това не би се случило. Когато съм трезвен, аз никога не се държа така с една жена. Надявам се, госпожице Тилди, че ще приемете извинението ми и ще повярвате, че не бих сторил това, ако знаех какво върша и не бях пиян.

След това толкова деликатно извинение господин Сидърс даде заден ход и излезе от ресторанта уверен, че е изкупил вината си.

Но зад спасителния параван Тилди се хвърли ничком на масата сред резенчета масло и кафени чаши и зариде неистово — плачеше и се връщаше към сивата скучна равнина, по която блуждаеха момичетата със сплеснати носове и сламени коси. Тя отскубна от косата си червената панделка и я запокити на пода. Изпълни я дълбоко презрение към Сидърс; беше приела целувката му като целувка на принц водител, намерил пътя към царството на бляновете, поставил в движение застиналите стрелки на часовника и накарал да се разтичат задрямалите пажове. Но целувката се оказваше пиянска, без всякакво чувство в нея; царството не бе и трепнало при фалшивата тревога; тя ще си остане завинаги Спящата красавица.

И все пак, не всичко беше загубено. Ръката на Ейлин се обви около нея; червената ръка на Тилди затърси опипом сред парченцата масло, докато намери топлата длан на приятелката си.

— Не се ядосвай, Тил — каза Ейлин, недоразбрала каква е същината на работата. — Не си струва заради тоя смотаняк Сидърс. Той не е никакъв джентълмен, ако беше, никога нямаше да ти се извини.

ВЕРНИЯТ ПРИЯТЕЛ ТЕЛЕМАХ

Завърнал се от лов, аз чаках в градчето Лос Пиньос, Ню Мексико, влака, който отива на юг и вече имаше закъснение от един час. Седях на терасата на ресторантчето „Връх“ и обсъждах смисъла на живота с Телемах Хикс, собственик на ресторанта и на хотела към него.

Като отбелязах, че въпроси от личен характер не са изключени, попитах го що за животно е било това, което някога е обезобразило лявото му ухо. Тъй като съм ловец, интересувах ме злощастията, които може да се случат на човека, тръгнал да гони дивеч.

— Това ухо — каза Хикс — е реликва от едно истинско приятелство.

— Може би нещастен случай? — упорствах аз.

— Приятелството не може да бъде нещастен случай — отсече Телемах и аз млъкнах. — Знам един-единствен случай на истинско приятелство — продължи той, — това са близките сърдечни отношения между одного от Кънетикът и една маймуна. Маймуната се катереше по палмите в Баранкила и хвърляше на човека кокосовите орехи. Той ги разполовяваше и правеше от тях чаши, които продаваше по два реала едната, а после си купуваше ром. Маймуната изпиваше кокосовото мляко. Тъй като всеки беше доволен от своя дял в тая далавера, те си живееха като братя. Но когато става дума за човешки същества, приятелството е преходно явление, което подлежи на прекъсване без предупреждение.

Аз имах някога един приятел, който носеше заглавие Пейсли Фиш, и си въобразявах, че той е залепен за мене во век и веков. Рамо до рано цели седем години двамата добивахме руда, гледахме говеда, продавахме патентовани мазила, пасяхме овце, щракахме фотографии и други неща, опъвахме телени огради и събирахме сини сливи. Мислех си, че нито човекоубийството, нито ласкателството, нито богатството, нито шашмата, нито пиенето могат да вбият клин между мене и Пейсли Фиш. Не можете си представи какви приятели бяхме.

Приятелство ни свързваше в работата, но приятелските чувства преливаха в часовете на отмора и развлечения и ги подслаждаха. Наистина изживявахме дни на Дамон и нощи на Питий.

Едно лято ние с Пейсли, натъкмени както си му е редът, прескачаме до Сан Андрес, ей тия планини, със цел едномесечно безделие и хайлазуване. Заседнахме тука, в Лос Пиньос, същинска градина на покрива на света, където текат реки от кондензирано мляко и мед. Тогава тук имаше една-две улици, чист въздух, кокошки и една гостилница. Това ни стигаше.

Пристигаме ние вечерта, след вечеря, и решаваме да проверим какви ефикасности ще се намерят в гостилницата до железопътната линия. Сядаме и докато да отлепим с нож чиниите от червената мушама, дотичва вдовицата Джесъп с препечен хляб и пържен черен дроб.

Ама жена, ти казвам, и риба цаца може да вкара в грях. Беше възниска, но едричка и цялото ѝ същество сякаш излъчваше дух на доброжелателство. Червендалестите ѝ бузки говореха недвусмислено за кулинарни наклонности и жарък темперамент, а от усмивката ѝ би могъл да разцъфти кучи дрян през декември.

Вдовицата Джесъп ни надума какво ли не: за климата, за историята, за Тенисън, за сините сливи, за недостига на овнешко и накрая се заинтересува откъде сме.

— От Спринг Вали — казвам аз.

— Биг Спринг Вали — предъвка Пейсли заедно с картофите и шунката, с които е пълна устата му.

Това беше първият забелязан от мен признак, че на старото ни приятелство с Пейсли е сложен завинаги край. Той знаеше, че не мога да понасям бърбивците и въпреки това се намеси в разговора със своите междуметия и добавки към синтаксиса. Вярно, на картата пише Биг Спринг Вали; само че със собствените си уши бях чувал хиляди пъти самият Пейсли да казва Спринг Вали.

Без да продумахме повече, след вечерята излязохме навън и седнахме на железопътната линия. Толкова отдавна бяхме съдружници, че всеки от нас знаеше какво се върти в главата на другия.

— Надявам се, разбираш — казва Пейсли, — че съм решил да зачисля тази вдовица като неразделна част от моето наследство в

неговата домашна, социална, юридическа и други форми дорде смъртта ни раздели.

— О, всичко е ясно — казвам аз, — прочетох го между редовете, въпреки че ти изрече само един ред. Предполагам, ти също разбираш, че предприемам крачка, която ще доведе до промяна на фамилното име на вдовицата, то ще стане Хикс, а на тебе оставям да пишеш до вестника и да поискаш точна информация дали кумът трябва да носи камелия, в бутониерата и чорапи без шев.

— В твоята програма има някои пропуски — казва Пейсли и дъвче треска от траверса. — Ако това беше секуларна работа, бих ти отстъпил почти във всяко отношение, ама не е така.

— Женската усмивка — продължава Пейсли — е като въртопа при Сцилия и Харбалия, в който често попада и се разбива на трески здравият кораб, наречен „Приятелство“. Както и досега, аз съм готов да те избавя от мечка — казва Пейсли, — да ти стана гарант на полицата, да те разтривам с поделдок между плешките; но моето чувство за етикеция свършва до тук. В тази игра с мадам Джесъп всеки играе сам за себе си. Да не кажеш, че не съм те предупредил честно и почтено.

Тогава аз се съвещавам сам със себе си и предлагам следната резолюция и допълнения:

— Приятелството между мъже — казвам — е древна историческа добродетел, родена в дните, когато хората е трябвало да се бранят един друг от гущери с чудовищно дълги опашки и от летящи костенурки. Хората са запазили този навик до ден-днешен и се подпомагат, докато пиколото не им съобщи, че всички тия зверове вече са се изпогътали. Често съм чувал — казвам, — че една жена може да стане причина да се разтури приятелството между двама мъже. Защо трябва да става това? Ще ти кажа, Пейсли, първият поглед и препечените, филийки на госпожа Джесъп очевидно са предизвикали някаква вибрация в нашите сърца. Нека я оставим да избере по-добрия от двама ни. Аз ще играя с тебе открито, без всякакви задкулисни номера. Ще я задирям пред очите ти, така че ти ще имаш равни възможности. При такава уговорка, не виждам защо нашият параход на приятелството трябва да се капичне в споменатия от тебе медицински въртоп, независимо кой от нас ще излезе победител.

— Това се казва приятел! — възкликва Пейсли и ми стиска ръката. — Аз ще постъпя по същия начин. Ще ухажваме тази дама синонимно, без всякакви официалности и кръвопролития, обичайни в такива случаи. И ще си останем приятели; който и да печели или губи.

Откъм едната страна на гостилницата на госпожа Джесъп имаше пейка под сянката на няколко дървета, на която тя сядаше да се поразхлади, след като нахранваше и отпращаше южния. Та на тази пейка сядахме с Пейсли след вечеря, за да отдадем поне част от дължимото уважение на дамата на нашите две сърца. И постъпвахме толкова честно и внимателно, че ако единият дойдеше пръв, той чакаше другия, без да предприема някакви действия.

Първата вечер, когато госпожа Джесъп разбра за уговорката ни с Пейсли, аз се появих на пейката преди него. Това беше непосредствено след вечеря и госпожа Джесъп седеше там с нова розова рокля и в достатъчно добро състояние, за да може човек да се оправи с нея.

Аз седнах до вдовицата и направих някои спецификации относно одухотворената външност на природата, изразена в околния ландшафт и прилежащата му перспектива. Тази вечер създаваше настроение. Луната си вършеше работата в определената ѝ част от небосвода, дърветата хвърляха сенки на земята според законите на науката и природата, в хрусталаците се водеше голяма препирня между козодои, авлиги, зайци и други пернати горски насекоми. А горнякът свиреше сякаш на хармоничка в купчината консервни кутии от домати, изхвърлени край железопътната линия.

Усетих в лявата си страна някакво особено усещане — сякаш се надигаше тесто, оставено в нощви до огъня. Госпожа Джесъп се бе преместила по-близо до мене.

— Ах, господин Хикс — продума тя, — когато човек е сам на този свят, не се ли чувства още по-самотен в такава красива вечер?

Станах мигом от пейката.

— Извинете, мадам — казвам, — но преди да е дошъл Пейсли не мога да дам смислен отговор на такъв подвеждащ въпрос.

И веднага ѝ обясних, че с Пейсли сме стари приятели и ни свързват години на лишения, скитничество и съучастие и как сме се разбрали, когато ни излезе късмета, никой да не се ползува пред другия с предимства, каквито биха могли да възникнат от силни чувства и

интимна близост. Госпожа Джесъп се замисли за малко, после избухна в смях, който отекна чак в гората.

След няколко минути пристига Пейсли, намазал косата си с бергамотово масло, сяда от другата страна на госпожа Джесъп и започва да каканиже една тъжна история: как през деветстотин и пета година в долината Санта Рита, по време на голямата суша, той и Лъмли Сплесканото се обзаложили на едно седло със сребърна украса кой ще одере повече умрели крави.

Още от самото начало на ухажването аз турих пранги на Пейсли Фиш и го вързах за кола. Всеки от нас си имаше своя система как да стигне до чувствителните места в женското сърце. Номерът на Пейсли беше да шашва мадамите с разкази за невероятни случаи или преживени лично от него, или прочетени във вестниците. Той е заимствал тази идея, струва ми се, от една Шекспирова пиеска, която съм гледал някога, казва се „Отело“. В нея се подвизава един чернокож, който примамва дъщерята на херцога, като забърква словесна салата от Райдър Хагард, Лу Докстейдър и доктор Паркърст. Само че този способ на ухажване става за сцената, извън нея не върви.

А ето и собствената ми рецепта как да се доведе жената до такова състояние, когато за нея може да се каже: по баща Джонс. Научете се как да поемате и да държите ръката ѝ и тя е ваша. Обаче това не е толкова лесно. Някои мъже хващат женската ръка по такъв начин, че сякаш искат да я изтръгнат от рамото и ти усещаш мирис на арника и чуваш как късат чаршафи за бинтове. Други поемат женската ръка като нажежена подкова и я държат далеч пред себе си като аптекар, който налива в шишенце сярна киселина. А повечето хващат ръката и я навират едва ли не в самия нос на дамата, без да ѝ дадат възможност да забрави, че шепата ѝ е просто продължение на ръката, която започва чак от рамото. Всички тези похвати за нищо не стават.

Аз ще ви кажа как трябва да се действа.

Виждали ли сте някога как човек се прокрадва в задния двор и вдига камък, за да го запрати по котарака, който клечи на оградата и го гледа. Човекът се прави, че няма нищо в ръката, че не забелязва котарака и че и котарака не го забелязва. Ето в това е цялата работа. Поемате ръката така, че действието ви да не направи впечатление на дамата. Не ѝ давайте да разбере, че тя знае, че вие имате и най-малка представа, че тя съзнава, че държите ръката ѝ. Ето това е правилото в

моята тактика. А колкото до серенадите, военните действия и злополуките на Пейсли, той би могъл със същия успех да декламира разписанието на неделните влакове, които спират в Оушън Гроув, щат Ню Джързи.

Една вечер, когато изпреварих Пейсли на пейката с лула тютюн и моето приятелство за миг се нуждаеше от субсидия, питам госпожа Джесъп дали според нея буквата „Х“ не се пише по-лесно от „Д“. След секунда главата ѝ сплеска олеандровия цвят, затъкнат в бутониерата ми, аз се наклоних към нея и... и нищо.

— Ако нямате нищо против — казвам аз и ставам, — ще изчакаме Пейсли и ще завършим в негово присъствие. Досега не съм извършил нещо непочтено спрямо нашето приятелство, та сега ли? Просто няма да е честно.

— Господин Хикс — казва госпожа Джесъп и ме гледа някак особено в тъмното, — ако нямаше една пречка, бих ви помолила да си обирате крушите и да не използвате повече прерогативите на моята къща.

— И каква е пречката, мадам? — питам аз.

— Вие сте толкова добър приятел, че не може да станете добър съпруг.

След пет минути Пейсли вече седи на определеното му място до госпожа Джесъп.

— През лятото на деветдесет и осма — подхвана той — в кръчмата „Синя светлина“ в Силвър Сити видях с очите си как Джим Бартоломю отхапа ухото на един китаец заради някаква карирана копринена риза, която... Какъв е този шум?

Аз бях възобновил заниманията с госпожа Джесъп точно откъдето ги бяхме прекъснали.

— Госпожо Джесъп — казвам ѝ, — аз обещах да станете госпожа Хикс. Ето ви още едно потвърждение.

Пейсли усуква крака около крака на пейката и нещо пуфти.

— Лем — казва, — приятели сме от седем години. Не можеш ли да целуваш госпожата малко по-тихо. Аз бих ти направил същата услуга.

— Добре — казвам, — може и по-тихо.

— Този китаец — продължава Пейсли — беше същият, който през пролетта на деветдесет и седма уби един човек на име Мълинз,

понеже...

Тук Пейсли отново се прекъсна.

— Лем — казва той, — ако си истински приятел, няма да прегръщаш госпожа Джесъп толкова буйно. Цялата пейка се тресе. Нали ми обеща да ми оставиш равни възможности, стига да ги има?

— Уважаеми господине — обръща се госпожа Джесъп към Пейсли, — ако след двайсет и пет години се случите на празненството по случай сребърната ни сватба с господин Хикс, ще може ли вашата тиква, която наричате глава, да проумее, че вие нямате нищо общо с тази работа? Търпях ви дълго, понеже сте приятел на господин Хикс, но струва ми се, време е да си сложите траур и да се оттеглите понадалечко.

— Госпожо Джесъп — казвам аз, като се съобразявам с положението си на избраник, — господин Пейсли е мой приятел и аз му предложих да играем открито и при равни възможности, докато остане поне един шанс.

— Шанс! — възкликва тя. — Мигар той мисли, че има някакъв шанс? Надявам се, след всичко, което видя тази вечер, той ще разбере, че остава с празни ръце.

С една дума, месец по-късно ние с госпожа Джесъп се венчахме в методистката черква в Лос Пиньос и целият град се събра да гледа това представление.

Когато застанахме един до друг пред свещеника и той започна да гъгне своите обреди и почести, аз се оглеждам и не виждам Пейсли.

— Чакайте! — викам на свещеника. — Пейсли го няма.

Трябва да го изчакаме. Веднъж приятелство, завинаги приятелство, такъв е Телемах Хикс — казвам аз.

Госпожа Джесъп ме стрелна с поглед, обаче свещеникът прекрати своите заклинания съгласно инструкциите.

След няколко минути в черквата влита на галоп Пейсли и се мъчи да си закопчае ръкавела. Обяснява, че единственият галантериен магазин в града бил затворен по случай сватбата и тъй като нямало как да се снабди с колосана риза по свой вкус, разбил задното стъкло на магазина и се самообслужил. После Пейсли се строява от другата страна на булката и венчавката продължава. Все си мисля, че Пейсли е разчитал свещеникът да го венчае попогрешка за вдовицата — това като последен шанс.

След всички процедури седнахме на чай, на друсан кебап от антилопа и консервирани праскови, а после народът се разотиде лека-полека. Последен ми стисна ръка Пейсли и каза, че съм действал почтено и на равнище и той само може да се гордее с такъв приятел.

Свещеникът имаше малка къща с фасада към улицата и се гласеше да я дава под наем. Той ни остави да престоим в нея до сутрешния влак в десет и четирисет, с който заминавахме на сватбено пътешествие до Ел Пасо. Жената на свещеника беше украсила цялата къща с бодлива зеленика и бръшлян и тя имаше много празничен вид.

Към десет същата вечер аз сядам пред вратата и си изувам обувката да ми се попроветрят краката, а госпожа Хикс прибира нещата в стаята. Скоро лампата вътре угасва, а аз седя и си припомням минали времена и събития. Изведнъж чувам гласа на госпожа Хикс:

— Няма ли да си лягаш, Лем?

— Добре де, идвам — стреснах се аз. — Рекох да почакам старата капия Пейсли, за да...

Но още недоизрекъл се — завърши Телемах Хикс, — някой сякаш простреля лявото ми ухо, и то с едрокалибрен. Нищо подобно, оказа се жесток удар с дървената дръжка на метлата, която госпожа Хикс държеше в ръцете си.

ЯБЪЛКАТА НА СФИНКСА

Изминал дваисет мили от Парадайз и недоизминал петнайсетте до Сънрайз Сити, Билдад Роуз, кочияшът на дилижанса, спря своя впряг. Цял ден валеше силен сняг. На равно снежната покривка достигаше осем инча. Останалата част от пътя, който пълзеше по снагата на назъбените планини, не беше безопасна дори денем. Сега, когато снегът и нощта криеха всякакви изненади, не може да става и дума за пътуване по-нататък, каза си Билдад Роуз. Той спря четворката яки коне и предаде устно на петимата си пътника изводите от своята мисловна дейност.

Пръв от дилижанса скочи съдията Менефи, комуто неизменно се предлагаха сякаш на поднос ръководството и инициативата. Въдъхновени от примера му, го последваха трима от спътниците му, готови да правят изследвания, обструкции, да се съпротивяват, да се подчиняват или да продължат пътя си в зависимост от това, какво ще хрумне на предводителя им. Петият пътник, млада жена, остана в дилижанса.

Билдад беше спрял конете пред първия планински хребет. Две поизкривени метални перила ограждаха пътя. На дваисетина крачки от по-горното перило, като тъмно петно върху бяла преспа, се виждаше малка къща. Към нея се спуснаха или по-точно, заизкачваха съдията Менефи и кохортата му, като надаваха детински крясъци, предизвикани от снега и възбудата. Викаха стопанина, тропаха по прозореца и вратата. Сблъскали се с негостоприемно мълчание, те изгубиха всякакво търпение, взеха на пристъп преодолимите прегради и нахлуха в чуждото владение.

От превзетата крепост до наблюдателите в дилижанса долитаха викове и тупурдия. Не след дълго там затрептя пламък, разгоря се и лумна весело нагоре. После през непрогледния сняг дотичаха ликуващите изследователи. Гласът на съдията Менефи, по-дълбок от бойна тръба и дори оркестриран по диапазон, възвести победата, постигната с тежки усилия. Единствената стая е ненаселена, каза той,

и в нея няма никакви мебели. Но има голяма камина, а в барачката зад къщата са намерили солиден запас от насечени дърва. По такъв начин са осигурени постеля и гориво за мразовитата нощ. Билдад Роуз биде успокоен с известието, че зад къщата има конюшня, не дотам разнебитена, че да е неизползваема, а също сено в плевника.

— Господа — провикна се от мястото си Билдад Роуз, омотан до ушите с палта и завивки, — откъртете ми от оградата две дъски, че да мога да мина с дилижанса. Та това е бърлогата на стария Редрът. Знаех си аз, че е някъде наблизко. Него още през август го прибраха където трябва.

Четиримата пътника се нахвърлиха весело върху заснежената ограда. Пришпорвани с подвиквания, конете изтеглиха дилижанса нагоре до вратата на къщата, от която посред лято някаква лудост бе прокудила стопанина й. Кочияшът и двама от пътниците се заеха да разпрягат. Съдията Менефи отвори вратата на дилижанса и отложи шапка.

— Трябва да ви уведомя, госпожице Гарланд — каза той, — че по независещи от нас причини се наложи да прекъснем пътуването. По думите на кочияша пътуването нощем по този планински път е толкова рисковано, че не може да се мисли за такова нещо. Налага се да прекараме до утре под покрива на тази къща. Уверявам ви, че няма причини да се безпокоите, ако не смятаме някои временни неудобства. Аз лично направих оглед на къщата и намирам, че има пълна възможност да се предпазим от суровите капризи на времето. Ще ви осигурим всички удобства, каквито условията позволяват. Разрешете ми да ви помогна да слезете.

Към съдията се приближи пътникът, занимавал се цял живот с монтирането на вятърните мелници на фирмата „Малкият Годиат“. Той се казваше Дънуди, но това няма особено значение. При пътуване само от Парадайз до Сънрайз Сити човек може да мине и без име или почти. И все пак, ако искаш да разделиш почестите със съдията Мадисън Л. Менефи, нужно е някакво име като окачалка, на която Славата да постави своя венец. Високо и непринудено въздушният мелничар изрече:

— Струва ми се, трябва да се измъкнете от ковчега, госпожо Макфарлънд. Нашият вигвам не е толкова луксозен като модния „Палмър Хаус“, но тук вали сняг и на тръгване няма да ровят в

куфарчето ви да проверят колко лъжички сте си взели за спомен. Вече сме запалили огъня, ще ви сложим на сушина, ще пъдим мишките и всичко ще бъде много уютно.

Един от двамата пътника, които се суетяха в мелето от коне, сбруи, сняг и язвителни забележки на Билдад Роуз, се провикна от вихъра на доброволните си задължения:

— Хей, юнаци, няма ли кой да отведе до къщата госпожица Соломон? Спри, проклето животно!

Отново трябва да напомним любезно, че при прехода от Парадайз до Сънрайз Сити точното име е просто излишен разкош. Когато съдията Менефи се възползува от правото, което му даваха прошарените коси и всеизвестната му репутация, и се представи на единствената жена в дилижанса, в отговор тя произнесе едва чуто името си и Слуховите органи на представителите на мъжкия пол го възприеха по различен начин. В атмосферата на съперничество, нелишена от примеси на ревност, всеки се придържаше упорито към своя теория. От страна на пътничката всякакво уточнение или поправка би могло да заприлича на педантична дребнавост, ако не и на недопустимо желание да завърже по-интимно познанство. Ето защо тя се отзоваваше на Гарланд, Макфарлънд или Соломон с еднаква скромна снизходителност. От Парадайз до Сънрайз Сити има трийсет и пет мили. За такова кратко пътешествие спътничка е вече име, кълна се в дисагите на Ахасфер!

Скоро малката компания от пътници се настани весело в полукръг около бумтящата камина. Влязоха в употреба завивки, възглавници и подвижни части от дилижанса. Спътничката си избра най-близкото място до огъня, в края на полукръга. Там тя красеше трона, издигнат от верните ѝ поданици. Седеше на възглавнички от дилижанса и се беше облегнала на празно сандъче и бъчонка, покрити със завивка, която я предпазваше от течението в къщата. Беше протегнала елегантно обутите си крачета към милостивия огън. Свали ръкавиците си, но остави на врата си дълга мека кожа. Колебливите пламъци осветяваха слабо лицето ѝ, полускрито от кожата — младежко лице, много женствено, отчетливо изваяно, спокойно и непоколебимо уверено в своята красота. Кавалерството и мъжеството се надпреварваха да ѝ угаждат. Тя приемаше това отношение не игриво, като жена, която задирят, не кокетно, както мнозина от нейния

пол, недостойни за такова внимание, не и с тъпо равнодушие, като вол, който получава стиска сено, а съгласно предписанията на самата природа — като лилия, която поема капката роса, чието предназначение е да я освежи.

Навън вятърът виеше неистово, ситният сняг навяваше през всяка пролука, студът обсаждаше гърбовете на самопожертвователната шесторка; ала стихията не беше лишена от защитник. Съдията Менефи пое ролята на адвокат на снежната буря. Времето беше неговият довереник и с нарочна пледоария той се опита да убеди премръзналите съдебни заседатели, че те тънат в рози, поклащани само от нежния зефир. Той намери запас от шеги, остроумия и анекдоти, макар и не дотам прилични, които му донесоха успех. Неговата веселост се оказа направо заразителна. Всеки бързаше да внесе своя дял в общия оптимистичен фонд. Дори пътничката се реши да проговори.

— Според мен всичко е очарователно — каза тя с тихия си кристално чист глас.

Сегиз-тогиз някой от мъжете ставаше и на шега изследваше стаята. Предишният обитател, старият Редърът, почти не беше оставил следи.

Всички се обърнаха настойчиво към Билдад Роуз — да разкаже историята на бившия отшелник. Сега, когато конете бяха настанени удобно, а пътниците също, кочияшът отново беше спокоен и любезен.

— Старият гарван — подзе Билдад не много почтително — пърхаше в тази хралупа около двайсет години. Не допускаше никого близо до себе си. Приблизеше ли се някакво возило, той се шмугваше вътре и залостваше вратата. Очевидно нещо му хлопаше. Купуваше си храна и тютюн от дюкяна на Сам Тили, при Литъл Мъди. През август отишъл там загърнат в червено одеяло и казал на Сам, че той е цар Соломон и очаква да му гостува Савската царица. Носел със себе си всичкото си имане — торбичка със сребърни монети, и я захвърлил в кладенеца на Сам. „Тя няма да дойде — казал на Сам, — ако разбере, че имам някакви пари“. Щом хората разбрали как разсъждава за жените и парите, станало им ясно, че се е побъркал. И се погрижили да бъде изпратен в лудницата.

— Дали в живота му не е имало някаква нещастна любов, която го е накарала да се уедини? — попита един от пътниците, млад човек, собственик на някаква агенция.

— Не — каза Билдад, — или поне аз не съм чувал такова нещо. Имал е само най-обикновени неприятности. Разправят, че на младини не му потръгнало в любовта с някаква девойка; но това е било далеч преди да се загърне в червеното одеяло и да приключи финансовите си сметки. А за нещастна любов нищо не съм чувал.

— О — възкликна съдията Менефи многозначително, — явно имаме случай на несподелена любов.

— Не, господине — отсече Билдад, — нищо подобно. Тя изобщо не се е женила за него. Мармадюк Мълиган разговарял веднъж с някакъв човек от родния град на Редрът. Та той му казал, че Редрът си е бил момче на място, само че потупаш ли го по джоба, в него дрънвали само копчета за ръкавели и връзка ключове. Той бил дал дума на тази млада госпожица Алис... забравих ѝ презимето. Човекът казал, че тя била такава мома, на която с удоволствие можеш да платиш трамвайния билет. Добре ама в града пристигнал богат младеж, който имал карети, дялове в рудници и колкото щеш свободно време. Е, падал донейде и лепка. Та тоя и госпожица Алис започнали случайно да се срещат по пътя към пощата, пък ставали и други съвпадения и разни неща, които понякога карат момичето да върне годещия пръстен и прочее подаръци. С една дума, появила се „пукнатина в люнета“, както е рекъл поетът. Един ден хората видели Редрът и госпожица Алис да си говорят на портата. После той свалил шапка и дим да го няма. Оттогава никой не го и виждал в града. Във всеки случай, това е разказал човекът.

— А какво е станало с момичето? — попита младият собственик на агенция.

— Нищо не знам — отвърна Билдад. — Пътят е страшно изрътен и така ужасно друсва, че някъде трябва да съм изръсил всички други свои сведения.

— Много тъжна... — понечи да каже нещо съдията Менефи, но бе прекъснат от по-висок авторитет.

— Каква очарователна история! — прозвуча гласът на пътничката, нежен като флейта.

Настъпи тишина, нарушавана само от воя на вятъра и пращането на огъня.

Мъжете седяха на пода, посмекчили негостоприемната му повърхност с дрехи и талаш. Човекът, който се занимаваше с

вятърните мелници на „Малкият Голиат“, стана да се поразтъпче, че мускулите му се бяха схванали.

Най-неочаквано прокънтя неговият тържествуващ глас. Той се върна от тъмния ъгъл на стаята и носеше нещо във високо вдигната си ръка. Ябълка — голяма, червена, свежа ябълка, да ти е драго да я гледаш. Беше я намерил в книжна кесия на високата полица в споменатия ъгъл. Не е възможно да е била забравена от нещастника Редърът, великолепият ѝ вид опровергаваше всяко предположение, че може би стои на пращната полица още от август. Очевидно някакви излетници са обядвали в безлюдната къща и са я забравили.

— Дънуди — неговите подвизи изискват да се почете името му — взе да размахва ябълката пред лицата на спътниците си.

— Вижте какво намерих, госпожо Макфарлънд! — провикна се той и вдигна високо ябълката. Осветена от огъня, тя заблестя още по-червена.

Пътничката се усмихна спокойно — винаги спокойно.

— Каква очарователна ябълка! — промълви отчетливо тя.

Съдията Менефи се почувства за миг смазан, унижен, разжалван. Беше му отредено второто място и това го озлобяваше. Защо Съдбата бе предпочела не него, а този нахален, досаден, смотан, вятърномелничав човек, за да му предаде тази предизвикала сензация ябълка? От това откритие той би могъл да разиграе цяло действие, да го превърне в импровизирана реч или дори в комедия, като запази централната роля за себе си. Пътничката вече гледаше с възхищение и усмивка този абсурден Дънбоди или Удбъди, сякаш беше извършил чутовен подвиг. А вятърномелничният се дуеше и въртеше като мостра на своята стока, задвижвана от вятъра, който винаги духа от танцьорките към царството на звездите.

Докато възторженият Дънуди с Аладиновата си ябълка се радваше на преходно внимание, находчивият юрист съставяше план как да си възвърне лаврите.

С най-любезна усмивка на понапълнялото, но с класически черти лице съдията Менефи стана и взе от ръката на Дънуди ябълката, сякаш искаше да я разгледа по-отблизо. В неговите ръце ябълката се превърна в най-важното веществено доказателство.

— Великолепна ябълка — одобри я той. — Трябва да призная, драги ми господин Дънуинди, че засенчихте всички ни със

способностите си на фуражир. Но ми хрумна нещо. Нека тази ябълка се превърне в емблема, знак, символ, награда, присъждана по разум и сърце на най-достойните.

Всички присъстващи с изключение на един аплодираха тези думи.

— Добре го измисли, нали? — обърна се към собственика на агенция пътникът, който практически беше господин Никой.

Въздържалият се от аплодисменти беше вятърномелничният. Той се почувства понижен до най-ниския чин. Никога не би се сетил да обяви ябълката за емблема. Възнамеряваше друго: след като разделят и изядат ябълката, той да залепи семките ѝ на челото си, като всяка назове с името на някоя своя позната. Една от семките щеше да бъде госпожа Макфарлънд. Семката, отлепила се първа, щеше да... но сега вече това беше безпредметно.

— Ябълката — продължаваше съдията Менефи, обръщайки се към съдебните заседатели, — заема в наши дни, макар и съвсем незаслужено, незначително място в диапазона на общественото внимание. Практически тя толкова често се свързва с готварството, с търговията, че едва ли е възможно да я поставим редом с благородните плодове. Но в древни времена не е било така. Библията, историята, митологията изобилстват с доказателства, че ябълката е била аристократът на плодовете. Ние и сега казваме „зеницата на окото“, когато искаме да определим нещо безкрайно ценно. А какво е зеница, ако не най-важната част на ябълката, очната ябълка? В притчите Соломонови се говори за „сребърни ябълки“. Няма друг плод — на дърво или лозница, толкова често използван в образната реч. Та кой не е чувал и мечтал за ябълките на Хесперидите? Не е нужно, мисля, да привличам вниманието ви върху най-забележителния и трагичен пример за значението на ябълката в древността, когато употребата ѝ от нашите прародители е довела до падението на човека от пиедестала на добродетелта и съвършенството.

— Такива ябълки — подхвърли вятърномелничният, опирайки до материалната страна на въпроса, — се продават по три и петдесет бъчонката на чикагския пазар.

— И така — продължи съдията Менефи, като удостои със снизходителна усмивка прекъсналия го, — искам да ви предложа следното: по необходимост трябва да останем тук до утре. Дърва

имаме предостатъчно. Следващата ни задача е да се забавляваме колкото е възможно по-добре, за да минава по-бързо времето. Предлагам да предадем ябълката в ръцете на госпожица Гарланд. Това вече не е плод, а, както казах, приз, награда, която символизира една велика човешка идея. Самата госпожица Гарланд престава да бъде индивид — за щастие, само временно — и ще представя своя пол (нисък поклон, изпълнен със старомодна изисканост). Тя ще бъде олицетворението, квинтесенцията на женския род, умът и сърцето, бих казал, на венеца на сътворението. В това си качество тя ще преценява и решава нещата по поставения въпрос.

Само преди малко нашият приятел господин Роуз ни ощастливи с увлекателен, но фрагментарен разказ за една романтична история от живота на бившия собственик на това жилище. Оскъдните факти, които ни бяха представени, откриват според мен безкрайно поле за всевъзможни догадки, за анализ на човешкото сърце, за упражняване на въображението — с една дума, за импровизации. Да не пропускаме тази възможност. Нека всеки от нас измисли свой вариант на историята на отшелника Редърт и неговата изгора, като започне от там, където господин Роуз завърши, тоест от разделянето на двамата влюбени пред портата. Но трябва да се уговорим: съвсем не е задължително да се предполага, че Редърт се е умопобъркал и е станал мизантроп и отшелник само по вина на момичето. Когато завършим, госпожица Гарланд ще произнесе Присъдата на Жената. Като духовен символ на своя пол, тя трябва да реши кой вариант отразява най-точно конфликта между сърцето и разума и най-вярно оценява характера и постъпките на годеницата на Редърт от женска гледна точка. Ябълката ще бъде предадена на този, който е удостоен с наградата. Ако всички сте съгласни, ще имаме удоволствието да чуем първия вариант от господин Динуинди.

Последните думи плениха вятърномелничарят. Той не беше от онези, дето все трябва да ги подканяш.

— Първокласна идея, господин съдия — каза искрено той. — Да съчиняваш, значи да се изказваш по-смешно, нали? На времето бях дописник на един спрингфийлдски вестник и когато нямаше новини, аз си ги измислях. Надявам се, няма да се изложя.

— Според мен идеята е очарователна — каза пътничката с грейнало лице. — Всичко ще бъде съвсем като игра.

Съдията Менефи пристъпи напред и положи тържествено ябълката в ръката ѝ.

— В древността — каза той с приповдигнат тон — Парис е възнаграждавал със златната ябълка най-красивата.

— Аз бях на парижкото изложение — отбеляза вятърномелничният, — но не чух нищо по този въпрос. И все гледах да зяпам атракциите, ако не се въртя в павилиона с машините.

— А сега — продължи съдията — този плод ще ни даде ключа към тайните и мъдростта на женското сърце. Вземете ябълката, госпожице Гарланд. Изслушайте нашите непретенциозни романтични разкази и определете справедливо наградата.

Пътничката се усмихна мило. Ябълката лежеше в скута ѝ под дрехи и завивки. Тя притисна гръб към защитното си укрепление — беше ѝ топло и уютно. Да не беше шумът от гласовете и вятъра, сигурно щеше да се чуе как тя мърка. Някой хвърли дърва в огъня. Съдията Менефи подкани с глава мелничаря.

— Ще ни удостоите ли с първия разказ? — попита той.

Вятърномелничният седеше по турски, бутнал шапката чак на тила си, за да го предпазва от течението.

— Ами — започна той без ни най-малко смущение, — аз разрешавам това затруднение, да речем, по такъв начин. Разбира се, Редрът е бил разиграван здравата от този овен, който е имал пари за всякакви номера и се е опитвал да му гепи момичето. Ами, ясно, той отива при нея и я пита дали тя нещо не шикалкави. Та кой ще е доволен, ако някакъв айдамак се фука пред момичето му с каляски и златни бонове? Ами, той, значи, отива при нея. Ами, може да се е поразгорещил и да е разговарял с нея като неин собственик, забравяйки, че годежът още не е венчавка. Ами, предполагам, на Алис и е припарило под полата. И му е отговорила доста остро. Ами...

— Слушайте — прекъсна го господин Никой, — ако сте монтирали толкова мелници, колкото пъти повторихме „ами“, вече щяхте да сте натрупали солиден капитал и нямаше да работите, така ли е?

Вятърномелничният се засмя добродушно.

— Ами, аз да не би да съм Гюй де Мопасонг? — отвърна весело той. — Изразявам се чисто по американски. Ами тя му казва нещо от тоя род: „Господин Златен Бон — казва — е само мой приятел, но ме

вози нагоре-надолу и ме води на театър, което ти никога не си правил. Трябва ли вечно да съм лишена от всякакви удоволствия в живота?“ „Я зарежи тия номера — казва ѝ Редрът, — ами вземи да му духнеш под опашката. Иначе никога няма да оставиш пантофите си под моя гардероб“.

Ами, такова разписание не може да се хареса на момиче с характер. Готов съм да се обзаложа, че тя е обичала само Редрът. Но е искала да се позабавлява известно време, чисто по женски, преди да стъпи на шията на мъжа си и да стане добра съпруга. Обаче нашият човек се запъва като магаре на мост. И тя, естествено, му връща пръстена. А той духва където му очи видят и захапва бутилката. Ами, това е положението. Готов съм да се обзаложа, че само два дни след изчезването на нейничкия, това момиче е теглило шута на оня рог на изобилието с модна жилетка. Джордж се е метнал на някой товарен и с торбичката сухари и отпратил дявол знае накъде. И няколко години е прегръщал бутилката; после анилинът и огнената вода са му подсказали решението. „Остава ми само отшелническата килия — казва си Джордж, — брада до пояса и заровената кутия с пари, дето ги няма“.

Но Алис, според мене, е била на равнище. Тя не се омъжва, ами се хваща за пищещата машинка и с появата на първите бръчици си взема котка, която тича презглава, като и речеш: „Писи-писи-писи!“ Аз много вярвам в добрите жени и не мога да допусна, че те зарязват любимия си всеки път, когато видят торба пари. — Вятърномелничният млъкна.

— Според мен — пораздвижи се пътничката на ниския си трон — това е една очарова...

— Госпожице Гарланд! — спря я с вдигната ръка съдията Менефи. — Моля ви, без коментари! Това би било несправедливо спрямо другите участници. Господин... ъ-ъ-ъ... ваш ред е, нали? — обърна се съдията Менефи към младия собственик на агенция.

— Моят вариант на тази романтична история е такъв — започна младият човек, като потриваше ръце. — Те не се разделят сърдити един на друг. Господин Редрът се сбогува с нея и тръгва по широкия свят да си търси щастието. Той е уверен, че неговата любима ще му остане вярна. Не допуска и мисъл, че съперникът му може да покори едно толкова любящо и вярно сърце. Аз бих казал, че господин Редрът

се отправя към Скалистите планини в Уайоминг, за да търси злато. Но един ден там пристигат шайка пирати, залавят го и...

— Ей! Какво значи това? — провикна се господин Никой. — Шайка пирати слизат в Скалистите планини, така ли? Бихте ли обяснили как са доплавали...

— С влак — отвърна спокойно и с готовност разказвачът. — Те го затварят в една пещера и го държат в нея с месеци, после го отвеждат на стотици мили в горите на Аляска. Там в него се влюбва красива индианка, но той остава верен на Алис. След като броди още година из горите, тръгва си с диаманти...

— Какви диаманти? — пита вече грубо господин Никой.

— Онези, които седларят му е показал в перуанския храм — отговаря малко мъгляво разказвачът. — Когато той се връща у дома, майката на Алис със сълзи на очи го води до зелена могилка, над която се извисява плачеща върба. „Когато заминахте, сърцето й не издържа“ — казва майката. „А какво стана с моя съперник Честър Макинтош?“ — пита господин Редърт, коленичил на гроба на Алис. „Когато разбра, че сърцето й принадлежи на вас — отговаря майката, — той залиня, залиня, залиня, докато накрая отвори мебелен магазин в Гранд Рапидс. После научихме, че някакъв побеснял лос едва не го убил край Саут Бенд, щата Индиана, където бил отишъл, за да скъса всяка връзка със цивилизацията свят“. Научил всичко това, господин Редърт се отвръща от хората и, както вече знаем, става отшелник.

— Моят разказ — завърши собственикът на агенция — може би е лишен от литературни качества, но аз исках да подчертая, че момичето е останало вярно до гроб. За нея богатството е било нула в сравнение с истинската любов. Аз се възхищавам от нежния пол и дълбоко му вярвам.

Разказвачът млъкна и с крайчеца на окото си погледна към ъгъла, където седеше пътничката.

След това съдията Менефи покани Билдад Роуз да представи своя разказ в състезанието за символичната ябълка.

Съчинението на кочияша беше кратко.

— Аз не съм от ония стръвници — каза той, — дето за всички злини на тоя свят винят жената. Моите показания, господин съдия, относно разказа, които искате, се свеждат горе-долу до следното: Редърт е станал просто жертва на мързела. Ако беше свил юздите на

тоя Пегас, дето се опитвал да го хвърли, и беше държал Алиса в бокса, при това с наочници, всичко щеше да бъде наред. Жената, която си избрал, си заслужава поне малко усилия. „Обади се, ако пак ти потребвам“ — казва Редрът, нахлупва си сомбрерото и изчезва. Може би си е мислил, че това е честолюбие, а пък ние му викаме мързел. Няма жена, която да гони мъжа. „Нека сам се върне“ — рекло си е момичето. И аз съм сигурен, че му е казала да си върви, а после от сутрин до вечер е надничала през прозореца да види не се ли връща възлюбения с празната кесия и гъстите мустаци.

Според мене Редрът е чакал около девет години тя да му прати по някой негър бележчица с молба да ѝ прости. Добре, ама тя не праща. „Тя като не ще и аз не ща“ — казва си Редрът. И захваща да стане отшелник и да си пуска брада. Дааа, мързел и брада, там е бедата. Те вървят ръка за ръка. Чували ли сте някога човек с дълги коси и дълга брада да е попадал на златна жила? Не. Погледнете херцог Марлбъро или оня мошеник от „Стандард Ойл“. Имат ли те такава украса?

А пък тази Алис въобще не се омъжва, кълна се в мъртвия си мустанг. Ако Редрът се беше оженил за някоя друга, може би и тя да се полъжеше. Но от него ни вест, ни кост. А тя варди ония работи, дето им викат любовни сувенири, да речеме, кичур коса или метална пластина от корсета, който той е счупил. За някои жени такива нещица са все едно мъж. Така че според мене тя си е останала сама-саменичка. Само че аз не мога да виня нито една жена за това, че Редрът се е разделил завинаги с бръснарина и с чистите ризи.

Следващия по ред беше господин Никой. Безимен за нас, той също пътуваше от Парадайз до Сънрайз Сити.

Но ще го видите, ако огънят в камината не отслабне, когато се отзове на поканата на съдията. Кльоца, с ръждивокафяв костюм, седи като жабок, обхванал с ръце краката си и опрял брадичка на коленете. Права пригладена коса с конопен цвят, дълъг нос, рибешки очи, уста на сатир с вирнати краища и полепнали пращинки тютюн. Червена вратовръзка с игла, украсена с подкова. Той започна с дрезгав смях, който постепенно премина в думи.

— Всички се провалихте. Що за романтична история без бяло було? Ха-ха! Залагам на момчето с папионка и с чекова книжка в джоба.

Разделят се пред портата, нали така? Добре. „Ти никога не си ме обичала — казва Редрът вбесен, — иначе нямаше да разговаряш с човек, който те е почерпил с един сладолед“. „Ненавиждам го — казва тя. — Не мога да го гледам тоя баровец. Повръща ми се от фините бонбони, които ми изпраща във варакосани кутии, обвити с истинска дантела. Мисля си, че мога да го промуша в сърцето, ако рече да ми подари масивен медалион, обсипан с тюркоаз и перли. Да ми се маха от очите! Аз обичам само тебе и никой друг“. „Ти си гледай кефа — казва Редрът. — Че кой съм аз? Хаймана от Източните щати. Стой подалече от мене, ако обичаш. Нямам намерение да те делия с никого и продължавай да ненавиждаш своя приятел. Аз ще мина с някоя беднячка, дъвка и разходка с трамвая“.

Същата вечер се появява Джон У. Крез. „Какви са тия сълзи?“ — пита той и оправя връзката си, на която е забодена перличка. „Ти прогони любимия ми — хлипа малката Алис. Не мога да те гледам“. „Тогавя омъжи се за мен“ — казва Джон У. и пали цигара „Хенри Клей“. „Каквооо? — възмуцава се тя. — Да се ожения за теб? Никога — казва тя, — докато не се поуспокоя и не направя някои покупки. А ти се погрижи да вземеш разрешение за брак. Наблизо има телефон, можеш да позвъниш в общината“.

Разказвачът позамълча, за да даде отдушник на циничния си смях.

— Дали са се оженили? — продължи той. — Това вие ще кажете. А сега да поговорим за този юнак Редрът. В това отношение, мисля, всички вие грешите. Защо е станал отшелник? Един ги отдава на мързел, друг — на угризения, трети — на бутилката. Аз пък казвам, жените са виновни. На колко години е сега стария? — обърна се разказвачът към Билдад Роуз.

— Трябва да е на шейсет и пет.

— Много добре. Той се е разполагал в отшелническата си дупка двайсет години. Да речем, че е бил на двайсет и пет, когато си вдига чуковете и повече не се връща. Значи, от него се иска отчет за двайсет години от живота му, иначе — тури му пепел. Къде е прекарал тези две петорки и една десятка? Ще ви кажа какво мисля аз. В дранголника за многоженство. Да кажем, дебелата блондинка от Сейнт Джо, кльощавата брюнетка от Скилет Ридж и онази със златното зъбче от долината Ко. Редрът съвсем се обърква и отива зад решетките.

Излежал колкото му се полага, той излиза и казва: „Било каквото било, но край на всякакви фустии!“ В отшелническият отрасъл няма възпроизводство, тъй че секретарки не се натискат за работа там. Веселят живот на отшелника — това ми дайте. Стига с тия дълги косми в гребена и огризки от кисели краставички в пепелника! Казвате, че са го пратили при шантавите, понеже се представял за цар Соломон. Дрън-дрън! Та той наистина е бил Соломон. Това е, аз свърших. За всичко това, струва ми се, не се полага ябълка. Прилагам марки за отговор. Едва ли е вероятно да грабна наградата.

Когато господин Никой завърши, никой нищо не каза, понеже присъстващите се съобразяваха с указанието на съдията Менефи — да се въздържат от коментари. И ето че находчивият инициатор на конкурса се прокашля, за да подхване последния разказ за наградата. Макар да седеше неудобно на пода, това ни най-малко не се отразяваше на достолепния му вид. Отблясъците на гаснещия огън играеха по лицето му, изсечено отчетливо като глава на римски император върху старинна монета, и по гъстите кичури на почтените му побелели коси.

— Женското сърце! — подзе той с равен, но вълнуващ глас. — Кой може да го разгадае? Нравите и желанията на мъжете биват най-различни. Но ако питате мен, сърцата на всички жени бият в един ритъм, настроени на извечната мелодия на любовта. За жената любовта означава саможертва. Ако тя е достойна за това име, то никакви пари и никакви титли не могат да надделеят над нейната искрена преданост.

Господа съдеб... искам да кажа, приятели мои, разглеждаме случая Редрът срещу любовта и предаността. Но кой е подсъдимият? Не Редрът, защото той вече е изтърпял наказанието си. И не онези безсмъртни страсти, които красят живота ни с радостта на ангелите. Кой, тогава, е подсъдимият? Тази вечер всеки от нас е изправен на съд и е длъжен да отговори: благородни или тъмни сили бушуват в гърдите му? А ни съди нежната половина на човечеството в лицето на едно от най-изящните нейни цветя. В ръката си тя държи наградата, сама по себе си незначителна, но достойна за нашите благородни усилия да спечелим одобрението на една от най-достойните представителки на женския ум и вкус.

Като преминавам към въображаемата история на Редърт и прелестното създание, на което той е отдал сърцето си, бих искал преди всичко да издигна глас против недостойните подмятания, че егоизмът, вероломството или слабостта към разкоша на която и да е жена са го принудили да се отрече от света. Аз не съм срещал толкова бездушна или толкова продажна жена. Причината трябва да търсим другаде — в по-недостойната природа и по-долнопробните намерения на мъжа.

По всяка вероятност в онзи паметен ден, когато са стояли пред портата, двамата влюбени са се скарали. Измъчван от ревност, младият Редърт напуска родния си край. Но имал ли е той достатъчно основание да постъпи тъй? Няма доказателства нито за, нито против. Има обаче нещо по-силно от всякакви доказателства: великата, вечната вяра в добротата на жената, в нейната устойчивост пред съблазните, във верността ѝ дори при наличието на предлагани съкровища.

Представям си безразсъдния младеж, който се терзае и броди по света. Представям си как лека-полека се свлича по наклонената плоскост и накрая, напълно отчаян, как осъзнава, че е изгубил най-драгоценния дар, даден му от живота. При тези обстоятелства става ясно защо той бяга от света на неволите и защо се разстройва умствената му дейност.

Но какво виждам аз от другата страна? Самотна жена, която чезне от година на година, но продължава да чака със скрита надежда — ей сега ще се появи, ей сега ще се чуят стъпките му. Напразно. Сега тя вече е стара. Побелелите ѝ коси са гладко вчесани. Всеки ден тя стои на прага и се вира изтерзана в прашния път. Все ѝ се струва, че го чака там, на портата, където са се разделили. Да — моята вяра в жената рисува такава картина в съзнанието ми. Разделени навеки на тоя свят, но тръпнещи в очакване. Тя предвкусва среща в Елизиума, а той — във вечната огнена...

— Че той не беше ли в лудницата? — обади се господин Никой.

Раздразнен, съдията Менефи се понаежи. Отпуснали глави, мъжете седяха в гротескни пози. Вятърът, вече не така яростен, налиташе на редки, но силни пориви. Дървата в камината се бяха превърнали в куп червени въглини, които хвърляха слаби отблясъци в стаята. В уютното си кътче пътничката приличаше на безформен

вързоп, увенчан с искрящи къдриви коси. Над меката кожа надничаше само част от белоснежното ѝ чело.

Съдията Менефи стана с усилие.

— И тъй, госпожице Гарланд, ние завършихме — извести той. — Ще трябва да присъдите наградата на този, чиито възгледи — ще ми се да подчертая, възгледите му, засягащи истинската женственост, — стоят най-близо до собствените ви убеждения.

Пътничката мълчеше. Съдията Менефи се наведе озадачен над нея. Господин Никой се изсмя дрезгаво. Жената спеше сладко. Съдията Менефи понечи да я хване за ръката, за да я събуди. Но напипа в скута ѝ нещо дребно, студено и влажно.

— Тя е изяла ябълката — оповести той с благоговеен ужас и вдигна високо огризката да я видят всички.

ПИАНО БЕЗ ПИАНО

Останах да пренощувам в овцефермата на Ръш Кини при Пясъчния разлив на река Нуейсес. С господин Кини не бяхме се виждали изобщо до минутата, когато аз извиках „Ало!“ от коневръза му. Но от този миг до заминаването ми на другата сутрин ние според тексаския кодекс вече бяхме истински приятели.

След вечеря измъкнахме с фермера столовете си от двустайната къща на балкончето, покрито с чапарал и саквиста и без дюшеме. Задните крака на столовете ни потънаха дълбочко в добре трамбована глина и ние, облежнати на брястовите подпори на балкончето, запушихме от местния тютюн и подхванахме приятелски разговор за проблемите на света.

Да се предаде с думи завладяващото очарование на тази вечер в прерията е безнадеждна работа. Искане се голяма дързост от разказвача, който би се наел да опише тексаска нощ в ранна пролет. Ето защо ще се ограничим само с изреждане.

Фермата се намираше на билото на полегат склон. Безбрежната прерия, разнообразявана от долове и тъмни петна храсталак и кактуси, ни заобикаляше отвед като тъмна купа, на чието дъно ние седяхме като утайка. Небето ни покриваше като тюркоазена завивка. Чудният въздух, наситен с озон и сладък от мириса на диви цветя, оставяше приятен вкус в устата. На небето грееше голямо, кръгло меко светило и ние знаехме, че това не е луната, а матовият фенер на лятото, дошло да подгони на север плашливата пролет. В най-близката кошара кротко лежеше стадо овце — само рядко те се вдигаха шумно и изпаднали в безпричинна паника, се струпваха на куп. Чуваха се и други звуци: глутница койоти виеха пронизително отвъд кошарата за стригане, а във високата трева писукаха козодои. Но дори тези дисонанси не помрачаваха звънливите трели на присмехулниците, които се носеха от десетките близки храсти и дървета. Щеше ти се да се повдигнеш на пръсти и да се опиташ да докоснеш звездите, които висяха толкова ярки и тъй осезаеми.

Съпругата на господин Кини, млада отракана жена, остана в къщата. Заради домакинските задължения, които, доколкото забелязах, тя изпълняваше с бодро и доволно самочувствие.

Бяхме вечеряли в едната стая. След малко до нас долетя неочаквано вълна превъзходна музика. Доколкото мога да съдя за изкуството на пианиста, изпълнителката на тази прекрасна фантазия беше овладяла всички тайни на клавиатурата. Пианото, а и това великолепно изпълнение ми се сториха несъвместими с тази невзрачна фермица. Недоумението ще да се е изписало на лицето ми, защото Ръш Кини се разсмя меко, както се смеят южняците, и ми кимна през дима на цигарите ни, осветен от луната.

— Много рядко се случва да слушаш такива приятни звуци в овцеферма — отбеляза той. — Но аз не виждам защо да не се занимаваме с изкуство само защото живеем в такава пустош. Тук животът е скучен за всяка жена и ако малко музика може да го направи по-приятен, защо да я нямаме? Аз така гледам на тези неща.

— Много мъдро и благородно — съгласих се аз. — Още повече, че госпожа Кини свири толкова добре. Аз не съм запознат с музикалната наука, но все пак мога да кажа, че тя е необикновено добра изпълнителка. Има техника и необичайна въздействена сила.

Луната, както се досещате, грееше много силно и аз видях на лицето му доволно и някак напрегнато изражение, сякаш криеше нещо, което му се щеше да сподели.

— Вие сте дошли откъм разклона Двата бряста — подзе многообещаващо той. — Там сигурно сте забелязали от лявата си страна запусната постройка под самотно дърво.

— Забелязах — казах аз. — Наоколо се въргаляха диви прасета. По изпочупените огради разбрах, че там не живее никой.

— Та точно там започна тази музикална история — каза Кини. — Ако нямате нищо против, мога да ви я разкажа, докато си пушим. В тази къща живееше старият Кал Адамс. Той имаше около осемстотин породисти мериноски и една дъщеря — чиста коприна и хубава като нова юзда на трийсетдоларово конче. От само себе си се разбира, че аз бях виновен, или поне донякъде, че висях непрекъснато във фермата на стария Кал, когато успях да се откъсна от стригането на овцете и грижите за агнетата. Тя се казваше Марила, госпожица Марила. И аз правех сметка по двойното правило, че на нея ѝ е писано да стане

стопанка и господарка на ранчо Помито, собственост на Р. Кини, ескуайър, в което сега се намирате като желан и почетен гост.

Трябва да ви кажа, че старият Кал с нищо не се отличаваше като овцевъд. Беше дребен, попрегърбен човек с побелели бакенбарди и страшно отвързан език. Беше толкова незабележим в професията си, че скотовъдците дори не го мразеха. А щом един овцевъд не е способен да преуспее толкова, че да предизвика ненавист у скотовъдците, той има всички изгледи да умре неоплакан и може би дори неопят.

Но неговата Марила беше истинска радост за окоето. И къщовница — здраве му кажи. Аз бях най-близкият им съсед и прескачах до Двата бряста от девет до шестнайсет пъти в седмицата кога с прясно масло, кога с еленов бут, кога с нов разтвор за миене на овцете, с една дума, с каквото се случи, стига да намеря повод да се видя с Марила. Ние с нея се привързахме силно един към друг и аз бях сигурен, че скоро ще й метна ласото и ще я заведа в ранчо Помито. Само че тя, преливаща от синовна обич, толкова много се навърташе около стария Кал, че аз все не успях да поговоря с нея по сериозни въпроси.

В живота си не сте срещали човек, който да има толкова много познания и толкова малко мозък, колкото стария Кал. Той беше осведомен във всички отрасли на знанието и познаваше основно всички доктрини и теории. Не можеше да го изненадаш с никакви идеи за частите на речта или насоките на мисълта. Би рекъл човек, че той е професор по времето, политиката, химията, естествознанието и произхода на видовете. Кал можеше да даде подробно описание на всяко нещо — от гръцкия му корен до момента на опаковането му и пласмента на пазара.

Един ден, непосредствено след есенното стригане, аз се понасям към Двата бряста с женски моден журнал за Марила и някакво научно списание за стария Кал. Докато завързвах коня си за мескита, Марила припна навън, зарадвана до смърт от нещо, което нямаше търпение да сподели.

— О, Ръш! — възкликва тя, цяла пламнала от благодарност. — Представи си само! Татко се готви да ми купи пиано. Знаменито, нали? Дори не съм мечтала някога да имам пиано.

— И това ако не е радостно! — възкликнах. — Винаги съм се възхищавал от приятния зов на пианото. И то ще ти бъде истинска

дружка. Браво на чичо Кал, добре се е сетил!

— Аз не зная какво предпочитам — каза Марила, — пиано или орган. Домашният орган също е хубав инструмент.

— И едното, и другото — казвам аз — е еднакво добро за смекчаване на тишината около овцефермата. Ако питаш мен — казвам, — няма нищо по-хубаво от това да се прибера вечер в къщи и да послушам някой и друг валс или джиг, а на пианото да седи някой като тебе и да обработва нотите.

— О, не говори за това — казва Марила — и скоро влизай вътре. Татко не е излизал цял ден. Нещо не се чувства добре.

Старият Кал лежеше в стаята си. Беше се простудил зле и кашляше. Аз останах за вечеря.

— Разбрах, че се гласите да купите пиано на Марила — подзех аз разговор.

— Да, Ръш, има нещо такова — казва той. — Тя отдавна ми плаче за музика и сега мога да уредя нещичко в тая насока. Тази есен овцете дадох по шест паунда вълна на един настриг. И аз ще взема на Марила един инструмент, та ако ще това да ми струва всичкия настриг.

— Правилно — казвам аз. — Момичето заслужава това.

— Заминавам за Сан Антонио с последния товар вълна — казва чичо Кал — и сам ще й избира инструмента.

— Няма ли да е по-добре — предлагам аз — да вземете и Марила и тя да си го избере по свой вкус.

Трябваше да се сетя, че след такива думи чичо Кал не можеш го спря. Разбира се, човек като него, който знае всичко за всичко, ще възприеме тези думи като подценяване на неговите познания.

— Не, тая няма да я бъде — казва той и си подръпва белите баки. На тоя свят няма по-добър познавач от мене на музикалните инструменти. Аз имах чичо — казва, — който беше съдружник в една фабрика за пиана, и съм гледал как ги сглобяват с хиляди. Аз знам всичко за музикалните инструменти — от органа до свирката от царевично стебло. Не се е родил човекът, който може да ми каже нещо ново за който и да било инструмент независимо дали тупат по него, дали духат в него, дали чегъртат по него, дали го щипят или го навиват с ключ.

— Вземи каквото намериш за добре, татенце — казва Марила, която почти подскача от радост. — Ти най-добре знаеш какво да

избереш. Няма значение дали е пиано, орган или нещо друго.

— Веднъж видях в Сейнт Луис така наречения оркестрион — казва чичо Кал, — който наспроти мене е най-доброто изобретение в областта на музиката. Но у нас няма къде да го поберем. А пък и струва къде хиляда долара. Чини ми се, на Марила най-ще ѝ подхожда нещо от рода на пианото. Нали две години взима уроци в Бърдстейл. Не, не мога да разчитам на никого за покупката на инструмент освен на себе си. Мисля си, че ако не се бях хванал с овцевъдство, щях да бъда един от най-добрите в света композитори или фабриканти на пиана и органи.

Такъв беше чичо Кал. Но аз го търпях, понеже толкова много се грижеше за Марила. Ай тя се грижеше за него не по-зле. Той я изпращаше две години в музикалната школа в Бърдстейл, при все че за издръжката ѝ отиваше едва ли не и последният паунд вълна.

Помня, беше вторник, когато чичо Кал тръгна за Сан Антонио с последния настриг вълна. Докато нето го нямаше, от Бърдстейл пристигна чичото на Марила Бен и се настани във фермата. До Сан Антонио са деветдесет мили, а до най-близката гара още четирисет, така че чичо Кал отсъстваше около четири дни. Аз се случих в Двата бряста, когато той се дотърколи една вечер по залез слънце. В каруцата положително имаше нещо — пиано или орган не можахме да разберем, защото всичко беше увито в чувалите за вълна, а отгоре опънат брезент, да не би да завали. Марила припва навън и се радва: „Ой, ой, татенцето! — а очите и светят и косите ѝ се развяват. — Купи ли го, татенце, купи ли го?“ А то е пред очите ѝ, но какво да ги правиш, жени!

— Най-хубавото пиано в Сан Антонио — обявява чичо Кал и гордо размахва ръка. — Истинско розово дърво и най-хубавият, най-гръмкият тон, която някога сте чували. Собственикът на магазина ми посвири и аз веднага му наброих парите без всякакви пазарлъци.

Аз, Бен, чичо Кал и един мексиканец свалихме пианото от каруцата, внесохме го в къщата и го наместихме в един ъгъл. Стоящ инструмент, не много тежък и не много голям.

И тогава най-неочаквано чичо Кал се тръшва на пода и охка, че му е много зле. Имаше силна треска и се оплакваше от белите дробове. Той се мушна в леглото, ние с Бен разпрегнахме конете и ги пуснахме да пасат, а Марила се засуети да приготви някакво топло питие за чичо

Кал. Но преди това тя слага двете си ръце на пианото и го гали с нежна усмивка — съвсем както правят децата с коледните си подаръци.

Когато се върнах от пасбището, намерих Марила в стаята с пианото. На пода се валяха върви и чували за вълна — ясно, че беше го разопаковала. Но сега отново го покриваше с брезента и на побледнялото ѝ лице бе изписано особено изражение.

— Какво правиш, Марила, защо отново завиваш музиката? — питам аз. — Я дрънни нещичко да видим как то играе под седлото.

— Не сега, Ръш — казва тя. — Не ми е до свирене тази вечер. Татко е много болен. Представи си, Ръш, платил е за него триста долара, близо една трета от целия настриг!

— Нищо де, ти струваш повече от една трета от каквото и да било — казвам ѝ аз. — И ако питаш мене, чичо Кал не е чак толкова болен, та да не може да изслуша едно раздвижване на клавишите. Нали трябва да направим кръщение на машинката.

— Но не тази вечер, Ръш — казва Марила с такъв тон, от който става ясно, че въпросът е приключен.

Каквото и да говорим, чичо Кал очевидно беше загазил здравата. Толкова му беше зле, че Бен оседла коня и отпрати за Бърдстейл да доведе доктор Симпсън. Аз останах във фермата да не би да потрябвам за нещо.

Когато болките поотпуснаха чичо Кал, той вика Марила и я пита:

— Видя ли инструмента, мила? Е, как ти харесва?

— Прекрасен е, татенце — казва тя и се навежда над възглавницата му. — По-хубав не съм виждала. А ти си толкова мил и добър — да ми купиш такова пиано!

— Само че още не съм те чул да свириш на него — казва чичо Кал. — Само чакам. Страната вече не ме боли толкова, ще ми изсвириш ли нещичко, Марила?

Но не, тя отминава въпроса и започва да успокоява чичо Кал, сякаш е малко дете. Очевидно е решила да не се докосва до пианото, поне засега.

Пристига доктор Симпсън и установява, че чичо Кал страда от пневмония в много тежка форма. Старият е прехвърлил шейсетте и от доста време не го бива, тъй че вече почти няма изгледи отново да стъпи на трева.

На четвъртия ден след заболяването му той отново вика Марила и пак отваря дума за пианото. Около болния са доктор Симпсън, Бен и госпожа Бен и всеки гледа да помогне с каквото може.

— Аз постигнах нещо нечувано, колкото се отнася до музиката — казва чичо Кал. — Избрах най-хубавия инструмент, който може да се купи в Сан Антонио. Марила, пианото е отлично във всяко отношение, признай.

— Идеално е, татенце — отговаря тя. — По-хубав тон в живота си не съм чувала. Но не е ли време да поспиш мъничко, а?

— Не, не — казва чичо Кал. — Ще ми се да го чуя това пиано. Ти май още не си го опитала. Пък аз да ходя чак до Сан Антонио, за да го избира лично. Платих за него една трета от целия настриг. Но парите нямат значение, по-важното е моята мила щерка да е доволна. Ще изсвириш ли нещичко на татко си, Марила?

Доктор Симпсън повика Марила настрани и я посъветва да изпълни желанието на баща си, за да го успокои. Същото сториха чичо й Бен и жена му.

— Защо не удариш няколко клавиша с мекия педал — питам аз Марила. — Чичо Кал толкова много те моли. Ще му достави огромно удоволствие да чуе пианото, което е купил специално за тебе. Няма ли да му посвириш?

Но Марила само стои и мълчи и от очите й се стичат едри сълзи. После изведнъж се спуска към чичо Кал, подпъхва ръка под врата му и го прегръща силно.

— Но татенце — чухме я да казва, — снощи свирех толкова много. Честна дума, свирех. Такъв прекрасен инструмент, просто не можеш да си представиш колко ми харесва. Свирех „Бони Дънди“ и полката „Наковалня“, и „Синият Дунав“, и още куп неща. Не може да не си ме чул, татенце, макар да свирех много тихо. Не ми се щеше да свиря силно, нали си болен.

— Възможно, възможно — казва чичо Кал. — Може да съм те чул. Може би съм те чул и съм забравил. Понякога главата ми изкуфява. Но чух много добре как свиреше онзи от магазина. Много се радвам, че пианото ти харесва, Марила, много се радвам. Мисля да поспя малко, ако ти речеш да останеш до мене.

Ето ти тебе загадка: Марила така всеотдайно се грижи за баща си, а не желае да чукове барем една нота на пианото, което той й купил?

Не можех да разбера защо му каза, че е свирила, когато платнището стоеше непокътнато върху пианото, откакто тя го загърна още първия ден. Знаех, че все пак може да свири, понеже веднъж я бях чул да изпълнява някаква доста приятна танцова музика на старото пиано във фермата Чарко Ларго.

Тъй. И след около седмица пневмонията отнесе чичо Кал. Погребяха го в Бърдстейл и всички ние отидохме на погребението. Върнах Марила у дома с моята каручка. Чичо й Бен и жена му останаха няколко дни при нея.

Нея вечер, когато другите бяха на балкона, тя ме поведе към стаята с пианото.

— Ела, Ръш — казва ми, — искам да ти покажа нещо.

Ако е възможно да яздиш седло без кон, да стреляш с незаредено оръжие или да пиеш от празна бутилка, тогава ще можеш да извлечеш опера от инструмента, купен от чичо Кал. Това не беше пиано, а една от онези машинки, дето са ги измислили, за да се свири с тях на пиано. Сама по себе си тя беше толкова музикална, колкото дупките на свирка без свирката.

Та ето какво пиано беше избрал чичо Кал. И до инструмента стоеше добрата, мила, чиста като първокачествена вълна Марила, която нищо не каза на баща си.

— А това, което слушахте преди малко — завърши господин Кини, — беше изпълнено от същата тази машинка, аз й викам помощник-пиано. Само че тя е прикрепена към пиано то за шестстотин долара, което купих на Марила веднага след сватбата ни.

ДО ПОИСКВАНЕ ОТ КРЕДИТОРА

В онези дни скотовъдите бяха миропомазани. Те бяха самодръжци на пасбищата, повелители на стадата, лордове на ливадите, барони на говеждото. Биха могли да се возят в златни карети, ако имаха такива наклонности. Скотовъдът тънеше в долари. Дори му се струваше, че има повече пари, отколкото е прилично. Но след като си купеше часовник, обсипан с толкова едри скъпоценни камъни, че му оставяха синини по ребрата, след като се снабдеше с калифорнийско седло със сребърни капси и със стремена от ангорска кожа и черпеше наляво и надясно в кръчмата, за какво друго му оставаше да харчи парите си?

Онези майстори на ласото, чиито имена бяха взели жени, не бяха чак толкова ограничени във възможностите си да се освобождават от излишния капитал. В гърдите на създадения от реброто Адамово пол може да дреме с години дарбата да олекотява кесията, но никога, братя мои, никога тя не угасва напълно.

Случи се тъй, че Бил Лонгли Дългия от Бар съркъл бранч на Фрио, човек вечно хокан от жена си, заряза гъстаците и пристигна в града да вкуси от по-изтънчените радости на благоденствието. Той имаше някъде около половин милион долара и доходите му постоянно растяха.

Бил Дългия беше получил всичките си научни звания в каубойския лагер сред прерията. Сполуката и пестовността, бистрият ум и рентгеновото око за качества на животните му бяха дали възможност да се издигне от обикновен каубой до стопанин на стадо. После настъпи небивалият разцвет на скотовъдството и Фортуна, пристъпвайки предпазливо между бодлите и кактусите, стигна до неговото ранчо и изсипа пред прага му рога на изобилието.

Лонгли си построи разкошна къща в граничното градче Чапароса. Тук той се превърна в пленник, привързан за колесницата на светските задължения. Писано му бе да стане личен гражданин. Отначало се противеше, като мустанг току-що вкаран в загона, но

после окачи на стената камшика и шпорите; Безделието му тежеше, чудеше се какво да прави. И организира в Чапароса Първа национална банка и бе избран за неин управител.

Един ден в банката се появи очилат човек, явно страдащ от лошо храносмилане, и подаде през гишето на главния счетоводител визитната си картичка, наглед служебна. Само след пет минути Целият щат на банката търчеше и се суетеше под нарежданията на пристигналия ревизор.

Ревизорът, господин Дж. Едгар Тод, се оказа голям педант.

Свършил работата си, ревизорът си сложи шапката и влезе в кабинета на управителя на банката господин Уилям Р. Лонгли.

— Е как е, как е? — проточи Лонгли. — Да сте забелязали някое добиче, което не ви харесва?

— Отчетността на банката е в пълен ред, господин Лонгли — отвърна Тод. — Всички заеми са оформени според изискванията само с едно изключение. Намерих едно много неприятно документче — толкова неприятно, че мисля, вие не си давате сметка в какво тежко положение то може да ви постави. Става дума за един заем от десет хиляди долара — до поискване от кредитора — който сте отпуснали на Томас Мърюин. Заемът не само превишава максималната сума, която по закон имате право да отпускате на частни лица, но е даден без поръчителство и без каквито и да било гаранции. Така сте извършили двойно нарушение на разпоредбите за националните банки и подлежащите на углавно преследване. Ако докладвам това на Главния финансов контролор, което съм длъжен да сторя, той ще отнесе въпроса до Министерството на правосъдието и ще ви изправят на съд. Положението, както виждате, е много сериозно.

Бил Лонгли седеше на въртящия се стол, изтегнал лениво дългите си крака. Скръстил ръце на тила си, той позавъртя стола, за да гледа ревизора в лицето. Ревизорът остана изненадан, като видя усмивката, която цъфна на суровите устни на банкера, и безобидната искрица, заиграла в светлосините му очи. Ако този човек съзнаваше колко сериозно е положението му, това не личеше по външните му черти.

— Да, разбира се, вие не знаете Том Мърюин — каза той едва ли не съчувствено. — Този заем ми е добре известен. Други гаранции за него няма освен думата на Том Мърюин. Животът ме е научил, че

когато човек държи на думата си, по-добра гаранция от нея няма. О да, знам, държавата е на друго мнение. Значи, не остава друго освен да поговоря с Том за този заем.

Диспепсията на господин Тод видимо изведнъж се влоши. Той се вгледа изумен в прерийния банкер през дебелиите стъкла на очилата си.

— Виждате ли — продължи безгрижно Лонгли, — Том подочул, че при Каменния брод на Рио Гранде се продава стадо двугодишни, две хиляди глави по осем долара едната. Аз мисля, че старият Леандро Гарсия ги е прекарал контрабанда през границата и сега бърза да се отърве от тях. А в Канзас Сити тези добичета вървят по петнайсет долара едното. Том знаеше това, знаех го и аз. Той имаше на ръка шест хиляди и аз му отпуснах десет, та да стане далаверата. Неговият брат Ед ги взе и тръгна на пазар още преди три седмици. Той ще се върне всеки момент и ще донесе парите. И Том ще ги изплати незабавно.

Ревизорът остана като гръмнат. В такъв случай той би трябвало да отиде веднага в пощата и да уведоми по телеграфа Главния финансов контролор. Но той не направи това. Само чете назидателно слово на банкера в течение на три минути. И успя да го накара да разбере, че стои на прага на пълния провал. А после отвори пред него спасителна вратичка.

— Тази вечер заминавам за Хилдейл да ревизирам тамошната банка — каза той. — На връщане ще мина през Чапароса. Утре в дванайсет часа ще бъда тук в банката. Ако до това време заемът е изплатен, няма да споменавам за него в доклада си. Ако ли не, ще трябва да изпълня дълга си.

След тези думи ревизорът се поклонил и си отиде.

Управителят на Първа национална остана изтегнат на стола си още половин час, после запали мека пура и се запъти към къщата на Томас Мърюин. Мърюин, скотовъд с кафяви дочени панталони и вгълбен поглед, седеше, вирнал крака на масата, и плетеше камшик от сурови ремъчки.

— Том — подзе Лонгли и се наведе над масата, — имаш ли някаква вест от Ед?

— Още не — отвърна Мърюин, без да прекъсва плетенето. — Но мисля, след два-три дена Ед ще се върне.

— Днеска в банката дойде ревизор — продължи Бил. — Завря си носа във всички къшета и видя твоята разписка. Ние с тебе знаем, че

всичко си е напълно редовно, но тая пуцнина се оказва в разрез с банковите разпоредби. Аз бях сигурен, че ще успееш да го погасиш преди следващата ревизия, но този кучи син ни се изгърси съвсем неочаквано. В момента самият аз нямам пукната пара, иначе щях да го погася вместо тебе, пък после ще се оправяме. Даде ми срок до утре; утре до дванайсет на обед трябва да възстановя парите, иначе...

— Иначе какво, Бил? — попита Мърюин.

— Ами, предполагам Чичо Сам ще ми стъпи на шията.

— Тогава ще гледам да ти дам тези пари, и то в срок — каза Мърюин, все още улисан в плетенето на камшика.

— Благодаря ти, Том — каза Лонгли и тръгна към вратата. — Знаех си, че ще направиш всичко възможно.

Мърюин запокити на пода своя камшик и се отправи към другата банка в града — частната банка на Купър и Крейг.

— Купър — обърна се Мърюин към съдружника с това име, — трябва ми десет хиляди долара, днес или най-късно до утре предобед. Имам къща и парцел на стойност шест хиляди и това е всичко, което мога да предложа като гаранция. Но съм завъртял една далаверка с говеда, която ще ми докара двойно повече само след няколко дена.

Купър взе да се покашля.

— За бога, само не ми отказвай — продължи Мърюин. — Сключих заем за толкова пари, до поискване от кредитора. И ето че той си ги поиска. А с този човек съм спал десет години на една постеля в каубойските лагери. Той може да поиска всичко, което имам, и аз ще му го дам. Може да поиска кръвта, която тече в жилите ми, и ще я има. Тези пари са му страшно нужни. Той попадна в дяволски... Както и да е, парите му трябва и аз трябва да му ги дам. Купър, знаеш, че можеш да разчиташ на думата ми.

— Безусловно — отвърна Купър с изискана любезност. — Но аз имам съдружник, драги. Не мога сам да се разпореждам със заемите. А дори да имаш най-добрите гаранции, не можем да ти отпуснем заем по-рано от една седмица. Освен това днес изпращаме петнайсет хиляди долара на братя Майер в Рокдейл да закупят памук. Парите заминават тази вечер с теснолинейката. Така че касата ни остава празна, макар и временно. Съжалявам, но няма как да ти услужа.

Мърюин се върна в скромното си жилище и отново се зае с плетенето на камшика. Към четири часа следобед влезе в Първа

национална и се облегна на перилото пред бюрото на Бил Лонгли.

— Бил, ще се опитам да ти доставя тези пари довечера, искам да кажа, утре сутрин.

— Добре, Том — отговори спокойно Лонгли.

В девет часа същата вечер Том Мърюин се измъкна крадешком от дървената си къщичка. Тя се намираще в края на градчето и в този час наоколо рядко се мяркаха хора.

Мърюин носеше шапка с клепнала периферия, а на кръста си — два шестака. Той тръгна бързешком по безлюдната улица, после хвана песъкливия път, успореден на теснолинейното трасе, и стигна до резервоара, от който локомотивите черпеха вода. Тук, на две мили от града, Том Мърюин се спря, върза под очите си черна копринена кърпа и нахлупи още по-ниско шапката си.

След десет минути вечерният влак от Чапароса за Рокдейл спря пред резервоара.

С револвер във всяка ръка Мърюин се измъкна иззад хресталака и се насочи към локомотива. Но не направил и три крачки, две дълги силни ръце го сграбчиха изотзад, вдигнаха го и го плъснаха ничком на тревата. Гърба му притисна нечие силно коляно и железни пръсти стегнаха като менгеме китките му. Остана така, държан като малко дете, докато локомотивът не взе вода и влакът, ускорявайки ход, не изчезна в далечината. Тогава го пуснаха и като се изправи на крака Мърюин видя пред себе си Бил Лонгли.

— Това беше излишно, Том — каза Лонгли. — Тази вечер срещнах Купър и той ми разказа за какво сте говорили. Тогава отидох до вас, видях те да излизаш с револверите и тръгнах по петите ти. Да се прибираме, Том.

Двамата тръгнаха рамо до рамо.

— Друго не можах да измисля — каза след малко Том. — Ти си поиска заема и аз се опитах да изпълня задължението си. Хмм, какво ще правиш, Бил, ако утре те пипнат.

— А ти какво щеше да правиш, ако днес те бяха пипнали? — отговори с въпрос Лонгли.

— Никога не съм си представял, че някога ще клеча в храстите и ще причаквам влака — отбеляза Мърюин. — А връщането на заема е друга работа. Дал съм дума, значи трябва да я изпълня. Слушай, Бил, имаме още дванайсет часа до пристигането на онзи паяк. Трябва на

всяка цена да намерим пари, ако ще по корем да лазим. Може би ще успеем... Бил, слушаш ли ме?

Изведнъж Мървин хукна да бяга, следван от Лонгли, макар да нямаше причина за това — само дето някъде от тъмнината долиташе приятно свиркане, някой си подсвирваше меланхоличната песничка „Жалбата на каубоя“.

— Той знае само тази песен — извика Мървин, тичайки. — Да пукна, ако...

Бяха вече пред вратата на неговата къща. Том я отвори с ритник и се препъна в старото куфарче, захвърлено наред стаята. На кревата лежеше загорял от слънцето млад човек с волева челюст, цял потънал в прах, и пушеше кротко цигарата си.

— Какво стана, Ед? — попита запъхтян Мървин.

— Току-що пристигнах с влака в девет и половина. Пробурах всичко, по петнайсет долара на глава. И не ми подритвай куфарчето, братко, отнасяй се по-внимателно. В него има двайсет и девет хиляди от зелените.

КОЛЕДА ПО ПОРЪЧКА

Чероки беше, тъй да се каже, бащата на Йелоухамър. Йелоухамър пък беше ново рудничарско градче, изградено предимно от платнища и неодялан бор. Чероки бе златотърсач. Един ден, докато магарето му гризеше златотърсачески корита и борова кора, Чероки изрови с кирката си къс самородно злато, който тежеше трийсет унции. Той отбеляза с колчета участъка си и понеже беше човек широк и гостолобив, разпрати покани до приятелите си в три щата — да заповядат и да опитат и те късмета си.

Нито един от поканените не му отказа. Те се стекоха от района на Хила, на Солт Ривър, на Пекос, от Албъкърки и Финикс, от Санта Фе и от лагерите помежду им.

Когато надойдоха около хиляда граждани и маркираха свои участъци, нарекоха градчето Йелоухамър, назначиха комитет по бдителността и поднесоха на Чероки верижка за джобен часовник, измайсторена от самородно злато.

Три часа след церемонията около поднасянето на верижката имането на Чероки вече се беше стопило. Беше попаднал не на златна жила, а на съвсем мижаво находище. Той го заряза и се залови да маркира нови участъци. Ала щастиято вече му изневеряваше. И никога след това не му се усмихна дотолкова, че той да може да плаща сметката си в кръчмата. Но повечето от поканените хиляда души преуспяваха и Чероки току им се усмихваше и им поднасяше искрените си поздравления.

Йелоухамър се състоеше от хора, които се отнасяха уважително към губещия; и тъй те поканиха Чероки да каже каквото има да казва.

— Мене ако питате — заяви Чероки, — едно аванче ще ме оправи. Мисля да търся на югоизток. Излезе ли ми късмета, ще ви разкажа всичко. Не съм от тези, дето се спотайват и крият всичко от приятелите си, при мене скрито-покрито няма.

През май Чероки натовари магарето си и насочи замисленото му мишосиво чело на север. Много граждани го съпроводиха до

незайните граници на Йелоухамър и го възнаградиха с всякакви препоръки и викове „сбогом“. Насилиха го да вземе пет плоски джобни шишета, в които нямаше мехурче въздух между съдържанието и запушалката; и му заръчаха да не забравя, че в Йелоухамър всякога ще намери постеля, бекон и яйца, а и гореща вода за бръснене, ако късмета му не намери за необходимо да грее ръцете си на неговия лагерен огън.

Името на бащата на Йелоухамър му беше дадено от златотърсачите в съответствие с тяхната обичайна номенклатурна система. Гражданинът не беше длъжен да представи кръщелното си свидетелство, за да се сдобие с име. Името на всеки човек е негова лична собственост. За удобство, за да го поканят на чашка в кръчмата и да го отличават от другите двукраки работяги, хората му даваха временно название, прозвище или епитет. Повечето от тези неофициални кръщения водеха началото си от личните особености на човека. Много от тях бяха географски, лесно извлечени от района, от който той признаваше, че произхожда. Някои се хвалеха, че са от рода Томпсън, Адамс и други такива и правеха това с наглост, която хвърляше сянка върху доброто им име. Други, макар и малцина, най-безсрамно парадираха с истинските си имена, по които не можеше да има спор. Това се смяташе за крайна наглост и се приемаше зле. Един, който заяви, че се казва Честъртън Л.К. Белмонт и го доказа с документи, бе заставен да напусне града до залез слънце. Добре се приемаха имена като „Малчо“, „Кривокракия“, „Тексасеца“, „Бил Мързела“, „Роджърс Жадния“, „Райли Куция“, „Съдника“, „Ед Калифорниеца“. Чероки дължеше прозвището си на това, че според негови твърдения той бе живял известно време сред едноименното индианско племе.

На двадесетия ден от декември Лисия, който разнасяше пощата с кон, донесе в Йелоухамър новина.

— Да знаете какво видях в Албъкърки — обяви Лисия пред клиентелата на кръчмата. — Самия Чероки, наконтен и накипрен като турския цар, и пръска купища пари. Ама си поживяхме с него, опитахме и от онова вино, дето шуми и кипи; и Чероки плаща в брой всички сметки, без да му мигне окото. Джобовите му издути като джобовите на билиардна маса, когато в тях са влезли всичките петнайсет топки.

— Чероки трябва да е попаднал на богата жила — отбеляза Ед Калифорниеца. — Да, той е честно момче. Много съм му задължен за този успех.

— Чероки май ще се домъкне до Йелоухамър да види приятелите си — обади се друг, леко натъжен. — Няма друг начин. Сполуката е най-добрия лек за късата памет.

— Чакайте — каза Лисия, — ще стигна и до това. Чероки попаднал на трифутова жила, която като нищо може да му осигури пътешествие до Европа, но ликвидирал участъка, като го продал на някакво сдружение за сто хиляди сухо. После си купил палто от фина тюленова кожа и червена шейна и какво, мислите, си наумил сега?

— Да разиграе сухото на зарове — каза Тексасеца, чиито представи за развлечения бяха неизбежно свързани с хазарта.

— „Ела и ме целуни, сладка моя“ — изпя Малчо, който държеше дагеротипи в джобовете си и работеше с червена вратовръзка на своя участък.

— Може би ще отвори пивница — догади се Роджърс Жадния.

— Чероки ме вмъкна в една стая да ми я покаже — продължи Лисия. — Напълнил я е с барабанчета, кукли, кънки, кесийки с бонбони, свирки, агънца и всякакви други детски играчки. И какво, мислите, ще направи с тези безполезни дрънкулки? Не се мъчете да гадаете, Чероки ми обясни. Ще ги натовари на червената си шейна — имайте малко търпение, после ще поръчате, — ще ги докара тук в Йелоухамър и ще устрои за дечурлигата — дечурлигата от нашия град! — най-голямата коледна елха с най-голямата плачеца кукла и най-големия комплект инструменти за деца, с една дума, празненство, каквото никога не е виждано на запад от нос Хатерас.

Две минути пълна тишина последва думите на Лисия. Тя бе нарушена от собственика на кръчмата, който сполучливо избра момента да прояви гостоприемство и плъзна по тезгяха дванайсет чаши уиски, подир които с по-бавна скорост последва и бутилката.

— Ама ти не му ли каза? — попита златотърсачът, когото наричаха Тринидад.

— Нне — отвърна замислен Лисия. — Да ви кажа право, бях се пообъркал. Чероки вече беше платил пустите му играчки; и хрумването му комай го изпълваше с гордост; освен това може да се

каже, че се бяхме понатряскали с онова шумящо вино, за което ви споменах. Затова си затрах.

— Не мога да скрия — обади се Съдника, окачвайки на тезгяха бастуна си с дръжка от слонова кост, — че съм донякъде изненадан от погрешната представа, която нашият приятел Чероки има за... своя, по-точно за нашия град.

— О, това не е осмото чудо на този грешен свят — каза Лисия. — Чероки напусна Йелоухамър преди повече от седем месеца. Какво ли не може да се случи за толкова време. Откъде да знае, че в нашия град няма нито едно дете и че не можем да разчитаме на пришълци?

— Като си помислиш — отбеляза Ед Калифорниеца, — чудно е, че още никой не се е довялякъл тук. Градът още не е улегнал достатъчно, за да има сукалчета, така мисля аз.

— И като капак на шантавата си идея с елхата — подзе отново Лисия, — Чероки е намислил да се прави на Дядо Коледа. Снабдил се е с бяла перука и брада, които го обезобразяват досущ като картинките на онзи Уилям Кълън по книгите, че си е взел и червен костюм, обточен с бяло, то не костюм, ами нощница, големи ръкавици и червен щръкни-клюмни качул. Срамота, може ли такова чучело да влезе в досег с дечица, сключили молитвено ръце!

— Кога Чероки ще благоволи да дойде насам с товара си? — попита Тринидад.

— Заранта преди Коледа — отговори Лисия. — И да знаете, хора, иска да сте приготвили стая с елха. И да помагат жени, от които дъхът ти замира, тъй че изненадата за децата да бъде пълна.

Неблаговидното положение на Йелоухамър бе представено точно. Весела детска глъч никога не бе огласяла крехките му живелища; шляпането на палави детски крачета не бе осветявало единствения изрътен път между двата реда шатри и бараки. Това тепърва предстоеше. Но сега Йелоухамър бе само един планински лагер, в който липсваха игривите, изпълнени с очакване очи, които се отварят широко в зората на обаятелния ден; нетърпеливите ръчици, които посягат към чудната торба на Дядо Коледа; възбудените детски гласчета, които дават израз на радостта от празника, каквато идващите подаръци на топлосърдечния Чероки напълно заслужаваха.

Колкото до жени, в Йелоухамър имаше пет. Съпругата на пробиера, собственичката на хотел „Лъки Страйк“ и перачката, чието

корито изхвърляше всеки ден купчина кал. Това бяха постоянните жителки; останалите две бяха сестрите Спангълър, госпожиците Фаншън и Ерма от Трансконтиненталната комедийна труппа, която играеше в театър „Емпайър“ (импровизиран). Но в Йелоухамър нямаше нито едно дете. Понякога госпожица Фаншън изпълняваше вдъхновено и красноречиво ролята на палаво детство; ала между нейните образи и представата за детство, която въображението извикваше за предполагаемите получатели на празничните подаръци на Чероки, имаше цяла пропаст.

Коледа се падаше в четвъртък. Във вторник сутринта Тринидад не отиде на работа, а потърси Съдника в хотел „Лъки Страйк“.

— Ако се провали коледното представление на Чероки — подзе Тринидад, — това ще бъде позор за Йелоухамър. Та този човек е създателят на нашия град, не е ли тъй? Аз лично ще се заема да видя какво можем да направим, за да сме на чисто с Дядо Коледа.

— Ще ти предоставя с радост моето сътрудничество — каза Съдника. — Чувствам се задължен на Чероки за стари услуги. Само не разбирам — впрочем, досега съм смятал липсата на деца едва ли не за лукс, но в конкретния случай не разбирам...

— Ти гледай мене и всичко ще ти стане ясно — прекъсна го Тринидад. — Ще докопам един впряг и ще докарам цял товар дечурлига да видят Чероки в ролята на Дядо Коледа, та ако ще да задигна цяло сиропиталище.

— Еврика! — възкликна въодушевено Съдника.

— Не, не е твое — отсече Тринидад. — Откритието е мое. Е де, в училище съм научил нещичко за тази латинска дума.

— Аз ще те съпровозя — заяви Съдника и размаха бастуна си. — Моето красноречие и дар слово, което притежавам, може би ще спомогнат да убедим нашите млади приятели да се оставят на разположение за нашия проект.

За един час Йелоухамър биде запознат с плана на Тринидад и Съдника и го одобри. Насъбраха се граждани, които познаваха семейства с отрочета в радиус четиридесет мили от Йелоухамър и взеха да дават необходимите сведения. Тринидад си вземаше внимателно бележки, след което се завтече да осигури превозно средство и жива сила.

Първата спирка беше при къща от дървени трупи на петнайсет мили от Йелоухамър. Тринидад се провикна и някакъв мъж отвори вратата и слезе до разнебитената порта, на която се облегна. На прага на къщата се скупчи цяла сюррия дечурлига, някои дрипави, но всички изпълнени с любопитство и пращящи от здраве.

— Работата е такава — заобяснява Тринидад, — ние сме от Йелоухамър и сме тръгнали да отвличаме деца, само че кротко. Един от нашите видни граждани го е прихванала коледната треска и го очакваме утре да пристигне с половината шарени дрънкулки, дето ги правят в Германия. Най-младият момчурлак в Йелоухамър кара вече четирисет и пет и си играе със самообръсначка. Следователно ще е доста неудобно някой да охка и да ахка, когато запалим свещичките на коледното дърво. Та думата ми е, съседе, че ако ни заемете две-три дечица, ние гарантираме да ви ги върнем здрави и читави за Коледа. И те ще се приберат предоволни, отрупани с книжки, червени барабанчета и всякакво изобилие и други свидетелства за нашата благодарност. Какво ще кажеш?

— С други думи — додаде Съдника, — в началния стадий на нашето развиващо се градче ние за първи път открийме неудобствата от липсата на подрастващо поколение. И тъй като приближава най-големият празник, когато според обичая на малките се поднасят лекомислени, но често пъти драго ценни подаръци...

— Разбирам — рече родителят и натъпка с показалец лулата си. — Чини ми се няма защо да ви задържам, господо. Ние с жената имаме седем дечица, така да се каже; и като ги прекарвам на ум, не мога да се спра на нито едно, от което да се лишиме заради вашите работи. Жената е скътала в сандъка някакви бонбони и парцалени кукли и сме намислили сами да си отпразнуваме Коледа, макар и скромно. Не, колкото и да ми се ще, никак не мога да приема вашата просба и да пусна някое от децата. Сърдечно благодарско, господо.

Двамата подкараха надолу по склона, после изкачиха друг хълм към ранчото на Уили Уилсън. Тринидад издекламира молбата си, а Съдника избоботи своя дълбокомислен припев. Госпожа Уилсън прикътна до полата си двете си червенобузи дечица и не се усмихна, докато не видя Уили да се смее и да върти отрицателно глава. Отново отказ.

Тринидад и Съдника безуспешно бяха преполовили списъка си, когато над хълмовете се спусна здрач. Прекараха нощта в някакъв крайпътен хан и на другата сутрин пак потеглиха на път. Каруцата им не беше се сдобила с нито един пасажер.

— Като си мисля — подметна Тринидад, — иде ми наум, че да вземеш временно няколко дечица за Коледа е все едно да се мъчиш да вземеш вишневото сладко на човек, който се готви да намаже топлите си палачинки.

— Вън от всяко съмнение е безспорният факт — отбеляза Съдника, — че в този период от годината връзките в семейството се заякчават и отстояват.

В деня преди Рождество изминаха трийсет мили и спираха напусто четири пъти. Навсякъде децата се котираха много високо.

Слънцето вече клонеше на залез, когато жената на един железничар притули зад гърба си своето драгоценно чедо и каза:

— Знам една жена, която току-що пое гостилницата в ж.п. взела Гранит. Чувам, че имала момченце. Може пък и да ви го отпусне.

В пет часа следобед Тринидад спря мулетата си пред гара Гранит. Влакът тъкмо беше заминал с товара от утолили глада си пътници.

На стъпалата пред гостилницата видяха кльощаво десетгодишно момче с кръвнишки поглед, което пушеше цигара. Странстващите гладници бяха оставили помещението в пълен безпорядък. На един стол се беше отпуснала изтощена младичка жена. Лицето ѝ носеше изострените черти на грижата. В нея имаше някаква нявгашна хубост, която никога нямаше да я напусне докрай и никога нямаше да се върне докрай. Тринидад изложи целта на посещението си.

— Ще ми сторите добрина, ако вземете Боби за малко — каза уморено жената. — Не подвивам крак от сутрин до вечер и нямам време да се погрижа за него. От големите купува само лошото. Това ще е едничката възможност да прекара Коледа както подобава.

Двамата излязоха навън да се поразговорят с Боби. Тринидад му описа най-красноречиво чудесията на коледното дърво и коледните подаръци.

— Освен това, млади приятелю — добави Съдника, — самият Дядо Коледа лично ще раздаде подаръците, които символизират даровете, донесени от витлеемските пастири на...

— Я стига бе! — прекъсна го момчето, като присви очи. — Аз да не съм бебе. Няма никакъв Дядо Коледа. Дъртите купуват разни играчки и ги внасят скрито, докато малките спят. Даже издират с ръжена резки по саждите в комина, уж, че това са следи от шейната на Дядо Мраз.

— Може и така да е — отвърна Тринидад, — но коледната елха не е измислица от детските приказки. Нашата ще прилича на голям градски магазин, ще бъде окичена с какво ли не: топки, барабанчета, Ноеви ковчези^[1] и...

— Дрън-дрън! — каза отегчен Боби. — Отдавна съм скъсал с тия глупости. Ще ми се да имам пушка, ама не играчка, а истинска, да бия с нея диви котки. Само че такова нещо сигурно няма да има на глупавото ви дърво.

— Хммм, не мога да кажа със сигурност — отвърна дипломатично Тринидад. — Тръгвай с нас и ще видим.

Искрата надежда, макар и слаба, спечели неохотното съгласие на момчето да тръгне. С този единствен гост за коледното празненство на Чероки пратениците препуснаха към дома.

В Йелоухамър една празна, служеща за склад стая бе превърната в нещо, което би могло да се оприличи на градински павилион. Жените си бяха свършили добре работата. В средата се издигаше голямо коледно дърво, отрупано до върха със свещи, дрънкулки и играчки, достатъчни за цял куп дечурлига. Надвечер нетърпеливи погледи вече шареха по улицата в очакване да зърнат дететърсачите. По пладне на същия ден в градчето беше връхлетял Чероки с новата си шейна, препълнена с вързопи, кутии и пакети от всички видове и размери. Той беше толкова улисан в подготовката и изпълнението на алтруистичните си планове, че от вниманието му убягваше липсата на деца. И никой не понечи да издаде унизителното положение на Йелоухамър, защото гражданите очакваха, че Тринидад и Съдника ще запълнят недостига.

Когато слънцето залезе, Чероки, ухилен до уши и намигвайки се скри с голяма торба, която съдържаше одеждите на Дядо Коледа и куп специални незнайни подаръци.

— Когато дечурлигата се съберат — каза той на доброволния подготвителен комитет, — оставете ги да се залисват с някакви игри. А

като се поукротят, тогава Дядо Коледа ще влезе през вратата. Мисля, че ще има предостатъчно подаръци за всички.

Жените подскачаха около елхата, заети с последните приготовления, които никога не биваха последни. Сестрите Спангълър бяха облечени като мадам Вайълет де Вер и нейната прислужница Мари в новата им пиеса „Булката на златотърсача“. Театърът се отваряше едва след девет, тъй че за радост на подготвителния комитет те помагаха в работата му. Всяка: минута от прага надничаха глави и се ослушваха да чуят громоленето на впряга на Тринидад. Не след дълго нетърпението се изостри, защото падна нощ и скоро щеше да се наложи да се запалят свещите на дървото и Чероки вече се готвеше да се втурне вътре всеки миг с коледната си премяна.

Най-сетне каруцата на детесъбирачите изтрополи по улицата и спря пред вратата. С радостни възклицания жените се втурнаха да палят свещите. Мъжете току влизаха и излизаха неспокойни или стояха на групи, изпълнени с напрежение.

С изнурени от пътуването лица влязоха Тринидад и Съдника, водейки помежду си едно-единствено дете, което се втренчи с навъсен недоверчив поглед във величествената елха.

— Къде са другите деца? — попита жената на пробиера, всепризната първа ръка на всички обществени прояви.

— Мадам — въздъхна Тринидад, — да издирваш дечурлига на Коледа е все едно да търсиш сребро във варовик. Нищо не мога да разбера. Изглежда, бащите и майките са готови отрочетата им да се давят, да ги крадат, да ги тровят или да ги ядат диви котки триста шейсет и четири дена в годината. Обаче дойде ли коледа, те държат да се радват на тяхното съкрушително присъствие. Това младо двуного, мадам, е единственият резултат от нашия двудневен маньовър.

— Ах, какво сладко детенце! — изчурулика госпожица Ерма и повлече шлейфа си тип де Вер към средата на сцената.

— Стига ма! — срязва я навъсен Боби. — Кой е детенце? Във всеки случай, ти не си.

— Нахалник! — просъска госпожица Ерма под захаросаната си усмивка.

— Направихме всичко възможно — каза Тринидад. — Жалко за Чероки, но това е положението.

В този миг вратата се отвори и влезе Чероки с обичайното облекло на Дядо Коледа. Бяла вълниста брада и развята коса покриваха лицето му почти до самите тъмни искрящи очи. На рамото си носеше торба.

Когато той влезе, всички затаиха дъх. Дори сестрите Спангълър престанаха да кокетничат и се втренчиха с любопитство във високата фигура. Боби стоеше с ръце в джобовете и гледаше мрачно дървото, в което нямаше нищо мъжко. Чероки остави торбата на пода и огледа учуден стаята. Може би си помисли, че цял рояк палави дечица се крият някъде и ще се втурнат в стаята при влизането му. Той пристъпи към Боби и му подаде ръката си в червена ръкавица с един пръст.

— Честита Коледа, момченце — поздрави го Чероки. — От елхата ще ти свалят каквото пожелаеш. Няма ли да се ръкуваш с Дядо Коледа?

— Няма никакъв Дядо Коледа — изцвили момчето. — Ти само си си сложил изкуствена козя брада. Аз не съм балама. И не ме интересуват разни куклички и тенекиени кончета. Оня, дето ни возеше, ме измента, че ще има пушка, но няма. Искам да си ходя у дома.

Тринидад използва настъпилата тишина и стисна сърдечно ръка на Чероки.

— Много извинявай, Чероки — започна той, — но в Йелоухамър никога не е имало деца. Ние се опитахме да хванем няколко за твоето соаре, обаче в мрежата попадна само тази рибка. Той е атеист и не вярва в Дядо Коледа. Жалко, че ти си направи целия този труд. Ние със Съдника бяхме сигурни, че ще напълним цяла кола кандидати за тази олелия, но...

— Няма нищо — отвърна сериозен Чероки. — И не си струва да се тревожиш за харчълъка, бълха ме ухапала. Можем да изхвърлим всичко това на бунището. Не знам къде ми е бил умът, но хич бива ли да се не сетя, че в Йелоухамър няма деца?

Междувременно цялата компания успешно се правеше, че се е събрала на веселба.

Боби се беше оттеглил на един далечен стол и наблюдаваше картината със студен поглед и добре изписана на лицето досада. Чероки, който още не бе се отказал от първоначалната си идея, се приближи и седна до него.

— Къде живееш, момченце? — попита го почтително.

— Гара Гранит — отвърна равнодушно Боби.

В стаята стана топло. Чероки отметна качулката си, после свали брадата и перуката.

— Я! — възкликна заинтригуван Боби. — Твоята муцуна ми е адски позната.

— Да не би да си ме виждал някъде? — попита Чероки.

— Не знам, но милион пъти съм виждал снимката ти.

— Къде?

Момчето се подвоуми и отговори:

— На масата у дома.

— Я ми кажи, ако обичаш, как се казваш, приятелю.

— Робърт Ламсдън. А снимката е на майка ми. Вечер тя си я слага под възглавницата. Веднъж дори я видях как я целува, което аз не бих сторил. Но нали ги знаеш жените.

Чероки стана и повика с пръст Тринидад.

— Стой при момчето, докато се върна — каза му. — Аз мисля да сваля тези коледни дрехи и да приготвя шейната. Ще закарам момчето у тях.

— Е, безбожничко — подзе Тринидад и седна на стола, освободен от Чероки, — значи си толкова престарял и изнемощял, че нямаш сили да се занимаваш с бонбонки, дрънкулки и играчки.

— Ти не си ми симпатичен — иззлобя Боби. — Каза, че щяло да има пушка. А тук човек и цигара не може да запали. По-добре да не бях идвал.

Чероки прекара шейната до входа и Боби се настани до него. Двата хубави коня препуснаха по твърдия сняг. Чероки беше облякъл петстотиндоларовото палто от фина тюленова кожа. Одеядлото, с което той загърна и двамата, беше топло и меко като кадифе.

Боби измъкна цигара от джоба си и приготви кибрита.

— Хвърли веднага цигарата! — каза Чероки с тих, необичаен за него глас.

Боби се подвоуми, после изхвърли цигарата.

— И кутията — изкомандва Чероки със същия глас.

С още по-голяма неохота момчето се подчини.

— Хей — каза Боби след малко, — ти ми харесваш. Не мога да ти обясня защо. Досега никой не ме е накарал да направя нещо против волята си.

— Я ми кажи, детенце — каза Чероки вече с познатия си глас, — ти сигурен ли си, че майка ти е целувала онзи на снимката, дето прилича на мен?

— И още как! Нали съм я виждал.

— А одева не спомена ли нещо, че ти се ще да имаш пушка?

— Разбира се. Ще ми купиш ли?

— Утре... сладкодумнико. — Чероки извади часовника си.

— Девет и половина. Ще стигнем до гарата точно навреме за Коледа. Студено ли ти е? Сгуши се до мен, сине.

[1] Ноевият ковчег с всичките му животни е популярна коледна играчка в някои страни. — Б.пр. ↑

ВЛЮБЕН, НО БЕДЕН

В този огромен магазин, Магазин с главна буква, работеха три хиляди момичета. Една от тях беше Мейзи. Тя беше осемнайсетгодишна и работеше на щанда за ръкавици. Тук тя опозна две разновидности на човешкия род — мъже, които влизаха в универсалния магазин да си купят ръкавици, и жени, които купуваха ръкавици за злочести мъже. Освен дълбокото познаване на човешката душа тя притежаваше и други полезни сведения. Използваше житейската мъдрост на останалите две хиляди деветстотин и деветдесет и девет момичета, които не криеха този опит, и го съхраняваше дълбоко в душата си — тайнствена и непроницаема като душа на малтийска котка. Може би природата, предвидила, че на Мейзи ще ѝ липсват мъдри съветници, я беше надарила не само с красота, а и с известна доза хитрост, както дарява с повече лукавство от другите животни, безценната сребърна лисица.

Да, Мейзи беше хубавица. Блондинка с тъмнозлатисти коси, тя притежаваше осанката на манекенка, която пред очите ви приготвяла на витрината сладкиши. Тя стоеше зад своя щанд в огромния Магазин и когато свивате юмрук, за да ви вземе мярка за ръкавиците, неволно си спомняте за Хебея; а когато я погледнете повторно, запитвате се отгде се е взел у нея погледът на Минерва.

Когато шефът на секцията не се мяркаше наоколо, тя смучеше ситни бонбонки, но случеше ли се да я гледа, Мейзи вдигаше глава с мечтателна усмивка, сякаш следеше движението на облаците.

О, тази усмивка на продавачката! Съветвам ви да се пазите от нея освен ако студено сърце, пликче карамели и дългогодишен опит не ви предпазват от стрелите на Купидон. Тази усмивка не е за Магазина, тъй че Мейзи я пазеше за свободното си време; ала за шеф на секцията няма закони. Той е Шейлок в царството на магазините. Той гледа на хубавите момичета, както митничарят гледа на пътниците — „Ако не бутнеш, няма да минеш“. Разбира се, има и изключения. Само преди

няколко дена вестниците писаха за такова изключение — един деветдесетгодишен мъж.

Един ден Ървинг Картър, художник, милионер, пътешественик и автомобилист попадна случайно в Магазина. Дължим да добавим, че това посещение не беше целенасочено. Синовният дълг го хвана за яката и го вкара вътре да търси майка си, заплеснала се с някого сред бронзовите и теракотени статуетки.

Той се насочи към ръкавиците с намерение да убие няколко минути на този щанд. А наистина се нуждаеше от ръкавици, защото беше забравил своите. Впрочем, не е нужно да търсим оправдание за Картър, тъй като той нямаше представа, че покупката на ръкавици е удобен повод за флирт.

Но едва стъпил в пределите на това, което съдбата му бе отредила, той се подвоуми, осъзнал изведнъж, че се намира на място, където Купидон упражнява не дотам достойно своята професия.

Трима-четирима младежи с нехаен вид и доста небрежна външност и се ровеха в тези сводници — ръкокрыйките, а в това време продавачките се кикотеха и с готовност дърпаха звънливите струни на кокетството. Картър вече се готвеше да избяга, но къде ти... Зад щанда стоеше Мейзи, устремила към него питащия поглед на прекрасните си студени очи, чиято сияйна синева напомняше проблясването на айсберг, който се носи под яркото слънце някъде из Южните морета.

И тогава Ървинг Картър, художник, милионер и т.н., усети, че в аристократично бледото му лице нахлува кръв. Но тя нахлу не от стеснителност, а от ясно съзнание. Той мигом си даде сметка, че стои наравно с тези посредствени младежи, които, наведени над щандовете, ухажваха кикотещите се продавачки. Та нима самият той не стои пред щанда като пленник на плебейския Амур, нима не жадува да спечели вниманието на някаква си продавачка на ръкавици? И с какво се отличава той от всички тези простовати момчета? Изведнъж Картър се изпълни със съчувствие към тях и с възродително презрение към предразсъдъците, с които е израснал, и реши твърдо да спечели сърцето на това съвършено създание.

Ръкавиците бяха опаковани и платени, но Картър още не си тръгваше. Трапчинките в краищата на червените устни на Мейзи се очертаха по-ясно. Нито един от нейните клиенти не бързаше да си

тръгне. Мейзи сви ръка, която прозираше съблазнително през ръкава на блузката, и се облакът на витринката.

На Картър за първи път му се случваше да не се владее напълно. Но сега той се оказа в по-неловко положение от обикновените младежи наоколо. В тази обстановка не можеше да разчита на среща с хубавицата. Той напрягаше ума си да си спомни какво е чел и слушал за нрава и навиците на продавачките. Кой знае защо беше останал с впечатлението, че при запознанство те не всякога държат на формалностите, които правилата на етикецията диктуват. Мисълта да предложи среща на това прелестно невинно същество караше сърцето му да бие лудо. Но пък душевният смут му даде и смелост.

След няколко дружелюбни и благосклонно приети приказки на общи теми, той остави визитната си картичка до ръката ѝ, положена върху витрината.

— Моля ви, извинете ме за тази дързост — каза той, — но искрено се надявам, че ще ми доставите удоволствието да ви видя отново. Името ми е на картичката. Повярвайте, само най-голямото уважение към вас ме кара да моля да ме оцастливите с вашето прия... познанство.

Мейзи познаваше добре мъжете, по-точно мъжете, които купуват ръкавици. Тя го погледна с открита усмивка и каза без колебание:

— Защо не? Виждате ми се свестен човек. Обикновено избягвам да излизам с непознати мъже. Някак не отива на порядъчно момиче. Е, кажете кога.

— Колкото е възможно по-скоро — отвърна Картър. — Ако позволите да ви посетя у вас, аз...

Мейзи се разсмя звучно.

— О, не, не — натърти тя. — Само да видите как живеем! Пет в три стаи. И си представям лицето на мама, ако заведе у дома мъж, макар и приятел.

— Тогава, където ви е удобно — отвърна прехласнат Картър. — Където вие предпочитате.

— Да речем — предложи Мейзи и нежнорозовото ѝ лице просия от току-що озарила я мисъл, — четвъртък вечер е удобно за мен. Елате в седем и половина на ъгъла на Осмо авеню и Четирисет и девета улица, става ли? Аз живея близо до това място. Само че в единайсет трябва да съм у дома. Мама не позволява да закъснявам повече.

Картър ѝ благодари и обеща да спази точно уречения час, после побърза да види майка си, която го чакаше да одобри покупката ѝ — бронзова статуетка на Диана.

Продавачка с малки очи и сплеснат нос уж случайно мина край Мейзи и ѝ намигна съучастнически.

— Ти май удари къравото, а Мейзи? — попита свойски тя.

— Господинът просто поиска разрешение да ме посети — отвърна високомерно Мейзи и пъкна картичката в пазвата си.

— Да те посети? — отекна насмешливо другата. — А не ти ли предложи да те заведе на вечеря в „Уолдорф“ и да те поразходи с автомобила си?

— Я стига! — отвърна отегчена Мейзи. — Ти просто си побъркана на тема хайлайф. Може би това е от времето, когато твоят пожарникар те заведе в китайска кръчма. Не, за „Уолдорф“ изобщо не стана дума. Но като гледам картичката му, той живее на Пето авеню. И ако рече да ме заведе на вечеря, мога да се обзаложа, че няма да ни обслужва китаец с дълга плитка.

Когато Картър настани майка си в лимузината и се отдалечи от Магазина, нещо го жегна в сърцето и той стисна зъби. Съзнаваше, че в целия си двайсет и девет годишен живот се влюбва за първи път. Но това, че обектът на неговата любов толкова лесно се съгласи на среща с него на някакъв уличен ъгъл, макар и да го приближаваше към желаната цел, изпълваше душата му с мъчителни съмнения.

Картър не знаеше какво значи продавачка. Не знаеше, че ѝ се налага да живее в стаичка, която не е за хора или в тясно жилище, натъпкано с всякакви близки и роднини. Най-близкото кръстовище ѝ служи за будоар, паркът — за гостна, а многолюдната улица — за градинска алея за разходка. Обаче това не ѝ пречи да бъде господарка на себе си, толкова самостоятелна и горда, колкото и всяка знатна дама.

Две седмици след запознанството им, Картър и Мейзи влязоха една вечер в малък, оскъдно осветен парк. Намериха една уединена пейка с дърво над нея и седнаха там.

За първи път ръката му се обви около талията ѝ, а нейната златокъдра главица легна блажено на рамото му.

— Господи! — въздъхна благодарно Мейзи. — Как не се сетихме по-рано за това?

— Мейзи — подзе Картър, — сигурно знаеш, че те обичам. Аз най-сериозно те моля да се омъжиш за мен. Вече ме познаваш толкова добре, че не може да изпитваш никакви съмнения. Ти си ми нужна, Мейзи, трябва да бъдеш моя. И никак не ме интересува разликата в общественото ни положение.

— Каква е тази разлика? — попита Мейзи.

— Ами няма никаква разлика — побърза да каже Картър. — Тя съществува само в главите на глупаците. Аз съм в състояние да ти осигуря разкошен живот. Социалното ми положение е повече от добро, тъй че разполагам с неограничени средства.

— Хората така говорят — отбеляза Мейзи. — Може и да преувеличават. Предполагам, че работиш в деликатесен магазин или в някое бюро за конни залагания. Толкова глупава ли изглеждам?

— Готов съм да ти представя каквито искаш доказателства — каза меко Картър. — Много те обичам, да знаеш. Влюбих се в тебе още щом те видях.

— Всички така говорят — разсмя се Мейзи. — Дай ми човек, който да се е влюбил в мен от трети поглед, и аз ще му се хвърля на шията.

— Недей да говориш така, Мейзи — каза умолително Катър. — Чуй ме добре, скъпа: от минутата, в която надникнах в очите ти, ти си за мене единствената жена в света.

— Ти само това говориш — усмихна се Мейзи. — На колко други си го казвал?

Но Картър не се предаваше. Накрая успя да докосне нежното ѝ плашливо сърчице, което туптеше неуловимо някъде под мраморната ѝ гръд. Думите му намериха път към душата ѝ, която бе неопетнена и това беше най-добрата ѝ броня. Мейзи за първи път го гледаше с очи, които виждаха. И топла руменина заля студените ѝ бузи. Примряла от страх, Психея приготви пърхащите си крила, готова да кацне на цветето на любовта. Някъде отвъд щанда за ръкавици пред Мейзи вече се мержелееше нов живот с неизвестни възможности. Картър усети промяната и започна да щурмува.

— Омъжи се за мен, Мейзи — зашепна той, — и ние ще се махнем от този грозен град и ще намерим някое райско кътче. Ще забравим всякаква работа и грижи и ще превърнем живота си в безкраен празник. Знаем къде да те заведа — често съм бивал там.

Представи си морски бряг, където цари вечно лято, където вълните се диплят и плискат в живописния бряг, а хората са щастливи и волни като деца. Ще отплаваме към тези далечни брегове и ще живеем там колкото си искаме. Ще те заведа в старинен град с великолепни дворци и замъци, изпълнен с прекрасни картини и статуи. Вместо улици този град има канали и се движиш с...

— Знам! — вдигна глава Мейзи. — С гондоли.

— Да — усмихна се Картър.

— Така си и мислех — каза Мейзи.

— А след това — продължи Картър — ще пътуваме колкото си щем където си щем по света. След Европа ще видим Индия и древните ѝ градове, ще пътуваме със слонове и ще посетим приказните храмове на индусите и брамините; ще видим японски градини, камилски кервани и състезания с колесници в Персия — всичко, всичко, което заслужава да се види в чужбина. Ще ти хареса, Мейзи, много ще ти хареса.

Мейзи стана от пейката.

— Време е да се прибираме — каза тя равнодушно. — Става късно.

Картър не се опита да възразява. Вече познаваше променливите ѝ настроения и знаеше, че всякакъв спор е безсмислен. А и в известен смисъл се чувстваше победител. Днес беше държал за миг, макар и на копринена нишка, душата на тази своенравна Психея и в него се събуждаше надежда. За малко тя беше прибрала криле и студената ѝ ръка стискаше неговата.

На другия ден Лулу, дружка на Мейзи, я причака на щанда в Магазина.

— Как вървят работите с лъскавото ти приятелче? — попита тя.

— А, онзи! — отвърна Мейзи, оправяйки къдрите си. — Отрязах му квитанцията. Ти знаеш ли, Лулу, какво си е наумил този смахнат човек?

— Да те направи актриса? — догади се Лулу прехласната.

— Нищо подобно! За това се искат много пари. Предложи ми да се оженим и вместо сватбено пътешествие да се разходим до Кони Айланд^[1].

[1] Остров близо до Ню Йорк, известен с всевъзможните си атракции, между които и павилиони в „източен“ стил. — Б.пр. ↑

ПРАСКОВИ

Меденият месец беше в разгара си. Жилището — украсено с нов яркочервен килим, завеси с фестони и шест глинени халби с метални капаци, наредени в столовата на полица над дървената облицовка. Младите все още се намираха на седмото небе. Те никога не бяха виждали как „игликата жълтее в тревата край ручей“. Но ако в този период пред погледа им попаднеше такава гледка, сигурно биха видели в нея... е, всичко онова, което поетът очаква да се види освен самата иглика.

Младоженката седеше в люлеещия се стол, опряла нозе на земното кълбо. Беше обвита в розови мечти и в кимоно със същия цвят. Тя се питаше какво ли говорят хората в Гренландия, Тасмания и Белуджистан за брака ѝ с Кид Макгари. Впрочем, това нямаше особено значение. От Лондон до Южния кръст не би се намерил боксьор от полусредна категория, способен да издържи четири часа — не, четири рунда — срещу Кид Макгари. А ето че той ѝ принадлежи вече три седмици; и е достатъчно да го докосне само с кутрето си, за да постигне това, което не се удава на юмруците на най-добрите шампиони.

Когато любим самите ние, думата „любов“ е синоним на себеотрицание и саможертва. Когато иде реч за съседите зад стената, тогава същата дума означава сомнение и нахалство.

Булката кръстоса пантофки и се загледа замислено в палавите купидони, изписани на тавана.

— Скъпи — каза тя с вид на Клеопатра, която изказва желание пред Антоний Рим да ѝ бъде доставен у дома в луксозна опаковка, — скъпи, мисля, че мога да изям една праскова.

Кид Макгари стана и си тури шапката и палтото. Беше сериозен, строен, сантиментален и чевръст младеж.

— Добре — каза той така спокойно, сякаш подписваше условията за мач с шампиона на Англия. — Ей сега ще ти донеса.

— И не се бави — заръча булката. — Иначе ще ми стане скучно без моя непослушко. И гледай да е хубава, добре узряла.

След като се сбогуваха десет пъти, както подобава само при заминаване в далечна чужбина, Кид се озова на улицата.

Тук той се позамисли, и не без основание, защото беше ранна пролет и почти нямаше изгледи по тези студени улици и магазини да се намери този желан и сочен дар на златното лято.

Той се спря на ъгъла пред италианското магазинче за плодове и хвърли презрителен поглед на изложените портокали, увити в тънка хартия, излъсканите червени ябълки и унилите, зажаднели за слънце банани.

— Нямате ли праскови? — попита той съотечественика на Данте, най-влюбения от всички влюбени.

— О, не — въздъхна продавачът. — Може да има след месец. Още рано. Има хубави портокали. Не иска портокали?

Кид не го удостои с отговор и продължи търсенето. Влезе при своя приятел и почитател Джъстъс О'Калахан, съдържател на комбинация от нощно ресторантче, кафене и кегелбан. О'Калахан шеташе из заведението и гледаше да няма пропуски.

— Работата е много бърза, Кал — каза му Кид. — На моята ѝ щукна, че ѝ се яде праскова. Така че ако имаш дори само една, давай я. Пък ако ти се намират в множествено число, толкоз по-добре.

— Заведението е все едно твое — каза О'Калахан. — Но в него няма нито една праскова. Още е рано. Няма да намериш дори в заведенията на Бродуей. Лошо, много лошо. Когато една жена се вторачи в определен плод, не можеш го замени с друг. А и сега е късно, повечето магазини за плодове вече са затворени. Но ако мислиш, че госпожата ще се задоволи с портокали... Току-що получих щайга портокали екстра качество...

— Много съм ти благодарен, Кал. Но условията на мача изискват праскови, още от първия гонг. Ще потърся другаде.

Наближаваше полунощ, когато Кид излезе на един от булевардите в Уест Сайд. Повечето магазини бяха затворени, а в отворените почти му се присмиваха, щом споменеше за праскови.

А някъде там, зад стените на апартамента си младоженката чакаше доверчиво своя задморски пратеник. Нима е възможно шампионът в полусредна да не намери една праскова? Да не прекоси

победоносно сезоните, зодиака и алманаха, за да зарадва любимата си със сочни жълти и розови плодове?

По едно време Кид зърна осветена витрина, в която преливаха всички цветове на даровете на природата. Кид хукна с всички сили и свари собственика, когато вече заключваше.

— Праскови? — попита рязко той.

— Е, няма господине. След три-четири седмици, не по-рано. Нямам представа къде може да намерите. Възможно е някъде да има оранжерийни, но не мога да ви кажа точно къде. Може би в един от най-люксоznите хотели, където хората се чудят как да си похарчат парите. Аз мога да ви предложа превъзходни портокали, партидата пристигна днес.

Кид се повъртя на ъгъла, после закрачи решително по тъмната странична уличка към сградата с два зелени фенера пред входа.

— Тук ли е капитанът? — попита той дежурния полицейски сержант.

В същия миг капитанът изникна отвътре с цивилен костюм и с вид на много зает човек.

— Здравей, Кид! — поздрави той боксьора. — Мислех, че си на сватбено пътешествие.

— Вчера се върнах. Вече съм напълно редовен гражданин и дори мисля да се заема с някаква дейност в общината. Какво ще кажеш да нахълтаме тази нощ в заведението на Денвър Дик?

— Позакъснял си — каза капитанът, сучейки мустак.

Денвър е вътре вече два месеца.

— Правилно — каза Кид. — Преди два месеца Рафърти го прогони от Четирисет и трета. И сега той си разиграва коня в твоя район, само че играта му е много по-голяма от всякога. Аз имам стари сметки с него. Искаш ли да те заведе в бърлогата му?

— В моя район! — ахна капитанът. — Сигурен ли си, Кид? Ако е така, правиш ми голяма услуга. Знаеш ли някаква парола? Как ще влезем?

— С чукове — отговори Кид. — Вратите още не са бронирани. Ще ти трябват десет души. Не, за мене там е „вход забранен“. Денвър се опита да ме пречука. Защото мисли, че миналия път аз съм го издал. Това обаче не е вярно. Хайде, побързай, капитане. Аз трябва да се прибера по-скоро вкъщи.

Не минаха десет минути и капитанът с дванайсет полицаи с водачът начело влязоха в тъмната и напълно благопристойна на вид сграда, в която денем се развиваха много и много напълно законни дейности.

— Третия етаж, в дъното — прошепна Кид. — Аз ще ви водя.

Пред вратата, която той им посочи, застанаха двама души с брадви.

— Всичко е тихо — каза със съмнение капитанът. — Сигурен ли си, че не бъркаш.

— Разбивайте! — отсече Кид. — Който бърка, той отговаря.

Брадвите се врязаха с трясък в незащитената врата.

През отвора нахлу ярка светлина. После вратата рухна и участниците в хайката нахълтаха вътре с револвери в ръце.

Просторното помещение беше луксозно, но безвкусно обзаведено, както отговаряше на разбиранията на Денвър Дик, който произхождаше от западните щати. Играеше се на няколко маси. Петдесетината души в залата се втурнаха към изхода с намерение да се изплъзнат от ръцете на полицията. Заработиха полицейските палки. Но повечето от играчите успяха да се измъкнат.

Тази нощ Денвър Дик беше удостоил своята бърлога с личното си присъствие. Той беше между първите, които се хвърлиха срещу неканените гости, разчитайки на численото си превъзходство. Но щом зърна Кид, забрави всичко друго. Тъй като беше тежка категория, той се нахвърли ехидно върху по-лекия си противник и двамата се отърколиха по стълбите вкопчени един в друг. На площадката, където се откъснаха и се изправиха на крака, Кид успя да прибегне до професионалната си тактика, която не можеше да използва в желязната прегръдка на огромния любител на силни усещания, застрашен да изгуби имущество за двеста хиляди долара.

Надвил противника си, Кид хукна нагоре по стълбите и през игралната зала влезе в малко помещение, отделено от нея със сводообразна врата.

Тук имаше дълга маса, подредена с най-скъп порцелан и сребро и отрупана с изискани лакомства, към каквито имат предпочитания рицарите на хазарта. В богатството на тази маса се отразяваха широкият размах и екзотичният вкус на погражданилия се човек от западните щати.

Изпод стигащата до пода покривка на масата се подаваше лачена обувка. Кид я хвана и измъкна на бял свят чернокож мъж с фрак и бяла папионка.

— Ставай! — изкомандва Кид. — Ти ли отговаряш за тази безплатна софра?

— Да, сър, аз. Пак ли ни притиснаха, шефе?

— Така изглежда. Чуй ме добре сега: има ли някъде праскови в тази бърлога? Ако няма, ще трябва да хвърля назъбника.

— Когато играта започна, имаше около три дузини, сър, но господата май ги изядоха всичките. Ако искате, можете да хапнете хубав, сочен портокал. Все ще се намери някой.

— Обърни всичко наопъки — заповяда строго Кид, — но изрови отнякъде поне една праскова. И по-бързо, иначе ще си имаш неприятности. И ако още някой рече да портокалства, ще го размажа.

Изчерпателният обиск на скъпата разточителна трапеза на Денвър Дик даде възможност да се намери една-единствена праскова, избягнала случайно епикурейските челюсти на рицарите на хазарта. Тя влезе мигновено в джоба на Кид и нашият неизтощим фуражир хукна незабавно с наградата си към къщи. Без дори да хвърли поглед към мястото, където полицаите натикваха пленниците си в полицейската камионетка, той отпраши с дълги бързи крачки.

Сега на душата му беше леко. Така рицарите на кръглата маса са се завръщали в Камелот, преминали през много опасности и извършили много подвизи в името на своите прекрасни дами. Като тях, Кид беше получил заповед от своята дама и я беше изпълнил. Вярно, тя беше пожелала само някаква си праскова, но нима не е подвиг да намериш посред нощ една праскова в града, все още скован от февруарската поледица? Тя искаше праскова; тя беше негова жена; и ето, прасковата е в джоба му, стоплена от неговата ръка, която я стиска от страх да не би да я изтърве и загуби.

Пътем Кид се отби в една нощна аптека и каза на очилатия аптекар:

— Вижте какво, драги, бих искал да проверите дали нямам някое счупено ребро. Поступахме се с приятели и аз се отърколих по стълбите — бам, бам, бам.

Аптекарят го прегледа внимателно.

— Всичките ви ребра са здрави — гласеше неговата диагноза, — но тук имате травма, от която може да се съди, че сте паднали от небостъргач, и то не веднъж, а два пъти.

— Няма страшно — каза Кид. — Ще ви помоля само за четка за дрехи.

Булката го чакаше в приятната светлина на лампата под розовия абажур. Не, не са се свършили чудесата на този свят. Една само думичка за това, което ѝ се иска — нещо дребно, цвете, нар или... ода, праскова — и съпругът се впуска в нощта, по широкия свят, който не може да му устои, и изпълнява желанието ѝ.

Всъщност сега той стои над креслото ѝ и слага прасковата в ръката ѝ.

— Сладък непослушко! — казва влюбено тя. — Аз праскова ли исках? С много по-голямо удоволствие бих изяла един портокал.

Бъди благословена, булчице!

ЗЯПАЧЕСКА КОМЕДИЯ

Каквото и да говорят любителите на метафори, възможно е да се избегне смъртоносната отрова на анчара; ако много ти провърви, можеш да извадиш очите на василиска; възможно е дори да измамиш бдителността на Цербер и Аргус; но нито един човек, бил той жив или мъртъв, не може да избегне погледа на любопитното.

Ню Йорк е градът на сеирджиите. Разбира се, в него има много хора, които си вървят по пътя и само трупат парици, без да поглеждат ни наляво, ни надясно, но има и цяло едно племе, по-особено устроено, което, подобно на марсианците, се състои само от очи и средства за придвижване.

Тези фанатични сеирджии се бият с нокти и зъби, за да налетят като мухи на мястото на всяко необичайно събитие. Отваря ли работник капака на канала, гражданин ли е прегазен от трамвая, момченце ли е изтървало яйце на връщане от бакалията, пропаднат ли една-две къщи в метрото, изгуби ли някоя дама дребна монета, изпаднала от дупката на ръкавицата, изнася ли полицията телефона и записи на конните залагания от читалнята на Ибсеновото дружество, излезе ли сенаторът Депо да вземе глътка въздух — при всеки такъв случай, щастлив или нещастен, ще видите племето на зяпачите, изгубило ум и разум, да търчи неудържимо към мястото на произшествието.

Значението на събитието не играе никаква роля. С еднакъв интерес и пристрастие те зяпат и водевилната актриса, и човека, който изписва обява за хапове против цироза. Те са готови да притиснат в плътен тесен кръг както човек със сакат крак, така и буксуващ автомобил. Тези хора страдат от мания на любопитството. Техните очи са всеядни и те се хранят и пълнеят от злощастията на събратята си. Те гледат, зяпат, пулят се, блещят се с рибите си очи като опулен костур срещу стръвта на нещастиято.

Би могло да се помисли, че тези жадни за зрелища вампири не са особено подходящи за пламенните стрели на Купидон, обаче дори

между най-простите организми е трудно да се намерят напълно неуязвими. Да, прекрасната богиня на романтиката осени с крилата си двамина от това племе и в сърцата им проникна любов, когато те се блъскаха към проснатото тяло на човек, прегазен от фургон с бира.

Уилям Прай първи се добра до мястото. Той беше спец по такива зрелища. Грейнал от радост, Уилям стоеше над жертвата на злополуката и слушаше стенанията ѝ, сякаш чуваше най-нежна музика. Когато тълпата зяпачи се сгъсти плътно около жертвата, Уилям забеляза силно раздвижване в нея точно срещу мястото, където стоеше той. Някакво стремително летящо тяло разсичаше множеството като смерч и отхвърляше встрани всичко живо. С лакти, чадър, фуркет, език и нокти Вайълет Сиймор си разчистваше пътя към първия ред сеирджии. Изпречили се на пътя ѝ, яки мъжаги, които като нищо биха могли да си осигурят място в харлемския експрес в 5.30, отхвъркваха като сламки. Две солидни дами, които лично бяха присъствали на сватбата на маркиз Роксбъро и неведнъж бяха спирали движението на Двайсет и трета улица, отстъпиха на втория ред с разкъсани блузи, след като Вайълет се разправи с тях. Уилям Прай се влюби в нея от пръв поглед.

Линейката отнесе изпадналия в безсъзнание помощник на Купидон. Уилям и Вайълет останаха там, след като тълпата се беше разпръснала. Двамата бяха истински зяпачи. Онези, които напускат местопроизшествието заедно с линейката на бърза помощ, са лишени от най-съществените елементи на истинското, голямото любопитство. Тънкият аромат, пикантният вкус на събитието се усещат само малко по-късно, когато се самозабравиш на мястото, изпиваш с очи къщите насреща и замиращ в унес, с който не могат да се сравнят съновиденията на пушещия опиум. Вайълет Сиймор и Уилям Прай бяха тънки познавачи и отлични дегустатори на злополуките. От всяко такова събитие те знаеха как да изстискат целия сладък сок, до последната капка.

После двамата взеха да се разглеждат. Вайълет имаше на врата си кафяв белег от рождение, голям колкото сребърна половиндоларова монета. Уилям впи поглед в него. Той пък имаше необикновено криви крака. Вайълет си позволи да ги гледа дълго, без да откъсва поглед от тях. Двамата стояха лице в лице и не сваляха поглед един от друг. Етикецията не им позволяваше да се заговорят; затова пък в Града на

сеирджиите е позволено да гледаш колкото си щеш дърветата в парка и физическите недостатъци на ближния.

Накрая те се разделиха с въздишка. Но коларят на фургона с бира беше Купидон, а колелото, счупило нечий крак, вече бе съединило две любящи сърца.

Героят и героинята се срещнаха втори път при една тараба недалеч от Бродуей. Денят се случи беден на събития. Нямаше улични сбивания, под колелата на трамваите не бяха попаднали деца, рядко се срещаха полуоблечени инвалиди и дебелащи; сякаш никой нямаше склонност да се подхлъзне на бананова кора или да падне от сърдечен удар. Не се мяркаше и чудака от Кокомо, щат Индиана, който се пише за братовчед на бившия кмет Лоу и има навика да разхвърля дребни монети от прозореца на таксито си. Нямаше нищо за зяпане и Уилям Прай вече умираше от скука.

Ала изведнъж видя голяма тълпа, която се риташе и блъскаше пред едно табло за обяви. Той хукна натам, събори старица и детенце, което носеше бутилка мляко, и с нечовешки усилия си проби път до центъра на кръга. Вайълет Сиймор вече стоеше на първия ред без един ръкав и без две златни пломби, с навехната китка и счупен стоманен планшет на корсета, но безкрайно щастлива. Някакъв човек изписваше на таблото: „Яжте галети — те ще поправят лицето ви“.

Като видя Уилям Прай, Вайълет се изчерви. Уилям сръга в ребрата една дама с черна копринена рокля, ритна в пищяла някакъв хлапак, едва не отнесе ухото на възрастен господин и успя да се добере по-близо до Вайълет. Двамата стояха цял час да гледат как човекът изписва буквите. Накрая Уилям не можеше повече да крие чувствата си. Той я докосна по рамото.

— Хайде с мен — каза й. — Знам къде седи един ваксаджия без адамова ябълка.

Тя му хвърли свенлив поглед, в който обаче се четеше несъмнена любов, която преобрази лицето й.

— Само за мен ли пазехте това? — попита тя, обзета от вълнуващия трепет на първото любовно обяснение.

Двамата хукнаха към будката на ваксаджията. И прекараха там повече от час, вторачени в оперираното гърло на момчето.

На тротоара пред тях тупна от петия етаж чистач на прозорци. Когато пристигна линейката, Уилям стисна радостно ръката на

Вайълет.

— Най-малко четири ребра и много сложна фрактура — мигом прошепна той. — Нали не съжаляваш, че ме срещна, скъпа?

— Да съжалявам? — откликна Вайълет и отвърна на ръкостискането. — Не, разбира се. Мога цял ден да стоя с теб и да зяпам.

След няколко дена техният роман достигна връхната си точка. Читателят може би ще си спомни каква възбуда обзе целия град, когато на Илайза Джейн, цветнокожа, трябваше да бъде връчена съдебна призовка. Цялото сеирджийско племе обсади мястото. Със собствените си ръце Уилям тури една дъска върху две бирени бурета срещу къщата, в която живееше Илайза Джейн. Уилям и Вайълет седяха там три дена и три нощи. После на някакъв детектив му хрумна, че може да отвори вратата и да предаде призовката. Той изпрати някого за щанга и свърши тази работа.

Две души с толкова близки вкусове и разбирания неминуемо трябва да се съберат. Двамата си дадоха дума още същата вечер, след като полицаят ги разгони с гумената си палка. Попаднали на добра почва, семената на любовта бяха избуяли и дали богат цвят.

Сватбата беше насрочена за десети юни. Голямата черква в квартала бе отрупана с цветя. Многобройното племе на сеирджиите, пръснато по целия свят, просто е щуро на тема сватби. Те са песимистите на брачната церемония. Присмиват се на жениха, издевателстват над булката. Те идват да се посмеят на венчавката ви и ако смогнете да избягате от Хименей, яхнали бледия кон на смъртта, те ще дойдат на погребението, ще седнат на същите скамейки и ще оплакват щастливото ви избавление. Любопитството е разтегливо понятие.

Черквата беше ярко осветена. На асфалта пред нея беше постлан килим, който стигаше до самия край на тротоара. Шаферките оправяха една на друга препаските си и си шепнеха нещо за луничките на младоженката. Кочияшите бяха украсили с бели ленти камшиците си и плачеха, че от пиене до пиене минава толкова дълго време. Свещеникът се мъчеше да угади колко ще му платят и се чудеше ще му стигнат ли парите за един нов костюм за самия него и за портрет на Лаура Джейн Либи за жена му. Да, във въздуха се рееше Купидон.

А пред черквата, братя мои, се люшкаше и вълнуваше като море племето на зяпачите. Две плътни маси, разделени от килим и от палките на полицията. Те се гъчкаха като добитък, блъскаха се, люшкаха се, настъпваха се само и само да видят как момичето с бял воал ще придобие законното право да пребърква джобовете на мъжа си, докато той спи.

Но определеният за сватбата час настъпи и отмина, а младоженците ги нямаше. Нетърпението отстъпи място на тревога, тревогата доведе до търсене, но от бъдещата брачна двойка нямаше и следа. Тук двама едри полицаи поеха работата в свои ръце и измъкнаха от разярената тълпа зяпачи някакъв изпомачкан тип с венчална халка в джоба на жилетката и крещяща истерично жена, съвсем раздърпана и цялата в синини, която се мъчела да се добере до килима.

Верни на навиците си, Уилям Прай и Вайълет Сиймор се смесили с неозаптимата тълпа, теглени от неудържимото желание да видят сами себе си — как влизат като жених и булка в отрупаната с рози черква.

Любопитството и то в торба не стои.

СТРАШНАТА НОЩ

— По време на жегата, настъпила напоследък — разказваше моя приятел Карни, който работеше в „Бързи превози“, — имаше бая ми ти възможности да се наблюдава човешката природа като през дупчиците на женска блуза.

Комисарят по парковете, полицейският комисар и комисарят по горите фанаха, па се събраха и се съгласиха да пуснат хората да спят по парковете, докато Метеорологичната служба не смъкне термометъра до поносими граници. После издокараха една пленерна резолюция, която биде одобрена от министъра на земеделието господин Къмсток и от Дружеството за благоустрояване на селищата и изстребване на комарите, онова в Саут Ориндж, щата Ню Йорк.

Когато бе известена специалната прокламация, която даваше свободен достъп на народа до обществените паркове, дето и без туй са си негови, започна се масово изселване към Централния парк на хората, живеещи наоколо. Десет минути след залез слънце човек би рекъл, че започва гениална репетиция за картофените бунтове^[1] и Кишиневското клане^[2]. От всички страни се стичаха цели семейства, тайфи, дружества на мидолюбителите, кланове, клубове и племена, за да поспят прохладно на тревата. Онези, дето нямаха нафтени печки, мъкнеха купища завивки, да не би нощният хлад да им развали удобството и спокойния сън. Други кършеха клони и палеха огньове, гушеха се по пътеките за езда, заравяха се под тревата, дето пръстта е по-мека и така около пет хиляди глави само в Централния парк се бореха успешно с нощния хлад.

Аз, нали знаеш, живея в елегантните мебелирани апартаменти на блока, наречен „Биршеба“, близо до вдигнатата над земята част на нюйоркската централна железница.

Когато там дойде нареждането всичко живо да излиза и да спи в парка съгласно инструкциите на консултативния комитет на Градския клуб и на Компанията за пресушаване, озеленяване и напояване, целият блок взе да се изнася, сякаш бе избухнал пожар.

Обитателите взеха да стягат пухени легла, гумени ботуши, връзки чесън, термофори, сгъваеми лодки, кофи с въглища — тъй де, хората се грижеха за удобството си. Тротоарът заприлича на руски лагер, случил се на пътя на генерал Ояма^[3]. Викове и писъци в целия блок — от апартамента на Дани на най-горния етаж до апартаментите на госпожица Голдщайнупски на първия.

„Боже мой! — казва Дани, като слиза надолу по сини вълнени чорапи и фучи пред портиера. — Защо трябва да ме изхвърлят от удобния ми апартамент и да ме карат да лежа на мръсната трева като заек? Прилича ми на Шекспир. Много шум за нищо, а можеше...“

„Млък! — срязва го на тротоара полицаят Рийгън и потупва палката си. — Не е Шекспир! Това е заповед на полицейския комисар. Всичко живо да излиза и да се замъкне в парка“.

Да ти кажа, всички в нашия блок си живеехме мирно, тихо и щастливо. О’Дод и Щайновиц, Калахан и Коен, Спицинели и Макманус, Шпигелмайер и Джонс — хора от всякакви националности живеехме задружно като едно голямо семейство. Когато започнаха горещите нощи, наредихме дечурлигата в редица от вратата на блока до магазина на Кели на ъгъла и те си предаваха от ръка на ръка кутиите бира, вместо да търчат всяка минута до магазина. И голи почти като пушки седяхме по прозорците, всеки с ледарника си, клатехме крака навън, момичетата на Розенщайн пееха на противопожарната стълба на шестия етаж, Патси Рурки надуваше флейтата си на осмия, а жените си разменяха синоними през прозорците. Като добавим и това, че сегиз-тогиз откъм Централния подухваше ветрец, мога да ти кажа, че „Биршеба“ беше летен курорт, пред който и най-разкошният курорт е миша дупка. Тумбака ти пълнен с бира, клатиш крака на прохлада, жена ти пече свински котлети на скара, децата ти танцуват полуголи на тротоара под звуците на латерната, наема ти платен — какво по-хубаво от това в една гореща нощ? И изведнъж идва тая пуста полицейска заповед, която прогонва хората от уютните им домове и ги кара да спят по парковете — съвсем като руски указ. Но ще видим при следващите избори.

Така. Та полицаят Рийгън подкарва всички ни към парка и ни натиква вътре още на първия вход. Под дърветата е много тъмно и всички деца почват да реват, че искат да си ходят у дома.

„Нощта ще прекарате край тия дървета и сред природата — казва Рийгън. — Който откаже, чака го глоба и затвор, щото това е обида за комисаря по парковете и за шефа на Метеорологична служба. Аз отговарям за трийсетте акра от тук до Египетския паметник и ви съветвам да не създавате главоболия. Спането на тревата е авторизирано от властите. Разрешава ви се да напуснете сутринта, но вечерта трябва да се върнете. В моите инструкции не се казва нищо за съдебни гаранции, та ще проверя по този въпрос, но на изхода има поръчители“.

Нямаше никакви светлини освен по автомобилните алеи и ние, сто седемдесет и деветте наематели от „Биршеба“, се приготвихме да прекараме нощта колкото е възможно по-добре в шумящата гора. Най-добре бяха тези, които си носеха завивки и подпалки. Те запалиха огньовете, завиха се презглава с одеялата и псувайки, легнаха на тревата. Нямаше нито какво да се види, нито какво да се пие, нито какво да се прави. В мрака не можеше да различиш приятел от враг, освен ако не го и опипаш по носа. Аз си бях донесъл зимния балтон, четка за зъби, няколко хининови хапчета и червения юрган. През нощта някой на три пъти се претъркулва върху юргана ми и забива коленете си в адамовата ми ябълка. Три пъти опипвах лицето му да разбере кой е този тип и три пъти го изритвах надолу по склона чак до пясъчната пътека. После някой, дъхащ на уискито, което купихме от Кели, се примъкна до мен, опипах го и видях, че носът му е както трябва и го питам: „Ти ли си, Патси?“ А той казва: „Не, Карни е. Колко, мислиш, ще трае всичко това?“

„Не мога да предричам времето — казвам. — Но ако наесен противниците на демократите представят силни кандидати, би трябвало да се приберем и да преспим един-два пъти у дома, преди да сме се изправили пред урните“.

„Свирех си горе на флейтата — обади се Патси Рурки, — потях се в апартаментчето под веселия шум на минаващите влакове и при миризмата на черен дроб с лук четях за последните убийства — че какво толкова му е лошото? Защо ни изкараха като овце на тревата, да не говорим за онези пълзящи гадинки, дето се навират под панталоните ни, и за животинките, дето ни изпохапаха и се крият под името комари? Каква е тази глупост, Карни? А в това време наемът за апартаментите си тече, нали?“

„Това — казвам аз — е големият годишен безплатен общински банкет на открито, организиран от полицията и аптекарския тръст. През сезона на горещините той продължава едва седмица във всички големи паркове. Това е програма, която обхваща онази част от населението, която не заслужава да ходи на море и да яде пържена риба“.

„Аз не мога да спя на трева — каза Патси, — за мен не е полезно. Страдам от сenna хрема и ревматизъм и ухото ми е пълно с мравки“.

Така нощта си тече, а бившите наематели на „Биршеба“ пъшкат, охкат и се препъват в мрака, опитвайки се все пак да намерят покой и отмора в гората. Децата плачат, че им е студено, но пазачът не им поднася горещ чай, а само поддържа огъня с табелите, които сочат към „Таверната и Казиното“. В тъмното наемателите се мъчат да се настанят по семейства на тревата, ала късметлия е онзи, който успее да се намести до човек от същия етаж или от същата религия. От време на време, да речем, Мърфи случайно се отърколва до Розенщайн или Коен се опитва да долази до храста на О’Грейди, следва опипване на носовете и някой се отърколва по склона чак до автомобилната алея и остава там. Случва се и дърпане на коси между жените, някой ще напердаши най-близкото до него ревящо дете само по усет, независимо кои са родителите или собствениците на детето. В мрака е трудно да се спазват социалните различия, които денем с пълна сила се зачитат в апартаментите на „Биршеба“. Госпожа Рафърти, която ненавижда дори асфалта, по който някой от латински произход стъпва, се събужда заранта с крака в гърдите на Антонио Спицинели. А Майк О’Дод, който просто не може да гледа амбулантни търговци, трябва да отвива от врата си бакенбардите на Исакщайн, при което събужда цялата група, макар че вече е светло. Но тук-там някои завързват запознанства и не обръщат внимание на неудобствата на природата. На другата сутрин бяха обявени пет годежа, все хора от нашия блок.

Към полунощ се събуждам, изстисквам росата от косата си, отивам до автомобилната алея и сядам там. От едната страна парка виждам светлините на улицата и на къщите; и си мисля колко са щастливи онези, които си гледат кефа, пушат си лулата на прозореца и са спокойни и приятни, както ги е създала природата.

И точно тогава близо до мен спира автомобил и от него слиза изискан, добре облечен мъж.

„Мой човек — казва, — можеш ли да ми обясниш защо всички тези хора се ваят по тревата в парка. Мисля, че това не е позволено“.

„Това е заповед — казвам аз, — издадена от полицейското управление и одобрена от Дружеството на косачите на трева, която предвижда всички лица, които не носят табели на задниците на колите си, да стоят в обществените паркове до второ нареждане. За щастие, тази година заповедта съвпадна с топлото време и смъртността, ако не смятаме езерното крайбрежие и автомобилните пътища, не превишава обичайната“.

„Ами кои са тези хора, натъркаляли се по склона?“ — пита човекът.

„О, та това са наемателите на жилищния блок «Биршеба» — казвам. — Великолепно жилище за всеки, особено в горещи ноци. Дано се зазори по-скоро!“

„Ще рече — казва той, — те идват тук нощем и вдишват чист въздух и дъха на цветя и гора. И правят това всяка нощ, бягайки от палещата жега на жилищата си, изградени от тухла и камък“.

„А също от дърво, мрамор, хоросан и желязо“ — допълвам аз.

„Въпросът ще бъде разгледам незабавно“ — казва човекът и вади бележника си.

„Ама вие да не сте комисарят по парковете?“ — питам аз.

„Аз съм собственикът на жилищния блок «Биршеба» — казва той. — Добре че ги има тревата и дърветата, които носят допълнителни удобства на наемателите. От утре ще кача наема с петнайсет процента. Довиждане“.

[1] Имат се предвид тъй наречените картофени бунтове в Ирландия (1845–1847), възникнали след изключително слаба реколта. — Б.пр. ↑

[2] Кишиневско клане (1903–1905) — намек за погромите в царска Русия. — Б.пр. ↑

[3] Принц Ивао Ояма (1842–1916) — японски военен деец, превзел Порт Артур и победил русите при Мукден в руско-японската война през 1904–1905 г. — Б.пр. ↑

РОЗА В МЕХАНАТА

Госпожица Пози Карингтън се радваше на заслужен успех. Тя започна живота си с нищо необещаващото име Богс в градчето Кранбъри Корнърс. На осемнайсетгодишна възраст възприе името Карингтън и започна работа като танцьорка в един столичен водевилен театър. След това премина леко и съвсем законно през различни етапи: „пиленце“ в знаменития октет „Птичето“ в нашумялата музикална комедия „Нелепици и измишльотини“, солистка в танцовата труппа на „Фол де Рол“ и накрая в ролята на „Тоанет“ в оперетата „Банският халат на краля“ — роля, която спечели благоразположението на критиката. В момента, когато разказваме за госпожица Карингтън, тя се къпеше в слава, ласкателства и шампанско, а антрепреньорът хер Тимоти Голдщайн беше сложил подписа си под солиден документ, който гласеше, че през настъпващия сезон госпожица Пози ще играе главната роля в новата пиеса на Дайд Рич „Под светлината на газа“.

При хер Тимоти незабавно се яви младият талант на века Хайсмит, изпълнител на характерни роли, който пожела да играе като Сол Хейтосър, главната мъжка комична роля в „Под светлината на газа“.

— Драги мой — каза му Голдщайн, — вземете тази роля, стига да успеете да я получите. Госпожица Карингтън отказва да се вслушва в моите съвети. Тя вече отхвърли пет-шест много добри актьори, които великолепно играят „селяндур в града“. И казва, че няма да стъпи на сцената, докато не открие най-добрия Хейтосър. Тя, знаете, е израснала на село и когато някое бродуейско оранжерийно цвете си натика слама в косата и се опитва да я представи за детелина, просто излиза от кожата си. Попитах я почти на шега не е ли подходяща тази роля за Денман Томпсън. „Не! — отсече тя. — Не ми трябва нито той, нито Джон Дру, нито Джим Корбът — никой от тия лигльовци, които не различават брава от бравче. Не са ми нужни заместители“. Така че, моето момче, ако искате да играете Сол Хейтосър, гледайте да склоните госпожица Карингтън. Желая ви успех.

На другия ден Хайсмит взе влака за Кранбъри Корнърс. Остана три дни в това затънтено и глухо селище. Издири рода Богс и изучи цялото им житие чак до трето и четвърто коляно. Събра маса факти и се потопи в местния колорит. Селището не беше израснало толкова скоро, колкото госпожица Карингтън. Актьорът установи, че от времето на единствената жрица на Терпсихора в градчето ѝ са настъпили толкова малко съществени промени, колкото и на сцената, на която „тя се подвизава четири години“. Хайсмит просто попи Кранбъри Корнърс и се завърна в града на хамелеоновските промени.

И не другаде, а в една механа Хайсмит достигна върха на театралната си кариера. Не е нужно да уточняваме мястото, има само една механа, където госпожица Карингтън можеше да се срещне след всяко представление на „Банският халат на краля“.

На една маса седеше малка оживена компания, която привличаше всички погледи. На първо място трябва да споменем дребничката, пикантна, разговорчива и очарователна госпожица Карингтън. Следва хер Голдщайн, гръмогласен, къдрокос, мастит и малко смутен — като мечок, уловил случайно в лапите си пеперудка. После някакъв вестникар, намръщен, ухажван, вечно нащрек, който преценяваше всяка чужда дума като възможен материал за дописка и лапаше с величествено мълчание омарите си. И накрая младеж, сресан на път в средата и с име, което блестеше със златни букви върху чека за сметката в ресторанта. Тези хора седяха на масата, музикантите свиреха, а келнерите сновяха напред-назад винаги гърбом към нуждаещите се от услугите им и всичко беше необичайно и весело, защото ставаше на повече от човешки бой под нивото на улицата.

В единайсет и четирисет и пет в механата влезе някакво същество. Първата цигулка взе до диез вместо до, кларинетът изпусна въздух на един великолепен пасаж, госпожица Карингтън прихна да се смее, а младежът с разделената на път коса глътна, без да ще, маслинен костилка.

Влезият имаше безупречен селяшки вид. Кльоцав непохватен дървеняк с коса като коноп и зинала уста, съвсем объркан от силната светлина и изисканата клиентела. Носеше кафеникав костюм от груб плат и яркосиня вратовръзка, от ръкавите му стърчаха кокалести китки, а от крачолите — глезени в бели чорапи. Той събори един стол, седна

на друг, обви с крак крака на масата и се усмихна притеснен на приближаващия го келнер.

— Ами че то, донеси ми чаша отлежала бира — отговори той на любезния въпрос на келнера.

Всички в механата обърнаха поглед към него. Беше свеж като младо цвете и открит като градинско гребло. Погледът му веднага взе да блуждае из заведението, сякаш искаше да види дали свинете не са се набутали в градината с картофите. Накрая този поглед се спря на госпожица Карингтън. Той стана и тръгна към масата ѝ с широка усмивка и малко почервенял от приятно смущение.

— Как сте, госпоице Пози? — каза с акцент, който не оставяше съмнение за произхода му. — Помните ли ме... Бил Съмърс, дето живеехме точно зад ковачницата. Е, порасъл съм малко, откак вие заминахте от Кранбъри Корнърс. Да ви кажа, Лайза Пери си мислеше, че може да ви срещна, докато съм в града. Нека ви кажа, Лайза Пери се омъжи и смята...

— Не може да бъде! — прекъсна го живо госпожица Карингтън. — Лайза Пери се омъжила? С нейните лунички?

— Да, да, още през юни — засмя се сплетникът, — и се премести в Татъм Плейс. А пък Хам Райли взе, че стана свещеник. Старата госпоица Блидърс продаде къщичката си на капитан Спунър. Най-младата дъщеря на семейство Уотърс избяга с учителя по музика. А през март изгоря сградата на съда. Чичо ви Райли го избраха за старши полицай. Матилда Хоскинс умря от едно убождане с игла в ръката, а Том Бийдъл задиря Сали Ладроп — казват, не пропускал нито една вечер да стърчи пред вратата ѝ.

— Виж я ти тази с опулените очи! — възкликна госпожица Карингтън. — Но Том Бийдъл някога... Извинете за момент, приятели... Я се запознайте, това е моят стар приятел господин... как беше? Да, господин Съмърс. Господин Голдщайн, господин Рикетс, господин... о, как беше фамилното ви име? Все едно: Джони. А сега ела насам да ми разкажеш още нещо.

Тя го повлече към една празна маса в ъгъла. Хер Голдщайн сви тлъстите си рамене и повика келнера. Вестникарят се пооживи и си поръча абсент. Младежът с разделена на път коса изпадна в меланхолия. Клиентите на механата се смееха, звънкаха с чаши и се радваха на комедията, която Пози Карингтън им устройваше след

редовното си представление. Неколцина скептици шепнеха нещо за „агента на пресата“ и се усмихваха с разбиращи погледи.

Актрисата опря на длани очарователната си брадичка с трапчинка и забрави напълно публиката — способност, на която се дължаха лаврите ѝ.

— Аз май не си спомням никакъв Бил Съмърс — каза Пози Карингтън замислена, вперила поглед в невинните сини очи на селския жител. — Но като фамилия помня Съмърс много добре. У нас там няма кой знае какви промени, струва ми се. Ти виждал ли си напоследък някого от нашите?

Тук Хайсмит пушна най-силния си коз. Ролята на Сол Хейтосър изискваше не само комизъм, а и вдъхновение. Нека госпожица Карингтън се убеди, че и за това го бива.

— Госпойце Пози — каза „Бил Съмърс“, — аз бях при вашите само преди два-три дена. Вярно е, че там особени промени няма. Е, люляковият храст под кухненския прозорец е порасъл доста, а брястът в предния двор е изсъхнал, та трябваше да го отсечеме. И все пак, всичко като че ли не е това, което беше по-рано.

— А как е мама? — попита госпожица Карингтън.

— Когато я видях последния път, седеше пред вратата и плетеше подложка за настолна лампа — каза „Бил“. — Поостаряла е, госпойце Пози. Но в къщата всичко си е както преди. Майка ви ме покани да седна. „Само не бутайте плетения люлеещ се стол, Уилям — каза ми. — Не е докосван, откак Пози замина; и тази покривчица, която тя подшиваше, така си стои, както я е метнала на ръчката на стола. Все се надявам — казва, — че някой ден Пози ще я довърши“.

Госпожица Карингтън повика с пръст келнера.

— Още едно шампанско, сухо — поръча тя. — За сметка на Голдщайн.

— Слънцето светеше срещу вратата — продължи летописецът от Кранбъри — и майка ви седеше точно срещу светлината. Предложих ѝ да се отмести малко встрани. „Не, Уилям — казва, — щом седна тъй и се загледам към пътя, повече не мърдам. Всяка свободна минута седя тъй и надничам през оградата да видя не се ли задава моята Пози. Тя си отиде през нощта и на другия ден видяхме в праха на пътя дирите от обувчиците ѝ. И все ми се чини, че когато шумният живот ѝ омръзне и си спомни за старата си майчица, някой ден тя ще се върне по същия

този път“. На тръгване — заключи „Бил“ — откъснах ей това нещо от храста пред входа. Рекох си, че може да ви срещна в града и ще ви е приятно да получите нещичко от родния дом.

И той измъкна от джоба на самото си една роза — поувяхнала жълта кадифена роза, клюмнала главица в душната атмосфера на тази гадна механа, като девица на римска арена пред горещото дихание на лъвовете.

Силният и звучен смях на госпожица Поза заглуши оркестъра, който свиреше „Камбанки“.

— О, боже мой — възкликна весело тя, — има ли на света нещо по-скучно от нашия Кранбъри. Аз не бих могла да прекарам и два часа там — просто ще умра от скука. Впрочем, страшно се радвам, че се видяхме, господин Съмърс. А сега е време да се прибирам в хотела и да се наспя хубавичко.

Тя пхна жълтата роза в пазвата на великолепната си копринена рокля, стана и кимна повелително глава на хер Голдщайн.

Тримата ѝ приятели и „Бил Съмърс“ я изпратиха до очакващото я такси. Когато всичките ѝ фльонги и панделки благополучно се вместиха вътре, на сбогуване госпожица Карингтън ги дари с ослепителния блясък на зъбите и очите си.

— Бил, отбий се в хотела да се видим, преди да заминеш — извика тя и лъскавото такси потегли.

Както беше с маскарадния си костюм, Хайсмит тръгна с хер Голдщайн към близкото кафене.

— Е, как беше? — усмихна се актьорът. — Ще трябва да ми даде ролята на Сол Хейтосър, нали? Госпожицата нито за миг не се усъмни.

— Аз не чух какво си говорихте — каза Голдщайн, — но в облеклото и държането ви нямаше грешка. Да прием за вашия успех. Съветвам ви още рано сутринта да отидете при госпожица Карингтън и да я атакувате за ролята. Не е възможно да остане равнодушна към способностите ви, които доказахте.

В единайсет и четирисет и пет на другия ден Хайсмит, елегантен, облечен по последна мода, самоуверен, с цветче обичка на бутониерата, изпрати картичката си до разкошния апартамент в хотела на госпожица Карингтън.

Посреща го камериерката на актрисата, францужойка.

— Мене много съжалява — каза мадмоазел Ортенс, — но на всички трябва да казва това. Много жалко! Мис Карингтън разкъсало всички контакти с театър и отишло да живее в... как беше? О да, Кранбъри Корнър.

ЕКСТРАДИРАНА ОТ БОХЕМИЯ

Госпожица Медора Мартин пристигна с кутия бои и статив в Ню Йорк от селището Хармония, разположено в подножието на Зелените планини.

Госпожица Медора приличаше на роза, към която есенната слана е проявила повече милост, отколкото към посестримите ѝ. Когато тръгна сама да изучава живопис в развратния град, хората в Хармония заговориха, че тя е смахнато, безразсъдно, своеволно момиче. В Ню Йорк, когато се появи на масата в евтиния пансион в Уест Сайд, пансионерите взеха да се питат един друг: „Коя е тази симпатична стара мома?“

Медора събра смелост, нае евтина стая и започна да взема два пъти седмично уроци по живопис при професор Анджелини, бивш бръснар, изучавал занаята в един от харлемските танцови курсове. Нямахше кой да ѝ каже, че прави глупост, нали в този огромен град всички нас ни постига същата участ. Малко ли са онези, които се бръснат или вземат уроци по танци при бивши ученици на Бастиен Лепаж и Жером? Най-тъжното зрелище в Ню Йорк — ако не смятаме поведението на тълпата във върховите часове — е жалкият марш на безнадеждната армия на Посредствеността. За тях изкуството е не благосклонна богиня, а Цирцея, която превръща поклонниците си в улични котки, мяукащи пред вратите ѝ, без да обръщат внимание на критиците, които ги замерят с у камъни и събувалки. Някои успяват да се домъкнат до родното си селище, където ги очаква не особено утешителното: „Аз нали ти казвах!“; но повечето остават да мръзнат в двора на храма на богинята и само обират трохите от нейния божествен табълдот. А има и такива, на които им идва до гуша от тази безплодна дейност. И тогава пред тях се откриват два пътя: или да се наемат като разносвачи на бакалски стоки, или да попаднат във водовъртежа на бохемата. Последното звучи красиво, но първото е къде по-изгодно. Защото когато бакалинът ти плати, можеш да вземеш

под наем елегантен костюм и — тук шаблонната фраза е най-уместна — да покажеш на бохемите къде зимуват раците.

Госпожица Медора избра водовъртежа и с това ни предложи сюжет за нашия малък разказ.

Професор Анджелини много хвалеше нейните етюди. Веднъж, когато тя му показа скица на див кестен в парка, той обяви, че от нея ще излезе втора Роза Бонер. Но понякога — на великия художник са присъщи различни настроения — той критикуваше безпощадно жестоко работите ѝ. Например Медора си беше изгубила цял един следобед, за да рисува статуята и околната архитектура на Колумбовия площад, чиито граници са свършена окръжност. Захвърлил с иронична усмивка скицата ѝ, професорът я беше осведомил, че веднъж Джото е изписал идеална окръжност само с един замах на ръката.

Един ден валеше дъжд, пощенският запис от Хармония се бавеше, Медора имаше главоболие, професорът ѝ беше поискал на заем два долара, от магазина за покупко-продажба на картини ѝ бяха върнали непродадени всичките ѝ акварели и... господин Бинкли я покани да излязат на вечеря.

Господин Бинкли беше веселякът на пансиона. Той беше четиридесет и девет годишен и държеше сергия за продажба на риба в централната част на града. Но след шест часа той обличаше официален костюм и започваше да бръцолови за неща, свързани с изящните изкуства. По-младите го наричаха „индианец“. Смяташе се, че той се числи към най-вътрешния кръг на бохемата. Не беше тайна, че веднъж бе дал назаем десет долара на един младеж, публикувал своя рисунка в списание „Пък“. По такъв начин някои получават достъп до омагьосания кръг, а други — и добра вечеря.

Останалите пансионери изгледаха със завист Медора, когато тя излезе в девет часа под ръка с господин Бинкли. Тя беше прелестна като букет есенни листа с бледосинята си блузка от... как да ви кажа... една такава въздушна материя, с плисираната си почти прозрачна пола, с мекия леко червен цвят на бузите, едва докоснати от пудрата, с носната кърпичка и ключа от стаята в кафявата шагренова чантичка.

И господин Бинкли изглеждаше много внушителен и ефектен с червендалестото си лице и прошарени мустаци, с плътно прилепналото сако, от което дебелият му врат се диплеше като врата на знаменит романист.

Като свърнаха край най-силно осветената част на Бродуей, слязоха пред кафене „Терънс“, най-популярното и най-посещаваното от бохемата, където се допускат само избраници.

Медора от Зелените планини мина след ескорта си между редиците от масички. Три пъти в живота си жената стъпва сякаш по облаци: първия път, когато отива на венчило, втория, когато влиза в светилището на бохемата, и третия, когато излиза от градинката си, държейки в ръка най-хубавата кокошка на съседката.

Пред сервираната маса седяха трима-четирима посетители. Келнерът бръмчеше наоколо като пчеличка, а на масата блестяха кристал и сребро. Като преход към вечерята, подобно на праисторическите гранитни пластове, предшествали появата на протозоя, на зъбите на многострадалните граждани се предлагаше френски хляб, приготвен по същата рецепта, по която са съставени вековните гранични хълмове, докато в това време боговете се усмихваха и вкусваха нектар с домашни бисквити, а зъболекарите скачаха от радост в позлатените си убежища.

В погледа на Бинкли, устремен към един от младите хора на масата, просветна бохемски блясък, в който се съчетаваха взорът на василиск, блясъкът на мехурчета първокачествена бира, вдъхновението на гениалния художник и молбата на просяка.

Младият човек скача от масата си.

— Здравей Бинк, стари друже! — провиква се той. — И не мисли, че можеш да избягаш от нашата маса. Сядай при нас, ако не си зает с друга компания.

— Какви ги говориш, стари приятелю — отвърща Бинкли, собственикът на сергия за риба. Знаеш колко обичам да дружа с хора на изкуството. Господин Вандайк... господин Мадър... госпожица Мартин, също любимка на музите и...

Присъстващите бързо се запознават. Тук са още госпожица Елис и госпожица Тоанет — най-вероятно художнически модели, тъй като дърдорят нещо за украсата на Сен Режи и за Хенри Джеймс, и то така, че не можеш да ги обвиниш в неосведоменост.

Медора седеше прехласната. Главата ѝ се въртеше от упойващата музика на трубадури, които свиреха някъде в царството на Елисейските полета. Това беше един свят, в който не бяха прониквали нито нейното бурно въображение, нито железниците на магната

Хариман. Тя седеше външно спокойна — като Зелените планини, но в душата ѝ пламтеше зноят на Андалусия. Масите вече бяха пълни с бохеми. Във въздуха се носеше дъх на цветовете и на цветно зеле. Хвърчаха въпроси и тапи; звънтяха смях и сребро; в чашите искреше шампанско, в разговорите — остроумие.

Вандайк разбърка дългите си черни къдри, дръпна настрани небрежно вързаната си вратовръзка и се наведе към Мадър.

— Слушай, Мади — прошепна той ядовито, — понякога ми се иска да върна на този еснафин десетте долара и да го пратя по дяволите.

Мадър разбърка дългите си къдри с пясъчен цвят и дръпна настрани небрежно вързаната си вратовръзка.

— Да не си посмял, Ванди — отвърна той. — Парите си отиват, Изкуството остава.

Медора яде необикновени ястия и пи от бъзовото вино, което ѝ наливах в чашата. То имаше същия цвят като онова у дома във Вермонт. Келнерът ѝ наля в друга чаша нещо, което кипеше, но когато го вкуси, то се оказа студено. Колко леко ѝ беше на сърцето — никога не ѝ е било толкова леко. Тя си спомни с обич за фермата в Зелените планини и за животните в нея. И се наведе усмихната към госпожица Елис.

— Ако си бях у дома — каза сияеща, — щях да ви покажа най-хубавото теленце на света.

— Чудя се какво търсите в този град — отвърна госпожица Елис. — Защо не си отидете?

Оркестърът свиреше тъжен валс, познат на Медора от уличните латерни. Тя закима глава в такт и затананика с приятното си сопрано. Мадър я погледна и се зачуди в какви ли води я е уловил Бинкли. Тя му се усмихна и двамата вдигнаха чаши с виното, което кипеше макар и студено.

Бинкли беше оставил на мира изкуството и сега бръцолевеше за небивалия пролетен улов на селда. Госпожица Елис оправяше иглата (във вид на палитра) на вратовръзката на господин Вандайк. Някакъв еснафин на далечната маса дърдореше нещо за Жером или за Джеръм. Една знаменита актриса говореше развълнувано за модните дамски чорапи с монограми. Продавач на чорапи в универсалния магазин изказваше на всеослушание мнението си за драмата. Някакъв писател

ругаеше Дикенс. На резервираната маса издател на списание и фотограф пиеха сухо вино. Пищна млада дама поучаваше именит скулптор:

— Стига с вашия Пракс Ител! Нека вашата Венера Милицейска постъпи на работа като манекен и ще я видите да демонстрира само пелерини. Всички ваши гърци и римляни трябва да бъдат върнати в разкопките!

Така се забавляваше бохемата.

В единадесет господин Бинкли изпрати Медора до пансиона и с галантен поклон я остави в подножието на вътрешната стълба. Тя се прибра в стаята си и запали газта.

Изведнъж, съвсем неочаквано, както страшния дух от медната бутилка на рибаря, в стаята излетя обвит в пари грозният призрак на нейната пуританска съвест. Ужасното поведение на Медора се изправи пред нея с целия си гигантски ръст. Тя наистина бе седяла с нечестивите и бе пила виното, което червенеет или кипи в чашите.

И точно в полунощ Медора написа следното писмо:

До г-н Берия Хоскинс,
ХАРМОНИЯ, ВЪРМОНТ
Уважаеми Господине,

От днес аз завинаги съм мъртва за Вас. Обичах Ви прекалено силно, за да опетня живота Ви, свързвайки го с моя, затънал в грях и престъпления. Аз не устоях на съблазните на този грешен свят и затънах във водовъртежа на Бохемия. Едва ли има дълбини на порока, до които да не съм стигнала. Безсмислено е да се боря с това свое решение. Паднала съм толкова ниско, че е невъзможно да се измъкна. Помъчете се да ме забравите. Аз се изгубих завинаги в дебрите на чудесната, но греховна Бохемия. Сбогом.

Някога Ваша

Медора

На другия ден Медора обмисли решението си. Луцифер, изгонен от небето, се е чувствал не по-малко низвергнат. Между нея и

разцъфналите ябълки на Хармония зееше пропаст. Огнен херувим я отпрати до вратите на нейния изгубен рай. Само за една вечер, с помощта на Бинкли и онова кипящото, бохемата я беше погълнала в страшните си бездни.

Оставаше ѝ само едно — да води бляскав, но порочен живот. Върмонт се превръщаше в олтар, до който няма да посмее да пристъпи. Но тя няма да изчезне без следа, в историята има велики, привлекателни имена, които ще вземе за образец за себе си — Камил, Лола Монтез, Мария Стюарт, Заза^[1] — такова име ще стане за бъдните поколения името на Медора Мартин.

Два дена Медора не излиза от стаята си. На третия отвори някакво списание, в което видя портрета на белгийския крал, и се разсмя презрително. Ако този прочут покорител на женските сърца се изпречи случайно на пътя ѝ, ще трябва да сведе глава пред нейната студена и властна хубост. Тя няма да щади нито стари, нито млади. Цяла Америка и цяла Европа ще трябва да се подчиняват на нейния мрачен, но неотразим чар.

Още ѝ беше тежко да си спомня за живота, за който някога мечтаеше — спокоен живот под сянката на Зелените планини, рамо до рамо с Берия и стотици поръчки за нейни картини, пристигащи с всяка поща от Ню Йорк. Само една нейна погрешна стъпка разби тази мечта.

На четвъртия ден Медора се напудри и начерви устните си. Веднъж беше гледала прочутата Картър в ролята на Заза. Тя стоеше пред огледалото в небрежна поза и казваше „Шик, шик!“ Медора римуваше тази дума с „тик“, но щом я произнесе, Хармония сякаш отлетя завинаги от нея. Водовъртежът я държеше в дълбините си. Тя принадлежеше завинаги на бохемата. И Берия никога няма да...

Вратата се отвори и в стаята влезе Берия.

— Дори, какви са тия мазила по лицето ти! — удиви се той.

Медора му подаде ръка.

— Много е късно — произнесе тържествено тя. — Жребият е хвърлен. Аз вече принадлежа на друг свят. Проклинайте ме, ако щете, това е ваше право. Но си идете и ме оставете да следвам избрания от мен път. И нека домашните ми не произнасят повече моето име. Молете се за мен понякога, докато аз се въртя във веселия, но празен живот на Бохемия.

— Вземи една кърпа, Дори, и изтрий тези цапаници от лицето си — каза Берия. — Тръгнах още щом получих писмото ти. От тази твоя живопис май нищо няма да излезе. Взех два билета за вечерния влак. Прибирай си по-скоро нещата в куфара.

— Съдбата се оказа по-силна от мен, Берия. Върви си, докато все още имам сили да се държа.

— Как се сгъваше този статив, Дори? Хайде, прибирай всичко, че да имаме време да хапнем преди влака. Листата на кленовете са се разтворили напълно, Дори, само да ги видиш!

— Толкова рано ли?

— Сама ще се увериш, Дори. На утринното слънце кленовете приличат на зелено море.

— Ах, Берия.

Във влака тя каза неочаквано:

— Чудя се, щом си получил писмото ми, защо все пак пристигна.

— О, това са излишни подробности — отвърна Берия. — Мислиш ли, че можеш да ме избудалкаш? Как е възможно да си в тази страна, наречена Бохемия, когато на плика стоеше печат „Ню Йорк“.

[1] Камил — героиня от английския вариант на „Дамата с камелиите“; Лола Монтес — фаворитка на крал Лудвик IV; Заза — героиня от едноименната пиеса (на Бъртън), актриса и куртизанка. Б.пр. ↑

ЗАБАВЛЕНИЯТА В СЪВРЕМЕНОТО СЕЛО

Джеф Питърс трябва да го тикаш. Помолиш ли го да ти разкаже някоя своя преживелица, той започва да твърди, че животът му е толкова беден на събития, колкото най-дългия роман на Тролпъп^[1]. Но ако го подхванеш неусетно, той се хваща.

Ето защо аз пускам най-разнообразни мухи в потока на съзнанието му, докато не се уверя, че е клъвнал.

— Доколкото забелязвам — казвам му веднъж, — въпреки че са напреднали, фермерите от Запада все още са склонни да тичат по старите популистски идоли.

— Такъв е сезонът — казва Джеф, — всичко е в движение: фермерите, херингата, мъзгата на кленовете и река Конемо. Аз познавам горе-долу фермерите. Веднъж си въобразих, че съм попаднал на фермер, излязъл от отгъкания коловоз; но Анди Тъкър ми доказва, че съм сбъркал. „Ражда се фермер — умира ахмак — казва Анди. — Фермерът е човек, който все се бута напред между шамарите, шашармите и шалварите. Той е хапльо, посмешище на страната, и аз се чудя с кого ще се майтапиме, ако го няма“.

Една сутрин се събуждаме с Анди с общ капитал от шейсет и осем цента. Това става в жълто чамово хотелче в края на просеничния пояс на южна Индиана. Как сме скочили от влака предната вечер не мога да ти кажа; защото той пердашеше през селото толкова бързо, че това, което от прозореца на вагона ни се стори кръчма, се оказа общ изглед от дрогерия и водна цистерна, разделени от два квартала. Защо скочихме от влака при първия удобен случай? Това е свързано с часовник от фалшиво злато и малко диаманти от Аляска, които не успяхме да пробутаме предния ден от другата страна на границата с Кентъки.

Когато се събудих, чух кукуригане на петли, замириса ми на нещо като азотно-солна киселина, нещо тежко тупна на пода на долния етаж, а някакъв човек псуваше.

— Горе главата, Анди! — казвам му. — Попаднали сме в село. Някой долу току-що хвърли за проба слитък злато. Отиваме да получим от фермера това, което ни се полага, а после сбогом и беж.

За мен фермерите винаги са били нещо като резервен фонд. Когато се случи да не ми върви, аз излизам на кръстопътя, хващам фермера за презрамката, излагам механично програмата на своя занаят, преглеждам набързо имуществото му, връщам ключовете, бруста и книжата, които имат стойност само за него, и продължавам спокойно пътя си, без да задавам никакви въпроси! Фермерите са дребна риба за нас от гледище на нашия висок професионализъм, моя и на Анди; но случва се и да имаме полза от тях, както понякога Уолстрийт има полза от министъра на финансите.

Когато излязохме навън, видяхме, че се намираме в превъзходно землище. В горичката на хълма на около две мили, от нас се виждаше голяма бяла постройка, а наоколо — голяма земеделска агломерация от ниви, хамбари, пасища и пристройки.

— Чия е тази къща? — попитахме нашия хазяин.

— Това — казва той — е домът, а също горската, поземлената и градинската собственост на фермера Езра Плънкит, един от най-напредничавите граждани в нашия район.

След закуска ние с Анди, останали с капитал от осем цента, се заехме да съставим хороскоп на този селски магнат.

— Нека ида сам — предлагам аз. — Ние двамата срещу един фермер — не е ли малко множко; все едно Рузвелт^[2] да тръгне с две ръце срещу мечка гризли.

— Добре де — съгласява се Анди, — аз също обичам да постъпвам като джентълмен дори когато съм тръгнал да събирам шконтото от цвеклопроизводителите. На каква примамка смяташ да хванеш този гадняр Езра.

— На първата, която ми попадне под ръка — казвам аз. — Мисля да взема няколко квитанции за платен данък доход; и рецептата за приготвяне на липов мед от пресечено мляко и ябълкови обелки; заявки за носачките на Макгъфи, които после се оказват косачки на Макормик; и перлената огърлица, която намерих във влака; и златен слитък джобен размер; и...

— Предостатъчно — казва Анди. — Всяка от тях ще свърши работа. Само внимавай, Джеф, гледай този чорбар да ти даде само

новички, чисти банкноти. Гнусните омацани банкноти, с които се разплащат фермерите, са просто позор за нашето Министерство на земеделието, за държавните чиновници и хранителната ни индустрия. Случвало ми се е да получавам долари, които приличат на твоята култура от бактерии, задигната от линейката на бърза помощ.

Отивам аз в конюшната и наемам една двуколка само срещу моята вдъхваща доверие външност. Стигам до фермата и връзвам коня. Гледам — на стъпалата пред къщата седи някакъв човек. С бял фланелен костюм, диамантен пръстен, шапка за голф и розова вратовръзка. „Курортист“, казвам си.

— Къде мога да намеря фермера Езра Плънкит — питам го.

— Той стои пред вас — отговаря онзи. — Какво желаете?

Не обелвам и дума. Стоя като истукан и си повтарям на ум думите на онази весела песничка „Човекът с мотиката“. На ти на тебе човек с мотика! Когато се вгледах в него, дребните принадлежности, които носех в себе си, за да му смъкна малко долари, ми се видяха безумно безнадеждни — все едно да се опиташ да унищожиш Месния тръст с пушка-играчка.

— Е, говорете — гледа ме изкосо фермерът. — Виждам, че левият джоб на палтото ви доста се е издул. Първо извадете този златен слитък. На мене ми трябват глинени слитъци, тоест тухли, а не басни за изгубени акции и сребърни рудници.

Имах мозъчното усещане, че съм бил глупак, когато разчитах на принципите на логиката, но все пак извадих слитъка и го отвих от носната кърпа.

— Долар и осемдесет — каза фермерът, след като го претегли на ръка. — Става ли?

— Оловото, което слитъкът съдържа, струва повече — казах с достойнство и го върнах в джоба си.

— Добре, щом не искате — каза онзи. — На мене просто ми се щеше да го купя за колекцията, която създавам. Миналата седмица купих за два и десет нещо такова, въпреки че ми искаха пет хиляди.

В този миг телефонът в къщата зазвъня.

— Влизайте, хубавецо — рече фермерът, — да видите как живея. Понякога се чувствам малко самотен. Може би ме търсят от Ню Йорк.

Влязохме вътре. Подредбата — като у бродуейски борсов посредник: бюра от светъл дъб, два телефона, кресла и диван,

тапицирани с марокен, маслени картини в дълбоки позлатени рамки, а в ъгъла — телеграфен апарат, който трака новините.

— Ало, ало! — вика странният фермер. — Театър „Риджънт“ ли е? Обажда се Плънкит от имението „Крайгорски център“. Запазете ми четири места на първия ред за петък вечер. Да, обичайните. За петък. Довиждане.

— Всеки две седмици ходя в Ню Йорк да гледам някое представление — обяснява фермерът, вече оставил слушалката. — В Индианаполис хващам експреса, който стига за осемнайсет часа, наслаждавам се десет часа на белите нощи в Бродуей и след четиридесет и осем часа съм вече у дома, точно навреме, за да насадя кокошките да мътят. Да, да, първобитният фермер от пещерния период, какъвто го описваше Хъбард^[3], напоследък се е попромениял и очовечил, не мислите ли?

— Като че ли забелязвам известно нарушение в аграрните традиции — отговарям аз, — в които така дълбоко вярвах.

— Прав сте, хубавецо — казва той. — Не е далеч времето, когато игликата, що жълтее в тревата край ручея, ще ни се вижда на нас селяните като луксозно издание на „Езикът на цветята“ с обковани ъгълчета и фронтиспис.

Отново телефонен звън.

— Ало, ало! — обажда се фермерът. — О, Пъркинс от Милдейл? Вече ви казах, че осемстотин долара за този кон е прекалено много. Какво, при вас ли е? Добре, нека го чуя. Отдалечете апарата от себе си. Подкарайте го в тръс в кръг. По-бързо. Да, чувам го. Дайте още по-бързо... Достатъчно. Доведете го сега до телефона. Приближете муцуната му до апарата. Една минута само. Не, този кон не ми трябва. Какво? Не! И без пари да ми го давате. Той е куц. А има и задух. Всичко хубаво.

— Е, хубавецо — обръща се той към мене, — започвате ли да разбирате, че земеделието вече има фризура? Вие сте свързан с една отминала епоха. Едва ли някой може да изненада с нещо съвременния земеделец. Какъв ден сме днес? Събота, четиринайсти. Вижте сега как ние, съвременните земеделци, гледаме да не изоставаме от събитията.

Той ми показва някаква машинка на масата с две такива неща, дето се слагат на ушите. Слагам ги аз и слушам. Женски глас чете най-

важните заглавия: убийства, злополуки и прочее пертурбации в политическия живот.

— Това, което чувате — обяснява фермерът, — са днешните новини, накратко, от вестниците в Ню Йорк, Чикаго, Сейнт Луис и Сан Франциско. Те се предават по телеграфа в нашето Информационно бюро, което ни ги сервира топли-топли. На тази маса стоят главните американски всекидневници и седмични списания. Имаме и специална служба, която предава предварително извадки от месечните издания.

Вземам един лист и чета: „Специални предварителни коректури. През юли 1909 сп. «Сенчъри» ще пише...“ и така нататък.

Фермерът звъни на някого — предполагам на управителя си — и му нарежда да продаде мериносовите овце, петнайсет глави, по шестстотин долара едната, да засее с пшеница шестстотин акра земя и да откара на гарата още двеста бидона мляко за млечната цистерна. После ми предлага първокачествена пура от фабриката на Хенри Клей, изважда бутилка зелен шартръоз и отива да погледне телеграфната лента.

— Газовите акции са се покачали с два пункта — мърмори той. — Много добре.

— Да ви интересува случайно медта? — питам го.

— Отстъпете назад! — виква той и вдига ръка. — Иначе ще повикам кучето. Казах ви да не си губите времето напразно. — И след малко добавя: — Знаете ли, хубавецо, вашето присъствие започва малко да ми пречи. Имам да пиша за едно списание статия „Химерата на комунизма“, а следобед трябва да присъствам на събрание на Асоциацията за подобряване на пистите за бягане. Разбира се, сигурно вече ви е ясно, че аз няма да приема никакви ваши предложения, каквито и да са те.

Е, и какво друго можех да сторя освен да изляза и да се метна на двуколката. Конят потегли и ме върна в хотела. Привързах животното и отивам да видя Анди. Той седи в стаята си и аз му разказвам дума по дума всичко за срещата си с фермера. Чопля краищата на покривката на масата като човек напълно лишен от мисъл.

— Нищо не разбирам — казвам аз и си затананиквам една тъжна глупава песничка, за да скрия падението си.

Анди само крачи напред-назад из стаята и дъвче левия край на мустака си, както прави винаги, когато изпълнява действието мислене.

— Джеф — продума най-сетне той, — вярвам ти, вярвам на всичко, което ми разказа за този шлифован селянин. Но у мен останаха малки съмнения. Струва ми се неправдоподобно у него да не е останала капчица първобитна ахмащина, заложена в този тип от самото провидение. Кажу, Джеф, ти забелязал ли си у мене особени религиозни наклонности?

— Не съм — казвам, но за да не го обидя, добавям: — Обаче съм срещал богомолци, у които тези наклонности са толкова микроскопични, че ако речеш да ги изтриеш с бяла кърпичка, на нея не остава и петънце.

— Аз цял живот се занимавам със задълбочено изучаване на природата, от самото сътворение на света — казва Анди. — И твърдо вярвам във висшия замисъл на Провидението. Фермерите са създадени с определена цел: да хранят, поят и обличат изискани хора като тебе и мене. Иначе за какво са ни дадени мозъците? Аз вярвам, че манната, която четиридесет години е поддържала живота на израилтяните в пустинята, не е нищо друго освен синоним на фермери. И той не е изгубил смисъла си до ден днешен. А сега — казва Анди — смятам да проверя своята теория, че щом си фермер, значи си бутнитрън. Независимо от орнаментите и медикаментите, които му е донесла лъжецивилизацията.

— И ти ще се провалиш — казвам. — Този фермер е отръскал от себе си всякакво руно. Барикадирал се е с постиженията на електричеството, образованието, литературата и разума.

— Нищо, ще опитам — казва Анди. — Има природни закони, които не може да промени дори най-изпипаният съвременен закон.

Анди се рови известно време в дрешника и се появява в кариран костюм — жълто-кафяви карета, големи колкото човешка длан. Сложил е червена жилетка на сини капки, а на главата си — лъскав цилиндър. Забелязвам, че светлорусите му мустаци са намазани с някакво синьо мастило.

— Господи! Нашарил си се като цирков фокусник — казвам аз.

— Спокойно — отвръща Анди. — Двуколката отвън ли е? Чакай ме тука, ще се върна скоро. След два часа Анди влиза в стаята и оставя на масата пачка долари.

— Осемстотин и шейсет — казва той. — Чакай да ти разкажа. Той си беше у дома. Поогледа ме и започна да ми се подиграва. Аз

мълча, но изваждам орехови черупки и започвам да търкалям малко топче по масата. Подсвирквам си нещо и прибягвам до старата формула:

— Насам, насам, господа — викам, — и наблюдавайте топчето. За това пари не се искат. Ето го топчето, няма го топчето. Познайте къде е сега този палавник. Ловките ръце мамят окото.

Ломотя аз, но поглеждам фермера. По челото му е избила пот. Той отива да затвори външната врата и пак гледа, без да откъсва очи от топчето. Накрая казва направо: „Залагам двайсет, че ще позная къде е топчето. Ето под тази...“

— Няма нищо повече за разправяне — заключава Анди. — Той имаше на ръка само осемстотин и шейсет долара. Когато си тръгнах, изпроводи ме до вратата. И със сълзи на очи ми стисна ръката. „Много ви благодаря, драги — казва, — от години не съм изпитвал такова удоволствие. Вие ме върнахме към онези честити дни, когато бях просто фермер, а не аграрий. Господ здраве да ви дава.“

Тук Джеф Питърс млъкна и аз реших, че това е краят на разказа му.

— Значи, ти мислиш... — започнах аз.

— Да, нещо такова — казва Джеф. — Остави фермерите да вървят по пътя на прогреса и да се забавляват с висша политика. Животът във фермата е скупен; а някога те са играли на тази игра.

[1] АНТЪНИ Тролъп (1815–1882) — английски писател, написал повече от петдесет романа. Б.пр. ↑

[2] Става дума за американския президент Теодор Рузвелт (1858–1919), който обичал да се хвали с ловните си подвизи. Б.пр. ↑

[3] Елбърт Хъбард (1856–1915) — американски писател. — Б.пр.

↑

СЪВЕСТ В ИЗКУСТВОТО

— Все не мога да накарам съдружника си Анди Тъкър да се придържа в етичните рамки на неопетненото мошеничество — сподели веднъж с мен Джеф Питърс.

Анди има толкова богато въображение, че е невъзможно да бъде почтен. Той изобретява такива мошенически, такива свръхфинансови способности за добив на пари, че до тях не би прибягнала дори железопътната компания.

Самият аз не мога да взема от човека и долар, без да му дам нещо в замяна — да речем, накит от фалшиво злато или градински семена, или мазило против лумбаго, или борсови книжа, или боя за печка, или в краен случай пукната глава. Изглежда, моите деди произхождат от Ню Ингленд и аз съм наследил нещичко от техния силен и упорит страх от полицията.

Виж, родословното дърво на Анди е друго. Ако рече да проследи произхода си едва ли ще стигне по-далеч от някоя финансова корпорация.

Онова лято, когато кръстосвахме Средния Запад и работехме в долината Охайо, тоест пробутвахме семейни албуми, прахове против главобол и хлебаркоизтребител, на Анди му хрумна нова финансовка комбинация.

— Джеф — казва той, — време е, струва ми се, да зарежем тия бостанджии и да насочим вниманието си към нещо по-хранително и плодотворно. Продължаваме ли да снимаме задниците им за нищо пари, ще ни излезе име, че фалшифицираме природата. Какво ще кажеш да се навреме във въртопа на небостъргачите и да потърсиме по-едър дивеч.

— Ами ти ми знаеш особеностите — казвам аз. — Аз предпочитам чистия, небеззаконния стил на работа, който практикуваме сега. Когато взимам пари, обичам да оставям в ръцете на ближния нещо по-осезателно, та да му се радва и да отвлича вниманието му, за да не ме следи на коя страна съм тръгнал. Но ако си

измисли нещо по-интересно — казвам му, — нека да го чуем. Аз не съм чак толкова привърженик на дребното мошеничество, за да откажа, ако ми се предложи нещо по-добро.

— Аз замислям — казва Анди — да устроя скромна ловна хайка — без рогове, без хрътки и без фотокамери — сред голямото стадо американски Мидас, които на простонароден език се наричат питсбъргски милионери.

— В Ню Йорк ли? — питам аз.

— Не, драги — казва Анди. — В Питсбърг. Те се вѐдят най-вече там. Ню Йорк не им понася. Там те ходят само от време на време, тъй като това се очаква от тях. Питсбъргски милионер в Ню Йорк е като муха в чаша горещо кафе — само привлича вниманието и развѐрзва езиците, но това не му е приятно. Ню Йорк само му се присмива, задето е хвърлил толкова пари в този град на сноби и присмехулници. А истината е, че там той не харчи почти нищо. Веднѐж ми попадна равносметката на един жител на Питсбърг, който разполага с петнайсет милиона, след като е прекарал десет дена в Ню Йорк. Ето и самата равносметка:

Ж.п. билет отиване и връщане — 21,00 \$
Такси до хотела и обратно — 2,00 \$
Хотелска сметка (по 5 \$ на ден) — 50,00 \$
Бакшиши — 5750,00 \$
Всичко — 5823,00 \$

— Ето ти гласът на Ню Йорк — продължава Анди. — Този град не е нищо повече от оберкелнер. Бутнеш ли му прекалено много, той те изпраща до вратата и ти се присмива заедно с пиколото. Ето защо, когато гражданинът на Питсбърг иска да харчи и да се радва на живота, той си стои в града. И там именно трябва да го търсим.

И тъй, казано с две думи, скатахме с Анди нашите албуми, хлеббаркоизтребителя и антипирина в килера на един приятел и потеглихме за Питсбърг. Анди нямаше предварително съставена нарочна програма за беззаконни и насилнически действия, но беше убеден, че когато се стигне до акция, неговата аморална природа ще се окаже на висотата на положението.

Анди взе под внимание моите представи за самосъхранение и честност и обеща, че ако аз взема активно и опасно участие в някоя замислена от него работица, той ще се погрижи жертвата да получи нещо, което се възприема със зрението, обонянието и вкуса, тъй че моята съвест може да бъде спокойна. След това уверение аз вече не изпитвах никакви угризения и се впуснах с весело сърце в мръсната игра.

— Анди — казвам му, докато се промъкваме през дима на сгуриената пътека, която наричат Смитфийлд Стрийт, — а ти помисли ли как ще завържем познанство с тези царе на кокса и чугуноизстисквачи? Не че подценявам способността си да се държа в общество и да си служа с виличката за маслини и ножа за торти, но да проникнеш в салоните на тукашните потребители на евтини пури е комай доста по-трудно, отколкото си го представяш.

— Ако нещо ни попречи да се сбlijим с тях — казва Анди, — то ще е само нашата изискана потомствена култура. Питсбъргските милионери са простовати, добродушни, непретенциозни, демократични хора. Вярно, те са груби, но пък крайно неучтиви. И макар да са много шумни и нешлифовани в държанието си, под това се крие голяма доза нелюбезност и неучтивост. Почти всеки от тях произхожда от низините — казва Анди — и ще си остане там, докато градът не се снабди с димоочистители. Ако започнем да се държим просто и непринудено, не отбягваме кръчмите и вдигаме шум около себе си, колкото се вдигна около вносното мито за стоманени релси, нищо няма да ни струва да намерим път към тези хора.

И тъй, с Анди се разшетахме из града и три-четири дена се ослушвахме. Дори вече познавахме по физиономия три-четири милионера.

Един от тях всеки ден спираше с автомобила си пред нашия хотел и поръчваше да му донесат бутилка шампанско. Когато келнерът му я отваряше, той я надигаше и смучеше направо от гърлото. Това показва, че преди да забогатее, той е духал стъкло във фабриката.

Една вечер Анди закъсня много за вечеря. Цъфна в стаята ми една в единайсет часа.

— Прицелих един, Джеф — казва ми. — Дванайсет милиона. Петрол, заводи за прокат, недвижимо имущество и природен газ. Човек на място, няма ала-бала. Цялото си богатство е спечелил през

последните пет години. Сега е наел професори да го въведат в науката — изкуство, литература, кинкалория и други такива. Когато се запознахме, тъкмо беше спечелил десет хиляди каймета от облог с човек от Стоманодобивната корпорация, че днес в прокатния завод в Альгейни ще станат четири самоубийства. По този случай всичко живо наоколо го поздравяваше и пиеше на негова сметка. Аз нещо му харесах и той ме покани на вечеря. Отидохме в един ресторант на „Даймънд Али“, седнахме и си поръчахме искрящ мозел, супа от стриди и щрудел. После той пожела да ми покаже ергенската си квартира на Либърти Стрийт. Оказа се, че държи апартаментче от десет стаи точно над рибния пазар с отделна баня на по-горния етаж. Каза, че обзавеждането му е излязло осемнайсет хиляди, и аз му вярвам. В една от стаите държи картини за четирсет хиляди, а в друга — всякакви антики за двайсет хиляди. Казва се Скъдър, на четирисет и пет години е, взема уроци по пиано, а петролните му кладенци дават всеки ден по петнайсет хиляди варела петрол.

— Добре де — казвам, — като начало всичко това звучи добре. Обаче ки вуле ву? За какъв дявол са ни неговите картини? Ай петролът?

Анди седи на леглото и мисли.

— Този човек — казва — не е това, което наричаме обикновен негодник. Когато ми показваше шкафа си с художествени антики, лицето му засия и почервения като вратата на коксова пещ. Казва, че ако успее да осъществи още няколко големи сделки, колекцията на Дж. П. Морган от старинни гоблени, порцелан и седеф ще прилича в сравнение с неговата на съдържанието на стомаха на щраус, прожектиран с вълшебен фенер. После ми показа нещичко резбовано — продължи Анди, — но веднага разбираш, че е голяма работа. Било отпреди две хиляди години според него. Лотосов цвят с женска глава в него, изработен от слонова кост. Скъдър погледна в каталога и обясни всичко. Египетски резбар на име Кафра изработил две такива парчета за Рамзес Втори около еди коя си година преди Христа. Вторият екземпляр изчезнал и още не могат да го открият. Антикварните плъхове обикаляли цяла Европа да го търсят, но напразно. Скъдър платил две хиляди долара за своя екземпляр.

— Това добре — казвам аз, — но според мен ние само си чешем езиците. Мисля, че дойдохме в Питсбърг да покажем на милионерите

как се работи, а излиза, че те ни преподават уроци по изящно изкуство.

— Имай малко търпение — отвръща меко Анди. — Може би димът скоро ще се разсее и ще се провиди едно-друго.

На другия ден Анди излезе рано-рано и се върна чак по пладне. Привика ме в стаята си, извади от джоба си топчесто вързопче колкото гъше яйце и го отвори; слоновокостно изделие също като онова, което беше видял у милионера.

— Преди малко — казва Анди — се отбих в един вехтошарски магазин, където се и залагат вещи, и гледам това нещо полускрито под купчина стари кинжали и други джунджурии. Собственикът ми казва, че тази вещ стои при него вече няколко години; били я оставили някакви араби, турци или други неверници, които живеели тогава край реката. Предложих му два долара за нея, но сигурно видът ми е издавал, че много ми се ще да я имам; онзи каза, че това означавало да взема хляба от устата на децата му и че изобщо няма да води разговор, ако не започнем от триста трийсет и пет. Накрая я взех да двайсет и пет долара. Джеф, погледни — продължава Анди, — това е вторият екземпляр от онова изделие, за който ми говореше Скъдър. Та те си приличат като две капки вода. Той ще плати за него две хилядарки, без да му мигне окото. Няма причина този да не е истински, същият, изработен от онзи стар циганин.

— Сигурно е така — казвам аз. — Но как ще накараме нашия милионер да го купи доброволно?

В това отношение Анди вече имаше напълно разработен план и аз ще ви кажа как го приведохме в изпълнение.

Аз се снабдих с тъмни очила, облякох черен сюртук, разчорлих си косата и се превърнах в професор Пикълман. Преместих се в друг хотел и след като се регистрирах, изпратих телеграма на Скъдър, в която го молах да се видим по много важна работа, свързана с изящното изкуство. Асансьорът ми го достави след по-малко от час. Недодялан човек с глас на гръмовержец, целият вмирисан на евтини пури и нефта.

— Здравсти, професоре — провиква се той, — как вървят работите?

Разрошвам косата си още повече и го гледам през тъмните очила.

— Господине — казвам, — вие сте Корнелий Т. Скъдър от Питсбърг, щата Пенсилвания, нали?

— Същият — отговаря той. — Хай да му ударим по едно.

— Нямам нито време, нито желание да се отдавам на такива вредни и злокачествени занимания — казвам аз. — Дошъл съм чак от Ню Йорк по един въпрос, свързан с ра... свързан с изкуството. Доколкото разбрах, вие притежавате египетско слоновокостно изделие от времето на Рамзес Втори, на което е изобразена главата на царица Изида върху лотосов цвят. Изработени са само две такива изделия. Едното се смяташе за отдавна изчезнало. Напоследък имах щастието да го открия и купя от една зало... от един почти неизвестен виенски музей. Ще ми се да купя и вашия екземпляр. Колко ще искате?

— Ама че работа, професоре! — възкликва Скъдър. — Значи сте намерили изчезналия екземпляр? И искате да ви продам своя? Хиляди пъти не! Корнелий Скъдър няма намерение да разпродава колекцията си. У вас ли е това произведение на изкуството?

Показвам му го. Той го разглежда много внимателно.

— Да, прав сте — казва. — Това е вторият екземпляр, до най-малката подробност. Но ще ви кажа, аз не продавам, а купувам. Давам ви две и петстотин за вашия.

— Е, щом вие не продавате, аз съм готов да ви го продам.

Само — казвам — по-едри банкноти, ако обичате. Нямам време за губене. До довечера трябва да се прибера в Ню Йорк, че утре ме чака публична лекция в аквариума.

Скъдър подписва чек и го праща долу в хотела да го осребрят. Той си взема антиката, аз — парите и бързам към предишния хотел да се срещна с Анди, както се бяхме уговорили.

Анди крачи напред-назад в стаята си и току поглежда часовника.

— Е? — пита той.

— Две и петстотин — казвам. — В брой.

— Имаме само единайсет минути до влака — казва Анди.

— Грабвай куфара и ходом марш.

— За какво е това бързане? — питам аз. — Всичко е честно и почтено. А дори ако изделието е фалшификат, кой знае колко време ще мине, докато Скъдър открие това. Във всеки случай той беше сигурен, че е оригиналът.

— И е прав — казва Анди. — Това е собственият му екземпляр. Вчера, когато разглеждах колекцията му, той излезе за минута от стаята и аз го свих. Хайде, вземай куфара и бегом.

— Добре де — казвам, — тогава за какво беше тази измишльотина, че сме открили изчезналия екземпляр при антик...

— Оо! — казва отегчен Анди. — От уважение към твоята съвест. Тръгваме.

КОЙ Е ПО-СПОСОБНИЯТ

Седяхме с Джеф Питърс пред две чинии спагети в ъгъла на ресторанчето „Провенцано“ и той ми обясняваше, че има три вида мошеничество.

Джеф идва всяка зима в Ню Йорк да хапне спагети, да погледа параходите по Ист Ривър от дълбините на разкошното си палто от чинчила и да се запаси с чикагска конфекция в един от магазините на Фултън Стрийт. През останалите три сезона можете да го намерите по на запад — обсегът му на дейност се простира от Споукан до Тампа. Той се гордее с професията и защитава достойнствата ѝ чрез уникална етична философия. Професията му не е нова. Тя дава надежден, радушен и неограничен приют на неспокойните и неразумни долари на неговите близки.

В каменната джунгла, където Джеф прекарва самотната си годишна ваканция, той с удоволствие глаголства за многочислените си приключения — както привечер хлапакът обича да си свирка в гората. Ето защо аз отбелязвам в календарчето си времето, когато Джеф ще пристигне в Ню Йорк, за да открие в „Провенцано“ разговори за залятата с вино маса в ъгъла между буйния фикус и палачо де ла н’ам кво си в рамка на стената.

— Има два вида мошеничество — казва Джеф, — които трябва да бъдат премахнати със закон. Имам предвид спекулациите на Уолстрийт и кражбата с взлом.

— Почти всеки ще се съгласи с първото — смее се аз.

— Не, кражбата с взлом също трябва да бъде премахната — казва Джеф и аз започвам да си мисля дали моят смях не е бил неуместен. — Преди три месеца — продължава Джеф — имах щастието да опозная екземпляри от двете гореказани разновидности на нелегалното изкуство. Съдбата ме срещна едновременно с член на съюза на взломджиите и с един от нашенските финансови Наполеони.

— Интересно съчетание — казах с прозявка. — Аз разправях ли ти как миналата седмица ударих с един изстрел патица и катеричка?

Знаех как да измъквам от Джеф неговите истории.

— Чакай първо да ти кажа за тези пиявици, които запречват колелото на обществения живот, и с убийственоалчните си погледи тровят изворите на всяка почтеност — каза Джеф и в очите му заблестя чистия пламък на невинната добродетел. — Както ти обясних, преди три месеца попаднах в лоша компания. Това се случва два пъти в живота на човека — когато е останал без грош и когато е много богат. Понякога и в най-законната работа късметът може да ти изневери. Бях в Арканзас и на един кръстопът свърнах в погрешна посока, която ме отведе в градче на име Пийвайн. Не трябваше да отивам там, понеже миналата пролет вече бях атакувал това градче и му бях нанесъл големи щети. Бях продал фиданки за шестстотин долара — сливи, череша, праскови и круши. Тамошните жители не преставаха да наблюдават пътя, очаквайки, че може пак да мина оттам. Вървя си аз по главната улица, стигам чак до дрогерията „Кристален палат“ и едва тогава си давам сметка, че сме попаднали в засада — аз и моя бял кон.

Жителите на Пийвайн хванаха Бил за юздата, а с мен подхванаха разговор, който едва ли Може да се каже, че нямаше връзка с фиданките. Съставиха комитет, който прокара поводи през отворите на жилетката ми, и ме поведоха към овощните градини. Работата беше там, че плодните им дръвчета не отговаряха на табелките си. Повечето се бяха оказали диви джанки и кучи дрян, но тук-там имаше тополки и дъбчета. Единственото дърво, което можеше все пак да даде нещо, беше една вирджинска топола, пунала вече хубаво осинно гнездо.

Местните жители продължиха безсмислената програма до самия край на градчето. Там ми конфискуваха часовника и парите, а Бил и каручката оставиха като зложници. Казаха, че когато кучият дрян роди праскови, може да се върна и да си получи нещата. После ми свалиха поводите и ми посочиха пътя към Скалистите планини; и аз закрачих безметежно към непроходимите гори и пълноводните реки.

Когато си възвърнах мислителните способности, установих, че се движа по железопътната линия Арканзас-Тексас към някакъв неизвестен град. Жителите на Пийвайн бяха опразнили джобовете ми, ако не смятаме пакетче дъвка и точно тя ми спаси живота. Седнах аз на купчина траверси край линията, отхапах парченце дъвка и взех да си събирам мислите и осезанията.

Изведнъж профучава товарният влак, но след малко забавя ход, защото приближава града. От него изпада някакъв черен вързоп, който се търкаля двайсетина крачки в облак прах, после става на крака и започва да бълва ситни въглища и междуметия. Гледам — млад кръглолик човек, облечен за пътуване в спален вагон, а не в товарен, и с най-веселата усмивка, която можеш да си представиш на толкова грозно лице.

— Падна ли? — питам го аз.

— Тц. Сkochих — казва той. — Пристигнах на местоназначението си. Кой е този град?

— Още не съм проверил в картата — казвам му. — И аз пристигнах преди малко. Как ти харесва?

— Не ми харесва — казва той и върти ръката си насам-натам. — Това рамо, струва ми се... Не, нищо му няма.

Той се навежда да отупа праха от дрехите си и от джоба му изпада великолепна малка щангичка. Той я вдигна, изгледа ме мнително, после се усмихна и подаде ръка.

— Най-сърдечни поздрави, братко — казва. — Не съм ли те виждал миналото лято в южната част на Мисури, където продаваше оцветен пясък по половин долар чаената лъжичка, за да го сипват в газените си лампи, та газта да не избухва?

— Всъщност газта никога не избухва — казвам аз. — Избухва бензинът.

Но тъй или инак, подавам му ръка.

— Казвам се Бил Басит — представи се той — и ако не сметнеш за хвалба това, което е моя професионална гордост, мога да ти кажа, че сега ти имаш удоволствието да се запознаеш с един от най-големите взломаджии, стъпвали някога на земята, оросявана от река Мисисипи.

И тъй, сядаме ние с този Бил Басит на купчина траверси и започваме да се хвалим един пред друг, както подобава на хора на изкуството, работещи в една и съща област. Очевидно и той нямаше нито грош, така че много си допаднахме. Той ми обясни, че понякога се налага един крадец да пътува с товарен влак, както в случая, тъй като в Литъл Рок някаква камериерка му изиграла мръсен номер и той офейкал моментално.

— Занаятът ми е такъв — обяснява Бил Басит, — че за да играя успешно, налага се да играя малко като на лотария. Покажи ми къща,

където има ценна плячка и готина камериерка, и можеш да бъдеш сигурен, че среброто ще бъде претопено и препродадено, аз, със салфетка на шията, ще си пия шато и ще кльопам трюфели, а полицията ще заключи, че кражбата е работа на вътрешен човек, защото племенникът на старата стопанка преподава вероучение. Първо, фигуративно казано, камериерката взе отпечатък от мен, а после, когато ме пусна в къщата, аз взех отпечатъци от ключалките. Но това момиче от Литъл Рок ми сви номер. Видяла ме, че се качвам на трамвая с друго маце, и вместо да ми остави вечерта вратата отворена, беше я заключила. Пък аз имах готови ключове за вратите на втория етаж. Уви, драги. Беше ми отрязала пътя. Същинска Далила — заключи Басит.

По-нататък се изясни, че Бил се опитал да пусне в ход щангичката си, но момичето надало цяла поредица бравурни викове — като тези, които надават каубоите — и Бил се видял принуден да прескача всички препятствия от къщата до гарата. Тъй като нямал багаж, опитали се да осуетят заминаването му, но той успял да се метне на заминаващия товарен влак.

— Така — рече Бил Басит, след като разменихме мемоари за отминалите дни, — а сега аз съм гладен. Не вярвам този град да е заключен със секретна ключалка. Какво ще кажеш да извършим малко закононарушение и да се снабдим с пари за дребни разходи. Ти едва ли си взел със себе си средство, което стимулира растежа на косата, златни часовникови верижки или други незаконосъобразни стоки, които бихме могли пробутаме на тукашните тъпанари.

— Не съм — казвам. — Всичко остана в куфара ми в Пийвайн ведно с куп изящни патагонски диаманти и обикновени брошки. И те ще си останат там, докато дивите джанки не почнат да раждат жълтици и сочни сини сливи, които да наводнят пазара. Но на това не можем да разчитаме освен ако не вземем за съдружник Бърбанк^[1].

— Тогава — казва Басит — ще трябва да търсим друг изход.

— Когато се мръкне, може да взема назаем един фуркет от някоя жена и да отворя с него сейфа на Земеделската морска банка.

Докато разговаряме, на близката гара спира пътнически влак. От него слиза човек с цилиндър, но не откъм перона, и заситня по пътеката към нас. Нисък и дебел, с голям нос и миши очи, той носи скъп костюм и ръчна чанта, която крепи така внимателно, сякаш в нея

има яйца или акции от железопътната компания. Отминава ни и продължава по пътеката, като че не забелязва близкия град.

— Тръгваме — казва ми Бил Басит и се понася след човека.

— Накъде? — питам го.

— О, господи — възкликва Бил, — мигар забрави, че се намираш в пустиня? И че пред очите ти току-що се изсипа манна? Не чуваш ли пърхането на крилете на враните? И ти си ми бил пророк Илия!

Настигнахме непознатия в края на гората и тъй като слънцето беше залязло, а мястото — безлюдно, никой не видя как го спряхме. Бил му сне цилиндъра, отри го с ръкава си и пак му го наложи.

— Какво означава това, господине? — пита непознатият.

— Когато нося цилиндър — обяснява Бил — и изпитвам сега нямам цилиндър, наложи се да използвам вашия. И понеже съм притеснен, не зная откъде да започна и как да ви обясня едно-друго, затова ще е най-добре първо да препипаме джобовете ви.

Бил Басит пребърка внимателно всички джобове и на лицето му се изписа отвращение.

— Дори часовник няма — възмути се той. — Как не ви е срам! Облечен като оберкелнер, пък беден като граф! Няма дори дребни за пътни. Къде ти е билета бе, човек?

Човекът обяснява, че не носи никакви авоари и ценни вещи. Но Басит му взема ръчната чантичка и я отваря. От нея изважда яки, чорапи и някаква изрезка от вестник. Бил я прочита внимателно и подава ръка на задържания.

— Братко — казва, — приеми моите най-сърдечни поздравии, а също извиненията на двама приятели. Аз съм Бил Басит, спец по взлома. Господин Питърс, запознайте се с господин Алфريد Е. Рикс. Подайте си ръце. Господин Питърс — продължава Бил — заема средно място между мен и теб, господин Рикс, що се отнася до всякакви золуми и пороци. Той винаги дава нещичко за парите, които получава. Много ми е драго да се запозная с теб, господин Рикс — с теб и с господин Питърс. За първи път се случвам на пленарно заседание на Националния синод на акулите, където са представени и трите бранша: грабеж, мошеничество и банково дело. Господин Питърс, моля разгледайте акредитивните писма на господин Рикс.

Вестникарската изрезка, която ми подаде Бил Басит, съдържаше снимка в едър план на този Рикс. Вестникът беше чикагски и почти на

всеки ред се четяха проклетия по адрес на Рикс. Като прочетох всичко, в съзнанието ми остана това, че гореказаният Рикс разделил на парцели цялата онази част на щата Флорида, която лежи под водата, и ги продавал на наивници в разкошно обзаведената си кантора в Чикаго. След като прибрал някъде около сто хиляди долара, намерил се един от онези шавръкливи купувачи, дето все създават главоболия (лично аз познавах такива, които проверяваха с киселина купените от мен златни часовници), та един от тези типове се записал на евтина екскурзия и отишъл да види не трябва ли да вдигне ограда и да развъди малко лимони за търговийка по коледните празници. Взел със себе си и земемер да установи границите на парцела му. Приближават се до брега и разбират, че имението „Райска долина“, така усилено рекламирано по вестниците, се намира в средата на езерото Окичоби на трийсет и шест фута под водата, а освен това езерото отдавна било обсебено от алигатори и щуки, тъй че цялата работа изглеждала доста съмнителна.

Естествено, собственикът на парцела се върнал в Чикаго и така нажежил атмосферата около Алфрид Е. Рикс, както тя е нажежена в дните, когато синоптиците предричат снеговалеж. Рикс се опитал да оспори обвинението като неоснователно, но не можал да оспори алигаторите. Една сутрин във всички вестници се появили статии на тази тема и Рикс се видял принуден да напусне дома си по аварийната стълба. Така наречените власти успели да предупредят банката, в която държал „спестяванията“ си, и той хукнал да бяга както си бил, като успял да си купи само дузина английски яки. Случайно имал у себе си безплатен железопътен билет, с който се добрал до градчето в пущинака, където и попадна на нас с Бил като пророк Илия III, само че без нито една врана.

След малко този Алфрид Е. Рикс започна да писка, че е гладен, но отхвърли решително хипотезата, че е способен да си плати кльопачката. Ако прибегнем до силогизми и параболи, бихме могли да кажем, че ние тримата олицетворявахме труда, търговията и капитала. Но когато търговията не разполага с капитал, не можеш изкара и грош. А когато капиталът не разполага с пари, започва стагнация, що се отнася до пържолите с лук. Така всичко опира до човека с щангичката.

— Братя разбойници — казва Бил Басит, — никога не се е случвало да изоставя приятелче в беда. В онази горичка, струва ми се,

има немебелирани квартири. Да се преселиме там и да чакаме да се стъмни съвсем.

В горичката наистина се виждаше празна колиба и ние се настанихме в нея. Когато се мръкна, Бил Басит ни каза да чакаме и изчезна за половин час. Върна се с хляб под мишница, свински ребра и млин.

— Взех ги назаем от една ферма на Уошита Авеню — казва той. — Яжте, пийте и се веселете!

Пълнолуние, луната изгрява, ние сядаме на пода на колибата и ядем на лунна светлина. А Бил Басит започва да се ежи.

— Понякога — казва (а устата му пълни с провинциални продукти) — излизам от кожата си, когато някой си въобразява, че е по-способен от мен в професията си. Я ми кажете какво щяхте да направите в сегашната аварийна ситуация, ако аз не бях ви спасил? Ти, например, Рикси?

— Трябва да призная — казва Рикс, но трудно му се разбира, защото устата му е пълна с млин, — че при дадените обстоятелства не бих могъл да предприема нещо, което да облекчи положението. Големите операции, с каквито аз се занимавам, естествено изискват внимателна предварителна подготовка. Аз...

— Знам, знам, Рикси — прекъсва го Бил Басит. — Не е нужно да продължаваш. Първо ти трябва петстотин долара за руса секретарка и дъбова мебел за четиристайната ти кантора. После още петстотин за рекламна дейност. Плюс две седмици време, за да почне рибата да кълве. В трудни минути на твоята помощ може да се разчита толкова, колкото на идеята да се обобществят жилищата, за да бъдат спасени наемателите, които се задушават от таксите за газ. А и твоите шашми, братко Питърс, няма да дадат по-бърз резултат.

— Ох, ох, ох — отвръщам аз, — още не съм те видял да превръщаш едно-друго в злато с магическата си пръчка, господин Добродушко. Иначе всеки може да потърка вълшебния пръстен за някакви жалки трохи.

— Това е само началото — смее се надменно Басит. — А ти почакай, госпожице Пепеляшке, ей сегичка идва да те вземе каретата с шест коня. Може би в ръкава си криеш нещо за начало.

— Сине мой — казвам, — аз съм петнайсет години по-стар от тебе и толкова млад, че мога да си направя застраховка за живот. Падал

съм до дъното и пред и. На половин миля оттук проблясват светлините на града. Моят учител е Монтагю Силвър, най-големият уличник, преуспял с една количка. Сега по тези улици вървят стотици хора с мазни петна по дрехите. Дай ми една бензинова лампа, едно сандъче и калъп бял кастилски сапун за два долара, нарязан на...

— А откъде два долара? — прекъсна словото ми Бил Басит.

Можеш ли излезе на глава с такъв крадец?

— Не — продължава той, — вие и двамата сте баламурници. Капиталът е закрил кантората си, а търговията е пуснала капаците. И двамата гледате към труда и очаквате той да завърти колелото. Възражения няма, нали? Чудесно. Тази вечер ще ви покажа на какво е способен Бил Басит.

Басит ни съветва да не напускаме колибата, докато той не се върне, ако ще да се е развиделило, и тръгва към града, като си подсвирква весело.

Алфрид Е. Рикс си сваля обувките и палтото, покрива с копринена носна кърпичка цилиндъра си и ляга на пода.

— Мисля да се опитам да подремна — мърмори той. — Този ден ми се видя много уморителен. Лека нощ, драги господин Питърс.

— Моите почитания, Морфей — казвам аз. — Но смятам да поседя още малко.

Към два часа през нощта, доколкото мога да съдя по часовника си, останал в Пийвайн, пристига нашият трудов човек, сритва Рикс и ни вика при просвета на вратата, където луната грее най-силно. После разпръсва на пода пет пачки по хиляда долара всяка и започва да кудкудяка над тях като квачка над полога.

— Сега мога да ви разкажа някои неща за това градче — подхваща той. — Казва се Роки Спрингс и в него се строи масонски храм, за кмет се е кандидатирал демократ, но както изглежда той ще получи шут от друг кандидат, популист, жената на съдията Тъкър е била болна от плеврит, но сега е по-добре. Наложил се да поговоря на тези лилипутски теми, преди да получа поне един сифон от извора на информация, която ми беше нужна. Така. В градчето има банка, която се нарича „Институт на доверчивия дървосекач и спестовния орач“. Снощи банката се затвори с двайсет и три хиляди долара в касата. Тази сутрин ще се отвори с осемнайсет хиляди — все звонк, затова не взех

повече. Та това е положени ето, драги ми Търговия и Капитал. Да кажете нещо?

— Мой млади приятелю — вдига ръце Алфрид Е. Рикс, — нима сте ограбили банката? Ай, ай, ай!

— Не може да се говори така — казва Басит. — „Грабеж“ е доста груба дума. Цялата работа се свеждаше до това да разбере на коя улица е банката. Това градче е толкова тихо, че чак от ъгъла чувах как тиктака механизмът на сейфа: „Вдясно на четирисет и пет, вляво два пъти на осемдесет, вдясно на шейсет, вляво на петнайсет“ — всичко е толкова ясно, сякаш капитан на университетски футболен отбор дава на футболен жаргон нарежданията си. Сега, да знаете, момчета, това градче си ляга рано. Казаха ми, че още преди зори гражданите са на крак. Питам ги защо и те ми обясняват, че по това време закуската им вече е готова. А какво да кажем за щастливия Робин Худ? Не е ли време плячката да се дели? Готов съм да ви финансирам. Колко ви трябват? Казвай, Капитале!

— Мили мой млади приятелю — подхваща този лалугер Рикс и се изправя на задните си лапи, а с предните играе с лешници, — аз имам приятели в Денвър, които ще ме подпомогнат. Ако имам стотина долара, ще мога...

Басит отваря една пачка и хвърля на Рикс пет двайсетачки.

— А ти, Търговийо? — обръща се той към мене.

— Задръж си парите, Труд — казвам му. — Още не ми се е случвало да експлоатирам честен труженик. Доларите, с които аз се сдобивам, са само излишъци, които парят в джобовете на разни бунаци и глупаци. Когато вися на улицата и продавам за три долара на някой хаплю масивен златен пръстен с брилянт, аз печеля само два и шейсет. И съм сигурен, че той ще го подари на някое момиче, от което ще получи толкова, колкото ако пръстенът струва сто и двайсет и пет. Значи, чиста печалба от сто и двайсет и два долара. Кой от двамата е по-голям факир — той или аз?

— А когато ти продаваш на някоя бедна женица щипка пясък за петдесет цента, за да не избухне лампата ѝ, на каква сума според тебе възлиза нейния брутен доход? Не забравяй, че един тон пясък струва четирисет цента.

— Слушай — казвам му, — аз уча жената да почиства добре лампата и навреме да долива газ. Ако изпълнява съвета ми, лампата

няма да избухне. А като ѝ слага пясък, тя е още по-сигурна, че няма да избухне и това ѝ спестява една тревога. То е нещо като Християнска наука в индустрията. Жената плаща петдесет цента, което веднага удовлетворява и Рокфелер, и госпожица Еди^[2]. Не всеки може да задоволи едновременно тези златни близнаци.

Алфрид Е. Рикс само дето не ближе подметките на Бил Басит.

— Мой млади, мой мили приятелю — казва той, — никога не ще забравя твоята щедрост. Но те моля, много те моля, да оставиш кривия път.

— Ах ти, мишка такава — кори го Бил, — свий се в дупката си и си трай. За мене твоите догми и наставления са все едно последно издихание на велосипедна помпа. Докъде те е довела твоята високонравствена система за грабеж, която те въздига като асансьор? До падение и нищета. Дори брат Питърс, който толкова държи да петни изкуството на кражбата с теории за комерсиалност и търговия, също се окажа капут.

— Брат Питърс — казва Бил, — по-добре е да вземеш част от тази валута. Ще ти бъда много благодарен.

Отново казвам на Бил Басит да си прибере парите в джоба. Никога не съм изпитвал уважение към взлома, каквото някои хора изпитват. И никога не съм вземал пари даром, всякога съм давал на хората нещо в замяна — макар и някакъв дребен сувенир, който да им напомня други път да се пазят.

Тогава Алфрид Е. Рикс отново се кланя в нозете на Бил Басит и се прощава с нас. Казва, че ще вземе от някаква ферма конски впряг, с който ще стигне до близката гара, откъдето ще хване влака за Денвър. Атмосферата се поразведри, когато този жалък червей най-сетне изчезна. Този човек беше позор за всяка непроизводителна професия в страната. При всичките му грандиозни планове и елегантни кантори той не би могъл да си спечели дори хляба, ако не беше благоволението на един непознат и може би безскрупулен спец по взлома. Радвах се, че той се махна, при все че ми беше малко жал за него, тъй като знаех, че с този човек е свършено. Какво би могъл да стори той, без да има за начало голям капитал? Алфрид Е. Рикс беше безпомощен като обърната по гръб костенурка. Не би му достигнала хитрост да отнеме на малко момиченце калема за писане на плоча.

Когато останахме сами с Бил Басит, в главата ми се роди една комбинация, съдържаща в себе си малка търговска тайна. Рекох си, ще му покажа на този господин Взлом каква е разликата между бизнеса и труда. Та той беше засегнал професионалната ми чест.

— Аз няма да взема даром нито грош от парите ти, господин Басит — казвам. — Но ако поемеш разноските за съвместното ни пътуване из опасната зона, където ти предизвика безнравствен дефицит във финансите на това градче, ще ти бъда крайно благодарен.

Бил Басит прие предложението ми и ние се понесохме на запад с първия безопасен влак.

Когато пристигнахме в градчето, наречено Лос Перос, щат Аризона, предложих на Бил да си опитаме още веднъж късмета. В това градче живееше моят стар учител Монтагю Силвър, вече оттеглил се от активна дейност. Но аз знаех, че Монти ще ми пусне сухо да си изплета паяжината, ако му покажа някоя муха, която бръмчи наоколо. Бил Басит каза, че за него всички градове си приличат, понеже работи най-вече нощем. И тъй, ние слязохме от влака в Лос Перос, вълшебно градче в сребърния район.

Аз имах изящен, сигурен комерсиален план — нещо като прашка, с която смятах да цапардосам по главата Бил Басит. Нямах намерение да му задигна парите, докато спи, но исках да го науча на скромност и да му взема за урока четири хиляди седемстотин петдесет и пет долара — с такава сума, мисля, той слезе от влака. Но още щом му намекнах за капиталовложение, той се нахвърля срещу мен и се освобождава от следните термини и изрази:

— Братко Питърс — казва, — идеята ти да завъртим някакво предприятие не е лоша. Аз нямам нищо против. Но ако подхвана нещо, то ще бъде такава умряла работа, че надали някой ще пожелае да стане член на съвета на директорите.

— Аз мислех, че искаш да завъртиш парите си.

— Правя го — казва той, — и то често. Но не мога да лежа само на една кълка. Ще ти кажа, братко Питърс, какво съм намислил: ще отворя игрален дом. Кражбите ми дотегнаха. А не желая да продавам на ръка телове за разбиване на яйца или да правя в цирка хранителни препарати от стърготини. Виж — казва, — хазартът е друго нещо, той е разумен компромис между кражбата на сребърни лъжици и

продажбата на изтривалки за перодръжки на благотворителния базар в хотел „Уолдорф-Астория“.

— Значи, господин Басит — казвам аз, — ти отказваш да обсъждаме моето делово предложение.

— Нима не разбираш — възразява той, — че няма да допусна да се създава самарянско дружество в моя район на действие. Не, няма да клъвна.

И ето че Басит наема една стая над някаква кръчма и започва да търси мебели и две-три литографии за разкош. Същата вечер отидох у Монти Силвър, който се запозна с моите планове, и ми отпусна две стотачки. После отидох до единствения магазин в града, в който се продаваха карти за игра, и изкупих всички колоди. На другата сутрин цъфнах в магазина още с отварянето му, като носех у себе си картите. Реших, че съдружникът ми е премислил и е променил намеренията си. Затова исках да върна картите, не даром, разбира се. Собственикът на магазина ги купи, но на половин цена.

Да, да, от тази комбинация изгубих седемдесет и пет долара. Но докато картите бяха у мен белязах ги всичките — до една. Каква работа падна тази нощ. После тук се намесиха търговията и комерсиализмът и хлябът, който бях пуснал по водите, започна да се връща във вид на вкусен пудинг с винен сос.

Естествено, когато Басит откри игралния си дом, аз бях първи там. Той беше купил единствените карти в град а; пък аз различавах гърба на всяка една по-добре, отколкото различавам тила си, когато бръснарят ми показва с две огледала как ме е подстригал.

Когато играта завърши, аз имах пет хилядарки плюс няколко дребни долара, а Бил Басит остана само със своя вандерлуст и с черната си котка, която си беше купил за кадем.

— Братко Питърс — казва ми той, — не е моя работа да се занимавам с работа. Аз съм създаден за черен труд. Когато номер едно във взлома се опитва да замени щангата с асо, то значи, че не постъпва мъдро. А ти имаш много добра система в картите, която ти носи късмет. Вървят ти като на бясно куче тояга. Е, сбогом и всичко хубаво.

Повече не видях Бил Басит.

— Добре, Джеф — казвам аз, когато реших, че моят търсач на приключения е завършил разказа си, — дано само си запазил тези

пари. Те са значителен работен капитал, ако един ден решиш да промениш живота си и да се заемеш с някаква по-нормална работа.

— И още как! — каза добродетелно Джеф. — Бъди спокоен, така съм ги наместил, че ум да ти зайде. — И той се потупа възторжено по вътрешния джоб. — Хвърлил съм ги до цент в акции от златоносни мини. Всяка акция носи доларче. След година ще се покачат с петстотин процента. И не облагат с данъци. От мината „Синият лалугер“, откриха я само преди месец. Ако имаш някой и друг долар под ръка, съветвам те да ги вложиш в техните акции.

— Понякога — казах аз — тези мини не са...

— Не — прекъсна ме Джеф, — тази е стабилна работа. Залезът се оценява на петдесет хиляди долара. Гарантиран е десетпроцентов добив месечно.

Той измъкна от джоба си продълговат плик и го метна на масата.

— Не се разделям с него — поясни Джеф, — тъй че нито крадецът може да го задигне, нито капиталистът — да го подправи.

Започнах да разглеждам красиво оформените акции.

— О, това е в Колорадо — възкликнах аз. — Между другото, Джеф, как се казваше онова човече, което с Бил бяхте срещна ли при гарата? Дето после беше заминал за Денвър.

— Алфрид Е. Рикс беше заглавието на тази жаба — отговори Джеф.

— Тъй значи — казах аз. — А председателят на твоята акционерна компания се е подписал А. Л. Фридерикс. Чудя се дали...

— Я да видя! — викна Джеф и измъкна от ръцете ми акциите.

За да отвлека поне донякъде събеседника си от смутни мисли, повиках келнера и поръчах още една бутилка вино — най-малкото, което можех да сторя при тези обстоятелства.

[1] Лудър Бърбанк (1849–1926) — американски растениевъд и селекционер. — Б.пр. ↑

[2] Мери Бейкър Еди (1821–1910) — основателка на религиозната секта Християнска наука. — Б.пр. ↑

ПРАСЕШКА ЕТИКА

Във вагона за пушачи на експреса Сан Франциско — Ню Йорк попаднах на Джеферсън Питърс. От всички хора, живеещи на запад от река Уобаш, единствен той може да използва едновременно големия, малкия и продълговатия си мозък.

Професията на Джеф е небеззаконното мошеничество. Вдовиците и сираците няма защо да се боят от него: той посяга само на излишъците. Той предпочита да се сравнява с мишената-птичка, по която всеки прахосник или неразумен вложител може да изстреля някой и друг залежал долар. Тютюнът влияе благотворно на разговорните способности на Джеф; ето защо с помощта на две дебели и лесно горящи пури успях да науча историята на последните му преживелици.

— В моя занаят — подзе Джеф — най-трудното е да намериш порядъчен, добросъвестен, безупречно честен съдружник, с когото да мошеничиш. Някои от най-добрите майстори, с които ми се е случвало да работя при изземането на чуждо имущество, също са склонни понякога на мръсни номера.

Затова миналото лято реших да отида в някое затънтено място, гдето змията изкусителна още не е проникнала, и да видя няма ли да се намери някой съдружник, естествено надарен с престъпен талант, но още неразвратен от успеха. Попаднах на едно градче, което ми се стори благонадеждно. Жителите му не бяха и чували, че Адам е лишен от всякакво имущество, и си живееха блажено като в райска градина и даваха имена на тварите, обаче убиваха змиите. На туй градче му викат Маунт Нево^[1] и то е близо до мястото, където се срещат Кентъки, Западна Вирджиния и Северна Каролина.

Какво, тези щати не граничат, казваш, един с друг? Е добре де, горе-долу там някъде.

След като прекарах там една седмица, за да се уверят жителите, че не съм данъчен агент, отбих се в бакалницата, дето се събират най-големите капии от местната общественост, да попипам почвата.

— Господа — казвам им, след като сме се поопознали и сме се събирали около качето със сушени ябълки, — в целия свят, струва ми се, няма общество като вашето, което да е толкова далеч от порока и шашмалогииите. Всяка жена тук е благосклонна и смела, всеки мъж — почтен и настойчив, тъй че животът при вас е направо идеал.

— Така е, господин Питърс — казва бакалинът. — Ние сме хора морални, бавноподвижни и заспали, няма други като нас според стъкмистиката. Но вие, чини ми се, не познавате Руфи Тейтъм.

— Да бе, да — обажда се старшият полицаи. — Отде ще го познава? Руфи е най-големият гадняр от всички негодници, избегнали някога въжето. Чакайте, сега се сещам, че трябваше да го пусна от дранголника още онзи ден. Тогава изтекоха трийсетте дни, които му дадоха за убийството на Янси Гудло. Но нищо, един-два дни повече няма да му навреди.

— Какви ги говорите — казвам аз. — Не е възможно в Маунт Нево да има убиец.

— Още по-лошо! — обажда се бакалинът. — Той краде прасета.

Реших да издиря този господин Тейтъм. Един-два дена след като старшията го освободи, аз се запознах с него и го поканих да излезем към края на града, където да седнем и да си поговорим делово.

Трябваше ми човек със селяшка външност, който да изиграе една ролица в едноактната пиеска, която мислех да поставя в някои провинциални градчета. И този Руфи Тейтъм беше роден точно за тая роля, както Дъглас Феърбанкс за онзи тип, дето попречи на Илайза да се удави в реката.

Грамаден на ръст, той имаше лицемерни сини очи като порцелановото куче над камината у леля Хариът, с което тя е играла като дете. Косата му беше вълниста — като на статуята на дискохвъргача във Ватикана, а цветът ѝ напомняше „Залез в Големия каньон“, картина от американски художник, която служи да се закриват дупките за кюнците в американските гостни. Той беше олицетворение на съвършения селски дръвник. Бихте го познали дори на сцената на водевилния театър, както и да е преоблечен.

Разказах му аз за моите кондики и видях, че е готов на всичко.

— Като оставим настрана незначителни подробности като човекоубийството — казвам аз, — интересува ме направил ли си ти нещо готино в областта на недиректния бандитизъм и активната

спестовност, което можеш да ми посочиш — с гордост или без гордост — като доказателство за своята квалификация?

— Че как? — чуди се той и разтяга по южняшки всяка дума. — Ти нищо ли не си чувал за мене? В Блу Ридж и цялата околност няма човек, бял или черен, който да може така ловко да задигне прасе, без никой да го чуе, види или хване. Мога да гепя прасе от кочината, от избата, от коритото, от гората по всяко време, денем или нощем, и гарантирам, че никой няма да чуе ни квик, ни грух. Целият номер е в това как го хващаш и как после го изнасяш. Надявам се — продължава този благороден опустошител на кочини — един ден да ме признаят за световен шампион по свинекрадство.

— Честолюбието е похвална черта — казвам аз — и тук, в затътеното Маунт Нево свинекрадството може да бъде почтена професия; но по широкия свят, извън тесните граници на тази местност, господин Тейтъм, то ще изглежда провинциално вулгарно. Обаче то говори за твоя талант. И тъй, вземам те за съдружник. Аз разполагам с капитал от хиляда долара и като използваме твоята проста селска находчивост, можем да се надяваме да спечелим на паричния пазар няколко привилегировани акции от „Прощавай завинаги“.

Така аз ангажирах Руфи и двамата напуснахме Маунт Нево и се спуснахме в долината. През целия път го тренирах за ролята, която трябваше да изиграе в замислената от мен шашмалогия. Преди това се бях шлял два месеца по флоридското крайбрежие и се чувствах великолепно, а в главата ми се тълпяха толкова много кроежи и планове, че нямаше къде да се разминат.

Реших да се превърна в смерч и да прокарам бразда, широка девет мили, през фермерския район на Средния Запад, накъдето сей запътихме. Но като стигнахме до Лексингтън, сварихме там цирка на братя Бинкли; затова в града се беше събрала селянията от целия окръг и съсипваше белгийските павета със самоделните си дървени калеври. Да ти кажа, аз не пропускам цирк, ако не преслушам някой и друг джоб и не изкяра нещичко. Ето защо платихме си за две стаи плюс храната в една къща близо до цирка, чиято стопанка на име мадам Пиви беше вдовица. После заведох Руфи в един дрехарски магазин и го натъкмихкато същински джентълмен. Както очаквах, той стана много актуален, когато му сложихме новите конфекционни одежди. Аз

и собственикът Мисфитски го натъпкахме в светлосин костюм, кариран в нилскозелено, жилетка с цвета на дъбена кожа, червена вратовръзка и най-жълтите обувки в града.

Руфи носеше костюм за първи път в живота си; досега беше носил памучна шарена риза и панталони от домашен плат, характерни за неговия край. Той вече се гордееше с новия си костюм — като людоед с нова халка на носа.

Същата вечер слязох до цирка, решил да спретна една игрица. Руфи трябваше да служи за примамка. Дадох му пачка фалшиви мангизи, които да залага, а за себе си запазих такава пачка в специален джоб, за да му изплащам печалбите. Не че му нямах доверие, просто не мога да боравя с топчето тъй, че да губи, когато се залагат истински пари. При такова положение пръстите ми стачкуват.

Поставих масичката си и започнах да показвам колко лесно се познава под коя чашка е граховото зърно. Неграмотните загубеняци се стълпиха в полукръг и взеха да се побутват един друг с лакти и да се подшишкват да залагат. Тук се очакваше изпълнението на Руфи — той трябваше да заложи някоя и друга дребна монета, за да примамим останалите. Обаче... тук Руфи, там Руфи — никакъв го няма. Един-два пъти го мернах: зяпа афишите, а устата му пълна с бонбони. Но така и не се появи.

Тук-там някои от навалищата клъвнаха. Обаче да играеш тази игра без помощник е все едно да ловиш риба без стръв. Приключих играта само с четиридесет и два долара печалба, а разчитах да смъкна от тия селяндури поне двеста. Прибрах се към единайсет и си легнах. Казах си, че циркът се е оказал прекалено привлекателен за Руфи, че музиката и други съблазни така са го ошашавили, та е забравил всичко останало. Но реших сутринта да му прочета една нотация за принципите в нашата работа.

Едва Морфей ме тушира на коравия креват и чувам неприлични диви писъци, сякаш пеленаче пици от колики. Скачам, отварям вратата и викам вдовицата, а когато тя подава глава, ѝ казвам:

— Мадам Пиви, бъдете така любезна да запушите устата на отрочето си, за да могат порядъчните хора да спят спокойно.

— Сър — отговаря тя, — аз нямам отроче. Квичи прасето, което вашият приятел господин Тейтъм вкара в стаята си преди два часа. И

ако му се падате чичо, братовчед или брат, то ще ви бъда крайно благодарна, ако лично вие, уважаеми сър, запушите устата му.

Намъкнах нещо, с което да мога да се появя пред хора, и влязох в стаята на Руфи. Той вече беше станал и запалил лампата и наливаше в тенджерка на пода мляко за мръснобялото, още младо квичашо прасе.

— Какво значи това, Руфи? — питам го аз. — Ти манкираш в своите задължения и ми провали цялата игра. И откъде се взе това прасе? Май се връщаш към старите си навици?

— Не се сърди, Джеф — казва той. — Знаеш, че отдавна имам слабост да крада прасета. Станало ми е просто навик. А тази вечер ми се представи такава чудесна възможност, че не можах да устоя.

— Е и какво! — казвам аз. — Може би ти наистина страдаш от клептопрасия. И не е изключено, когато излезем от свиневъдния пояс, душата ти да се обърне към по-висши и по доходни закононарушения. Просто не разбирам какво е това желание да петниш душата си с такива слабоумни, пакостни и пискливи животни.

— Работата е там, Джеф — казва той, — че ти нямаш влечение към свинете. Ти не ги разбираш, пък аз ги разбирам. Според мене ето това тук е надарено с необикновен талант и много висок интелект: току-що прекося стаята на задните си крака.

— Добре, аз отивам да спя — казвам му. — А ти се постарай да внушиш на своя приятел, щом е толкова интелигентен, да не вдига такава гюрултия.

— Беше гладно — отвърща Руфи. — Сега се успокои и ще заспи.

Преди закуска винаги чета вестници, стига да съм на такова място, където наблизко се намира типографска машина или поне ръчна печатарска преса. На другия ден станах рано и намерих пред главния вход „Лексингтън Дейли“, хвърлен там от раздавача. Първото, което зърнах на заглавната страница, беше обява на две колонки:

НАГРАДА ОТ ПЕТ ХИЛЯДИ ДОЛАРА

Горната сума ще бъде изплатена — без всякакви въпроси — на онзи, който върне здрав и читав Бепо, прочутото прасе с европейско образование, изчезнало или откраднатото снощи от цирка на братя Бинкли.

Гео Б. Тапли, директор на цирка.

Сгънах вестника, сложих го във вътрешния си джоб и отидох при Руфи. Почти облечен, той хранеше прасето с мляко и обелки от ябълки.

— Здравейте, здравейте, добро утро на всички — казвам аз сърдечно и дружелюбно. — Значи, вече сме станали? И прасчо закусва. Какво смяташ да правиш с това прасе, Руфи?

— Ще го туря в една щайга — казва Руфи — и ще го пратя на мама в Маунт Нево. Нека ѝ прави компания, докато ме няма.

— Чудесно прасе! — казвам аз и го чеша по гърба.

— А снощи какви думи издума по негов адрес — отвръща Руфи.

— Да — казвам аз, — но на дневна светлина е къде по-симпатично. Да знаеш, аз съм израснал на ферма и много обичам прасетата. Но все си лягах със слънцето, та досега не бях виждал прасе на светлината на лампа. Виж какво ще ти кажа, Руфи, давам ти десет долара за това прасе.

— То не ми е за продан — казва той. — Да беше друго бих ти го продал, но това не.

— Защо не? — питам го и започвам да се плаша да не би той да се досеща каква е работата.

— Защото — казва той, — то е най-голямото ми постижение в живота. Никой друг не е способен на такъв подвиг. Ако някога имам деца и семейно огнище, ще седиме пред огнището и ще им разправам как татко им е задигнал това прасе в претъпкания с хора цирк. А може и на внуците да разправам. Те ще има да се гордеят. Чакай да ти кажа, циркът се състои от две свързани помежду си палатки. Прасето лежеше на подиумче, вързано на верижка. В другата палатка зърнах един гигант и някаква дама, почти изцяло покрита от буйните си прошарени коси. Аз пипнах прасето и се измъкнах пълзешком под купола, а то кротува като мишка. Скрих го под палтото си и така трябва да съм минал покрай стотина души, докато изляза на тъмната улица. Едва ли ще продам това прасе, Джеф. Ще ми се мама да го запази като свидетел за моя подвиг.

— Прасето няма да живее толкова — казвам му, — че да го използваш като нагледно помагало при старческите си бръщолевеници

пред огнището. Внуците ти просто ще трябва да вярват на думите ти. Хайде, давам ти сто долара за него.

Руфи ме гледа изумен.

— Това прасе не може да струва толкова — казва той. — За какво ти е?

— Като ме гледаш така казуистично — казвам с тънка усмивка, — надали можеш да допуснеш, че имам темперамент на художник. Но е така. Аз колекционирам прасета. Обиколил съм света да търся редки екземпляри. В долината Уобаш имам специална свинеферма, в която са събрани най-ценните породи — от мериносова до полско-китайска. Това прасе ми се струва расово, Руфи. Мисля, че е истински беркшир. Та затова искам да го притежавам.

— Готов съм да ти услужа — отговаря Руфи, — но и аз имам художническа жилка. Според мене, щом един човек може да откъне прасе по-качествено от всеки друг, тогава той е художник. Прасетата са моето вдъхновение. Особено това. И двеста и петдесет да ми дадеш за него, пак не го продавам.

— Чакай бе, човек — казвам и бърша чело, — това не е въпрос на търговия, а на изкуство. И дори не само на изкуство, а и на филантропия. Като познавач и любител на прасетата, аз няма да съм изпълнил своя дълг пред света, ако не добавя към колекцията си това прасе. Не заради самото прасе, а от етична гледна точка към прасето като най-добър приятел и помощник на човека, ти предлагам петстотин долара за него.

— Джеф — отвръща прасешкият естет, — не става дума за пари, а за чувство.

— Седемстотин — предлагам аз.

— Дай осемстотин — казва той — и ще изтръгна от душата си всякакви чувства.

Бръкнах под дрехите и извадих от тайния си пояс четиристотин парчета по двайсет долара.

— Ще го прибера в стаята си — казвам — и ще го заключа там, докато закусим.

Хванах прасето за задния крак, а то заквича като парния орган в цирка.

— Чакай, остави на мене — казва Руфи, грабва прасето под мишница, държи с другата ръка зурлата му и го понася към стаята ми

като спящ младенец.

Откак премених Руфи с такъв елегантен саркаф, той се зарази неизлечимо от галантерийна страст. След закуска заяви, че ще отскочи до Мисфитски да си купи лилави чорапи. Тогава аз се разбързах като еднорък човек с копривна треска, който лепи тапети. Наех един стар негър с количка, вързахме прасето в чувал и се понесохме към цирка.

Открих Гео Б. Тапли в малка палатка, чието прозорче стоеше отворено. Той беше тлъстичък човек с остър поглед, с черна шапчица и червено пуловерче, на което блестеше четирикаратов брилянт.

— Вие ли сте Гео Б. Тапли? — питам го.

— Готов съм да се закълна в това — отговаря той.

— Ами аз го намерих и го нося.

— Изразявайте се по-точно — казва той. — Какво носите? Морски свинчета за азиатския питон или люцерна за свещения бивол?

— Нито едното, нито другото — казвам. — Намерих Бепо, интелигентното прасе. Ей го в чувала в количката. Тази сутрин го хванах да рие цветята в градинката ми в предния двор. Предпочитам да взема петте хиляди долара в по-едри банкноти, ако нямате нищо против.

Гео Б. излиза от палатката и ме кара да го последвам. Влизаме в едно странично помещение. Там на сено лежи черно като катран прасе с розова панделка на шията и хрупа морковите, които някакъв човек му подава.

— Ей, Мак — провиква се Г. Б., — нещо да се е случило тази заран със световноизвестното?

— Ами! Нищо му няма — отговаря човекът. — Радва се на отличен апетит — като танцьорките след полунощ.

— Откъде изровихте тази глупост? — пита ме Тапли. — Да не би снощи да сте преяли със свински котлети?

Вадя аз вестника и му показвам обявата.

— Мента! — отсича той. — Нямам представа как е станало. Вие със собствените си очи видяхте това забележително, световноизвестно прасе, истинско чудо в царството на четириногите, видяхте с каква свръхестествена мъдрост поема закуската си. Убедихте се, че нито се е губило, нито някой го е крал. Всичко най-хубаво.

Започвах да разбирам каква е работата. Метнах се на каручката и казах на чичо Нед да кара към най-близката градинка. Там измъкнах

своята собственост от чувала, установих внимателно самоличността му и му теглих такъв шут, че то отлетя до другия край на алеята на двайсет фута преди собственото си квичене.

После платих на чичо Нед неговите петдесет цента и се запътих към редакцията на вестника. Искях да чуя със собствените си уши какво и как точно е станало. Намерих гишето на човека, който приемаше обявите и рекламите.

— Обзаложил съм се — казвам, — та искам да разбера дали този, който е дал обявата за прасето, е дебел нисък човек с черни баки и къопав крак.

— Нищо подобно — отвръща онзи. — Беше много висок и слаб, с царевичножълта коса и облечен като пъстра оранжерийна теменужка.

Към обед се върнах у госпожа Пери.

— Да оставя ли на огъня малко супа за господин Тейтъм? — пита ме тя.

— Може — казвам, — но за да подгръвате супата му, мадам, ще трябва да изчерпите за гориво всички въглища в недрата на земята и всички гори на двете полукълба.

— Та виждаш ли — завърши разказа си Джеф Питърс — колко трудно е да си намериш честен и почтен съдружник.

— Но — подзех аз, смятайки, че дългото ни познанство ми дава право на такова мнение, — правилото би трябвало да бъде двупосочно. Ако му беше предложил да поделите наградата, нямаше да...

Джеф ме изгледа с благороден упрек и това ме накара да млъкна.

— Става дума за съвсем различни неща — каза той. — Аз се опитах да извърша напълно почтена и законосъобразна спекулация. Купуваш евтино, продаваш скъпо — та не е ли това принципът на Уолстрийт? „Бикове“, „Мечки“^[2] или прасета — нима не е все едно? С какво е по-лоша свинската четина от рогата и мечешката кожа?

[1] Маунт Нево ще рече планината Нево, от която според библейското предание Мойсей е видял Обетованата земя. — Б.пр. ↑

[2] Бик и мечка — понятия от американската фондова борса. Бик е онзи, който купува акции с надеждата, че ще поскъпнат, а мечка — човек, който продава вече поевтинели акции, разчитайки, че по-късно ще може да ги купи още по-евтино. — Б.пр. ↑

ЧУЧУЛА

Той привлече вниманието ми още щом слезе от ферибота на Деброс Стрийт. Държеше се като човек, който из основи познава не само двете полукълба, а и цялата вселена, и влизаше в Ню Йорк като владетел на родово имение, завърнал се след дългогодишно отсъствие. Но въпреки това му държане, аз веднага реших, че никога преди кракът му не е стъпвал на хлъзгавите павета на Града на премногото халифи.

Носеше костюм със свободна кройка и неопределен синкавосив цвят и строга панама без финтифлюшките и кантовете, с каквито франтовете от севера обезобразяват това тропическо съоръжение, предназначено за човешката глава. И най-важното, в живота си не бях виждал по-грозен човек. Грозотата му не толкова отблъскваше, колкото стряскаше, тя идваше от грубите и крайно неправилни черти — почти като у Линкълн, които внушаваха изумление и почти страх. Така ще да са изглеждали демоните или злите духове, които рибарят е изтървал от запушената бутилка. Както узнах по-късно, той се казваше Джъдсън Тейт, но за удобство можем още от самото начало да го наричаме тъй. Носеше зелена копринена вратовръзка, промушена през топазена халка и бастун, измайсторен от гръбнака на акула.

Джъдсън Тейт се приближи до мен и започна да ме разпитва за улиците и хотелите на Ню Йорк, но с небрежния тон на човек, който просто в момента е забравил някои незначителни подробности. Нямах никакво основание да кажа нещо лошо за приятния хотел в търговската част на града, в който самият аз бях отседнал; така обедовечеряхме и пийнахме (за моя сметка) и бяхме готови да се настаним в креслата и да пушим в едно тихо кътче на фойайето.

Джъдсън Тейт очевидно го човъркаше някаква мисъл, която му се щеше да сподели с мен. Той вече ме имаше за свой приятел; и като гледах огромното му тъмнокафяво ръчище на моряк, което току размахваше под носа ми, за да подчертава всяка своя фраза, помислих

си дали случайно не се смразява толкова лесно, колкото се и приятелява.

Още щом този човек заговори, усетих в него някаква особена сила. Гласът му беше сякаш музикален инструмент, на който той свиреше майсторски и много убедително. Тейт не се мъчеше да те накара да забравиш грозното му лице; напротив, нарочно го излагаше на показ и го правеше част от очарованието на своята реч. Ако затвориш очи и тръгнеш по свирката на този мишелов, той ще те отведе чак до стените на Хамелн. По-нататък не можеш да отидеш, защото ти липсва детската непосредственост. Но нека той сам подбира мелодията към думите си, тогава, ако ти стане скучно, можеш да кажеш, че музиката е виновна.

— Жените — обяви Джъдсън Тейт — са загадъчни създания.

Стана ми някак чоглаво. Затова ли съм седнал с него тук да слушам тази древна като света хипотеза, този изтъркан, отдавна опроверган, нелогичен, порочен, чиста проба софизъм, тази прастара, досадна, долнопробна, нагла, лишена от всяко основание лъжа, измислена от самите жени, които всякак я поддържат, раздухват, разпространяват и натрапват хитро на целия свят посредством скрити, изкусни и коварни уловки, за да докажат, оправдаят и подкрепят собствените си чарове и замисли?!

— Не знам — казах аз, колкото да кажа нещо.

— Ти чувал ли си някога за Оратама? — попита той.

— Има нещо такова — отвърнах. — Май беше някаква босонога танцьорка или не... име на вилна местност, а може би на парфюм?

— Това е град — каза Джъдсън Тейт. — Крайморски град в една страна, за която не само нищо не знаеш, а и нямаш представа. Тази стана се управлява от диктатор, а населението ѝ се занимава главно с революции и с гражданско неподчинение. Та именно там се разигра една жизнена драма с главни действащи лица Джъдсън Тейт, най-грозният човек в Америка, Фъргъс Макмаън, най-големият красавец от всички авантюристи в историята и литературата, и сеньорита Анабела Самора, прекрасната дъщеря на кмета на Оратама. И още нещо: единственото място в света, където вирее растението чучула, е Триента-и-трес, окръг в Уругвай. Страната, за която говоря, е богата на ценни дървесни видове, багрила, злато, каучук, слонова кост и какао.

— Не знаех, че в Южна Америка се намира слонова кост — отбелязах аз.

— Правиш двойна грешка, драги — възрази Джъдсън Тейт, като разпредели тези думи поне върху една октава от своя изумителен диапазон. — Съвсем не съм казал, че страната, за която става дума, се намира в Южна Америка — там аз се занимавах с политика, тъй че трябва да внимавам какво говоря. Във всеки случай играех шах с президента с фигури, измайсторени от носовите кости на тапир — местна разновидност от разреда PERISSODACTYLE UNGULATES, която се среща в Кордилиерите — а това, ако позволиш, е нещо дори по-хубаво от слонова кост. Но на мен ми се щеше да си говорим за любов, за приключения, за женската природа, а не за разни зоологически животни.

Петнайсет години аз фактически управлявах републиката, чийто глава беше Негово президентско величество деспот Санчо Бенавидес. Сигурно си виждал портрета му във вестниците — отпуснато смугло старче с рядка четина, от която бузите му приличат на валяка на фонограф, и със свитък в дясната ръка, досущ като първия лист на семейна Библия, където обикновено вписват рождените дни. Та този шоколаден диктатор беше по едно време най-личната фигура в цялото пространство между цветнокожата линия и паралелите на географската ширина. Можеше само да се гадае докъде ще го доведе жизнения му път — до Пантеона на славата или до Управлението по течните горива. Той сигурно щеше да получи прозвището Рузвелт на Южния континент, ако по това време президентското кресло не се заемаше от Гроувър Кливланд. Обикновено Бенавидес стоеше на власт няколко последователни мандата, после се оттегляше за малко, като сам назначаваше приемника си.

Но блясъка и славата на името Бенавидес Освободителя се дължеше не на самия него. А само на Джъдсън Тейт. Бенавидес беше само едно чучело. Аз му подсказвах кога да обяви война, кога да повиши митата върху вноса и кога да нахлузи парадните си гащи. Впрочем, не за това исках да ти разкажа. Въпросът е как успях да стана Главния. Ще ти кажа. Защото аз съм най-речовитият човек, произнасял някога гласни звуци, откакто Адам за първи път е отворил очи, отблъснал е енфияето и е попитал: „Къде се намирам?“

Както вероятно си забелязал, по-грозен човек от мене няма, ако не броим лицата на първите дейци на Християнска наука в Ню Ингленд, изложени във фотографската галерия. Затова още от най-ранна възраст разбрах, че трябва да изкупвам грозотата си с красноречие. Така и правя. И постигам набелязаната цел. Когато стоях зад гърба на стария Бенавидес и говорех с неговия глас, всички велики задкулисни дейци от историята като Талейран, мисис де Помпадур и банкера Льоб изглеждаха в сравнение с мен толкова нищожни, колкото особеното мнение на меншеството в царската Дума. Моето сладкодумие вкарваше държавите в дългове или ги измъкваше от дългове, звукът на моя глас приспиваше цели армии на бойното поле, успокояваше бунтове и циреи, намаляваше данъци, разходи или свръхпечалби, а само с едно под свирване бях в състояние да привикам бесовете на войната или гълъба на мира. Мъжката красота, еполетите, пищните мустаци и гръцките профили никога не са били пречка за мен. Когато ме видят за първи път, хората потръпват. Но заговоря ли, след десет минутки те са мои освен ако не са достигнали последния стадий на ангина пекторис. Жени или мъже — печеля ги мигновено, никой не може да ми устои. Трудно е да се повярва, че жена може да хареса човек с моята външност, нали?

— Не сте съвсем прав, господин Тейт — казах аз. — Малко ли са случаите, украсявали историята и погубвали литературата, когато грозни мъже са спечелвали женското сърце? Аз мисля, че...

— Извинявай — прекъсна ме Джъдсън Тейт, — но ти не ме разбра добре. Чуй първо моя разказ.

Фъргъс Макмаън беше мой приятел. Ако говорим за красота, трябва да призная, че той я беше получил от безмитния магазин. Златисти къдри, засмени сини очи и правилни черти. Казвах, че той е копие на Хер Мес, бога на говора и красноречието, чиято статуя стои в някакъв римски музей. Предполагам, бил е немски анархист. Немците много обичат да стоят и да бръщолевят.

Но Фъргъс хич го нямаше в разговора. От малък му бяха внушавали, че щом си красив, успехът в живота ти е гарантиран. Да разговаряш с нето беше все едно да слушаш как капе вода в тенекиено канче до главата ти, когато ти се спи до смърт. Но с него станахме много близки, може би защото противоположностите се привличат, как мислиш? На Фъргъс му правеше удоволствие да гледа как бръсна

уродливата си карнавална маска, която наричат лице; аз пък, като слушах немощното производство на гърлени звуци, което той нарича разговор, винаги се радвах, че природата ме е създала чудовище, но със златни уста.

Веднъж ми се наложи да сляза до същия този крайбрежен град Оратама, за да се справя с някои политически безредици там и да резна някоя и друга глава от тези на военните и митничарите. Фъргъс, който държеше концесията за производство на лед и кибрит в републиката, реши да ми прави компания.

И така, с голяма шумотевица и дрънкане на звънци нашият керван от катъри изгаломира до Оратама, където веднага почувствахме, че сме господари на този град точно толкова, колкото Япония не е господар на лонгайландския пролив, когато Теди Рузвел се намира в залива Ойстър. Говоря в множествено число, въпреки че би трябвало да казвам „аз“. Защото в четири държави, два океана, един залив с проток, пет архипелага и околностите нямаше да се намери човек, който да не е чувал за Джъдсън Тейт. Авантюристът благородник — така ми викаха. Писаха ме в жълтата преса — цели пет колони, едно месечно списание отпечата очерк от четирисет хиляди думи (придружен с илюстрации), а „Ню Йорк Таймс“ публикува кратка бележка на дванайста страница. Готов съм да си изям панамата, ако някой ми докаже, че приемът, оказан ни в Оратама, се дължи поне от малко на хубостта на Фъргъс Макмаън. Аз не съм завистлив човек, излагам само фактите. Заради мене и само заради мене бяха украсили града с хартиени цветя и палмови клонки. Местните жители бяха навуходоносори; те се въргаляха в тревата пред мен; понеже в града нямаше прах, че да се въргалят в него. Цялото население се кланяше доземи на Джъдсън Тейт. Защото знаеха, че аз съм истинският ръководител, а Санчо Бенавидес е само кукла. Само една моя дума означаваше за тях повече от цяла библиотека високохудожествени издания, подредени в десет стелажа. А има хора, които цели часове се занимават с лицето си — мажат се със студен крем, масажират физиономията си (винаги по посока към очите), почистват порите с какви ли не препарати, горят с електричество брадавиците. И защо? За да изглеждат по-красиви. Каква заблуда! Гласните струни — ето над какво трябва да работят козметиците! Звукът на гласа е далеч по-важен от цвета на кожата, богатата дума — от пудрата, блясъка на остроумието

— от блясъка на очите, кадифеният тембър — от кадифената кожа и никакъв фотограф не може да замени фонографа. Но да си дойда на думата.

Местните величия ни настаниха с Фъргъс в клуба „Стоножка“, дървена постройка на стълбове, забити в ивицата на приболя. Приливът там не достига повече от девет инча. Всичкият каймак, средняк и измет на града заприижда да сторва метани. О, не на Хер Мес. Бяха разбрали, че е пристигнал Джъдсън Тейт.

Един ден седим с Фъргъс Макмаън на терасата към морето, пиеме си ромче с лед и разговаряме.

— Джъдсън — казва Фъргъс, — в Оратама живее един ангел.

— Ако не е архангел Гавраил — отвърщам аз, — защо говориш с такъв тон, сякаш си чул тръбен зов?

— Ангелът е сеньорита Анабела Самора — казва Фъргъс. — Тя е хубава като... като... не знам като какво.

— Браво! — размивам се аз от сърце. — Говориш за хубостта на своята възлюблена с красноречието на истински влюбен. Това ми напомня как Фауст ухажва Маргарита — ако я ухажва, след като изчезва от сцената.

— Джъдсън — казва Фъргъс, — знаеш, че си красив като носорог. И в този смисъл не може да се интересуваш от жени. Аз пък се влюбих до уши в госпожица Анабела. Та затова споделям с теб.

— О, сегураменте — казвам аз. — Много добре знам, че по фасада приличам на бога на ацтеките, дето варди несъществуващото съкровище в джеферсънски окръг на Юкатан. Затова пък имам други качества. Аз, например, съм Главния в цялата страна, от единия до другия ѝ край и дори още по-нататък. Освен това, реша ли да се включа в състезание за гласови, вокални и говорни възможности, обикновено не произнасям звуци, които напомнят долнопробен грамофонен запис на брътвежа на медуза.

— О, знам че не ме бива да водя светски разговор — призна си добродушно Фъргъс. — А и всякакъв друг. Точно затова споделям с теб. Трябва да ми помогнеш.

— Как? — питам го.

— Слушай — казва Фъргъс, — изхитрих се да пусна сухо на гвернантката на сеньорита Анабела. Казва се Франческа. Джъдсън, ти се славиш в тази страна като велик човек и герой.

— Славя се я — потвърдих аз. — И с право.

— А пък аз съм — продължава Фъргъс — най-красивият мъж от арктическият кръг до антарктическите ледове.

— Съгласен — казвам аз, — само с някои забележки относно физиогномиката и географията.

— Ще трябва да се съюзим — казва Фъргъс — и да я пипнем тази сеньорита Анабела Самора. Бедата е там, че тя е недостижима като звезда небесна; както знаеш, произхожда от стар испански род и можеш да я зърнеш само отдалеч, когато следобед излиза на разходка със семейната карета, или вечер само през решетките на прозореца.

— Добре, да я пипнем, но за кого от нас двамата? — питам аз.

— За мене, разбира се — казва Фъргъс. — Та ти изобщо не си я виждал. Така. По моя молба Франческа ме е посочвала два-три пъти на сеньоритата, като обяснявала, че това си ти. Сега, когато ме види на градския площад, тя мисли, че пред нея стои дон Джъдсън Тейт, най-прославеният храбрец, политик и романтичен герой в тази страна. Е, може ли да устои на човек с твоята слава и моята хубост? За всички твои вълнуващи подвизи тя е чувала, разбира се. А мене ме вижда със собствените си очи. Може ли една жена да иска нещо повече?

— А дали няма да се задоволи с по-малко? — питам аз. — Има ли начин да разделим сумата от нашите чарове и да разпределим полученото?

Тук Фъргъс ми обяснява своя план.

Къщата на кмета дон Луис Самора има, разбира се, патио — вътрешен двор с изход към улицата. Прозорецът на дъщерята се намирал в най-тъмния ъгъл на този двор. И какво, мислиш, ми възлагаше моят мил приятел? Знаейки колко съм красноречив и чевръст в езика, предлагаше ми да се промъкна в патиото към полунощ, когато отвратителното ми лице няма да се вижда, и да нашепвам на сеньоритата любовни думи от негово име — от името на човека, когото тя само е зървала на площада и го взема за Джъдсън Тейт.

Че защо да не направя тази услуга на моя приятел Фъргъс Макмаън? Още повече, че неговата молба беше за мен комплимент — с нея той признаваше собствените си недостатъци.

— Добре, мое сладко, къдрокосо, безсловесно истуканче — казвам аз, — ще ти помогна. Подготви всичко, пренеси ме в тъмното

под прозореца ѝ, за да мога да пусна своя словесен фойерверк под акомпанимента на лунната светлина, и сеньоритата е твоя.

— Само крий от нея лицето си, Дъжд — предупреди ме Фъргъс.
— За бога, крий го! Ако говорим за чувства, аз съм твой верен приятел, но тук става дума за делови отношения. Да имах дар слово, нямаше да се обърна към тебе. Но мисля, ако тя гледа мене и слуша тебе, победата е сигурна.

— Чия победа? — питам го.

— Моята — отговаря Фъргъс.

Фъргъс и гувернантката Франческа се запретнаха с подготовката. След това една вечер ми донесоха дълъг черен плащ с висока яка и ме отведоха до къщата на кмета. Чаках под прозореца, докато не чух над главата си тих глас, нежен като ангелски шепот. През решетките забелязах само смътните очертания на женска фигура в бяло. И верен на думата си, вдигнах високо яката на плаща, още повече, че беше настъпил сезонът на дъждовете и нощта бе студена. Сподавих смеха си при мисълта за вързания в езика Фъргъс и започнах да ломотя.

Цял час изгубих да говоря на тази сеньорита Анабела. Казвам „на“, а не „със“, защото второто няма да е вярно. Само от време на време тя вмъкваше нещо от рода на „О сеньор!“, „Не, вие се шегувате“ или „Не може да бъде!“ и други такива, както обикновено говорят жените, когато са ухажвани по всички правила. И двамата знаехме и английски, и испански, така че аз полагах усилия да спечеля сърцето на тази дама за моя приятел Фъргъс на два езика. Ако не беше решетката на прозореца, можех да мина и с един. Подир един час сеньоритата се сбогува с мен и ми подари голяма червена роза. Когато се прибрах, предадох я на Фъргъс.

В течение на три седмици всяка трета или четвърта вечер аз играех ролята на своя приятел под прозореца на сеньорита Анабела. Накрая тя ми призна, че сърцето ѝ ми принадлежи и спомена, че ме вижда всеки ден, когато излиза с каретата на площада. Естествено, тя е виждала Фъргъс, а не мен. Но именно аз бях спечелил сърцето ѝ със своето сладкодумие. Нека Фъргъс барем веднъж постои под прозореца ѝ нощем, когато нищо не се вижда, пък да видим като е толкова красив какво ще говори!

Последната нощ тя се врече да бъде моя — тоест на Фъргъс. И провря ръка през решетката да я целуна. Целунах ѝ аз ръката и се

завтекох да съобщя на Фъргъс приятната вест.

— Можеше да оставиш целувката на мен — рече Фъргъс.

— Ти тепърва ще се занимаваш с това — казах аз. — Но само с това и няма да обелваш дума. Пък кой знае, може би като си въобразява, че е влюбена, няма да забележи разликата между изисканото слово и твоята гъгнива нечленоразделна реч.

Трябва да кажа, че до този момент нито веднъж не бях видял сеньорита Анабела. На другия ден Фъргъс предложи да се поразтъпчем на градския площад и да погледаме следобедната променада на цвета на местното общество. Тази гледка изобщо не ме интересуваше, но тръгнах с него. Щом зърнеха лицето ми, децата и кучетата се разбягваха и бързаха да се изпокрият в банановия гъстак и мангровото мочурище.

— Ето я! — смушка ме Фъргъс и засука мустак. — С бялата рокля в откритата карета с черния кон.

Погледнах и усетих земята да се люлее под нозете ми. Защото светът не беше виждал по-голяма хубавица от сеньорита Анабела Самора и от тази минута за Джъдсън Тейт вече не съществуваше друга жена. Веднага разбрах, че сме родени един за друг. Сетих се за лицето си и едва не припаднах; но после се сетих за другите си качества и се окопитих. Можеш ли да си представиш, аз три седмици да ухажвам тази жена заради друг!

Когато каретата на сеньорита Анабела се изравни с нас, тя дари Фъргъс с дълъг нежен поглед на тъмните си като ноц очи, поглед, от който Джъдсън Тейт би се възнесъл към небето с колесница на гумени колела. Но тя изобщо не ме погледна. А моят красавец само роши къдрите си и се надува и перчи, сякаш е най-великият сваляч.

— Е, какво ще кажеш, Джъдсън? — пита ме извисоко Фъргъс.

— Ето какво — казвам аз. — Тя трябва да стане госпожа Джъдсън Тейт. Нямам навика да погаждам номера на приятелите си, тъй че предупреждавам те честно.

Фъргъс щеше да си умре от смях.

— И това си го бива — каза накрая. — Значи, стара муцуно, и ти хлътна. Не го очаквах. Само че си закъснял. Франческа ми разправя, че Анабела от сутрин до вечер само за мене говори. Разбира се, аз съм ти страшно благодарен за фантасмагориите, с които я забавляваше. Но да ти кажа, сега си мисля, че и сам бих могъл да се справя.

— Госпожа Джъдсън Тейт, това не го забравяй — казах аз. — И помни, че през цялото време твоята красота бе подкрепяна от моето красноречие, момчето ми. Ти не можеш да ми дадеш назаем красотата си, обаче красноречието си остава мое. Визитните картички с размер два на три и половина инча ще гласят: „Госпожа Джъдсън Тейт“. Толкоз.

— Добре де — разсмя се пак Фъргъс. — Но аз вече говорих с баща ѝ, кмета, и той е съгласен. Утре вечер дава бал по този случай. Жалко, че не танцуваш, Джъд, иначе щях да се възползвам от случая да те запозная с бъдещата госпожа Макмаън.

Но на другата вечер, когато музиката свири с пълна сила на бала, в залата се появява Джъдсън Тейт — с нов бял ленен костюм — и пристъпва, сякаш е най-великата личност в държавата, което впрочем си е така.

Като ме видяха, неколцина от музикантите изскочиха от петолинието, а две-три по-плашливи сеньорити нададоха ужасени писъци. Обаче кметът се хвърля към мене и само дето не избърсва с челото си праха от обувките ми. Може ли някаква си хубост да ти осигури такава сензационна поява?

— Сеньор Самора — казвам, — чувал съм много за очарователната хубост на вашата дъщеря. И бих бил неизказано щастлив да се запозная с нея.

Покрай стените бяха наредени поне шест дузини плетени люлеещи се столове с розови възглавнички. На един от тях седеше сеньорита Анабела с швейцарска рокля и червени пантофки, а в косите ѝ — перли и светулки. Фъргъс се мотаеше в другия край на залата и се мъчеше да се отърве от две кафяви дами и една възчерна девица.

Кметът ме повежда към Анабела и ме представя. При вида на лицето ми тя изтърва ветрилото си и едва не падна от стола. Добре, че съм свикнал.

Седнах аз до нея и поведох разговор. Като чу гласа ми, тя подскочи и очите ѝ толкова се разшириха, че заприличаха на авокадо. Тя просто не можеше да свърже този познат глас с лицето, което виждаше пред себе си. Но аз продължих да говоря — в до мажор, най-дамската тоналност; и след малко тя притихна в стола си и в очите ѝ се появи мечтателно изражение. Започваше да свиква с мен. Естествено, тя беше чувала за Джъдсън Тейт, знаеше неговите велики заслуги и

велики дела и това беше точка в моя полза. Но разбира се, беше останала стъписана от откритието, че аз не съм онзи хубавец, когото са ѝ представяли за великия Джъдсън. След малко реших да премина на испански, който в някои случаи върши по-добра работа от английския, и засвирих на него като на стострунна арфа. Движех се в диапазона между долно сол и горно фа диез. Настроих гласа си на поезия, изкуство, романтична любов, цветя и лунна светлина. Повторих някои от стиховете, които ѝ бях нашепвал нощем под прозореца. И в същия миг разбрах по искриците в очите ѝ, че тя е познала в мен своя тайнствен среднощен рицар.

Тъй или инак, шансовете на Фъргъс вече бяха несигурни. Няма по-висше изкуство от изкуството на живата реч, това е безсъмнено. По лицето посрещат, по говора изпращат — гласи старата поговорка в нов вариант.

Поканих сеньорита Анабела да излезем на въздух и ние тръгнахме на разходка из лимоновата горичка, а в това време Фъргъс, който мигом погрозня от зловната гримаса, засенчила лицето му, валсуваше с възчерната девица. Преди да се завърнем в залата, получих разрешение от сеньорита Анабела на другата вечер да се явя под прозореца ѝ, за да ѝ наговоря още нежни думи.

За мен това не беше никак трудно. След две седмици с Анабела се сгодихме и Фъргъс остана с пръст в устата. За хубавец като него той прие това спокойно, но ми каза, че няма намерение да се предаде.

— Сладкодумието — казва ми той — може да е било голямо предимство някога, макар че и през ум не ми е минавало да го развивам в себе си. Но при твоята физиономия да спечелиш с думи благоволенията на една дама е все едно да се наобядваш хубавичко само със звъна на обедната камбана.

Но чакай, аз още не съм стигнал до най-важното.

Един ден — ден като пещ — яздих дълго нагоре-надолу и вече много сгорещен, реших да се разхладя в хладните води на лагуната край града.

Същата вечер се отправих към къщата на кмета да видя Анабела. Тогава я навестявах всяка вечер, след месец ни предстоеше венчавка. Моята Анабела приличаше на газела, на пъпка, на розичка, а очите ѝ — бистри и нежни като две шепи сметана, отбрана от Млечния път. Тя гледаше грозното ми лице без всякакво отвращение или страх. Дори,

струва ми се, улавях в погледа ѝ дълбоко възхищение и обич — с такъв поглед бе дарила Фъргъс в онзи паметен ден на площада.

От всички нежности, които ѝ говорех, Анабела най-много обичаше да я сравнявам с тръст, монополизираше всичката красота на земята. И ето, сядам аз и отварям уста да изрека този комплимент, но вместо обичайната сладкозвучна реч от устата ми се изтръгват някакви хрипове, сякаш кашля дете, болно от круп. Няма дума, няма дори сричка, никакъв членоразделен звук. Оказа се, че съм си простудил гърлото, когато така глупаво се къпах в лагуната.

Два часа полагах напразни усилия да забавлявам Анабела. Тя дори сама се опита да води разговор, но всичко излизаше вяло и безинтересно. От мен в най-добрия случай се изтръгваха звуци като тези, които издава мидата, която се мъчи да изпее „Сред морските вълни живея аз, когато отливът започва“. Анабела като че ли все по-рядко спираше поглед върху мен. Вече нямаше с какво да обаявам слуха ѝ. Разглеждахме снимки, понякога тя свиреше на китара, но много лошо. Когато накрая реших да се махна, тя се раздели с мен доста небрежно, да не кажа студено.

Така изминаха пет дена.

На шестия тя пристана на Фъргъс Макмаън. Както се разбра, избягали с платноходна яхта, отплавала за Белис. Само осем часа покъсно аз ги подгоних с парен катер на данъчното управление.

Но преди да отплавам, изтичах до дрогерията, чийто собственик беше един възрастен метис, Мануел Икито. Не бях в състояние да говоря, но посочих гърлото си и издадох звук, подобен на свистенето на пара. Той взе да се прозява. Познавах местните порядки и бях сигурен, че ще мине най-малко час, докато ме обслужи. Затова се протегнах през тезгяха и хванах с една ръка метиса за гърлото, а с другата посочих своето. Той се прозина още веднъж, но ми пъкна в ръката шишенце с някаква тъмна течност.

— По една чаена лъжичка на всеки два часа — обясни ми той.

Хвърлих му един долар и хукнах към катера.

Влязох в пристанището на Белис тринайсет секунди след ятата, с която плаваха Фъргъс и Анабела. Тяхната лодка се отблъсна от борда в същата минута, когато спуснаха моята във водата. Искях да наредя на моите хора да натиснат по-силно греблата, но думите заседнаха в

гърлото ми. Тогава се сетих за лекарството на стария метис, та извадих шишето и дръпнах една глътка.

Моята и тяхната лодка достигнаха брега едновременно. Тръгнах мигом към Фъргъс и Анабела. Тя ме удостои с поглед само за секунда, после се обърна към Фъргъс и му се усмихна нежно и доверчиво. Знаех, че не мога да говоря и това ме вбесяваше. Живото слово беше единствената ми надежда. Нима можех да седя мълчалив до красавеца Фъргъс и да чакам тя да ни сравнява? Жива загуба. Ала най-неочаквано и съвсем неволно гърлото и гласните ми струни положиха усилия да произведат звуците, за които душата ми така жадуваше.

И о, радост! За моя изненада думите ми потекоха пълнозвучни, кристално звънливи, богато нюансирани и рядко изразителни, преливащи от чувствата, които тъй дълго не намираха излаз.

— Сеньорита Анабела — казах, — може ли да поговоря с вас за минутка на четири очи.

Надявам се, няма да настояваш за повече подробности, нали? Благодаря ти. И тъй, старото ми красноречие се беше възвърнало. Заведох Анабела под една кокосова палма и отново я омагьосах с пребогатото си слово.

— Джъдсън — каза тя, — когато ми говорите, аз не мога да чувам нищо друго; не мога да виждам нищо друго; никой и нищо друго не съществува за мен на света.

Е, това е цялата история. Анабела се върна в Оратама с яхтата с мен. Не съм чул какво е станало с Фъргъс. Не го видяха повече никога. Анабела е сега Мисис Джъдсън Тейт. Моята история отегчи ли ви много?

— Не — казах, — винаги съм се интересувал от психологическите изследвания. Човешкото сърце — и специално женското — е възхитително нещо, върху което да се размишлява.

— Така е — каза Джъдсън Тейт. — И такива са също трахеята и бронхиалните тръби на мъжа. А също и ларинкса. Правил ли сте някога изследване на дихателната тръба?

— Никога — казах аз. — Но вашата история ми достави голямо удоволствие. Бихте ли ми разрешили да ви питам за Мисис Тейт и да се поинтересувам за нейното здраве сега и къде е понастоящем?

— О, със сигурност — каза Джъдсън Тейт. — Живеем на Бъргън авеню в Джърси сити. Климатът долу в Оратама не й понесе много

добре на Мисис Т. Предполагам, че не сте открили аритонеидни картилажи на епиглотиса, нали?

— Не, защо — казах аз? — Аз не съм хирург.

— Извинете ме — каза Джъдсън Тейт, — но всеки мъж трябва да разбира достатъчно от анатомия и терапевтика като предпазна мярка за собственото си здраве. Внезапна настинка може да предизвика капилярна бронхит или възпаление на белодробните алвеоли, което може да доведе до сериозно заболяване на гласовите органи.

— Предполагам, че е така — казах с известна доза нетърпение. — Но няма нищо такова. Като стана дума за странната проява на привързаност у жените...

— Да, да — прекъсна ме Джъдсън Тейт, — те си имат свой начин. Но както бях започнал да ви казвам, когато се върнах в Оратама, разбрах от Мануел Икито каква беше микстурата, която ми даде за загубения ми глас. Казах ви колко бързо ме изцери. Той приготвяше това лекарство от растението чучула. Сега погледнете тук!

Джъдсън Тейт извади от джоба си бяла продълговата картонена кутийка.

— Ето ти най-доброто средство против кашлица, простуда, катар на гърлото, както и против всички видове заболявания на бронхите. Съставът можеш да прочетеш на капачката: „Всяка таблетка съдържа лакрица — 2 грана, балсам толу — 1/10 грана, анасоново масло — 1/20 минима, катраново масло — 1 /60 минима, индийска смола — 1 /60 минима, течен екстракт от чучула — 1/10 минима.“

— Аз пристигнах в Ню Йорк — продължи Джъдсън Тейт, — за да организирам кампания за пласмента на най-ефикасното в света средство против всякакви заболявания на дихателните и гласовите органи. Засега се занимавам само с продажба на дребно. Кутийката, която показах, съдържа четири дузини таблетки и струва само някакви си петнайсет цента. Ако случайно страдаш от...

Станах и си тръгнах, без да кажа дума. Излязох да се поразходя в градината до хотела, като оставих Джъдсън Тейт насаме със собствената му съвест. Този човек беше наранил душата ми. Беше разгърнал пред мен сюжет, който бих могъл да използвам. В него все пак се чувстваше пулсът на живота и макар атмосферата да беше донякъде изкуствена, при умела обработка всичко това би могло да намери добро място на книжния пазар. Обаче в крайна сметка излезе,

че то не е нищо друго освен търгашески хап, ловко захаросан като белетристика. А най-лошото беше, че не виждах никаква възможност да го използвам. Като реклама или обява не би могло да мине — съответните отдели гледаха на мен с недоверие. А за литературна притурка тази история явно не ставаше. Седях на градинската пейка редом с други измамници в надеждите си хора и размишлявах, докато накрая клепките ми натежаха.

Прибрах се в хотелската си стая и по навик зачетох разкази, публикувани в любимите ми списания. Четох цял час и този час трябваше да ме върне в света на изкуството.

Ала след изчитането на всеки разказ с досада и разочарование захвърлях списанието на пода. Всички автори, без нито едно изключение, които биха могли да излеят балсам на душата ми, само възхваляваха в жива и увлекателна форма една или друга автомобилна марка, която очевидно служеше като запалителна свещ за творческото им вдъхновение.

И когато захвърлих последния разказ, стигнах до необходимия извод.

„Щом читателите могат да поглъщат такива количества автомобилни марки — казах си, — нищо няма да им струва да глътнат една таблетка от Чудодейната антибронхиална чучула на Джъдсън Тейт.“

Ако ли пък се случи да видите този разказ отпечатан някъде, ще разберете, че бизнесът си е бизнес и ако Изкуството е изпреварило Търговията, тя ще трябва да даде газ.

За да ми е чиста съвестта, ще добавя само, че в аптеките не се продава чучула.

ИЗКУСТВОТО И МУСТАНГЪТ

От пустошта се беше пръкнал художник. Дарбата, чиято коронация сама по себе си е демократична, бе сплела венец от вечнозелен дъб за челото на Лони Бриско. Изкуството, което търси излаз в краищата на пръстите на каубой или на полуграмотен император, този път бе избрало за свой посредник Каубоя художник от Сан Саба. Резултатът, измазано платно седем на дванайсет фута, висеше в златна рамка във фойето на Капитола.

Законодателното събрание беше в сесия; главният град на най-големия западен щат се радваше на оживена дейност и на облаги, с каквито събранието на най-мъдрите го удостояваше. Хотелите трупаха лесни доларчета от палавите законодатели. Най-големият западен щат, същинска империя по площ и природни богатства, се бе надигнал и заличил старото клеймо за диващини, закононарушения и кръвопролития. Животът и имотът тук бяха защитени както никъде в развратните градове на упадъчния Изток. Възглавничните покривчици, черквите, плюскането на ягоди и неприкосновеността на личността се радваха на широко разпространение. Всеки пришълец можеше да дрънка безнаказано врели-некипели или да излага възгледите си за културата. Изкуствата и науките получаваха широка подкрепа и субсидии. Ето защо, полагаше се законодателното събрание на този велик щат да отпусне средства за закупуване на безсмъртното платно на Лони Бриско.

Районът Сан Саба рядко бе давал принос за популяризирането на изящните изкуства. Неговите синове нямаха равни в бойното изкуство, мятането на ласо, боравенето с уважавания „Колт“, безстрашието си на покер и среднощните опити да извадят някои градове от никому ненужната летаргия; ала досега районът не се славеше като бастион на естетиката. Но четката на Лони Бриско заличи тази несправедливост. Тук, сред варовиковите скали, сочните кактуси и изсъхналата трева на тази безводна долина се бе родил каубоят художник. А защо се е влюбил в изкуството? — този въпрос не буди нито спор, нито

съмнение, някоя спора на вдъхновението ще да е прескочила в него въпреки сушавата почва на Сан Саба. Капризният творчески дух навярно го е подтикнал към изява, а после е седнал сред нажежените бели пясъци да наблюдава неговата дяволита рожба. Защото картината на Лони, разглеждана като произведение на изкуството, несъмнено би прогонила всяка черна грижа от душите на критиците.

Платното — може да се каже почти панорамно — представяше типичен западен пейзаж, в който вниманието привличаше централната животинска фигура — препускащ жребец в естествен размер, буен и с пламнали очи, откъснал се с луд бяг от стадото, което, сподирено от типичен каубой, заема втория план в дясната част на платното. В самия пейзаж личаха подходящи и точни аксесоари. Пропорционално разположени се виждаха вечно зелен дъб, мескит и дива круша. Юка с восъчните си цветове, събрани в гъста розетка, голяма колкото ведро, придаваше свежа красота и разнообразие. В далечината е вълнообразната прерия, насечена от прекъсващи се потоци, характерни за района, покрай които е тъмнозеленото на дъбовете и брястовете. В предния план под светлозелените диви круши лежи навита колоритна гърмяща змия. На трето място в платното стои ултрамарин и червеникаво — типичното западно небе с бягащи перести облаци, които не носят дъжд.

Картината стоеше между две гипсови колони в просторния коридор, близо до вратата на камарата на представителите. Граждани и законодатели — къде по двама, къде на групи, а понякога и на тълпи — се спираха пред нея да я гледат. Мнозина, може би повечето от тях, познаваха отблизо прерията и лесно си спомняха този пейзаж. Стари говедовъди, обвеяни от спомени и много доволни, се разговаряха с братя на някогашни следотърсачи за дните, които платното извикваше в съзнанието им. Изкуствоведите в града се брояха на пръсти, но не се чу някой да говори за колорит, перспектива и светоусещане, както обичат да плямпотят на Изток, когато искат да ударят някой по-амбициозен художник. „Това е голяма работа“ — възкликваха повечето хора и се възхищаваха на златната рамка — по-голяма не бяха виждали.

Най-запаленият поклонник на платното беше сенаторът Кини. Именно той най-често се изказваше и твърдеше с глас на конекротител, че ще падне незаличимо петно върху името на големия

щат, ако не се отблагодари както подобава на гения, възпроизвел с това безсмъртно платно картина, типична за богатите източници на богатство на нашия щат, за неговия разцвет, земя и... ъъ... едър добитък.

Сенаторът Кини представяше най-западния район на щата — на четиристотин мили от Сан Саба, — но за истинския поклонник на изкуството не съществуват межди и граници. Сенаторът Мулънс, представител на Сан Саба, също не беше безразличен към идеята, че щатът трябва да закупи картината на неговия избирател. Един от гражданите му беше подшушнал, че Сан Саба единодушно се възхищава от забележителната картина. Стотици познавачи се били стекли на мустанги и катъри да я гледат, преди да бъде пренесена в столицата. Сенаторът Мулънс мечтаеше да бъде преизбран и много добре знаеше какво означава гласа на Сан Саба. Не по-малко добре знаеше, че с помощта на сенатора Кини — влиятелна личност в законодателното събрание — тази работа може да се уреди. Сега, сенаторът Кини имаше готов законопроект за мелиорации, който искаше да прокара заради благото на своя район, и знаеше, че сенаторът Мулънс може да му даде ценна помощ и сведения, тъй като Сан Саба вече се радваше на придобивките от подобен закон. При положение, че интересите на двамата така добре съвпадаха, едва ли имаше нещо в това, че щатската столица изведнъж проявяваше такъв интерес към изкуството. Малцина художници са откривали първите си картини при по-щастливи обстоятелства.

Сенаторите Кини и Мулънс постигнаха разбирателство по въпросите на мелиорацията и изкуството, докато си пиеха питието в кафенето на хотел „Емпайър“.

— Хммм — подхвана сенаторът Кини, — не знам. Не съм художествен критик, но ми се струва, че нещо куца в тази картина. Прилича ми на лоша литография. Не ми се ще да разсъждавам за таланта на твоя избирател, сенаторе, но лично аз не бих дал и половин долар за нея — ако не смятаме рамката. Как мислиш да пробуташ това нещо на законодателите, които ритат срещу такава дреболия в разходното перо като шестстотин осемдесет и един долара за ученически гуми, и то еднократно? Това би било губене на време. Ще станем за смях в сената, ако речем да внесем някакъв законопроект.

— Но ти не ме разбираш — каза сенаторът Мулънс с решителния си глас и почука с дългия си показалец чашата на Кини. — Аз също имам съмнения относно картината — какво представлява, бикоборство или японска алегория? — но искам законодателен акт за купуването ѝ. Разбира се, сюжетът трябва да е в съответствие с историята на нашия щат, но вече е много късно картината да се остърже и видоизмени. Щатът няма да обеднее, а пък самата картина може да бъде прибрана в някой склад, където няма да смущава никого. Като оставим настрана изкуството, работата се свежда до това, че момчето, изрисувало картината, е внук на Лусиън Бриско.

— Я го повтори! — ахна Кини и облегна замислен глава. — На самия Лусиън Бриско?

— Именно. Човекът, когото много добре знаеш. Човекът, който от пустошта създаде щат. Човекът, който укроти индианците. Човекът, който премахна конекрадците. Човекът, който отказва всякакви почести. Най-любимият син на щата. Разбра ли ме сега?

— Ще завием картината — отсече Кини. — Все едно, че е продадена. Ама ти защо не започна с това, ами си губим времето да дрънкаме за изкуство. Аз ще си подам оставката в сената и ще се върна да нося рулетката на главния землемер, ако не успея да накарам този щат да купи картината, измазана от внука на Лусиън Бриско. Ти чувал ли си, че бяха отпуснати средства за къщата на дъщерята на Смодърс Едноокия? Е добре, това мина на закрито заседание. А Едноокия е избил поне два пъти по-малко индианци от Бриско. За каква сума се разбрахте с цапача, тоест колко мислите да смъкнете от щатската хазна?

— Според мене петстотин... — каза Мулънс.

— Петстотин? — прекъсна го Кини и почука по чашата за келнера. — Само петстотин за летящия червен жребец, създаден от внука на Лусиън Бриско! Къде ти е патриотизма, човече? Трябва да бъдат поне две хиляди. Ти ще внесеш предложението, аз ще взема думата в сената и ще размахам скалпа на всеки индианец, убит от Лусиън Бриско. Я да видим, не прояви ли той веднъж глупост и честолюбие? О, да, отказа да приеме всякакви привилегии и облаги, на които имаше пълно право. Можеше да стане губернатор, но не пожела. Отказа се и от пенсия. Сега е моментът щатът да му се отплати. Ще трябва да се заема с тази картина, но някои заслужават наказание за

това, че семейството на Бриско бе принудено да чака толкова дълго. Ще поставим въпроса към средата на месеца, когато законопроектът за данъците ще е минал. Слушай, Мулънс, виж там направи нещо да получи данни колко ще излязат онези напоителни канали и с колко ще се увеличи продукцията на акър. Ще имам нужда от теб, когато дойде ред на моя законопроект. Мисля, че ще можем добре да се сработим на тази сесия, а защо не и по-нататък?

Така щастиято реши да се усмихне на каубоя художник от Сан Саба. Съдбата вече беше изпълнила своя дълг, когато е подредила атомите на космогонията по такъв начин, че се е появил внук на Лусиън Бриско.

Този Бриско беше пионер както в завладяването на територии, така и в някои постъпки, подсказани от голямото му и простодушно сърце. Той е бил един от първите заселници и кръстоносци срещу необузданите природни сили и дивите плиткоумни политици. Неговото име и памет се тачеха наравно с имената на Хюстън, Бун, Крокет, Кларк и Грийн^[1]. Сам се беше справял в живота, негонен от особени амбиции. Дори по-малко прозорлив човек от сенатора Кини би могъл да предвиди, че щатът ще побърза да почете и възнагради неговия внук, пръкнал се от прерията, макар и толкова късно.

И тъй пред голямата картина до вратата на камарата на представителите в течение на много дни и твърде често можеше да се види свежата едра фигура на сенатора Кини, който гръмогласно изреждаше миналите дела на Лусиън Бриско, свързвайки ги с изделието на неговия внук. Сенаторът Мулънс си вършеше работата не толкова шумно и показно, но преследваше горе-долу същата цел.

Когато денят за внасянето на законопроекта за разходите наближи, от Сан Саба долетяха на мустангите си Лони Бриско и група верни негови приятели, за да подкрепят делото на изкуството и да прославят името на приятелството, още повече, че с тях беше самият Лони, рицарят на стремето и кожените панталони, който боравеше сръчно както с ласото и колта, така и с четката и палитрата.

И тъй, един мартенски ден това лоби се втурна шумно в града. Каубоите бяха пригодили одеждите си за по-различните от прерията градски условия. Бяха се отказали от кожените панталони, а коланите и колтовете си бяха закачили на седлата. Между тях беше Лони, двайсет и три годишен младеж, загорял, със сериозно лице, простодушен,

мълчалив, кривокрак, яхнал своята Люта, най-приказният мустанг западно от Мисисипи. Сенаторът Мулънс го беше осведомил за добрите изгледи, които се очертаваха; дори му бе споменал — толкова голямо доверие имаше в способния Кини — сумата, която щатът вероятно щеше да му отпусне. Лони разбра, че в случая славата и парите вървят ръка за ръка. Несъмнено в гърдите на дребничкия мургав кентавър пламтеше искра от божествения огън, защото той се готвеше да използва двете хиляди долара за развитието на своята дарба. Един ден ще изпише картина дори по-голяма от тази — да речем, дванайсет на двайсет фута — с широта и атмосфера, силно въздействаща.

През трите дни, които оставаха до внасянето на законопроекта, лобито на кентавъра извърши достойна за похвала работа. По ризи, с шпори на краката, загорели от слънцето, изпълнени с въодушевление, което изразяваха с по-особени думи, те със завидно упорство се въртяха пред картината. И не без основание се надяваха, че коментарите им за картината, за нейния неподправен реализъм ще бъдат приети като мнение на специалисти. На висок глас те се възхищаваха от майсторството на художника, когато наблизко имаше уши да слушат и да разпространяват казаното. Лем Пери, лидерът на лобито, бе наизустил предварително подготвена реч, тъй като не беше находчив и трудно се изразяваше.

„Погледнете го това двугодишното! — казваше той, протегнал кафявата си ръка към централната фигура на картината. — Мустанга ми да пукне, ако не е като живо. А бе просто го чувам как тропоти; откъснало се от стадото, па и се прави на уплашено. Много е подло това жребче. Вижте го как върти очи и размахва опашка. Също като истинско. Трябва му само една кобилка, за да се върне при стадото. Вижте как размахва опашка. Всеки случай не съм виждал жребец да размахва другояче опашката си. Да ми умре мустанга, ако съм виждал.“

Джъд Шелби, който също се възхищаваше от великолепия жребец, насочваше решително възторга си към пейзажа, за да може цялата картина да получи заслужена оценка.

„Този пейзаж — казваше той — е изкопиран от Дед Хорс Вали. Ама досущ. Същата трева, същото положение на земята, същите шубраци. Ония мишелови вляво се въртят над дъртата кранта на Сам

Кидрейк, дето един ден се преби от препиване. Крантата не се вижда, щото ония брястове пречат, но тя си е там. Който е виждал Дед Хорс Вали и застане пред тази картина, просто ще скочи от мустанга си и ще вземе да си търси място за лагеруване.“

Скини Роджърс, тясно свързан с комедията, беше измислил малка сценка, която неизменно правеше впечатление. Пристъпвайки съвсем близо до картината, при благоприятен момент надаваше пронизителен вик „Иии“, отскачаше нависоко и тупваше силно на пети, при което по каменния под се разхвърчаваха шпорите му.

„Велики боже! — беше неговата реплика. — Взех го за истински. Да пукна, ако не е така. Дори ми се стори, че чувам тропот. А вижте животинката, дето се е усукала под крушата. Още малко и ще припадна от страх.“

С тези изкусни номера на верните приятели на Лони, с носовия глас на сенатора Кини, който непрекъснато прогласяваше качествата на картината, с трогателния престиж на пионера Бриско, който обвиваше всичко това като драгоценен варак, имаше всички изгледи Сан Саба да си спечели име на художествено средище — добавка към превъзходството му в родеото и постиженията в тънкото изкуство на покера. Така около картината се създаваше особена атмосфера благодарение по-скоро на външни фактори, отколкото на художническата четка, но тази атмосфера караше все повече и повече хора да се трупат възхитени пред платното. Старият боец срещу индианците и вълкодав би се усмихнал мрачно в щастливите си ловни полета, ако знаеше, че неговият призрак дилетант фигурира като покровител на изкуството две поколения след неговото лишено от изкуство съществуване. Името Бриско съдържаше някаква магия, която надмогваше всякаква слаба техника и лош колорит.

И дойде денят, когато се очакваше сенатът да приеме предложението на сенатора Мулънс за отпускане на две хиляди долара, с които да се закупи картината. Галерията на камарата бе отрано заета от Лони и лобито на Сан Саба. Те седяха на първата редица рошави и шумяха, скърцаха и тропаха, посмутени от тържествената обстановка на залата.

Внесеното предложение се прие на второ четене и тогава сенаторът Мулънс произнесе суха, тегава и продължителна реч. После стана сенаторът Кини и се приготви да проглуши небесата. По онова

време ораторското умение беше все още живо; светът не беше стигнал дотам, да го измерва посредством геометрията и таблицата за умножение. Тогава властваха красноречието, елегантният жест, изисканата апострофа, вълнуващият завършек.

Сенаторът говореше. Онези от контингента на Сан Саба седяха в галерията с чорлавите си коси, които падаха над очите им, дишаха тежко и местеха от коляно на коляно големите си шапки. Долу многоуважаемите сенатори или се протягаха по банките си със самочувствието на утвърдени политици, или седяха чинно, което показваше, че това е първият им мандат.

Сенаторът Кини говори близо час. Темата му беше историческа, историята, украсена с патриотизъм и емоции. Само между другото спомена картината навън в коридора — не е нужно, каза, да се разпростираме върху нейните достойнства, сенаторите вече са я видели. Авторът на картината е внукът на Лусиън Бриско. Последваха словесни картини за житието на Бриско, изписани със забележителен колорит. Неговият суров и бурен живот, неподправената му любов към федерацията, която искаше да изгради, пренебрежението му към всякакви награди и възхвали, неговата изключителна и непоклатима самостоятелност, големите му заслуги пред щата. Стана дума и за Лони Бриско. Макар и на заден план, картината бе посочена като средство, което дава възможност на щата да се отплати със закъснение на потомъка на своя забележителен син. Честите бурни ръкопляскания на сенаторите свидетелстваха колко добре се приемат думите на оратора.

Предложението се прие без нито един глас против. На другия ден то трябваше да бъде разгледано от камарата на представителите. Вече всичко беше уредено то да мине гладко като на гумени колела. Депутатите Бандфорд, Грейсън и Плъмър, добри работни коне и оратори, получиха купища бележчици с данни за делата на пионера Бриско и се съгласиха да бъдат движещата сила на заседанието.

Лобито на Сан Саба и протежето му се спуснаха тромаво по стълбите и излязоха в двора на Капитола. Там те се скупчиха нагъсто и нададоха победоносен вик. Ала един от тях — Бък Съмърс, има неблагоприятното да направи следната дълбокомислена забележка:

— Той удари къравото. На мене ми се чини, че ще купят жребеца на Лони. Аз не ги разбирам много парламентарните работи,

ама нещата вървят натам. Но според мене, Лони, те се споразумяха за дядо ти, а не за картината. Ще рече, трябва да се радваш, че носиш името на Бриско.

Тази забележка вби в съзнанието на Лони мъгляво неприятно подозрение в същия смисъл. Той се затвори още повече, взе да скубе трева от земята и да я дъвче умислен. Самата картина липсваше унизително в доводите на сенатора. Художникът бе изтъкван чисто и просто като внук на Бриско. Макар това да беше ласкателно в известен смисъл, то принижаваше изкуството, оставяше го встрани. Каубоят художник разсъждаваше.

Хотелът на Лони беше близо до Капитола. Наближаваше един часът, когато щеше да има обед след заседанието на сенаторите. Един от служителите на хотела каза на Лони, че същия ден от Ню Йорк е пристигнал някакъв прочут художник и е отседнал в този хотел. Той отивал на запад, към Ню Мексико, за да проучва ефекта на слънчевата светлина върху древните стени на зуните. Камъкът я отразява. А някогашният строителен материал, предимно глина, я поглъща. Та художникът искал да използва този ефект в една своя картина и изминал две хиляди мили, за да го проучи.

След обедата Лони потърси този човек и му разказа едно-друго. Художникът беше болнав, държеше го само духът му и безразличието към живота. С Лони отидоха до Капитола и се изправиха пред картината. Художникът подръпваше брадата си и изглеждаше недоволен.

— Интересува ме мнението ви — каза Лони. — Ама честно, съвсем честно.

— Тъй да бъде — отвърна художникът. — Преди обяд вземам три вида лекарства — със супена лъжица. Горчивият им вкус е все още в устата ми. Така че съм подготвен да говоря истината. Искате да знаете това картина ли е или не.

— Точно така — каза Лони. — Вълна ли е или памук? Трябва ли да продължа да рисувам или е по-добре да си гледам стадата?

— Докато поднасяха десерта — подзе художникът, — разбрах, че щатът се готвел да ти плати две хиляди долара за тази картина.

— Предложението мина в сената — обясни Лони, — а утре ще го обсъжда камарата на представителите.

— Имаш късмет. Да не би да си носиш четирилистна детелинка?

— Не — отвърна Лони, — но имам, по-точно имал съм дядо. Той е бая плътно забъркан в историята с картината. Тя ми отне цяла година. Много ли е ужасна? Някои казват, че опашката на жребеца не е лоша. И пропорциите били добри. Кажете сега вие.

Художникът изгледа жилестата фигура на Лони и кафявата му кожа. Нещо го подразни, но то бързо отмина.

— В името на изкуството, синко — препъна се художникът, — недей да харчиш повече пари за боя. Това изобщо не е картина, а огнестрелно оръжие. Ако искаш, насочи го срещу щата и му прибери двете хилядарки, но никога вече не заставай пред платно. Живей си под него. С парите си купи двеста мустангчета — разбрах, че вървели евтино — и яхай, яхай на воля. Поемай дълбоко въздух, яж, спи и бъди честит. И никаква живопис повече. Виждаш ми се здравеняк. Това говори за дух. Развивай го. — Старецът погледна часовника си. — Три без двайсет. В три ме чакат четири капсули и една таблетка. Това е всичко, което искаше да знаеш, нали?

В три часа каубоите дойдоха да вземат Лони, водейки оседлана неговата Люта. Традициите трябваше да се спазват. По случай приемането на предложението от сената тайфата трябваше да язди като бясна из града, да вдига шум и трясък. Не можеше да мине и без алкохол, трябваше да пушкат и да реват за чест и слава на Сан Саба. Част от програмата вече беше изпълнена в кръчмите по пътя им.

— Давайте, момчета! — провикна се Лони и като заби колене в хълбоците на Люта, препусна в галоп. Въодушевеното лоби полетя вихрено в праха след него. Лони ги водеше право към Капитола. С неистови викове тайфата прогласи явното си намерение да влезе вътре, без да слиза от конете.

Ура за Сан Саба!

Мустангите на каубоите затропотиха нагоре по каменните стъпала. Момчетата влязоха шумно в кълнящия коридор и пред конете им се разбягаха уплашени случайните посетители. Лони, начело, подкара Люта право към картината. В този час от прозорците на втория етаж струеше мека светлина, която падаше върху голямото платно. На тъмния фон на коридора картината се очертаваше с нелош ефект. Въпреки недостатъците ѝ, почти можеше да си представиш, че гледаш пейзаж. Е, може и да се стреснеш от убедителната фигура на жребеца в естествен размер, който препуска като луд по тревата. Може би така го

е видяла и Люта. Позната за нея картина. А може би просто се е подчинила на волята на ездача. Ушите ѝ щръкнаха, тя изпръхтя. Лони легна напред и разпери лакти — като криле. Това е сигнал за мустанга да полети като вихър напред. Дали Люта си представи, че вижда разлудял се жребец, който трябва да бъде спрял и върнат при стадото? Тя заудря жестоко копита, потрепери, изпъна железните мускули на хълбоците си и се хвърли напред, получила сигнал от юздата; легнал ниско, за да избегне горната част на рамката, Лони се вряза като снаряд в голямото платно и остави в нето чудовищна разпарцалосана дупка. После бързо спря коня и заобиколи колоните. Притичаха зяпачи, глътнаха си езиците в тази суматоха. Дойде и униформеният пазач, изпърво навъсен, със страшен вид, но после се усмихна. Мнозина законодатели излязоха от залата и се стълпиха да видят какво става. Каубоите на Лони останаха вкаменени и ужасени от неговата щурава постъпка.

Сенаторът Кини се случи между първите, които наизлязоха. Преди той да продума, Лони се наведе от коня, вдигнал се на задните си крака, насочи късия си бич към сенатора и каза най-спокойно:

— Днес държахте много хубава реч, господине, но можехте да зарежете тая работа, за парите де. Аз не искам нищо от щата. Мислех да му продам картината, но това не е картина. Казахте куп работи за дядо Бриско, с които се гордея, нали съм му внук. Това добре, обаче нашия род не приема подаръци от щата. Ако някой иска рамката, може да я вземе. След мен, момчета!

И делегацията на Сан Саба отпраши навън — по стълбите и после по прашните улици.

На половината път до Сан Саба се спряха на лагер да прекарат нощта. Когато наближи време за лягане, Лони се измъкна от лагерния огън и намери Люта да пасе кротко тревица, вързана за въже. Лони увисна на врата ѝ и художествените му амбиции изчезнаха завинаги в една дълга тъжна въздишка. Но отричайки се от тях, той успя да произнесе няколко думи:

— Единствено ти, Люта, можа да разбереш едно-друго. Той беше кастрат, нали, стара дружке?

[1] Известни американски пионери, военни и политически дейци. — Б.пр. ↑

ИМАНЯР

Глупаци има всякакви. Не, моля, не ставайте, докато не сте извикани поименно!

На мен ми се е случвало да бъда глупак от всякакъв вид с изключение на един. Аз изразходвах всичките си патримониални възможности, симулирах матримониалните, играех покер, тенис, комар — с една дума, гледах час по-скоро да се освободя от парите си по всички възможни начини. Ала остана само една шутовска роля, която никога не съм играл — ролята на Иманяр. Малцина са онези, които се заразяват от тази сладка лудост. Но измежду всички, които тръгват по следите от копитата на цар Мидас, именно иманярството е занятие, заредено с най-приятни надежди.

Ще се отклоня малко от темата, както правят всички пишман писатели, за да кажа, че аз бях глупак със сантиментални наклонности. В мига, в който видях Мей Марта Мангъм, вече бях неин роб. Тя беше осемнайсетгодишна, кожата ѝ имаше цвета на белите клавиши на съвсем новичко пиано, беше красавица и притежаваше очарователната сериозност и трогателното обаяние на невинен ангел, обречен да живее в скучно градче сред тексаската прерия. Със своето излъчване и чар тя спокойно би могла да бере — като къпини — скъпоценни рубини от короната на белгийския крал или на друг не по-малко лекомислен владетел, но тя не знаеше това, пък аз предпочитах да не ѝ рисувам такива картини.

Не знам дали разбирате, аз исках Марта да стане неотменна моя собственост. Щеше ми се да живее под моя покрив и всеки ден да прибира лулата ми и чехлите така, че вечерта да не мога да ги намеря.

Бащата на Мей Марта криеше лицето си под гъста брада и очила. Този човек беше посветил живота си на бръмбари, пеперуди и всякакви насекоми, които летят, пълзят, бръмчат или се навират в гърба ти и в маслото. Беше етимолог или нещо от този род. Цял живот гонеше с мрежа летящи риби от семейството на майските бръмбари, после ги забулваше на карфички и им слагаше всякакви имена.

Той и Мей Марта — това беше цялото им семейство. Бащата я ценеше високо като великолепен екземпляр от *homo sapiens*, а тя имаше грижата той да яде все пак, да не облича дрехите си наопаки и в стъклениците му винаги да има спирт. Казват, хората на науката били склонни към разсеяност.

Освен мене имаше още един човек, възжелал Мей Марта Мангъм. Гудло Банкс, младо момче, току-що завършило колежа. Той знаеше всичко, дето го има в книгите — латински, гръцки, философия и особено висшите дялове на математиката и логиката.

Да не беше навика му да залива всеки свой събеседник с познанията и знанията си, той би ми допадал страшно. Но дори при това положение свободни сте да смятате, че ние бяхме добри приятели.

Бивахме заедно при всеки удобен случай, тъй като всеки от нас гледаше да разбере от другия какво според него показва флюгела, сиреч в каква посока духа вятърът от сърцето на Мей Марта Мангъм... доста сложна метафора. Гудло Банкс никога не би написал такова нещо. Че нали затова бяхме съперници.

Гудло, може да се каже, залиташе по книгите, маниерите, културата, гребането, интелекта и облеклото. Моите културни интереси се свеждаха до бейзбола и петъчните дебати в местния клуб за свободни обсъждания; е, бях и добър ездач.

Но при разговорите между двама ни, както и при гостуванията у Мей Марта и разговорите с нея никой от нас не можеше да се предугади накъде клонят нейните предпочитания. Очевидно Мей Марта имаше природна дарба да не се издава и още в люлката се беше научила да кара околните да се чудят и маят.

Както вече отбелязах, старият Мангъм беше разсеян човек. Той откри с огромно закъснение — може би някоя пеперудка му го беше подшушнала, — че двама младежи се опитват да оплетат в мрежите си едно крехко същество, негова дъщеря или някакъв технически придатък, който се грижеше за удобствата му.

Аз никога не съм си въобразявал, че един учен може да се окаже на висота при такива обстоятелства. Старият Мангъм вече ни беше класифицирал устно с Гудло и ни беше лепнал етикет, който ни причисляваше към най-низшия разред гръбначни; хем го беше сторил на английски, без да прибегва на латински до нещо по-сложно от *Orgetorix, Rex Helvetii*, до което и самият аз бях стигнал в училище. И

ни заплаши, че ако още веднъж ни свари около къщата си, ще ни прибави към своята колекция.

Ние с Гудло не се появихме цели пет дена — изчаквахме бурята да затихне. Когато накрая се осмелихме да наминем към тях, Мей Марта Мангъм и баща ѝ ги нямаше. Бяха изчезнали. Къщата, в която живееха под наем, беше заключена. Оскъдната им покъщнина и вещите им също бяха изчезнали.

И нито думица за сбогуване от страна на Мей Марта — никакво бяло листче, забодено на глоговия храст, никакъв тебеширен знак на дирека на портата, никаква картичка в пощенската кутия — нищичко, което да ни даде ключ към загадката.

Цели два месеца Гудло Банкс и аз — поотделно — опитваме какво ли не да открием бегълците. Използвахме познанството си и връзките си с човека, който продаваше билети на гарата, с всички, които даваха под наем екипажи, с кондукторите по железницата и с единствения полицаи в градчето. Нищо и нищо.

Подир това станахме още по-близки приятели и още по-заклети врагове. Всеки ден след работа се събирахме в задната стая на Снайдеровата кръчма, играехме домино и се подпитваме хитро, да разберем дали някой от нас не е научил нещичко. Нали затова бяхме съперници.

Така. Гудло Банкс имаше гадния навик да се фукляви колко много знае, а мене пращаше в класа, където още сричат: „Имало едно време едно момиченце. Викали му Червената шапчица...“ Както и да е, Гудло все пак ми харесваше, а висшето му образование не го броях за нищо, но понеже винаги съм минавал за човек добродушен, стисках зъби. Освен това все исках да разбера дали не е научил нещо за Мей Марта, та затуй търпях неговото присъствие.

Един ден, когато обсъждахме с него положението, той ми каза:

— Да речем, че я откриеш, Ед, какво ще спечелиш от това? Госпожица Мангъм е умно момиче. Може би умът ѝ още не е развит достатъчно, но тя е предназначена за по-висши неща от тези, които ти можеш да ѝ дадеш. Осче не съм срещал човек, който да оценява по-добре обаянието на древните поети и писатели и на съвременните литературни течения, възприели тяхната жизнена философия. Не мислиш ли, че само си губиш времето, като се мъчиш да я откриеш?

— Аз си представям щастливото домашно огнище — казах аз — във вид на къща с осем стаи сред дъбова гора и край езеро в сърцето на тексаската прерия. Пиано с механична приставка в гостната — продължих аз, — само за начало три хиляди глави добитък в загона, кабриолет с двоен впряг, който винаги е на разположение на „мадам“, а Мей Марта харчи както намери за добре приходите от ранчото и всеки ден прибира пантофите ми и лулата така, че вечерта да не мога да ги намеря. Ето това е — казах. — И хич не ме интересуват твоите учения, течения, философии и прочее науки.

— Тя е предназначена за по-висши неща — повтори Гудло Банкс.

— За каквото и да е предназначена — отвърнах аз, — сега бедата е там, че я няма. Но аз ще я намеря много скоро, нищо че не съм учил в колеж.

— Играта е спряна — каза Гудло и сложи на масата доминото. И заръчахме бира.

Скоро след това в градчето пристигна мой познат, млад фермер, и ми донесе сгънат на четири лист синя хартия. Обясни ми, че дядо му току-що починал. Аз преглътнах сълзите си, а той продължи разказа си. Старецът пазел ревниво този лист цели двайсет години. Самият лист е част от завещанието му, което освен това включва два катъра и една хипотенуза негодна за обработване земя.

Хартията беше стара, синя, от онази, която са употребявали по времето на въстанието на аболиционистите против сецесионистите. Листът носеше дата 14 юни, 1863 и в него се описваше мястото, където са заровени десет дисаги златни и сребърни монети на стойност триста хиляди долара. Старият Рандъл, дядото на Сам, негов внук, получил тези сведения от някакъв испански свещеник, който присъствал при зариването на съкровището и умрял много преди... тоест, много години по-късно в къщата на стария Рандъл. Старецът записал всичко под негова диктовка.

— А защо баща ти не се е заел с тази работа? — попитах младия Рандъл.

— Защото ослепя преждевременно — отговори той.

— А защо самият ти не си се заел досега да издириш това имане.

— Ами че аз знам за този лист само от десет години. А все имах някаква работа. А пролетна оран, а плевене на царевицата, а фураж да

се приготви за добитъка и докато се обърнеш, зимата дошла. И така от година на година.

Всичко това ми се видя напълно логично и затуй се съюзих още веднага с Лий Рандъл.

Указанията в листа бяха елементарни. Магарешкият керван, натоварен със съкровището, тръгва от старото испанско мисионерско селище в окръга Долорес. Насочва се по компаса право на юг и продължава напред, докато недостига река Аламито. Пребродат реката и зариват съкровището на върха на ниска планина с форма на товарно седло, разположена между две по-високи планини. Мястото, където е заровено съкровището, е отбелязано с купчина камъни. Няколко дена по-късно всички участници в тази експедиция са избити от индианците с изключение на свещеника. Тайната се оказваше монопол. И това ми хареса.

Лий Рандъл предложи да се снабдим с всичко необходимо за живот на открито, да наемем земемер, който да ни очертае точната линия на някогашната испанска мисия нататък, а после да профукаме всичките триста хилядарки във Форт Уърт. Обаче аз, макар и не толкова образован, знаех как да икономисам време и разходи.

Отидохме до щатското поземлено управление и поръчахме да ни приготвят така наречения „работен“ план, на който са заснети всички земи от някогашната мисия до река Аламито. На този план аз изтеглих съответната права линия до реката. Дължината на границите на всяко землище беше точно посочена. Това ни помогна да намерим необходимата точка на реката и да я свържем с точно обозначен ъгъл от голямото землище на Лос Анимос, оставено в дар още от испанския крал Фелипе.

По този начин избягнахме необходимостта да търсим услугите на земемер и спестихме много разходи и време.

И тъй, двамата с Лий Рандъл спретнахме една каруца с чифт коне и всичко необходимо и изминахме с нея сто четирист и девет мили до Чико, най-близкия град до мястото, където искахме да стигнем. Там се свързахме с помощника на местния земемер, той ни намери необходимия ъгъл на Лос Анимос, отмери от него на запад пет хиляди седемстотин и двасти вари^[1], както изискваше нашият план, постави там камък, закуси с нас (бекон и кафе) и взе дилижанса обратно за Чико.

Вече бях почти сигурен, че ще пипнем тези триста хиляди долара. Лий Рандъл щеше да получи само една трета от тях, понеже аз поемах всички разходи. А знаех, че с двеста хилядарки ще намеря Мей Марта Мангъм, ако ще да е потънала вдън земя. И при толкова пари ще ми запърхат всички пеперуди в гълъбарника на стария Мангъм. Само да се намери това пусто имане!

С Лий се разположихме на лагер край реката. От другата ѝ страна се виждаха десетина ниски планини, гъсто обрасли с кедър, но нито една нямаше форма на товарно седло. Това не ни обезсърчи. Външният вид често лъже. Товарното седло, както и красотата, може би съществува само във въображението на този, който гледа.

Ние с внука на съкровището огледахме тези обрасли с кедър склонове с такова внимание, с каквото една дама търси в себе си бълха. Изследвахме всеки склон, всеки връх, всяка окръжност, издатина, ъгъл, падина, хлътнатина по протежение на две мили нагоре и надолу по реката. Това ни отне цели четири дни. След това впрегнахме червенушко и сивушко, натоварихме каквото бе останало от бекона и кафето и се понесохме обратно — сто четирисет и девет мили до Кончо Сити.

По пътя Лий Рандъл само джвакаше тютюн. Аз само гонех конете, щото много бързах.

Почти веднага след безрезултатното ни завръщане отново се срещнах с Гудло в задната стая на Снайдеровата кръчма и седнахме да играем домино и да се подпитваме един друг за нещо ново. Аз му разказах за пътешествието си и за съкровището.

— Ако бях намерил тези триста хиляди долара — казах, — щях да преобърна земята, но да открия Мей Марта Мангъм.

— Тя е предназначена за по-висши неща — повтори още веднъж Гудло. — По-скоро ще я намеря аз. Но я ми разкажи как търсихте мястото, където някой така безразсъдно е закопал такива огромни доходи.

Разказах му всичко до най-малките подробности. Показах му и плана с ясно отбелязаните разстояния.

Той се вгледа в него с вид на специалист, после се отпусна на гърба на стола и избухна в сардоничен, покровителствен, високообразован смях.

— Ама ти си бил голям глупак, Джим — каза, когато си възвърна способността да говори.

— Твой ред е — казах търпеливо аз, стискайки в ръка двойна шестица.

— Двайсет — каза Гудло и отбеляза с тебешир два кръста на масата.

— Защо да съм глупак? — попитах аз. — Малко ли скрити съкровища са намирани.

— Защото — отговори той, — когато сте изчислявали точката, където линията трябва да пресече реката, не сте взели под внимание отклонението на стрелката. То трябва да е някъде около девет градуса на запад. Я ми дай молива си.

Гудло Банкс започна да изчислява бързо нещо върху гърба на стар плик.

— Разстоянието от север на юг по линията от испанската мисия до река Аламито е точно дваайсет и две мили — отсече той. — От тебе разбирам, че тя е намерена посредством джобен компас. Ако вземем под внимание отклонението, то пункта на река Аламито, от който трябва да започне търсенето, се намира на шест мили и деветстотин и четиринадесет пет вари по на запад от мястото, където вие сте търсили. Ох, колко си ми глупав, Джим.

— За какво отклонение ми говориш? — казах аз. — Аз мислех, че числата никога не лъжат.

— За отклонението на магнитната стрелка от истинския меридиан — отговори Гудло.

Той се усмихна с чувство за превъзходство, но миг след това на лицето му се изписа онази неподобна, всепоглъщаща жажда, характерна за всеки иманяр.

— Понякога — изрече той с тон на оракул — тези старинни предания за скити съкровища не са лишени от основание. Ще ми позволиш ли да погледна този лист, в който е описано мястото, където е зарито съкровището? Може би двамата заедно...

Така ние с Гудло Банкс, съперници в любовта, станаме съдружници в това начинание. Тръгнахме към Чико с дилижанса от Хънтърсбърг, най-близкия град с железница. В Чико наехме екип да тегли каруца с чергило с всичките партакеша за лагеруване. Онзи

същият землемер ни отмери разстоянието, но вече с отклонението на Гудло, след което го отпратихме по живо, по здраво.

Когато пристигнахме, беше вече нощ. Аз назобих конете, запалих огън на брега на реката и приготвих вечеря. Гудло би ми помогнал, но благодарение на образованието си той не беше подготвен за такива практически работи.

Впрочем, докато работех, той ме развличаше с великите мисли, завещани ни от древните мъдреци.

— Анакреон — заобяснява той, — това беше един от любимите пасажии на госпожица Мангъм, който аз й рецитирах.

— Тя е предназначена за по-висши неща — повторих неговата фраза.

— Че какво може да бъде по-висше от живот в обществото на класиците, в атмосфера на ерудиция и култура? — отзова се Гудло. — Ти имаш отрицателно отношение към образованието. А колко усилия си похабил напразно само защото не познаваш най-простата математика? И докога щеше да търсиш това съкровище, ако моите знания не бяха ти открили грешката?

— Нека първо видим какво ще ни кажат тези хълмове на отсрещния бряг — казах аз. — Все още не вярвам много на твоето отклонение. Мене от дете са ме учили, че стрелката сочи право към полюса.

На другия ден блесна ясно юнско утро. Станахме рано и закусихме. Гудло изпадна в екстаз. Докато аз запичах бекона, той рецитираше нещо от Кийтс, струва ми се, от Кели или Шели. Готвехме се да пребродим реката, която тук беше едва ли не ручей, и да изследваме многото островърхи и обрасли с кедър хълмове на отсрещния бряг.

— Драги ми Одисей — тупна ме Гудло по рамото, докато миех алуминиевите чинии от закуската, — позволи ми да хвърля още един поглед на твоя вълшебен папирус. Ако не греша, там са дадени точни указания как да се доберем до хълма с форма на товарно седло. Аз никога не съм виждал товарно седло. Как изглежда то, Джим?

— Едно на нула против образованието — казах аз. — Аз никога не мога да го сбъркам.

Гудло заразглежда документа, оставен от стария Рандъл, и най-неочаквано от него се изтръгна думичка, която никак не отговаряше на

образованието му.

— Ела насам — каза той, вдигнал листа срещу слънцето.

— Погледни тук — посочи с пръст на хартията.

На синия лист — досега не бях забелязал това — се открояваха бели букви и цифри: „Малвърн, 1898.“

— Какво е това? — попитах.

— Воден знак — отвърна Гудло. — Тази хартия е произведена в 1898 година, а на документа стои 1863. Чиста проба фалшификат.

— Едва ли е възможно — казах аз. — На тези Рандъл може да се разчита, те са селски хора, простовати, необразовани. Може би фабрикантът на хартията се е опитал да изиграе някакъв номер.

Тук Гудло Банкс се разбесня, доколкото му позволяваше образованието. Той свали пенснето си и се втренчи злобно в мен.

— Колко пъти съм ти казвал, че си глупак! — разфуча се той. — Оставил си се да те измами един дръвник. И подведе и мене.

— Как тъй съм подвел и тебе?

— С невежеството си — каза той. — Два пъти открих груби грешки в плана, които би открил дори един средношколник. На всичко отгоре похарчих сума пари за това мошеническо начинание, макар хич да не ми беше до харчене. Не, слагам край!

Станах и тръгнах към него с големия черпак, който извадих от мръсната вода.

— Гудло Банкс — казах, — писна ми вече от твоето шибано образование. Едва съм го понасял у други, а у тебе го презирам. Какво си спечелил от учението? За теб то е проклятие, а за всички твои приятели — нечувана досада. Махай ми се — казвам, — махай ми се с всички твои водни знаци и отклонения. От тях не ми става ни по-топло, ни по-студено. А от намеренията си аз няма да се откажа.

Посочих с черпака към отсрещния бряг, към хълма с форма на товарно седло.

— Ще преобърна планината за това съкровище — продължих аз. — Решавай сега, идваш ли с мене или не. Ако може да те спре някакъв воден знак или отклонение, значи не ставаш за нищо. Решавай!

В далечината, над пътя покрай реката се вдигаше бял облак прах. Пощенският фургон от Хесперъс за Чико. Гудло замаха с кърпичка.

— Отказвам се от тази мошеническа работа — каза вкиснат той. — Само глупак може да обърне внимание на тази хартийка. Впрочем,

Джим, ти винаги си бил глупак. Оставям те на собствената ти съдба.

Той си събра партакешите, качи се в пощенския фургон, намести нервно пенснето си и изчезна в облак прах.

Аз измих чиниите, вързах конете на ново пасище, пребродих плитката река и тръгнах бавно през кедрите нагоре към върха на хълма с форма на товарно седло.

Беше прекрасен юнски ден. В живота си не бях виждал толкова много птици, толкова много пеперуди, водни кончета, скакалци и всякакви хвъркати и жилещи твари.

Проучих хълма с форма на товарно седло от подножието до върха. Това, което открих, беше пълна липса на признаци, че тук може да има зарито съкровище. Никаква купчина камъни, никакви древни нарезни по дърветата, никакво указание за онези триста хиляди долара, отбелязани в документа на стареца Рандъл.

Когато се спуснах от хълма, вече захладняваше. Излязох от кедровата гора и изведнъж се озовах в прекрасна зелена долинка, из която ромонеше приток на река Аламито.

С огромна почуда тук зърнах човек, когото изпърво взех за дивак, човек с рошава брада и чорлава коса, който гонеше огромна пеперуда с блестящи крила.

„Може би е смахнат, избягал от лудницата“ — казах си и се зачудих как се е домъкнал до тука, толкова далеч от всякакви средища на науката и цивилизацията.

След още няколко крачки пред погледа ми се откри къща, обрасла в увивни растения, край която течеше поточе. А на близката зелена полянка Мей Марта Мангъм береше полски цветя.

Тя се изправи и погледна към мен. За първи път, откакто я познавах, видях как се изчерви лицето ѝ, бяло като белите клавиши на съвсем новичко пиано.

Тръгнах към нея, без да продумам. Събраните в ръката ѝ цветя се разпиляха бавно по тревата.

— Знаех си, че ще дойдеш, Джим — звънна гласът ѝ. — Татко не ми даваше да ти пиша, но аз бях сигурна, че ще ни намериш.

Какво стана по-нататък, оставям сами да се досещате... На другия бряг на реката ме чакаше моята каруца.

Често се чудя каква файда има човек от голямото образование, ако не може да го използва за свои нужди. Ако от него печелят само

другите, тогава за какво е това трепане?

Та Мей Марта Мангъм остана да живее с мен. Къщата ни, сред дъбова гора, има осем стаи и пиано с механична приставка, а в загона вече е сложено началото на стадо от три хиляди глави едър добитък.

И когато вечер се прибирам вкъщи, оказва се, че лулата и чехлите ми все са прибрани някъде, където не мога да ги намеря.

Но какво от това? Какво от това?

[1] Вара. Мярка за дължина, използвана в испано– и португалоговорещите страни, варираща между 81 и 109 см. — Б.е.р. ↑

МИГЪТ НА ПОБЕДАТА

Бен Грейнджър беше ветеран от войната на — двайсет и девет години — което ще ви даде възможност да предположите в коя война^[1]. Освен това той е главният търговец и пощенски началник на Кадиз, малък градец, над който постоянно духат ветровете откъм Мексиканския залив.

Бен помогна да бъдат изхвърлени испанците от цитаделата им на Големите антилски острови, а после прекоси половината земно кълбо, за да закрачи като ефрейтор разпоредител по жарките тропически пътеки на колежа на открито, в който филипинците бяха дресирани. Сега, когато щикът му е превърнат в нож за сирене, той събира ефрейторската си гвардия от приятелчета под сянката на добре издяланата си веранда, а не в гъстите джунгли на Минданао. В центъра на неговите интереси и предпочитания винаги са стояли по-скоро делата, нежели думите, ала не му е чуждо също обмислянето и осмислянето на подбудите, за което свидетелства този разказ, излязъл от неговата уста.

— Защо — попита ме той една лунна вечер, когато седяхме сред неговите сандъци и бурета — хората са готови да минат през опасности, огън, беди, глад, битки и подобни прежеждия? За какво човек прави всичко това? Защо вечно се мъчи да надмине себеподобните, да бъде по-храбър, по-силен, по-дързък и по-бляскав дори от най-близките си приятели? Каква игра играе? Какво очаква да получи от нея? Едва ли го прави само за освежаване и за гимнастика. Кажете ми сега, Бил, какво според теб, най-общо казано, очаква обикновеният човек за усилията и амбициите си, защо тъй неистово се блъска по пазарищата, форумите, стрелбищата, зали, бойните полета, атлетическите писти и арените на цивилизованата част от света и на не дотам цивилизованата?

— Слушай, Бен — казах аз, сериозен като съдник, — мисля, че спокойно може да сведем до три броя на подбудите на човека, който жадува за слава: честолюбието, зад което стои желание народът да ти

ръкопляска, алчността, която е ламтеж за материално преуспяване, и любовта към някоя жена, която или притежаваш или искаш да притежаваш.

Бен се замисли над думите ми, а в това време един присмехульник на върха на мескитовото дърво до верандата пусна няколко трели.

— Смятам — каза Бен, — че твоята диагноза горе-долу е точна и отговаря на правилата, изложени в тетрадките и историческите читанки. Обаче аз имах на ум случая с Уили Робинс, едно лице, което познавах. И ако нямаш нищо против, ще ти разкажа за него, преди да съм затворил магазина.

Уили беше момче от нашата среда в Сан Огъстин. Тогава работех при „Брейди и Мърчисън“, галантерия и земеделски пособия на едро. С Уили сме били в един и същ танцов клуб, едно и също спортно дружество и една и съща рота. Той свиреше на триангул в нашия квартет, който все правеше серенади и три пъти седмично вдигаше нощем врява до бога.

Името на Уили много му прилягаше^[2]. С летните си дрехи той тежеше горе-долу колкотополовин човек, а лицето му имаше такова изражение, че да се чудиш крайно наивен ли е или безкрайно глупав.

И въпреки всичко не можеш да го отделиш с бодлива тел от момичетата. Знаеш ги този род младежи, хем им се иска, хем им не стиска, но падне ли им сгоден случай, много не си поплюват. Той винаги се появяваше, когато имаше някакво „весело мероприятие“, както би казал сутрешният вестник, и биваше честит като същински цар и същевременно се чувстваше неудобно — като сурова мида поднесена със сладко. Танцуваше сякаш имаше пранги на краката си, речникът му се състоеше от около триста и петдесет думи, които разтягаше на четири танцови забави седмично, от които пък плагиатстваше нещичко, което да му послужи за две почерпки със сладолед и едно неделно гости. Аз го оприличавах на нещо като мелез от малтийска котка, нежно растение и близък, изгубил еша си.

Ще ти кажа преценката си за неговата физиологична и художествена направа, а после ще забия шпори в хълбоците на разказа си.

По цвят и маниери Уили клонеше към бялата раса. Косата му беше шанжан, а говорът му — насечен. Очите му имаха същия син цвят като очите на порцелановото кученце в дясната страна над

камината на леля ти Елен. Той приемаше нещата каквито са и аз никога не съм хранил някаква неприязън към него. Оставях го да си живее както намери за добре, което правеха и другите.

Но да ти кажа какво направи този Уили: прилъга сърцето си и го отдаде на Майра Алисън, най-жизненото, най-умното, най-амбициозното, най-изтупаното и най-хубавото момиче в Сан Огъстин и, да ти кажа, тя имаше най-черните очи, най-искрящите къдри и най-съблазнителните... о, не, бъркаш, аз не бях жертвата. Можеше и да бъда, но се усетих навреме. Още от самото начало за нея съществуваше само Джо Гранбъри. Във всеки случай, Майра беше чиста проба златно руно, което бе натоварено на каляска едва чифта коне, за да замине за Сан Антон.

Една вечер — това беше в Сан Огъстин — полковнишата госпожа Спрагинс ни беше поканила на сладолед. За нас, момчетата, беше определена голяма стая на горния етаж, където да си оставим шапките и други неща, да се срещем й да си сложим чистите якички, които носехме под лентите на шапките си — с една реч, стая, в която да се натъквим както подобава за такива височайши случаи. Малко по-нататък по коридора беше стаята на момичетата, в която да се напудросат и така нататък. Ние, сиреч членовете на Клуба за котилйон и увеселения, щяхме да танцуваме в гостната на долния етаж.

Ние с Уили Робинс се случихме в нашата... гримьорна — май така я наричахме — когато Майра Алисън се шмугна по коридора на път към долния етаж от стаята на момичетата, Уили стоеше пред огледалото, вдълбочен в пригладането на русата си ливада, която очевидно му създаваше маса главоболия. Майра винаги се отличаваше с жизненост и всякакви дяволии. Ама беше хубава, което си е право. Тя се спря и надникна през вратата. Аз знаех как стояха работите между нея и Джо Гранбъри. Знаеше го и Уили; но той все се захласваше и тичаше по нея. Имаше една система на упоритост, която никак не пасваше на русолявата му коса и светлите очи.

„Здравей, Уили! — подхвърли Майра. — Какво се кумиш там пред огледалото?“

„Мъча се да изглеждам готин“ — отвръща Уили.

„Да, ама ти никога не можеш да бъдеш готин“ — казва Майра с типичния си смях — най-най-предизвикателния звук, който съм чувал

някога, ако не смятам дрънченето на празната ми манерка, вързана на седлото на коня ми.

Вгледах се в Уили, след като Майра изчезна от вратата. Той имаше снежнобял вид, което, изглежда, показваше, че нейните думи са разкъсали, тъй да се каже, душата му. Досега не бях забелязал в приказките ѝ нещо, което да звучи толкова разкъсващо за мъжкото самочувствие; но той остана смазан до степен, каквато едва ли можеш си представи.

След това слязохме на долния етаж, вече сложили чистите якички, но нея вечер Уили повече не припари до Майра. След всичко това той мязаше на обезмаслено мляко и аз вече не се чудех как тъй Джо Гранбъри го извади от играта.

На другия ден беше потопен бойният кораб „Мейн“ на рейд в Хавана и почти веднага някой — мисля, Джо Бейли или Бен Тилман^[3] — а може би самото правителство — обяви война на Испания.

Така, но всичко живо на юг от линията Мейсън-Хамлин^[4] знаеше, че Севера не е в състояние сам да помете цяла държава с размерите на Испания. И тъй, янките нададоха вой за помощ и южняците откликнаха на този вой. „Идваме — запяха те, — сто хиляди на първо време, а после още“. Така се изпари всичко, което разделяше Севера от Юга: и настъплението на войските на генерал Шърман, и Ку-клукс-клан, и ниските цени на памука, налагани от Севера, и отделните трамвайни вагони за негри.

Разбира се, глутницата на злите духове на войната нямаше да бъде пълна без Винтовките на Сан Огъстин, четвърта рота от четиринадесети тексаски полк. Нашата рота беше една от първите, която стъпи в Куба и вся ужас в душата на врага. Няма да ти разказвам историята на войната. Само я вмъквам, за да допълня разказа си за Уили Робинс, както Републиканската партия я вмъкна, за да си помогне в изборите през 1898.

Ако някой страдаше от „героизъм“, това бе Уили Робинс. От мига, в който стъпи на земята на тираните от Кастилия, той започна да гълта опасностите, както котето гълта каймака на млякото. Би могло да се очаква Уили да гравитира естествено към службата на ординарец на полковника или на машинописец в канцеларията, но нищо подобно. Той създаде образа на сламенокосия герой, които оцелява и се завръща

у дома със заслуги вместо да издъхне в нозете на полковника с много важна шифрограма в ръце.

Нашата рота попадна в онази част от кубинския театър, където се случиха най-обърканите и най-невъзпетите перипетии на войната. Всеки ден излизахме и се шматкахме из гъсталаците, е, тук-таме се поступвахме с испанците, ама то, да ти кажа, измъчена работа. За нас войната беше шега, пък и онези не ги беше много еня. Ние гледахме на нея само като на комедиен фарс, в който Винтовките на Сан Огъстин се подвизаваха колкото да поддържат националното знаме. А на пустите сеньорчета им плащаха токова малко, че хич не им пукаше дали ги таксуват като патриоти или като родоотстъпници. От време на време някой падаше убит и всеки път си казвах: още един батисан човешки живот. Веднъж, когато бях в Ню Йорк, отидох до Кони Айланд и там една от онези шейни на колелца, дето летят като бесни, изскочи от скелето и преби един дрипав човечец. Когато испанците убиеха някой от нашите, все се сецах за този случай — това ми се вижда също толкова безсмислено и достойно за съжаление.

О, но аз изключих от разказа си Уили Робинс.

Той само търсеше кръвопролитие, лаври, честолюбие, медали, препоръки и всякакви други форми на бойна слава. От друга страна явно не се плашеше от познатите форми на бойна опасност, например: испанци, снаряди, консервирано месо, барут или роднински връзки. Тръгваше напред със светлата си коса и сини като маниста очи и кльопаше испанци, както ти би изкльопал сандвич със сардела. Битките и пукотевиците никак не го смуцаваха. Когато стоеше караул, посрещаше с абсолютен консенсус и комарите, и войнишкия сухар, и пукотевицата, и почерпката. Нито един блондин в историята не може да се сравни поне от малко с него с изключение на Али Баба и руската царица Екатерина.

Помня как веднъж, когато обядвахме, малък кавалерийски отряд испанци изскочи иззад гъстака от захарна тръстика и уби Боб Търнър, старши-сержанта на нашата рота. Както изисква военният правилник, ние последвахме обичайната тактика: строихме се в една редица, поздравихме неприятеля и на коляно заредихме и стреляхме.

Този вид бой не е присъщ на тексасците, но тъй като Винтовките на Сан Огъстин бяха много важна добавка и анекс към редовната

армия, те трябваше да се съобразят с бюрократичната система за равнопоставеност на военните.

Между другото, докато извадим нашия „Тактики на Ъптън“, обърнем на петдесет и седма страница, повторим няколко пъти „раз, два, три“ и заредим с халосни патрони нашите пушки „Спрингфийлд“, испанците само се хилеха, свиха и запалиха по цигара и се отдалечиха с презрение.

Аз се изтъпах направо пред капитан Флойд и му казвам: „Сам, според мене тази война е една непочтена игра. Знаеш толкова добре, колкото и аз, че Боб Търнър беше един от най-чистите хора, сложил някога крак в конско стреме, но ето че онези, дето дърпат конците във Вашингтон, го орисаха на гибел. Той е политически и всякак другояче мъртъв. Не, това не е честно. Защо те продължават с тази дивотия? Ако искат да духнат под опашката на Испания, защо не им пуснат Винтовките на Сан Огъстин, бойния отряд на Джо Сийли, и една кола помощник-шерифи от Западен Тексас и да ни оставят да ги експулсираме от лицето на земята. Никога не съм смятал, че боят трябва да се води по правилата на лорд Честърфийлд^[5]. И ще си подам оставката и ще се прибера у дома, ако още някой, когото лично познавам, пострада в тази война. Ако намериш някого за моето място — казвам му, — ще се махна още другата седмица. Не желая да служа в армия, която не ти дава възможност за никаква инициатива. Пет пари не давам за надниците си — казвам. — Нека министърът на финансите ги задържи за себе си.“

„Добре, Бен — казва ми капитанът, — твърденията ти и оценките за военната тактика, правителството, патриотизма, караулната служба и демокрацията са нещо, на което имаш право. Но аз проучих може би по-задълбочено от тебе системата на международния арбитраж и етиката на узаконеното убийство. Е добре, можеш да подадеш оставката си още другата седмица, щом така си намислил. Но ако го сториш — казва Сам, — аз ще заповядам на отряд ефрейтори да те изведе при онази варовикова скала в дола и да те напълни с толкова олово, колкото ще стигне за баласт на една въздушна субмарина. Капитанът на тази рота съм аз, който съм се заклел във вярност към Слепените Щати независимо от сектантските, сецесионистките и конгресните различия. Да ти се намира малко тютюн? — заключи Сам. — Моят се намокри, когато плавах в реката тази заран.“

Да ти кажа защо довеждам тези неадекватни свидетелства: защото Уили Робинс стоеше при нас и ни слушаше. Тогава аз бях младши сержант, а той редник, но между нас, тексасците и западниците, нямаше чак такива тактики и подчинение, каквито се наблюдаваха в редовната армия. Ние се обръщаме към капитана си само на малко име, „Сам“, освен когато наоколо се мотаеха генерали и адмиралите, тъй де, колкото да спазваме дисциплината.

А пък Уили Робинс ми казва с една остра конфигурация на гласа, която никак не подхождаше на светлата му коса и предишната му биография:

„Тебе трябва да те разстрелят, Бен, задето прогласяваш такива сантименти. Човек, който не е готов да се бие за родината си, е по-лош и от конекрадец. Да бях на мястото на капитана, щях да те затворя за трийсет дена в караулното. И само на шол и кълцани шницели по мексикански. Войната — казва Уили — е велико и славно дело. Не знаех, че ти си страхливец.“

„Не съм — казвам аз. — Ако бях, щях да избия бледостта от мраморното ти чело. Аз съм милостив към тебе — казвам, — какъвто съм и към испанците, понеже ми напомняш, че си едно рядко лайно. Слушай, малка госпожичке — казвам му, — ти, недопечен хороводецо на котилйони, ти, лъскаво мекотело, ти, дървено войниче, създадено като евтина новогодишна играчка в сизалпийските Алпи на Германия, ти даваш ли си сметка за кого говориш? Ние с тебе принадлежим към един и същи кръг — казвам му — и аз съм те търпял, щото ми се виждаше един такъв кротичък и несамозадоволителен. И не разбирам как тъй изведнъж проявяваш личен интерес към геройството и убийството. Твоята природа е претърпяла пълна революция.“

„Ами ти няма да ме разбереш, Бен“ — казва Уили, пуска ми една от своите изискани усмивчици и се обръща кръгом.

„Я се върни бе! — казвам му и го хващам за пеша на куртката. — Ти комай ме вбеси въпреки високопочтението, с което досега съм се отнасял към теб. Решил си, значи, да преуспееш в тази героическа работа и мисля, че ми е ясна причината. Правиш го или защото си малоумен, или защото се надяваш по този начин да хванеш някое маце. Ако става дума за маце, донесъл съм да ти покажа нещо.“

Да не ме беше вбесил до полуда, нямаше да постъпя така. Измъкнах от задния джоб един саногъстински вестник и му показах

нещо. Половин колонка за венчавката на Майра Алисън и Джо Гранбъри.

Уили се разсмя и аз разбрах, че не съм го докачил.

„О — казва той, — всички знаят, че това се очакваше. Аз научих за сватбата още преди седмица.“

И пак се разсмя.

„Добре де — викам аз, — тогава защо така безумно си хукнал подир светлия ореол на славата? За президент ли очакваш да те избера или си се зачислил в клуб на самоубийци?“

Но тук неочаквано се намеси капитан Сам.

„Престанете да се ядете, господа — каза той, — и марш обратно в квартирите или ще ви поставя под арест. Да ви няма и двамата! Чакайте малко, някой от вас да има тютюн за дъвчене?“

„Изчезваме, Сам — казвам аз. — И без това е време за вечеря. Но какво мислиш за темата на нашия разговор. Доколкото съм забелязал, самият ти доста усилено протягаш ръчички към тоя балон, наречен слава... Между другото, какво е честолюбието? За какъв дявол човек рискува живота си ден след ден? И какво получава накрая за компенсация на всичките си усилия? Аз искам да се прибера у дома — казвам му. — Не ми дреме дали Куба ще загине или ще оцелее и пет пари не давам кой ще управлява тези приказни острови; и не мечтая да видя името си където и да било освен в списъка на оцелелите. Но съм забелязал, Сам, че понякога и ти си търсиш белята само заради едната известност. Каж ми сега защо го правиш? Защо геройстваш? Честолюбие ли е това, просто служба или у дома има някоя фея с лунички?“

„Слушай, Бен — казва Сам и сякаш вади мечта си измежду коленете, — понеже съм ти началство, мога да те дам на военен съд за опит за малодушие и дезертация. Но няма да го сторя. Само ще ти кажа защо се стремя към повишение и към обичайните военни почести и завоевания. Един майор получава повече от един капитан, а на мене ми трябват пари.“

„Много правилно! — казвам аз. — Това го разбирам. Твоята система за търсене на слава се корени в най-дълбоките пластове на патриотизма. Само не мога да схвана — казвам — защо Уили Робинс, чиито родители са доста заможни и който беше толкова кротичък и нежелателен да бие на очи, изведнъж се превърна в храбър воин с най-

човекоядни наклонности. В неговия случай момичето, види се, е елиминирано поради бракосъчетание с друг. Та мисля си — казвам — това си е чиста проба честолубие, най-обикновено честолубие. Той вероятно мечтае името му да проехти в каналите на историята. Това ще да е.“

Няма да класифицирам подвизите му, но Уили несъмнено се прояви като герой. Той просто прекарваше времето си на колене пред нашия капитан и го молеше да го изпраща на най-безнадеждните и опасни задачи. При всеки бой той първи си омесваше шапката с испанците. Те му посадиха три-четири куршума в различни места на анатомията. Веднъж тръгна с осемчленен отряд и плени цяла рота испанци. Непрекъснато създаваше работа на капитан Флойд, който пишеше препоръки за неговата храброст и ги пращаше до главните квартири; и започна да трупа медали за какво ли не: за героизъм, за стрелба по мишени, за храброст, за тактика, за неозаптимост и за всички по-дребни постижения, които изглеждаха важни в очите на третите заместник-министри на Военното министерство.

Най-после капитан Флойд получи повишение — стана генерал-майор, ще рече, командващ цялото стадо или нещо такова. Той се перчеше на бял кон, целият окичен със злато, кокоши пера и фармасонска шапка и по устав нямаше право да разговаря с нас. А Уили Робинс стана капитан на нашата рота.

И мислиш, че след това вече не е гонил лаврите на славата! Ако питаш мен, точно той сложи край на войната. Под негово ръководство осемнайсет наши момчета — и негови приятели — паднаха убити в битки, които той сам забърка и които според мене бяха напълно излишни. Една нощ подбра дванайсет от нас, та прецапахме една рекичка, широка сто и деветдесет ярда, изкатерихме две-три планини, промъкнахме се през цяла миля пущинак и две каменни кариери, влязохме в някакво село от сламени колиби и пленихме испанския генерал на име Бени Видъс^[6]. Според мене Бени едва ли си заслужаваше този труд, тъй като беше възчерен, без обуца и ръкавели и гореше от нетърпение да се предаде и да се хвърли в обятията на артелчика на врага.

Но тази история даде на Уили мощния тласък, от който той се нуждаеше. Саногъстинският вестник „Нюз“ и вестниците в Галвистън, Сейнт Луис, Ню Йорк и Канзас Сити отпечатаха снимката му и цели

колони писания за него. Милият ни Сан Огъстин просто обезумя от радост за своя „доблестен син“. Редакцияната статия в „Нюз“ сърцераздирателно молеше правителството да демобилизира войниците от редовната армия и националната гвардия и да остави Уили да довърши войната сам, с голи ръце. Отказът да се изпълни тази молба, гласеше статията, ще се смята за доказателство, че враждебността на Севера спрямо Юга е по-жива отвсякога.

Ако войната не беше свършила скоро, не знам до какви висоти на отличия и славословия щеше да се изкачи Уили. Но тя свърши. Бойните действия бяха прекратени точно три дни след като го произведоха полковник и той получи още три медала с препоръчана поща и уби двама испанци, които пиели лимонада в засада.

След като войната приключи, нашата рота се прибра в Сан Огъстин. Че къде другаде да иде? И какво мислиш? Милото ни градче ни уведоми чрез печата, с каблограма, експресна поща и един негър на име Саул, изпратен със сиво муле до Сан Антон, че ще ни устрои най-голямата дандания с изненади, наслади и рокади, която някога е смущавала покоя на кресливите гарги по пясъчната равнина извън непосредствената околност на града.

Казах „ще ни устрои“, но всичко това беше предназначено за бившия редник, де факто капитан и всъщност полковник Уили Робинс. Градът беше луднал по него. Уведомиха ни, че новоорлеанският карнавал по случай Заговезни ще прилича на следобеден чай, даван от монахини, в сравнение с приема, който се готвеха да ни спретнат.

Така. Винтовките на Сан Огъстин се върнаха у дома според разписанието. Всичко живо се беше събрало пред казармата и крещеше „Рузвелт!“ (викаха им бунтари). Там бяха две духови музики, кметът и ученички в бяло, които хвърляха рози, та подплашиха конете на трамваите, и... е, сигурно си виждал голямо празненство в град, който е на сушата и е лишен от вода.

Възнамеряваха полковник Уили да се качи в каляска, с която лични граждани и някои от старейшините на града да го откарат до арсенала, ама той си държеше на ротата и дефилира с нея по авеню „Сам Хюстън“. Зданията от двете страни бяха покрити със знамена, а аудиториите, пък и въобще всички крещяха „Робинс“ или „Браво, Уили!“, докато марширувахме в редица по четири. В живота си не бях виждал по-декоративен човек от Уили. На гърдите си носеше най-

малко седем-осем медала, дипломи и отличия; беше получил слънчев загар с цвета на конско седло и имаше страшно горд вид.

Казаха ни, че общината ще бъде осветлена в седем и половина и ще се държат речи, а в хотел „Палас“ ще има кльопачка. Госпожица Делфайн Томпсън трябваше да чете оригинално стихотворение от Джеймс Райан, а старшията Хукър ни беше обещал салют от деветима чикагски бандити, които бе арестувал същия ден.

След като ни разпуснаха при арсенала, Уили ме допита:

„Искаш ли да се поразходим малко?“

„Защо не — казвам аз, — само да не е толкова далеч, че да не чуваме шумотевницата и скандиранията. Много съм изгладнял — казвам — и ми се ще да хапна нещо домашно приготвено, но ще те придружа.“

Уили ме поведе по някакви забутани улички, докато стигнахме до бяла къщичка със зелена полянка, двайсет на трийсет фута, украсена с пътека от натрошени тухли и стари качета.

„Стой, дай паролата — казвам на Уили. — Знаеш ли къде се намираш? Това е гнезденцето, което Джо Гранбъри построи, преди да се ожени за Майра Алисън. Какво търсиш тука?“

Но Уили вече беше отворил портата. Той тръгна по пътеката и аз след него. Майра седеше на люлеещ се стол пред къщата и шиеше нещо. Косите ѝ бяха опънати назад, май през куп за грош, и свити на кок. Дотогава не бях забелязал, че има лунички. Джо по риза, но без яка и без признаци да се е бръснал, се мъчеше да изчовърка дупка пред къщата, за да посади малко плодно дръвче. Той само вдигна глава, но не обели дума, както и Майра.

Уили изглеждаше страхотно конте с униформата, с медалите на гърдите и с новата си сабя със златна дръжка. В него нямаше и помен от онова бледочело пишлегарче, което момичетата вземаха на подбив и с което се държаха като със слуга. Той постоя така около минута, забил поглед в Майра с по-особена усмивчица на лицето; после ѝ каза бавно, като че задържаше със зъби думите си:

„Хмм, не знам. Ако се опитам, може и да успея.“

Толкоз, ни дума повече. После отложи шапка и двамата си тръгнахме.

Като каза това, аз някак изведнъж се сетих за онази вечер у полковнишата, когато Уили се решише пред огледалото, а Майра

подаде глава от вратата колкото да го подразни.

Когато се върнахме до авеню „Сам Хюстън“, Уили рече:

„Е, доскоро, Бен. Аз се прибирам вкъщи, за да сваля обувката си и да поотпочина.“

„Какви ги говориш? — казвам аз. — Какво ти става? Та нали общината е фрашкана от народ, който чака да отдаде почести на героя? Две духови музики, декламации, знамена, това-онова, а и кльопачка те чака.“

Уили само въздъхна.

„Добре де, Бен — казва. — Но да пукна, ако изобщо се сещам за това.“

— Та затова аз казвам — приключи Бен Грейнджър, — че човек никога не знае къде започва честолюбието, а още по-малко — къде може да свърши то.

[1] Става дума за десетседмичната испанско-американска война през 1898, при която Испания отстъпва на САЩ Пуерто Рико, Филипините и о-в Гуам, а Куба получи (1902) формална независимост. — Б.пр. ↑

[2] Има се предвид типично американското съчетание „Уилибой“, което означава нещо като „мамино детенце“. — Б. пр. ↑

[3] Американски политически дейци от онова време. — Б.пр. ↑

[4] Има се предвид границата между щатите Пенсилвания и Мериленд, която е и разделителната линия между свободните северни щати и робовладелския юг. Тя се наричала „линия Мейсън-Диксън“, но О'Хенри променя втората част на Хамлин, вицепрезидент по времето на Линкълн, с което намеква, че Севера и Юга остават обособени и след гражданската война. — Б.пр. ↑

[5] Лорд Честърфийлд (1694–1773) — английски държавник и автор на книги по етикеция и добри маниери, за каквито тук се намеква. — Б.пр. ↑

[6] Името на испанския генерал Беневидес, изопачена по американски. Б.пр. ↑

БЕЗСЮЖЕТЕН РАЗКАЗ

За да не би подозрителният читател да захвърли тази книга в ъгъла на стаята, дължа да предупредя овреме, че това не е вестникарски разказ. В него няма да намерите нито всезнаещ редактор по риза, нито начеващ репортер-чудо, току-що дошъл от село, нито сензация, нито дори сюжет — изобщо нищо.

Но ако ми позволите да поставя първата сцена в репортерската стая на „Морнинг Бийкън“, ще ви се отплатя като спазя стриктно изложените по-горе обещания.

Аз работех на парче в споменатия вестник с надеждата да стана щатен. Някой беше разчистил за мен с гребло или лопата малко пространство в края на дългата маса, затрупана с писма, „Конгресни вестници“ и архивни материали. Пишех какво се мълвеше или говореше гръмогласно в града, изобщо, каквото научех при старателното ми обикаляне на улиците. Редовен доход няхах.

Един ден Трип влезе и се облегна на масата ми. Трип работеше нещо в техническия отдел — то, струва ми се, имаше нещо общо със снимките, защото той миришеше на фотографски химикали и ръцете му вечно бяха оплескани и нацепени от киселините. Около двайсет и пет годишен, той изглеждаше на четиридесет. Половината му лице беше покрито от къси, къдриви червеникави бакенбарди, които приличаха на входна изтривалка, лишена от познатия надпис „Добре дошли“. С блед, болнав и окаян вид, той все се подмилкваше и усърдно търсеше заеми, които варираха от двадесет и пет цента до един долар. Един долар беше границата му. Знаеше размера на своя кредит толкова добре, колкото Националната химическа банка знае, че при надлежен анализ „водата“ ще излезе наяве. Когато седна на масата ми, взе едната си ръка в другата, за да не треперят и двете. Уиски. Придаваше си безгрижен и нахакан вид, който не можеше да измами никого, но пък му помагаше при вземане на заеми, защото предизвикваше жалост.

Този ден бях изкрънкал от касиера аванс от пет сребърни долара срещу материал, приет неохотно от редактора на неделното издание. Ето защо, ако не бях сключил мир със света, то поне бе обявено примирие; и аз с жар започвах да описвам как изглежда на лунна светлина Бруклинският мост.

— Е, Трип — казах, като вдигнах нетърпеливо глава, — как вървят работите?

Този ден той изглеждаше толкова окаян, раболепен, изпит и смазан, колкото не бях го виждал. Несретата му извикваше толкова силно съжаление, че ти идваше да го изриташ.

— Да ти се намира някой долар? — попита Трип с най-раболепния си вид и кучешките си очи, които примигваха в тясното пространство между гъстораслата сплъстена брада и нискораслата сплъстена коса.

— Имам — отвърнах и повторих по-високо и негостолубиво: — Имам, че и четири отгоре. И мога да ти кажа, че здравата се озорих, докато ги измъкна от стария Аткинсън. А ги изтеглих — продължих, — за да запълня една нужда, една дупка, една необходимост, да посрещна спешен случай, нещо неотложно, за което ми трябва точно пет долара.

Наблягах на всяка дума, воден от предусещането, че още сега ще загубя единия от петте долара.

— Не ми трябва заем — каза Трип и аз си отдъхнах. — Рекох си дали не искаш да те наведе на една хубава история — продължи той. — Приготвил съм ти една, та дрънка. Ще трябва да я разположиш поне на цяла колона. Ще стане бомба, ако я разработиш както трябва. Суровината ще ти струва някъде към един-два долара. За себе си не искам нищо.

Омекнах. Предложението му показваше, че Трип оценяваше миналите мои услуги, макар редовно да ме завличаше. Ако беше достатъчно умен да ми поиска два-сет и пет цента, щеше да ги получи незабавно.

— Е, разказвай — подканих го аз, хванал молива с добре премислен редакторски вид.

— Ще ти кажа — подзе Трип. — Става дума за едно момиче. Красавица. Нещо нечувано, каквото не си виждал. Розова пъпка с капчици роса по нея, виолетка в зелена леха и други такива. Два-сет

години е живяла на Лонг Айланд и не е стъпвала в Ню Йорк досега. Попаднах на нея на Трийсет и четвърта улица. Току-що беше пристигнала с ферибота на Ист Ривър. Казвам ти, красавица, способна да отнеме кислорода на всички кислородни води в света. Спря ме на улицата и ме попита къде може да намери Джордж Браун. Представяш ли си, пита ме къде може да намери Джордж Браун в град като Ню Йорк! Да кажеш нещо?

Разговорихме се и разбрах, че идната седмица се готвела да се омъжи за млад фермер на име Дод — Хайрам Дод. Но явно, че Джордж Браун все още държи първото място в младежкото ѝ въображение. Преди няколко години Джордж смазал ботушите си от телешки юфт и заминал да си търси късмета в града. Обаче забравил да се върне в Грийнбърг и Хайрам, вече втори, заел неговото място. Но когато решителният момент приближава, Ада — тя се казва Ада Лоуъри — оседлава някаква кранта, язди осем мили до железопътната гара и хваща влака за града в шест и четиридесет и пет сутринта. Търси Джордж, моля ти се, нали ги знаеш жените, Джордж изчезнал, а тя иска него.

Е, кажи ми, можех ли да я оставя да се пилее в този Вълчи град на Хъдсън? Сигурно си е мислила, че първият срещнат, когото попита, ще каже: „Джордж Браун ли? О, да, чакайте да помисля... нисък човек със светлосини очи, нали? Да, разбира се, ще го намерите на Сто двайсет и пета улица, непосредствено до бакалията. Работи на касата в магазина за конска сбруя“. Милата, толкова е наивна и красива. Знаеш ги онези малки крайбрежни селища на Лонг Айланд — една-две пачи ферми, за ловуване, миди и лете около девет посетители по работа. Та това ще да е Грийнбърг, нейното родно място. Но само да я видиш!

Какво можех да сторя? Нея заран нямах пукната пара. А тя беше дала всичко, което имаше, за железопътния билет и с останалите ѝ двайсет и пет цента си беше позволила да си купи дъвчащи бонбони. И току ги вадеше един по един от кесията. Заведох я в един пансион на Трийсет и втора улица и я заложих там. За един долар. Толкова взема на ден Мама Макгинис, в чийто пансион някога живеях. Ще те заведе да го видиш.

— Какви ми ги говориш, Трип? — учудих се аз. — Мислех, че ще ми разкажеш нещо интересно. Та всеки ферибот на Ист Ривър превозва насам или натам момичета от Лонг Айланд.

Преждевременните бръчки на лицето на Трип се вдълбочиха. Изпод сплъстената коса гледаше силно намръщено лице. Той отдели ръцете си една от друга и подчерта отговора си, клатейки показалец.

— Нима не разбираш какъв чудесен разказ може да излезе от това? — ахна той. — Тебе те бива. Любов, романтика, ти знаеш, ще опишеш момичето, ще сложиш за пълнеж нещо за голямата любов, ще подхвърлиш някоя и друга смехория, да речем, ще подкачиш онези от Лонг Айланд за тяхната наивност и... какво да ти обяснявам, ти най-добре знаеш. И положително ще получиш поне петнайсет долара. А на тебе ще ти струва около четири. Единайсет долара чиста печалба.

— Как така ще ми струва четири долара? — попитах, изпълнен с подозрения.

— Един долар за госпожа Макгинис — отговори мигновено Трип — и два долара за билета за връщане на момичето.

— А четвъртият? — попитах, като пресмятах бързо наум.

— Един долар за мене, за уиски — отвърна Трип. — Сещаш ли се?

Усмигнах се многозначително и разперих лакти, сякаш се готвех да възобновя писането си. Но това мрачно, низвергнато, ръбато, раболепно, лукаво човече оставаше непоклатимо. Изведнъж челото му залъщя от пот.

— Не разбираш ли — каза с отчаяно спокойствие, — че това момиче трябва да се върне у дома веднага, не довечера и не утре, а веднага. Аз с нищо не мога да ѝ помогна. Нали знаеш, че съм главен секретар на Клуба на несретниците. Мислех си, че ще можеш да напишеш едно разказче за вестника и да изкараш някой и друг долар. Независимо от това, не ти ли е ясно, че тя трябва да се прибере у дома, преди да се е мръкнало?

И ето че започнах да изпитвам онова тъпо, тягостно, подтискащо усещане, известно като чувство за дълг. Защо това усещане трябва да се стоварва тъй с цялата си тежест? Дадох си сметка, че този ден ми е писано да дам немалка част от моите изкарвани с пот средства за спасяването на Ада Лоуъри. Но се заклев мислено, че тоя номер с долара за уискито на Трип няма да мине. Нека се прави на рицар за моя сметка, но никакво поркане след това в чест на моята слабост и лековерие. С нещо като студен гняв си сложих палтото и шапката. Трип, по-нисък от тревата, напразно умилкващ се, ме заведе с трамвай

до заложната къща за хора на Мама Макгинис. Билетите платих аз. Лъхацият на колодий Дон Кихот и най-дребната монета очевидно никога не бяха се срещали.

Трип дръпна връвчицата на звънеца над вратата на скапания неизмазан отвън пансион. При едва чутия звън той побледня и се сви като заек, който се готви да хукне при лая на ловджийско куче. Представих си какъв живот е водил, обземаан от ужас щом чуе стъпките на хазайките си.

— Дай ми бързо един долар! — каза Трип.

Вратата само се открехна. На прага стоеше Мама Макгинис с бели очи — да, казах бели — и жълто лице и придържаше към врата си с една ръка мръсна розова роба. Без да продума, Трип подаде долара през пролуката и това ни осигури входа.

— Тя е в гостната — каза госпожа Макгинис и обърна към нас гърба на робата си.

В мъждивата гостна момичето седеше край попуканата мраморна маса в средата, плачеше кротко и дъвчеше бонбони. Безупречна хубост. Сълзите правеха блестящите ѝ очи още по-блестящи. Когато дъвчеше бонбон, движението ѝ напомняше само поезия и човек завиждаше на безчувствения бонбон. Вечерният здрач на възраст пет минути вероятно зовеше на сън деветнайсет-двайсетгодишната Ада Лоуъри. Представиха ме и бонбонът остана пренебрегнат, докато тя прояви към мен простодушен интерес, какъвто едно кутре (носител на награда) отделя на лазец бръмбар или на жаба.

Трип зае място до масата, опрял на нея пръстите на едната си ръка, подобно на адвокат или церемониалмайстор. Обаче нямаше вид да е майстор на каквото и да било. Протритото му палто беше закопчано догоре, сякаш за да прояви благосърдечност към липсата на вратовръзка и риза. Бегливите му очи в падината между сплъстената коса и брада ми напомниха за шотландски териер. За един миг, позорен миг, изпитах срам, че трябваше да бъда представен като негов приятел в присъствието на толкова много хубост и отчаяние. Ала Трип очевидно възнамеряваше да ръководи церемониите, каквито и да бяха те. В действията и поведението му прозрях, струва ми се, намерение да ми натрапи цялата ситуация като материал за вестникарски разказ с известна надежда да измъкне от мен един долар за своето уиски.

— Моят приятел (тук аз изтръпнах) господин Чалмърз — заяви Трип — ще ви каже, госпожице Лоуъри, същото, което ви казах и аз. Той е репортер и повече го бива от мен да води разговор. Затова го и доведох. (Господи, Трип, не ти ли трябваше сребърният оратор?) Той знае сума ти неща и ще ви каже как е най-добре да постъпите.

— Ъъъ, госпожице Лоуъри — подзех аз, скрито вбесен от нескопосното въведение на Трип, — аз съм на ваше разположение, разбира се, но не съм запознат... ъъъ... с обстоятелствата около случая. Аз... ъъъ...

— О — възкликна госпожица Лоуъри и лицето ѝ просветна за миг, — не съм чак толкова зле, и няма никакви обстоятелства. Не съм попадала в Ню Йорк, ако не смятаме веднъж, когато бях на пет години, и нямах представа, че е толкова голям град. Срегнах господин... господин Слип на улицата и го попитах за един мой приятел, пък той ме доведе тук и ми каза да чакам.

— Съветвам ви, госпожице Лоуъри — каза Трип, — да обясните всичко на господин Чалмърз. Той е мой приятел (вече свиквах с това) и ще ви даде най-доброто напътствие.

— Ама разбира се — каза госпожица Ада, дъвчейки насреща ми поредния бонбон. — Всъщност няма нищо за разказване освен... е добре, всичко беше уредено да се омъжа за Хайрам Дод следващия четвъртък. Той има двеста акра земя, голяма част от нея по крайбрежието, и един от най-хубавите бостани на острова. Но сутринта аз оседлах коня си — той е бял и се казва Танцър — и стигнах с него до гарата. Казах на нашите, че ще прекарам деня със Сузи Адамс. Измишльотина, но няма значение. Пристигнах в Ню Йорк с влака, срещнах на улицата господин... господин Флип и го попитах дали знае къде мога да намеря Дж... Дж...

— Чакайте, госпожице Лоуъри — прекъсна я Трип на висок глас и доста нетактично според мен, докато тя се препъваше в думата, — вие харесвате този млад човек Хайрам Дод, нали? Той е свестен и се държи добре с вас, така ли е?

— Харесвам го, естествено — натърти госпожица Лоуъри.

— Много свестен е и се държи добре с мен. Така се държат всички.

Самият аз можех да се закълна, че това е така. През целия живот на госпожица Ада всички мъже биха се държали добре с нея. Биха се

стремили, борили, надпреварвали да държат чадър над шапката ѝ, да стягат куфара ѝ, да вдигат от земята носната ѝ кърпичка, да я черпят с газирана вода.

— Но снощи — продължи госпожица Лоуъри — се замислих за Дж... Джордж и...

Светлата ѝ руса главица се сведе и се опря на ключените ѝ на масата ръце. Каква прекрасна априлска буря! Тя хлипаше неудържимо. Доця ми се да я утеша. Но аз не бях Джордж. И се радвах, че не съм Хайрам. И все пак ми стана много мъчно за нея.

Лека-полека дъждът отмина. Тя се окопити смела и полуусмихната. Каква чудесна съпруга би излязло от нея, сълзите правеха очите ѝ още по-блестящи и нежни. Тя взе един бонбон и подзе:

— Аз май съм отвратителна селянка — каза, докато дъвчеше и въздишаше, — но няма спасение от това. Ние с Дж... Джордж Браун се обичахме още от времето, когато той беше на осем, а аз на пет години. Когато стана на деветнайсет — това беше преди четири години — той напусна Грийнбърг и замина за големия град. Каза, че щял да стане полицай, железничар или нещо подобно. А после щял да се върне и да ме вземе. Но оттогава ни вест, ни кост от него. Пък аз... аз... го обичах много.

Предстоеше нов ред сълзи, но Трип се хвърли в пролуката и всичко отиде по дяволите. Проклет да е, аз разбирах играта му. Той се мъчеше да създаде материал за разказ в името на собствените си низки цели и изгода.

— Хайде, господин Чалмърз — подкани ме той, — кажете на тази млада дама как да се измъкне от положението. Аз това ѝ обяснявах — вие ще намерите най-добрия изход. Думайте.

Покашлях се и се постарях да не се гневя чак толкова на Трип. Разбирах много добре дълга си. Бях подведен хитро и нямаше къде да мърдам. Първото мнение на Трип беше съвсем правилно. Младата дама трябва да бъде върната в Грийнбърг незабавно. Трябва да бъде склонена, убедена, уверена, инструктирана, билетирана и върната у дома без всякакво отлагане. Ненавиждах Хайрам и презирах Джордж; но дългът преди всичко. *Noblesse oblige*^[1] и някакви си пет долара не са особено романтично съчетание, но понякога може да свършат работа. На мен се падаше да бъда Оракул, а после да платя за превоза.

Ето защо си придадох вид, в който съжителстваха Соломон и главният пътнически агент на лонгайландската железница.

— Госпожице Лоуъри — казах аз колкото е възможно по-внушително, — животът, в крайна сметка, е странно нещо. — Изрекъл тези думи, те ми се сториха познати, но си казах, дано госпожица Лоуъри не е чувала познатата песен на Коухан^[2]. — Първата любов рядко завършва с брак. Ранните ни любовни мечти, озарени от вълшебните лъчи на младостта, често пъти не се осъществяват. — Когато прозвучаха, последните три думи ми се видяха банални. — Но тези лелеяни мечти — продължих аз — може да хвърлят приятен отблясък върху бъдещия ни живот, колкото и непрактични и неясни да са били. Животът е пълен както с реалности, така и с видения и мечти. Човек не може да живее само със спомените си. Може ли да ви попитам, госпожице Лоуъри, бихте ли живели щастливо... тоест доволно и хармонично с... въъ... господин Дод, ако — да оставим настрана романтичните спомени — той отговаря, тъй да се каже, на вашите изисквания.

— О, той е много свестен — отвърна госпожица Лоуъри. — Да, ще мога да се погаждам с него. Той дори ми обеща автомобил и моторна лодка. Обаче когато наближи времето да се оженим, аз някак изведнъж започнах да желая, по-точно да си мисля за Джордж. Сигурно нещо му се е случило, иначе щеше да ми пише. В деня на заминаването му двамата взехме чук и длето и разполовихме десетцентова монета. Аз прибрах едната половина, той другата и си обещахме да бъдем верни един на друг и да пазим двете половини, докато се съберем отново. Аз държа моята у дома в една кутийка в горното чекмедже на скрина ми. Мисля, че беше глупаво да дойда да го търся в този град. Но не съм и подозирала колко огромен е той.

Тук Трип се намеси с типичния си хриплив смях и се опита да внесе нещо драматично, за да заслужи мизерния долар, за който мечтаеше.

— О, когато дойдат в големия град и се поотракат, младежите от провинцията забравят много неща. Предполагам, че Джордж може би е станал скитник, или някоя го е оплела, а не е изключено уискито или тотализаторът да са го довели до просешка тояга. Вие послушайте господин Чалмърз и се приберете у дома, тогава всичко ще се оправи.

Сега вече настъпваше време да се действа, защото стрелките на часовника приближаваха дванайсет. Намръщих се на Трип и заговорих кротко и философски на госпожица Лоуъри, като внимателно я убеждавах колко е важно да се прибере незабавно. Опитах се да ѝ внуша, че ако иска да бъде щастлива в бъдеще, абсолютно необходимо е да разкаже на Хайрам за чудесата или фактите на своето посещение в града, погълнал безвъзвратно горкия Джордж.

Тя каза, че оставила коня си (нещастния Росинант) вързан за едно дърво близо до гарата. Ние с Трип я посъветваме щом пристигне, да възседне търпеливото животно и незабавно да отпраши към дома. Там ще разкаже какви вълнуващи перипетии е преживяла със Сузи Адамс. Ще съчини нещо — бях сигурен в това — и всичко ще се оправи.

Сега, уязвим от острите стрели на хубостта, аз се включих активно в играта. Тримата хукнахме към ферибота, където открих, че билетът до Грийнбърг струва само един долар и осемдесет цента. Платих го и с останалите двайсет цента купих една яркочервена роза на госпожица Лоуъри.

Изпратихме я на ферибота и останахме да гледаме как ни маха с кърпичката си, докато тя не се превърна в почти незабележимо бяло петънце. После, останали сами с Трип, се върнахме към действителността и се почувстваме празни и сиротни под сянката на суровите реалности на живота.

Магията на красотата и романтиката се стопяваше. Погледнах Трип едва ли не презрително. Той изглеждаше по-измъчен, по-достоеен за съжаление и по-невзрачен отвсякога. Попипах двата сребърни долара, останали в джоба ми, и го изгледах с презрение през полузатворени клепки. Той устоя или поне се направи, че устоява.

— Не можеш ли написа някакъв разказ от това — попита пресипнало. — Какъвто и да е разказ, дори ако тук-таме трябва да прибягнеш до измишльотини.

— Нито ред — отвърнах аз. — Мога да си представя вида на шефа, ако се опитам да му пробутам алабализми. Добре поне, че помогнахме на момичето, това ще е единствената ни награда.

— Жалко — каза Трип едва чуто, — жалко за парите, които похарчи. Но какво да ти кажа, аз реших, че съм открил тема за изключителен разказ, за нещо, дето казват, само се пише.

— Нека не мислим за това — казах, опитвайки се благородно да изглеждам весел — и да хванем следващия трамвай.

Устоявах желязно срещу неговото неизречено, но осезаемо желание. Не бива да го оставя да ме уговаря, да ми се подмилква и да измъкне толкова съблазнителния за него долар.

Трип разкопча неловко орфаното си и излъскано палто, за да потърси в някакъв невидим и бездънен джоб нещо, което някога е било носна кърпа. Когато се разкопча, върху жилетката му проблесна евтина посребрена верижка за часовник, на чийто край висеше нещо. Воден от чисто любопитство, протегнах ръка към него. Половинка от десетцентова монета, отсечена с длето.

— Каквооо! — възкликнах и го изгледах остро.

— О, да — отвърна тъпо той. — Джордж Браун, наричан още Трип. Но имаше ли смисъл?

Бих искал да знам ще се намери ли някой, който да не одобри това, че мигновено извадих от джоба си долара за уискито на Трип и без всякакво колебание го пъхнах в ръката му. Въпросът ми не се отнася само до Женското християнско въздържателно дружество.

[1] Noblesse oblige (фр.) — благородството задължава. — Б.е.р. ↑

[2] Джордж Коухан (1878–1942) — американски драматург и автор на популярни песни. — Б.пр. ↑

ДОБРА СДЕЛКА

Най-невзрачното нещо в адвокатската кантора на Янси Гори беше самият Гори, плюснал се в своето старо скърцащо кресло. Скапаната му кантора, по-точно канторка стоеше точно на улицата — главната улица на градчето Бетъл.

Бетъл лежеше в подножието на Блу Ридж. Планините над градчето бяха струпани до небето. Далеч долу мътната Катоба проблясваше жълта в тъжната си долина.

Юнският ден бе навлязъл в най-знойния си час. Бетъл дремеше в топла сянка. Всичко бе замряло. Цареше такава тишина, че Гори, изтегнал се в креслото, отчетливо чуваше тракането на чиповете в стаята на съдебните заседатели, където „тайфата от съдилището“ играеше покер. От отворената врата на кантората добре отъпкана пътека криволичеше през тревната площ до съдилището. Тази пътека костваше на Гори всичко, което имаше — първо, наследството му от няколко хиляди долара, после, стария дом на фамилията и напоследък сетните останки от самоуважение и мъжко достойнство. „Тайфата“ вече не му даваше да пипне карти. Фалираният картоиграч го беше ударил на пиене и на паразитен живот. Беше доживял деня, когато хората, ошушкали го докрай, не му позволяваха да седне да играе. Повече не му вярваха. И всеки ден картоиграческата битка се развиваше така, че нему се падаше недостойната роля на кибик. Шерифът, един игрив депутат, един веселяк адвокат и един бледолик човек „от долината“ сядаха на масата, а „обръснатия“ пращаха тихомълком да пасе. Не след дълго уморен от този остракизъм, Гори се видя принуден да се уедини в кантората си като си мърмореше нещо, вървейки по злочастната пътека. След като отпи от дамаджаната под масата си няколко глътки царевично уиски, той се хвърли в креслото си и изпаднал в сълзлива апатия, заби поглед в планините, тънещи в лятна омара. Вялото петънце, което забеляза високо горе беше Лоръл, близо до неговото родно Блакджак, гдето бе израснал. Там беше и родното място на старата вражда между фамилията Гори и Колтрейн.

Сега фамилията Гори нямаше друг пряк наследник освен тази оскубана и опърлена нещастна птица, сиреч Янси. От фамилията Колтрейн също беше останал само един — полковник Абнър Колтрейн, човек имотен и с положение, член на щатското законодателно събрание и съвременник на бащата на Янси Гори. Враждите между фамилии бяха типични за този районите бяха оставили летопис от омраза, злини и кръвопролития.

Но сега Янси Гори не мислеше за вражди. Обърканият му мозък напразно се мъчеше да реши въпроса за собствената му бъдеща издръжка и за любимите му щуротии. Напоследък стари приятели на семейството се бяха погрижили той да има къде да яде и да спи, обаче уиски не му купуваха, а той не можеше без уиски. Адвокатската му работа беше умряла; от две години никой не беше му възлагал дело. Той само търсеше заеми и пиеше като смок и ако не паднеше още пониско, то щеше да се дължи единствено на липсата на възможност. Да му дадат само още един шанс — мислеше си, — ако може да заложим и играе поне веднъж, възможно е да спечели; но нямаше вече какво да продаде, а и доверието в него отдавна бе изчерпано.

Въпреки бедственото положение не можа да сдържи усмивката си, когато се сети за човека, на когото преди шест месеца продаде стария дом на фамилията. Един ден „изотвъде“ бяха дошли две най-необикновени същества — един мъж на име Пайк Гарви и неговата жена. „Изотвъде“, съпроводено с едно махване на ръка към планините, означаваше за планинците най-затъntenите дебри, непристъпните долове, обиталището на закононарушителите, вълчата бърлога и будоара на мечката. Тази брачна двойка беше живяла двайсет години в колибата си горе край Блакджак в най-дивата част на тези усои. Нямаха ни куче, ни деца да облекчават тежкото мълчание на планината. Пайк Гарви не беше много познат в тези краища, но всички, които го бяха срещали, казваха, че е „по-алтав от лудите“. Освен че се занимаваше с лов на катерички друго занятие той нямаше, но от време на време, за разнообразие, контрабандираше алкохол. Веднъж данъчните го измъкнали от леговището му, ала той така ожесточено и отчаяно се бил с тях, че го изпратили за две години в щатския затвор. Освободен, отново се сврял в дупката си — като невестулка.

Щастието, което отминава мнозина от усърдните си ухажори, кацнало по приумица в дебрите на Блакджак, за да се усмихне на Пайк и върнатата му спътница в живота.

Един ден група очилати, голфести и общо взето абсурдни изследователи нахълтали в околностите на Пайковата колиба. Пайк откачил пушката за катерици и дал един далечен изстрел, да не би нашествениците да са случайно данъчни. За щастие, не уцелил никого и неволните агенти на щастието се приближили и обяснили, че нямат нищо общо нито със законите, нито със съдилищата. По-късно предложили на Гарви огромно количество зелени шумящи банкноти за трийсет акра прочистена земя, като за оправдание на такава налудничава постъпка казали нещо съвсем нелогично, в смисъл, че под този парцел имало слюден залеж.

Когато семейство Гарви се сдобило с толкова много долари, че ги объркали при броенето, излезли наяве недостатъците на живота в Блакджак. Пайк взел да говори за нови обуца, за нова бала тютюн, която да сложи в ъгъла, за нов патрондаш; после завел Мартела до определено място на склона и ѝ обяснил, че тук може да бъде поставено едно оръдийце — по цена в рамките на новите им възможности, — което да брани единствената достъпна пътека към колибата им за ужас на данъчните и всякакви други натрапници.

Ала Адам си е правил сметката без Ева. За него всички тези неща представяха практическо приложение на богатството, но в мръсната колиба дремеше амбиция, която в полета си се издигна далеч над примитивните нужди. Дълбоко в душата на госпожа Гарви все още живееше женственост, останала неподвластна на двайсетте години живот в дивото усое. Толкова дълги години ушите ѝ долавяха само тупането на шишарки в гората по обед и вълчия вой сред скалите нощем и това бе достатъчно, за да прогони от нея всяка суета. Беше израснала дебела, мрачна, мътнокожа и неразговорлива. Но щом се появили парици, изпита желание да използва прерогативите на своя пол — да ходи на чайове, да купува ненужни неща, да понапудря неприятните реалности в живота с официалност и церемониалност. Ето защо тя отхвърли безапелационно предложената система за фортификации и обяви, че двамата ще заживеят като хората и ще се движат в общество.

Така най-накрая всичко бе решено и... осъществено. Село Лоръл бе компромисът между предпочитанията на госпожа Гарви към някой по-голям град в долината и Пайковия копнеж за първобитна самота. Макар и не много щедро, Лоръл предлагаше някои забавления, които отговаряха на желанията на госпожа Мартела, а се понрави донякъде и на Пайк, тъй като близостта му до планините даваше възможност за бързо отстъпление, в случай че модното общество го наложи.

Слизането им в Лоръл съвпадна с трескавото желание на Янси Гори да превръща имот в сухо и те купиха стария дом на Гори и наброиха четири хиляди долара в треперещата ръка на прахосника.

Случи се тъй, че когато окаяният последен потомък на фамилията Гори се тръшна в окаяната си кантора, изгонен от приятелчетата си, които бе поил, в покоите на бащината му къща вече се бяха настанили чужди нему хора.

Облак прахоляк се търкаляше бавно по изгорялата от жегата улица и в средата на облака нещо се движеше ведно с него. Лек ветрец отвя облака встрани и разкри нова яркобоядисана каручка, теглена от муден сив кон. Каручката се отклони от пътя, приближи се до кантората на Гори и спря в канавката точно пред вратата му.

На предната седалка седеше сух висок човек, облечен в черно, чиито вдървени ръце бяха пленници на жълти ръкавици от ярешка кожа. Зад него се виждаше жена, надмогнала юнската жегга. Солидните ѝ форми бяха армирани в плътно прилепнала рокля от копринен плат, наречен „шанжан“, чиито тонове преливат ту в един, ту в друг. Тя седеше изопната и размахваше много пъстро ветрило, забила неподвижен поглед надолу по улицата. Но сърцето на Мартела Гарви сигурно се радваше на удоволствията, които нейният нов живот ѝ носеше. Колкото до екстериора ѝ, Блакджак си беше казал думата. Беше изваял чертите ѝ така, че те издаваха бездънна празнота; беше я надарил с якостта на своите зъбери и с мълчанието на усойте си. Независимо от заобикалящата я среда очевидно тя неизменно чуваше тупането на шишарките, които падаха и се търкаляха по планинския склон, ѝ винаги чуваше ужасното мълчание на Блакджак, което звучеше дори в най-тихите нощи.

Докато приближаваше към вратата му, Гори наблюдаваше този тържествен екипаж с много слаб интерес; но когато дългунът уви юздите около камшика, слезе непохватно и пристъпи прага на

кантората, Гори стана неуверено да посрещне госта, в когото позна Пайк Гарви, новия, преобразования, цивилизования.

Планинецът пое стола, който Гори му предложи. Онези, които се съмняваха в здравия разум на Гарви, можеха да намерят силен свидетел във физиономията на този човек. Лицето му беше прекалено издължено, тъмношафранено на цвят и неподвижно като камък. Светлосините немигащи кръгли очи без мигли допринасяха за ужасния вид на това безподобно лице. Гори не можеше да си представи на какво дължи тази визита.

— Всичко наред ли е в Лоръл, господин Гарви? — поинтересува се той.

— Всичко е наред, сър, и ние с госпожа Гарви сме предоволни от покупката. Госпожа Гарви харесва старата ви къща, харесва и квартала. Тя се нуждае от общество, това е то, и го има. Семейства като Роджърс, Хапгуд, Прат и Трой идват да я видят, а и повечето от тях я канят. Най-отбраните хора ѝ предлагат различни занимания. Не мога да кажа, господин Гори, че тези работи ме привличат, но щом на тях им допадат... — Ръката в жълта ръкавица посочи към планините. — Мене все натам ме тегли, към дивите пчели и мечките. Но аз за друго съм дошъл, друго искам да ви кажа. Вие имате нещо, което ние с госпожа Гарви искаме да купим.

— Да купите! — възкликна Гори. — От мен? — Той се разсмя дрезгаво. — Та аз ви продадох всичко, от комина до ключалката, както се изразихте вие. Нямам за продан и един шомпол.

— Имате, имате — обади се госпожа Гарви. — И ние ще го купим честно и почтено. Ами вземайте парите.

Гори завъртя глава.

— В шкафа няма нищичко — каза той.

— Сега ние сме имотни — не позволи да го отклонят от темата планинецът. — Имаме много. Бяхме бедни като църковни мишки, а сега всеки ден каним хора на обед. Както казва госпожа Гарви, най-отбраното общество вече ни припознава. Но има само едно нещо, което ни липсва. Тя казва, че то трябва да бъде включено в спецификацията за продан, ама не е. Айде вземайте парите, купуваме го честно и почтено.

— Престанете! — отсече Гори, чиито нерви вече не издържаха.

Гарви метна широкополата си шапка на масата, наведе се напред и заби неподвижния си поглед в лицето на Гори.

— Има една стара вражда — каза бавно и отчетливо — между вашата фамилия и фамилията на Колтрейн.

Гори се навъси страшно. Да се говори за вражда на враждуващия е сериозно нарушение на етикецията на планинците. Човекът „изотвъде“ знаеше това толкова добре, колкото и адвокатът.

— Няма да се докачате — продължи планинецът, — чисто и просто въпрос на търговия. Госпожа Гарви проучи всичко за старите вражди. Излезе, че повечето свестни хора в планината имал такива. Фамилии като Сетъл и Гофорт, Ранкин и Бойд, Сайлът и Галоеуей враждуват сума ти време, от двайсет до сто години. Последният, дето се гътнал, е бил Лен Колтрейн, когато вашият чичо съдията Пейсли Гори, го пушнал в самия съд. Ние с госпожа Гарви идеме от беднотията, кой ще ти враждува с нас? Все едно да враждува с дървесните жаби. Отбраните хора винаги имат вражди, казва госпожа Гарви. Ние не спадаме към тях, но па защо да си не купиме една вражда? „Взимай парите, значи — казва госпожа Гарви — и върви да купим враждата на господин Гори, честно и почтено“.

Ловецът на катерици изопна единия си крак до средата на стаята, измъкна от джоба си пачка банкноти и ги хвърли на масата.

— Тука са двеста долара, господин Гори. Ще рече, прилична цена за вражда като вашата, дето се влачи толкова години. Няма кой да я продължи освен вие, само че не ви бива в стрелбата. Аз поемам всичко в свои ръце, хем така ще се наредим между отбраните люде. Вземете си парите.

Пачката, свита на руло, бавно започна да се разгръща на масата. В тишината, последвала изявленията на Гарви, ясно се чуваше тракането на чиповете в съдилището. Гори разбра, че шерифът току-що е обрал мизата, понеже сподавеното възклицание, с което той посрещаше всяка победа, доплува през двора, носено от къдравите топлинни вълни. По челото на Гори избиха капки пот. Той се наведе, измъкна плетената дамаджана изпод масата и наля във водна чаша.

— Малко царевично уиски, господин Гарви? Разбира се, вие се шегувате; имам предвид казаното от вас. Така се открива съвсем нов тип пазар. Хайде на враждите! Първокачествени — двеста и петдесет

до триста долара, поизносени — двеста, нали толкова казахте, господин Гарви? — засмя се неловко Гори.

Планинецът взе чашата, която Гори му подаде, и я гаврътна, без да му трепне окото, което и без това не трепваше. Адвокатът посрещна това постижение с вид на завистливо възхищение. Той наля и на себе си и изпи чашата като пияница, на глътки, потръпвайки от дъха и вкуса на уискито.

— Двеста — повтори Гарви. — Това е положението.

Изведнъж в главата на Гори избухна буря. Той удари с юмрук по масата. Една от банкнотите отскочи и се опря до ръката му. Гори трепна като ужилен.

— Затова ли дойдохте при мене? — извика той. — Да ми направите такова смешно, обидно и глупаво предложение?

— Всичко е честно и почтено — каза ловецът на катерици, но протегна ръка, сякаш да си прибере парите; и тогава Гори си даде сметка, че гневният му изблик не е израз на честолюбие или негодувание, а че го е яд на самия себе си, защото съзнаваше, че пред него се открива още по-дълбока бездна. И само в един миг той се превърна от вбесен джентълмен в любезен търговец, който препоръчва стоката си.

— Чакайте, не бързайте, Гарви — каза той със зачервено лице и надебелял език. — Аз п-п-приемам п-п-предложението ви, макар че двеста е много ниска цена. Т-т-търговията е добра, когато и к-к-купувачът, и п-п-продавачът са доволни. Да ви го увия ли, господин Гарви?

Гарви стана и свали палтото си.

— Госпожа Гарви ще остане доволна. Вие се освобождавате, а враждата остава за Колтрейн и Гарви. Само някакво документче, господин Гори, нали сте адвокат, да е видно, че сме се договорили.

Гори взе лист хартия и перодръжка. Във влажната си ръка стискаше банкнотите. Всичко останало му се стори изведнъж дребно и незначително.

— Акт за продажба, това на всяка цена. Права, задължения, гаранция и... Не, Гарви, не трябва да включваме гаранции — каза със смях Гори. — Ще трябва сам да защитаваш правата си.

Планинецът пое от адвоката изумителния документ, сгъна го крайно грижливо и го пхна внимателно в джоба си.

Гори стоеше до прозореца.

— Елате насам — подкани го той с показалец — и ще ви покажа вашия току-що купен враг. Ето го там, от другата страна на улицата.

Планинецът наведе дългунестата си фигура, за да погледне през прозореца по посоката, която му сочеха. По отсрещния тротоар вървеше полковник Абнър Колтрейн, изправен внушителен джентълмен на около петдесет години с неизменния си дълъг сюртук на законодател от Юга и стария си копринен цилиндър. Гарви отправи поглед натам, а Гори се вгледа в лицето му. Ако има такова нещо като жълт вълк, той стоеше до него. Докато нечовешкият поглед на Гарви следваше минаващата фигура, самият той изръмжа, при което се откриха жълтите му зъби.

— Това ли е той? Я, та това е човекът, който някога ме изпрати зад решетките.

— Той беше областен прокурор — подхвърли небрежно Гори. — Между другото, полковникът е първокласен стрелец.

— Аз мога да улуча окоето на катерица от сто ярда — каза Гарви. — Значи, това а Колтрейн. Направил съм по-добра сделка, отколкото предполагам. Ще се погрижа за тази вражда по-добре от вас, господин Гори.

Той тръгна към вратата, но се забави там леко смутен.

— Нещо друго? — попита саркастично Гори. — Семейни предания, призраци на дедите или други страхотии? Предлагам най-ниски цени.

— Има още едно нещо, за което госпожа Гарви се беше сетила. То е различно и много не ми допада, но тя много настояваше да ви попитам и ако се съгласите, да си платя честно и почтено. Както знаете, под кедрите в двора на старата ви къща има гробове. В тях лежат ваши роднини, убити от членове на фамилията Колтрейн. И на плочите са изписани техните имена. Госпожа Гарви казва, че семейната гробница е сигурен знак за добро качество. Обаче, казва тя, щом сме купили враждата, с нея трябва да върви и другото. Верно, на плочите стои името „Гори“, но то може да бъде променено на...

— Махайте се, махайте се! — кресна Гори и лицето му стана мораво. — Вън, върколак такъв! Дори китайците тачат гробовете на дедите си. Вън!

Ловецът на катерици се изсули през вратата към каручката си. Докато той се качваше в нея, Гори събираше трескаво банкнотите, които бе изгървал на пода. Когато каручката обърна, овцата с новопокарала вълна хукна с неприлична скорост по пътеката към съдилището.

В три часа след полунощ го донесоха в кантората му, в безсъзнание и напълно остриган. Носеха го шерифът, игривият депутат и веселякът адвокат, а онзи „от долината“ служеше само за ескорт.

— На масата! — изкомандва някой и те го положиха там връз бъркотията от книги, книжа и документи, които нищо не му носеха.

— Когато се натряска, Янси си въобразява, че по-силна карта от два чифта няма — въздъхна замислен шерифът.

— Много му дойде — рече веселякът адвокат. — Който пие толкова не бива да сяда на покер. Чудя се колко снесе тази нощ.

— Близо двеста. Аз пък се чудя откъде ги е взел. Много добре знам, че от месец не е виждал и цент.

— Вероятно е изръсил някой клиент. Е, да се прибираме, преди да се е развиделило. Той ще се оправи, нищо му няма, само дето в черепа му има бръмбари.

Групата се извърволи в ранния утринен здрач. Първият, който зърна нещастника Гори, беше слънцето. Той погледна през голия прозорец, откъдето върху него отначало се изливаше златиста светлина, а после — бяла лятна жега. Още в полусъзнание Гори се размърда на отрупаната маса и обърна лице към прозореца. При раздвижването си бутна една тежка книга със закони, която тупна на пода. Отвори очи и видя надвесен над него някакъв човек с черен сюртук. Когато плъзна поглед по-нагоре, откри доста износен копринен цилиндър, а под него — приветливото гладко лице на полковник Абнър Колтрейн.

Малко несигурен какво ще стане, полковникът чакаше другия да даде някакъв признак, че го е познал. От двайсет години мъжете от двете фамилии не бяха се срещали мирно и тихо. Миглите на Гори заиграха, докато напругаше мътен взор към посетителя, после той се усмихна ведро.

— Доведе ли Стела и Луси да си играем? — попита спокойно Гори.

— Позна ли ме, Янси? — попита Колтрейн.

— Разбира се. Нали ми подари камшик със свирка на дръжката. Да, така беше — преди двайсет години; когато бащата на Янси и полковникът бяха неразделни приятели.

Погледът на Гори зашари из стаята. Полковникът разбра.

— Ти не мърдай, ей сега ще ти донеса — каза той.

В задния край на двора имаше помпа. Затворил очи, Гори се заслуша прехласнат в тракането на ръчката и шуртенето на водата. Колтрейн донесе кана студена вода и му я подаде да пие. Гори седна — жалка фигура с изпомачкан омърлян ленен костюм и рошава глава, която едва се държеше на раменете. Опита се да махне с ръка.

— Много извинявай — отрони той. — Снощи трябва да съм препил и съм легнал на масата. — Веждите му се събраха в озадачена гримаса.

— Навярно си поизлязъл някъде с приятели, а? — попита меко полковникът.

— Никъде не съм излизал. От два месеца нямам пукнат грош. Само надигам дамаджаната.

Полковник Колтрейн сложи ръка на рамото му.

— Янси — подзе полковникът, — преди малко ти ме попита дали съм довел Стела и Луси да си играете. Още не беше дошъл на себе си и сигурно си сънувал, че отново си момче. Сега си напълно буден и искам да ме изслушаш. Идвам от името на Стела и Луси при техния другар в игрите и син на моя добър приятел. Те знаят, че ще те заведе у нас, където ще те посрещнат, както те посрещаха някога. Каня те да дойдеш у нас и да останеш, докато се възстановиш, или по-добре — колкото искаш. Чухме, че си загазил и се поддаваш на съблазни и се разбрахме да поживееш у нас както някога. Ще дойдеш ли, момчето ми? Забрави старите неприятности и ела с мен.

— Неприятности ли? — ококори очи Гори. — Между нас никога не е имало неприятности или поне аз не знам да е имало. Няма спор, че винаги сме били най-добри приятели. Но боже мой, как да дойда у вас — аз, пияницата, отрепката, пропадналият комарджия!

Той се домъкна от масата до креслото и започна да пролива горчиви сълзи, в които се смесваха покаяние и срам. Колтрейн продължи да му говори разумно, като му припомни чистите наслади, които планината носи, и настоя на искрената си покана.

Накрая той надделя, като каза на Гори, че разчита на него за осъществяването на един проект за свличане на голямо количество трупи от високата планина до водния път.

Полковникът знаеше, че някога Гори беше измислил средство за тази цел — поредица от плъзгачи и улеи, — с което с право се гордееше. Доволен от мисълта, че може да бъде полезен някому, нещастникът мигом опъна хартия на масата и бързо започна да тегли треперещи линии, за да демонстрира на какво е способен.

На Гори му беше писнало от всякакви глупотевини. Сърцето на блудния син се обръщаше отново към планината. Съзнанието му някак засичаше и мислите и спомените се връщаха един по един — като пощенски гълъби над бурно море. Но Колтрейн беше доволен от постигнатото.

Този ден Бетъл получи най-голямата си изненада, когато Колтрейн и Гори минаха на коне през града, най-приятелски настроени един към друг. Те язدهа рамо до рамо — от прашните улици и зяпналите от почуда граждани, през моста над дерето и нагоре към планината. Блудният син се беше умил и вчесал и имаше по-приличен вид, но седеше някак нестабилно на седлото, дълбоко замислен очевидно върху някакъв проблем, който не му даваше мира. Колтрейн не се опита да промени настроението му, явно разчиташе, че променената обстановка ще му въздейства и ще възстанови равновесието му.

По едно време Гори получи нервен пристъп и едва не припадна. Наложил се да слезе от коня и да си поеме дъх край пътя. Предвидил такова състояние, полковникът беше взел флаконче уиски за всеки случай, но когато му го предложи, Гори го отблъсна ядно и заяви, че никога вече няма да пийне глътка. Лека-полека той се съвзе и извървя спокойно пешком една-две мили. После се метна неочаквано на коня и каза:

— Снощи изгубих на покер двеста долара. Не мога да си представя откъде съм взел тези пари.

— Не се безпокой, Янси. Планинският въздух ще ти прочисти главата. Веднага отиваме на риболов при водопада Пинакъл. Там пъстървите скачат като жаби. Вземаме Стела и Луси и си устройваме пикник при Орлов камък. Нима си забравил какъв вкус има пушената шунка в устата на изгладнелия въдичар?

Очевидно полковникът не прие сериозно историята за изгубеното богатство; и Гори се върна към своя мълчалив размисъл.

Късно следобед двамата бяха изминали десет от дванайсетте мили между Бетъл и Лоръл. На половин миля откъм близката страна на Лоръл се намираше стария имот на Гори. А на миля-две отвъд селото живееше Колтрейн. Сега пътят ставаше стръмен и труден, но пък това имаше и много добри страни. Горските пътеки ухаеха на шума и гъмжаха от птици и цветя. Тонизиращият въздух поставяше на колене фармакопееята. Горските поляни тъмнееха в мъхната сянка и проблясваха от свенливи ручейчета, които изпълзяваха изпод папрати и дафинови дървета. По-надолу, обрамчени от листак, се виждаха прелестни картини от далечната долина, замряла в непрогледна омара.

Колтрейн с удоволствие забеляза, че спътникът му не устояваше на магията на планините и горите. Сега трябваше само да заобиколят Скалата на художника, да прекосят Бъзов дол и да изкачат насрещния склон и Гори щеше да се озове пред пропиления дом на дедите си. Тук той познаваше всеки камък, всяко дърво, всяка стъпка от пътя. И макар да бе позабравил горите, те го омайваха като мелодията на „Дом, сладък дом“.

Заобиколиха скалата и слязоха в дола, където оставиха конете да пият и се понаплискат в бързия поток. Вдясно се виждаше ограда, която тук завиваше и следваше пътя и потока. Тя ограждаше старата ябълкова градина на родния дом, а самият дом още не се виждаше, тъй като бе скрит зад билото на стръмния склон. В заграденото място и покрай оградата растяха буйно лавър и смрадлика. Чу се някакво шумолене и Гори и Колтрейн вдигнаха очи и видяха над оградата продълговато жълтеникаво вълче лице, втренчило в тях светлите си немигащи очи. Главата мигновено изчезна; после храстите се люшнаха и през ябълковата градина по посока на къщата пробяга на зигзаг тромава фигура.

— Това е Гарви — отбеляза Колтрейн, — човекът, на когото ти продаде целия имот. Няма никакво съмнение, че той не е с всичкия си. Преди няколко години се наложи да го пратя в затвора заради незаконно производство на алкохол, макар да бях убеден, че е невменяем. Хей, какво ти става, Янси?

Пребледнял като платно, Гори бършеше челото и лицето си.

— Не мислиш ли, че и аз не съм с всичкия си? — опита се да се усмихне той. — Току-що си спомних някои работи. — Алкохолът се беше изпарил от главата му. — Чак сега се сетих откъде бях взел онези двеста долара.

— Не мисли за това — отвърна весело Колтрейн. — После ще седнем да поразсъдим двамата.

Когато стигнаха до подножието на склона, Гори се спря отново.

— Подозирал ли си някога, че аз съм доста суетен човек? — попита той. — Че държа на облеклото?

Очите на полковника отказаха да се спрат на мърлявия ленен костюм и избелялата широкопола шапка.

— Спомням си, струва ми се — отговори той озадачен, — един двайсетгодишен младок с най-вталеното палто, най-пригладената коса и най-буйния кон в Блу Ридж.

— Точно така — каза нетърпеливо Гори. — И този младок все още живее в мен, макар да не му личи. О, аз съм суетен като пуяк и горд като Луцифер. И ще те помоля да задоволиш тази моя слабост, макар и временно.

— Говори, Янси. Ще те направим граф на Лоръл и барон на Блу Ридж, ако искаш; че ти дадем и едно перо от опашката на Стелиния паун да го забучиш на шапката си.

— Аз говоря сериозно. След няколко минути ще минем покрай къщата горе на хълма, в която съм роден и в която моят род е живял близо един век. Сега там живеят чужди хора, но я ме погледни! Така ли ще се покаже пред тях — опърпан, беден, стигнал до просешка тояга? Та нали ще умра от срам, полковник? Моля те, позволи ми да сложа сюртука и шашката ти, докато отминем къщата. Знаем, че смяташ това за глупава суета, но ми се ще да изглеждам прилично, когато минавам край родната стряха.

„Какво ли може да означава това?“ — помисли си Колтрейн, като съпостави нормалния вид и спокойното поведение на спътника си с тази странна молба. Но той вече сваляше сюртука си и с нищо не издаде, че вижда нещо необичайно в нея.

Сюртукът и шапката прилягаха добре на Гори. Той се закопча и пристегна с горд и самодоволен вид. Двамата бяха почти еднакви — високи, изправени, представителни. Разликата помежду им беше двайсет и пет години, но на вид биха могли да минат за близки по

възраст братя. С подпухналото си и понабръчкано лице Гори изглеждаше по-стар от годините си; а лицето на полковника стоеше гладко и свежо — признак за редовен живот. Той намъкна скапаното ленено палто на Гори и избелялата широкопола шапка.

— Така, сега всичко е наред — каза Гори и хвана поводите. — Само ще те помоля да се държиш на известно разстояние зад мен, когато минаваме покрай къщата, за да могат хубавичко да ме разгледат. Нека видят, че още не съм за изхвърляне. Надявам се този път да им се покажа откъм най-добрата си страна. Е, да тръгваме.

И той се отправи по хълма в лек тръс, а полковникът го следваше на разстояние, както се уговориха.

Гори седеше изправен на седлото, с високо вдигната глава, но погледът му шареше вдясно и внимателно оглеждаше всеки храст, ограда и скрито кътче в стария двор. По едно време дори промърмори: „Наистина ли ще се опита този кретен... Или всичко това ми се е присънило?“

Едва когато се изравни с малкото семейно гробище, той видя това, което търсеше — клъбце бял дим изплува от кедровия гъстак в ъгъла на градината. Той се килна наляво толкова бавно, че Колтрейн успя да го настигне с коня си и да го подхване с една ръка.

Ловецът на катерички ненапразно се беше похвалил като първокласен стрелец. Той, както очакваше Гори, беше изпратил куршума точно където трябва — в гърдите на черния сюртук на Абнър Колтрейн.

Гори се навали с цялата си тежест върху полковника, но не падна. Конете вървяха редом и ръката на полковника поддържаше здраво Гори. Белите къщички на Лоръл просветваха между дърветата на половин миля от тях. Гори с мъка вдигна едната си ръка и зашари пипнешком във въздуха, докато тя не се спря върху пръстите на Колтрейн, които държаха поводите на неговия кон.

— Добри ми приятелю! — промълви той и това бе всичко.

Така Янси Гори, минавайки покрай старата си родна стряха, се показва откъм най-добрата си страна, доколкото това бе възможно при дадените обстоятелства.

МАДАМ БО-ПИП, СТОПАНКАТА НА РАНЧОТО

— Лельо Елън — каза весело Октавия и лекичко запрати черните си кожени ръкавици към тържествената персийска котка, легнала на прозоречния перваз, — стигнала съм до просешка тояга.

— Много обичаш да преувеличаваш, Октавия — отвърна меко леля Елън и вдигна глава от вестника. — Ако нямаш дребни да си купиш бонбони, портмоненцето ми е в чекмеджето на бюрото.

Октавия Бопри си свали шапката, седна на ниското столче до леля си и обгърна колене. Но и в тази неудобна поза личеше колко грациозна е стройната ѝ гъвкава фигура, облечена в стилин траурен костюм. Свежото ѝ младежко лице и искрящите жизнелюбиви очи се опитваха да възприемат онази сериозност, която обстоятелствата видимо изискваха.

— Мила ми леличко, работата не е в бонбоните. Става дума за истинска, неприкрита, грозна бедност; чакат ме неплатени сметки, конфекционно облекло, почистени с бензин ръкавици и вероятно приеми в един часа следобед. Току-що идвам от адвоката, леличко, и: „Моля, мадам, пуснете нещичко на бедната. Цветя, госпожо? За бутониерата, господине? Моливи, моля, по три за пет цента — помогнете на бедната вдовица“. Добре ли го правя, леличко, или часовете по ораторско изкуство няма да ми помогнат да припечеля?

— Не можеш ли да бъдеш сериозна поне две минути — каза леля Елън и пусна вестника на пода — и да ми обясниш какво значи всичко това. Имуществото на полковник Бопри...

— Имуществото на полковник Бопри — прекъсна я Октавия, като подчертаваше думите си с драматични жестове — е солидно като въздушна кула. Недвижимите имоти на полковник Бопри са вятър. Акциите на полковник Бопри — вода. Доходите на полковник Бопри — разходи. Не познавам юридическите термини, които преди малко трябваше да слушам цял час, но на практика те означават точно това.

— Октавия — разтревожи се видимо леля Елън, — просто не мога да повярвам. Та той правеше впечатление на милионер. И ни го представи не друг, а семейство Де Пейстър.

Октавия се изсмя, после доби сериозен вид.

— За мъртвите само краят на поговорката, леличко. Милият полковник, какъв чудесен фалшификат се оказа! Аз изпълних честно всичко, което сделката изискване. Ето: очи, ръце, крака, младост, стар род, завидно положение в обществото — както се предвиждаше в договора — и никакъв друг капитал. — Октавия вдигна вестника от пода. — Но аз нямам намерение да „пискам“, както казват, тоест да оплаквам съдбата си, когато играта е изгубена. — Тя отгръщаше спокойно страниците на вестника. — „Курсове на акциите“ — това не ми е нужно. „Светска хроника“ — с това е свършено. А, ето моята страница: „Трудова борса — търсене и предлагане“. Какво ли би могъл да търси един Ван Дресър? Прислужнички, готвачи, пласьори, секретарки.

— Мила — трепна гласът на леля Елън, — недей да говориш така, моля те. Дори да си изпаднала в толкова плачевно положение, остават моите три хиляди...

— Ох, леличко, твоите три хиляди ще стигнат само за любимия ти китайски чай и за стерилизираното мляко за котката. Зная, че си готова да ми помогнеш, но предпочитам да падна отвисоко като Велзевул, отколкото да вися като Пери около задния вход и да се мъча да чуя музиката. Мисля сама да си изкарвам прехраната. Друго не ми остава. Аз... Ооо, съвсем бях забравила. Нещо е оцеляло при корабокрушението. Един загон, не, ранчо — чакай, къде беше? — в Тексас. Актив, както се изрази милият Банистър. Колко беше доволен, че е останало поне едно нещо „свободно от задължения“. Някъде в тези глупави книжа, които ме накара да взема от кантората му, има описание на ранчото. Ей сега ще го потърся.

Октавия намери пазарската си чанта и извади от нея голям плик, натъпкан с машинописни документи.

— Ранчо в Тексас — въздъхна леля Елън. — Това ми прилича повече на пасив, а не на актив. По тия места няма друго освен стоножки, каубои и фанданго.

— „*Ранчо де лас Сомбрас*“ — прочете Октавия в листа, изписан със зловнолилави редове — „се намира на сто и десет мили

югоизточно от Сан Антонио и на трийсет и осем мили от Нопал, най-близката железопътна гара. Ранчото включва 7680 акра напоявани земи, правото на собственост върху които е утвърдено от щата, и двайсет и две квадратни мили, или 14 080 акра, част от които са наети при годишно подновяване на арендата, а друга част — закупена въз основа на двайсетгодишния щатски закон. В ранчото има осем хиляди породисти мериносови овце с необходимото количество коне, возила и други фермерски пособия; постройка (солидна) с шест стаи, обзаведени подходящо за климата. Всичко е оградено със здрава ограда от бодлива тел.

Сегашният управител е човек способен и надежден и в неговите ръце ранчото, което много би пострадало от небрежност и лошо ръководство, започва да носи доходи.

Полковник Бопри е получил това имение от един от западните напоителни синдикати. Правото, на собственост, по всичко личи, е перфектно. При правилно ръководство и при естественото увеличаване на цената на земята ранчото може да осигури на собственика си напълно прилични доходи.“

Когато Октавия завърши, леля Елън изпусна едно презрително „пфу“, доколкото ѝ позволяваше доброто възпитание.

— В този проспект — каза тя с неизменната подозрителност на градския жител — не се споменава нищо нито за стоножките, нито за индианците. А и ти никога не си обичала овнешкото, Октавия. Не виждам каква полза смяташ да извлечеш от тази... пустош.

Но Октавия не я чуваше. Очите ѝ гледаха някъде много надалеч, устните ѝ се полуотвориха, а лицето ѝ се озари от безумието на изследователя, от неудържимия устрем на търсача на приключения. Изведнъж тя склони ликуващо ръце.

— Проблемата ще се разреши от само себе си, леличко — извика тя. — Отивам на ранчото. И ще заживея там. Ще свикна с овнешкото и дори ще се опитам да открия положителните черти в характера на стоножката, от почетно разстояние, разбира се. Точно това ми трябва. Нов живот на мястото на стария, който приключи днес. Това е изход, лельо, а не задънена улица. Представи си само: препускаш по безкрайната прерия, вятърът плющи в косите ти, връщаш се към майката земя, слушаш приказките на никнешката трева и дивите безименни цветя! Ще бъде прекрасно! Кое ще ми отива повече: да

стана овчарката на Вато със сламена шапка и с гега, за да гоня вълците от овцете, или типичното късо подстригано момиче от западното ранчо — онова от снимките в неделните издания? Аз предпочитам второто. Във вестниците ще излезе и моята снимка — аз на коня, а от седлото виси пумата, убита собственоръчно от мен. И заглавие: „От Пето авеню в тексаската прерия“, а под него снимки на разкошната къща на Ван Дресър и на черквата, в която съм се венчала. В редакцията нямат моя снимка, но ще поръчат на някой художник да ме изрисува. Ще бъда дива, неопитомена, но ще опитомявам всичко около мен.

— Октавия! — събра леля Елън в една дума всички възражения, които не бе в състояние да изрече.

— Нито дума, леличко! Тръгвам. Виждам нощното небе, разстляно над земята като покрив. И ще се сприятеля отново със звездите, с които не съм разговаряла от малка. Много ми се ще да отида там. Всичко тук ми е дошло до гуша. Радвам се, че нямам никакви пари. Готова съм да благославям полковник Бопри за това ранчо и да му простя всичките му сапунени мехури. Нека животът там да е труден и скучен! Пада ми се! Сърцето ми беше затворено за всичко освен за една жалка амбиция. О, искам да се махна оттук и да забравя... да забравя!

Октавия изведнъж се отпусна на пода, скри пламналото си лице в скута на леля си и зариде, треперейки цялата. Леля Елън се наведе над нея и погали златистокестенявата ѝ коса.

— Аз не знаех — каза меко тя. — Нищо не знаех, мила. Кой беше той?

Когато госпожа Октавия Бопри, по баща Ван Дресър, слезе от влака в Нопал, тя изгуби мигновено своята самоувереност, с която се отличаваше всяко нейно движение. Градчето беше възникнало едва напоследък и като че ли беше изградено набързо от неодялано дърво и плющящи платнища. И макар в поведението на хората, събрали се на гарата, да нямаше нищо предизвикателно, усещаше се, че всеки от тях винаги е готов да посрещне извънредни обстоятелства.

Октавия стоеше на перона пред телеграфната станция и се мъчеше да познае по усет кой в тази блъсканица е управителят на ранчото Де лас Сомбрас, комуто господин Банистър бе поръчал да я

посрещне на гарата. Дали не е този високия, сериозен възрастен мъж със синя фланелена риза и бяла вратовръзка? Не, не е. Той мина покрай нея и когато погледите им се срещнаха, отвърна очи, както правят южняците при среща с непозната жена. Управителят би трябвало лесно да я открие, помисли си тя, малко ядосана, че трябва да чака. В Нопал надали са много младите жени, облечена в сиви пътнически костюми, последна дума на модата!

И докато Октавия търсеше в тълпата някой с вид на управител, тя потръпна от изненада и дъхът ѝ спря, когато си даде сметка, че по перона бърза към влака Теди Уестлейк, или поне неговият почернял от слънцето двойник с дочен костюм, високи обуца и шапка с кожен кант — Теодор Уестлейк-син, шампион (почти) на поло за аматьори, лекомислена пеперуда и безделник, но един вече възмъжал и самоуверен Теди, по-оформен и по-завършен от онзи, когото помнеше от последната им среща преди година.

Той забеляза Октавия почти в същия момент, свърна и се насочи към нея с някогашната непосредственост. Нещо като благоговееен трепет обзе Октавия, когато можа да разгледа по-отблизо неговата странна метаморфоза. Плътният му кафявочервеникав тен особено открояваше жълтите като слама мустаци и сивите като стомана очи. Изглеждаше пораснал и някак много далечен. Но когато заговори, отново се върна някогашният хлапак Теди. Те бяха приятели от детинство.

— О, Тейв! — възкликна той, неспособен да прикрие недоумението си с членоразделна реч. — Как... защо... кога... откъде?

— С влака — отговори Октавия, — по необходимост, преди десет минути, от къщи. Цветът на лицето ти нещо се промени, Теди. Сега ти кажи как, защо, кога, откъде.

— Работя наблизко — каза Теди, като оглеждаше под око перона, подобно на човек, който се опитва да съчетае учтивостта и задълженията. — Не забеляза ли във влака възрастна жена с прошарени букли и пудел, която сигурно е заемала две места с багажа си и се е заяждала с кондуктора?

— Не, струва ми се, не — позамисли се Октавия. — А ти да си забелязал случайно висок човек с прошарени мустаци, синя риза, барабанлия и с фандъци вълна в косите?

— Такива колкото щещ — каза Теди, подтискайки симптомите на обезумяване. — Ти конкретен човек ли имаш пред вид?

— Не, той е плод на въображението ми. А ти защо се интересуваш от възрастна жена? Твоя позната ли е?

— Никога не съм я виждал. Но така си я представям. Тя е собственичката на ранчото, в което си изкарвам хляба, че и маслото — ранчо Де лас Сомбрас. Дойдох да я посрещна според разпорежданията на адвокатата ѝ.

Октавия се подпря на стената на телеграфната станция. Нима е възможно? Значи, той не знае?

— Ти ли си управителят на това ранчо? — попита прималяла тя.

— Аз — отвърна гордо Теди.

— Аз съм госпожа Бопри — каза едва-чүто Октавия. — Само че никога не съм имала букли и се държах любезно с кондуктора.

За миг Теди отново ѝ се видя възмъжал, чужд и безкрайно далечен.

— Надявам се да ме извините — каза той смутен. — Виждате ли, вече година живея в тази пустош. Не знам нищо. Дайте ми документите и аз ще се погрижа да натоварят багажа на талигата. Ще я кара Хосе, а ние ще се качим в двуколката.

Седнала до Теди в леката двуколка, теглена от чифт буйни испански коне, Октавия забрави всичко заради възбудата от настоящето. Градчето остана назад и те се носеха по равния път на юг. Скоро пътят изчезна и двуколката полетя по безкраен килим от къдрава мескитова трева. Колелата не издаваха никакъв звук. Неуморните коне тичаха в равен галоп. Вятърът, напоен с аромата на хиляди акри сини и жълти прерийни цветя, свистеше замайващо в ушите им. Движението предизвикваше упойващо усещане за волен полет и безкрайна свобода. Октавия мълчеше, обзета от чисто физическо чувство за блаженство. Теди очевидно се бореше с решаването на някаква проблема.

— Ще ви наричам мадама — обяви той резултата от своите размисли. — Така ще ви наричат мексиканците, каквито са почти всички работници в ранчото. Според мен така е най-добре.

— Чудесно, господин Уестлейк — съгласи се Октавия.

— Чакайте — попритесни се Теди, — не е ли това малко прекалено.

— Моля ви, не ме занимавайте с вашата безумна етикеция. Аз тъкмо започвам да живея. И не искам да ми се напомня за нищо изкуствено. Не е ли възможно да се бутилира този въздух? Струваше си да дойда само заради него. Я вижте! Елен!

— Див заек — каза Теди, без да обърне глава.

— Извинете... може ли аз да карам? — попита тя поруменяла и го погледна с молещия поглед на дете.

— При едно условие: че вие пък ми разрешите да пуша.

— Разбира се! — възкликна Октавия и пое тържествено поводите. — А накъде да карам?

— Курс на югоизток, с всички платна. Виждате ли онази черна точка на хоризонта, малко под облаците от Мексиканския залив? Това е дъбова горичка, вашият ориентир. Насочвайте се между горичката и ниския хълм вляво. Сега ще ви излея всички правила за управление на коне в тексаските прерии: не отпускайте поводите и ругайте по възможност по-често.

— О, толкова обичам да ругая, Тед. Защо хората купуват яhti и пътуват в салонни вагони, когато една двуколка, две кранти и такова пролетно утро могат да задоволят всички земни желания?

— Само ще те помоля — възрази Теди, който напразно се мъчеше да запали клечка кибрит о седалката, — да не наричаш кранти тези вихрогони. Те са способни да отхвърлят сто мили от изгрев до залез.

Накрая той успя да запали пурата си от пламъчето, скрито в двете шепи.

— Какъв простор! — възкликна въодушевена Октавия. — Ето откъде идва това усещане! Сега разбирам какво ми е липсвало — въздух, широта, простор.

— И пушалня — отбеляза прозаично Теди. — Аз обичам да пуша в двуколката. Вятърът вкарва и изкарва дима от дробовете ти. Така пестиш енергия.

Двамата тъй естествено преминаха към старите приятелски отношения, че много трудно започнаха да осъзнават колко необичайно е новото им положение.

— Мадама — зачуди се Теди, — как ти хрумна да зарежеш доброто общество и да се довлечеш тук. Или сред висшите класи сега е модно да прекарват курорта си в овцевъдно ранчо, а не в Нюпорт?

— Разорих се, Теди — обясни безгрижно Октавия, насочила вниманието си към конете, за да ги прекара между бодлите на храст чапарал и една испанска кама. — Освен това ранчо нямам нищо друго, дори жилище.

— Хайде, хайде — каза Теди обезпокоен, но невярващ, — ти се шегуваш, това не е вярно.

— Когато мъжът ми — запъна се на втората дума Октавия — почина преди три месеца, аз си въобразявах, че разполагам с достатъчно количество земни блага. Неговият адвокат побърза да разпространи тази версия в шейсетминутна лекция, онагледена с документи. Но излезе, че нямам друг изход освен ранчото. Да си чувал нещо за нова модна мания сред златната младеж на Манхатън — зарязват полото и клуба и стават управители на овцевъдни ферми в Тексас?

— Ако намекваш за мен, това е лесно обяснимо — отвърна незабавно Теди. — Аз трябваше да се заловя за работа. А в Ню Йорк работа не се намираше. Затова се сближих с дъртака Санфорд, един от членовете на синдиката, който притежаваше ранчото, преди да го купи полковник Бопри. Та Санфорд ме настани на работа тук. Отначало не бях управител. По цял ден се разкарвах с кон и изучавах всичко до най-малки подробности, докато цялата работа не ми стана ясна. Разбрах какво причинява загуби и как може да се избегнат и чак тогава Санфорд ме назначи за управител. Получавам сто долара на месец и мога да кажа — заслужено.

— Горкият Теди! — усмихна се Октавия.

— О, не съм за жалене. Работата ми харесва. Отделям редовно половината от заплатата си. Във всеки случай, много по-интересно ми е от полото.

— А ще се намери ли тук хляб, чай и мармалад за друг низвергнат от цивилизацията?

— Пролетният настриг — каза управителят — покри напълно миналогодишния дефицит. Преди прахосничеството и нехайството са били правило в ранчото. Есенният настриг ще донесе известна печалба. Догодина ще има и мармалад.

Октавия ахна от възторг, когато в четири следобед конете заобиколиха обраслия мек хълм и се втурнаха като вихър в ранчото Де лас Сомбрас. Гъстак величествени дъбове хвърляше благодатна

прохладна сянка, откъдето идваше и названието на ранчото, Де лас Сомбрас — ранчо на сенките. Под дърветата се простираше продълговата едноетажна постройка от червени тухли. Шестте ѝ стаи се разделяха на две от простиращ се широк сводест проход, украсен със цъфнали кактуси и висящи глинени делвички. Ниска широка веранда окръжаваше къщата. По верандата се виеха пълзящи растения, а около нея имаше градина, засадена с трева и храсти. Зад къщата на слънцето проблясваше продълговато тясно езерце. По-нататък се виждаха бараките на мексиканските работници, кошарата за овцете, складовете за вълната и кошарите за стригане. Вдясно се гънеха ниски хълмове, осеяни с тъмните петна на чапарала, а вляво — безграничната зелена прерия, която се сливаше със сините небеса.

— Какъв прекрасен дом, Теди! — възкликна Октавия. — Да, аз пристигам в своя дом.

— Не е толкова лошо, особено за овцевъдно ранчо — съгласи се Теди с оправдана гордост. — В свободното си време аз все нещо човъркам тук.

Сякаш изневиделица изскочи мексикански младеж и пое конете. Стопанката и управителят влязоха вътре.

— Това е госпожа Макинтайър — каза Теди, когато на верандата излезе да ги посрещне кротка спретната старица. — Госпожо Мак, това е нашата стопанка. След толкова път, сигурно няма да откаже парче бекон и чиния боб.

Госпожа Макинтайър, домакинка на ранчото и неизменна част от него както езерото или дъбовете, прие с известно негодувание опита да се нарушат хранителните ѝ запаси и вече си отваряше устата, когато се чу гласът на Октавия:

— О, госпожо Макинтайър, не се извинявайте зарад Теди. Да, аз го наричам Теди. И така го наричат всички, които знаят, че не бива да го приемат сериозно. С него сме изрязвали хартиени кукли и сме играли микадо преди много, много години. Никой не обръща внимание на думите му.

— Така е — каза Теди, — никой не обръща внимание на думите му, затова той и не ги повтаря.

Изпод спуснатите си ресници Октавия му хвърли кос лукав поглед, който Теди наричаше някога ъпъркът. Но в неговото открито,

загоряло от слънцето лице нямаше нищо, което да подсказва, че той прави някакъв намек. Несъмнено, мислеше си Октавия, той е забравил.

— Господин Уестлейк обича да се шегува — подхвърли госпожа Макинтайър, която съпровождаше Октавия към стаята ѝ. — Но — добави тя лоялно — тукашните хора обръщат внимание на думите му, когато говори сериозно. Не мога да си представя на какво ще заприлича това ранчо, ако него го няма.

В източното крило на къщата бяха приготвени две стаи за стопанката на ранчото. Когато влезе в тях, стана ѝ чоглаво — толкова празни и голи ѝ се виждаха, — но тя веднага съобрази, че климатът тук е субтропичен, и оцени наредбата, съобразена с това обстоятелство. Големите прозорци бяха отворени и белите пердета се вееха на морския бриз, който духаше от Мексиканския залив и нахлуваше вътре през широките жалузи. Плочестият под беше застлан с прохладни пътеки, дълбоките плетени кресла канеха за почивка, стените бяха орлепени със светли маслинозелени тапети. Едната стена на гостната ѝ беше покрита от край до край с книги, подредени на гладки полици от гол чам. Тя мигом се завтече към тях. Пред очите ѝ стоеше добре подбрана библиотека. Направиха ѝ впечатление заглавия на романи и пътеписи едва ли не току-що излезли от печат.

След малко тя си даде сметка, че този литературен разкош никак не отговаря на пустоша, където царят овнешкото, стоножките и лишенията, и започна с типична женска подозрителност да отгръща една по една титулните страници. На всяка бе написано със свободен почерк името на Теодор Уестлейк-син.

Уморена от дългото пътуване, тази вечер Октавия си легна рано. Изтегна се блажено на белите хладни чаршафи, но сънят не идваше и не идваше. Тя се вслушваше в тихите непознати звуци и шумове, които ѝ пречеха тъкмо защото не ги познаваше — в отривистото джавкане на койотите, в неспирния нисък напев на вятъра, в далечното квакане на жабите от езерото, в жалбата на бандонеона откъм жилищата на мексиканците. В сърцето ѝ напиреха противоречиви чувства: благодарност и негодувание, покой и безпокойство, усещане за приятелска грижа и щастие и старата болка, която не ѝ даваше мира.

И тя направи това, което всяка друга жена би направила — подири облекчение в поток от безпричинни спасителни сълзи, а

последните думи, които промълви, преди да се унесе в сън, бяха: „Той е забравил“.

Управителят на ранчо Де лас Сомбрас не беше дилетант. Гонеше си работата. Къщата още спеше, когато той вече обикаляше на кон стадата и лагерите. Впрочем, това беше задължение на „майордома“, изискан стар мексиканец с външност и маниери на престолонаследник, но Теди, както изглежда, предпочиташе да се доверява само на собствените си очи. Ако нямаше неотложна работа, той се връщаше обикновено към осем часа и закусваше с Октавия и госпожа Макинтайър на малката маса в централното помещение и внасяше весело настроение и живителната свежест и аромата на прерията.

Няколко дни след пристигането на Октавия, той я накара да извади една от полите си и да я скъси дотолкова, че да не се закача по бодлите на чапарала.

С известно нежелание тя сложи тази пола, както и гетрите от еленова кожа, препоръчани ѝ пак от Теди, метна се на един буен кон и тръгна с Теди да обходи имението си. Той ѝ показа всичко: стадата овци и овни, пасящите агнета, коритата за топене на вълната, кошарите за стригане, породистите мериносови овни на отделно пасбище, водоемите, приготвени за лятната суша — и за всяко нещо даваше точен отчет с въодушевлението на юноша.

Къде се дяна някогашният Теди, когато тя познаваше толкова добре? Новото в него беше много хубаво, то ѝ допаднаше. Но освен него не беше останало нищо друго. Какво бе станало с неговата сантименталност, с нявгашните променливи настроения — ту безумно влюбен, ту донкихотовски предан или така сломен, че да ти се скъса сърцето, къде отидоха вечно сменящите се абсурдна нежност и високомерно безразличие? Той беше чувствителна, артистична натура. Тя знаеше, че беше не само безделник, увличащ се по всяка модна дрънкулка и моден спорт, а беше развил в себе си и по-високи качества. Пишеше стихове, занимаваше се по малко с живопис, имаше нелоши познания в областта на изкуството и някога бе споделял с нея всички свои стремежи и надежди. Но сега — тя трябваше да признае това — Теди беше барикадирал от нея целия си вътрешен мир и тя виждаше само управителя на ранчо Де лас Сомбрас и веселото приятелче, простило и забравило всичко. Кой знае защо в главата ѝ

изплуваха думите на господин Банистър, когато ѝ описваше ранчото: „Всичко е оградено с ограда от здрава бодлива тел“.

„Теди също е ограден“ — каза си Октавия. Не ѝ беше трудно да се досети защо Теди издига такива укрепления. Всичко започна на бала у семейство Хамърсмит. Малко след решението ѝ да приеме полковник Бопри и неговите милиони — не много висока цена, ако се вземат под внимание нейната външност и връзките ѝ с най-недостъпните висши кръгове. С присъщата си стремителност и жар Теди ѝ беше направил предложение, на което тя отговори студено и окончателно: „Да не съм чула повече такива глупости!“ „Добре“ — каза Теди с някакво ново, чуждо изражение. И ето че сега Теди е ограден с ограда от здрава бодлива тел.

При първата обиколка из ранчото на Теди му дойде вдъхновение и той кръсти Октавия „Мадам Бо-Пип“ на името на малката героиня от приказката „Мама Гъска“. Това прозвище, подсказано от сходството в имената и работата, му се видя необикновено сполучливо, тъй че не му омръзваше да го повтаря. Мексиканците от ранчото го възприеха незабавно, като добавиха една сричка, тъй като не можеха да произнесат „п“ в крайна позиция, и съвсем сериозно наричаха Октавия „ла мадама Бо-Пипи“. Малко по малко това име се разпространи в цялата околност и ранчо „Мадам Бо-Пип“ можеше да се чуе толкова често, колкото и ранчо „Де лас Сомбрас“.

Настъпи дългия период на жегите между май и септември, когато на ранчото няма много работа. Октавия прекарваше дните си в унес, сякаш бе станала лотофаг. Книгите, хамакът, кореспонденцията с неколцина близки приятели и подновеният интерес към старата кутия с акварели и статива ѝ помагаша да понася душните дневни часове. А вечерният здрач неизменно носеше радост. Най-привлекателното беше да язди на воля с Теди, когато луната огрееше ветровития простор и единствените им нагледвачи биваха стрелкацията се нощен ястреб или подплашената кукумявка. Често се случваше при тях да дойдат мексиканци с китари, които пееха тъжни, разкъсващи сърцето песни. Понякога водеха дълъг приятен разговор на прохладната веранда — едно безкрайно състезание по остроумие между Теди и госпожа Макинтайър, чиято неизчерпаема шотландска хитрост често вземаше връх над безобидните шеги на Теди.

Една подир друга, вечерите се натрупваха в седмици и месеци — тихи, мечтателни, дъхави вечери, които биха прехвърлили Стрефън и Хлое и през най-бодливата ограда, вечери, когато може би самият Купидон бродеше с ласото си из тези омагьосани пасбища, ала оградата на Теди оставаше непокътната.

Една юнска вечер мадам Бо-Пип и нейният управител седяха на източната веранда. Теди дълбаеше яростно в научната прогностика, да провери какви са възможностите да продаде есенния настриг по двайсет и четири цента; и когато изчерпа всички вероятности, потъна в анестезиращия дим на хаванската пура. Само непросветен наблюдател, какъвто е една жена, би могъл толкова дълго да не забележи, че най-малко една трета от заплатата на Теди излита с дима на тези вносни регалии.

— Теди — каза Октавия неочаквано и някак рязко, — какво получаваш за работата в ранчото.

— Сто на месец — отвърна незабавно Теди — и храната.

— Мисля, че трябва да те уволня.

— Няма да стане — усмихна се Теди.

— Защо? — тросна се Октавия.

— Имам договор. Според условията за продажбата нямаш право да разваляш договори, сключени преди това. А моят изтича в дванайсет през нощта на трийсет и първи декември. На тази дата можеш да станеш в полунощ и да ме уволниш. Сториш ли го по-рано, аз имам законно основание да предявя иск.

Октавия очевидно преценяваше последиците от евентуално дело.

— Но — продължи весело Теди — аз и без това мисля да напускам.

Люлеещият се стол на Октавия престана да се клати. В този край гъмжеше от стеножки, тя беше сигурна в това; и от индианци; тук се простираше една безкрайна, безлюдна, самотна пустош, оградена със здрава бодлива тел. Ван Дресър имаше честолубие. Но имаше и сърце. Не, тя на всяка цена трябва да разбере забравил ли е той или не.

— Разбира се, Теди — каза тя наглед заинтересована, — тук живееш самотно и те тегли предишният живот — поло, омари, театри, балове.

— Никога не съм се интересувал от балове — възрази добродетелно Теди.

— Старееш, драги. И паметта ти отслабва. Ти не си пропуснал в живота си нито един бал освен ако в същото време не си танцувал на друг. Освен това често забравяше добрия вкус, като танцуваше прекалено дълго с една и съща дама. Как ѝ беше фамилията на онази Форбс. Онази със жабешките очи? Дали не беше Мейбъл?

— Не, Адел. Мейбъл беше другата, с острите лакти. И Адел няма жабешки очи. При нея изпъкват не очите, а душата. С нея обикновено разговаряхме за сонети и за Верлен. Точно тогава аз се опитвах да стана алпинист и да се изкатери на Парнас.

— Но тогава ти танцува с нея пет пъти. Това беше у Хамърсмит.

— Какво у Хамърсмит? — попита разсеяно Теди.

— Бала, бала! — ядоса се Октавия. — За какво говорехме?

— За очи, доколкото си спомням — позамисли се Теди. — И за лакти.

— Тези Хамърсмит имат прекалено много пари — продължи Октавия това мило светско дърдорене, след като подтисна неудържимото си желание да изтегли кичур изгоряла златиста коса от главата си, която лежеше удобно на гърба на шезлонга. — Рудници, струва ми се, нали? Във всеки случай нещо, което носи маса пари. В тяхната къща е невъзможно да получиш чаша най-обикновена вода. На този бал всичко беше извън мярката.

— Така е — потвърди Теди.

— А колко народ имаше! — продължаваше Октавия, съзнавайки че изпада в скороговорката на ученичка, която описва първия си танц навън. — На балконите беше по-душно, отколкото вътре. На този бал май... изгубих нещо. — Целта на последните думи беше да изтръгнат бодлите на проточилата се с мили тел.

— И аз — призна си Теди малко по-тихо.

— Една ръкавица — каза Октавия и взе да отстъпва, когато врагът наближи окопите ѝ.

— Аз пък кастата си — каза Теди и изтегли авангарда си без всякакви загуби. — Почти цялата вечер общувах с един от миньорите на Хамърсмит. Този приятел държеше ръцете си все в джобовете и цяла вечер ми тантаросваше за цианови цехове, шахти, хоризонти, улеи и шлюзове.

— Сребристосива ръкавица, почти съвсем нова — въздъхна тъжно Октавия.

— Биваше си го този Макардъл — продължи Теди. — Човек, който ненавижда зелените маслини и асансьорите, който ръфа планините като сухари, строи въздушни тунели и в живота си не е изрекъл нито една глупост. Ти подписа ли молбата за възобновяване на арендата? На трийсет и първи трябва да бъде на масата в управлението по земята.

Теди извърна лениво глава. Креслото на Октавия беше празно.

Някаква си стоножка, пропъзляла по пътя, очертан от съдбата, разреши положението. Беше ранна утрин. Октавия и госпожа Макинтайър подкастриха храстите около западната веранда, а Теди, известен, че нощната гръмотевична буря е разгонила стадо овце, беше изчезнал още преди разсъмване.

Стоножката, водена от своята орис, се появи на пода на верандата, а после, когато женските писъци ѝ подсказаха понататъшната тактика, се хвърли с всичките си жълти нозе към отворената врата на крайната западна стая — стаята на Теди. Въоръжени с домашни потреби, избрани според дължината, и запретнали поли, след нея се спуснаха Октавия и госпожа Макинтайър, но изгубиха ценно време в старанието си да заемат ариергардна позиция.

Стоножката не се виждаше никаква в стаята и бъдещите ѝ убийци се заловиха с внимателно и крайно предпазливо издирване на жертвата си.

Дори в разгара на това опасно и завладяващо приключение Октавия, озовала се в светилището на Теди, изпита трепетно любопитство. Тъй значи, в тази стая седеше той сам със своите мисли, които сега с никого не споделяше, и с мечтите си, които никому не доверяваше.

Това беше стая на спартанец или на воин. В единия ъгъл се виждаше широко походно легло, в другия — библиотечно шкафче, в третия — грозна стойка с винчестери и сачмалийки. Едната страна заемаше огромна маса, отрупана с писма, книжа и справочници.

Стоножката бе проявила гениални способности, за да се скрие в тази почти гола стая. Госпожа Макинтайър ръчкаше с дръжката на метлата зад библиотечното шкафче. Октавия се приближи до леглото.

В бързината Теди беше оставил стаята в пълен безпорядък. Прислужницата мексиканка още не я беше разтребила. На голямата възглавница личеше вдлъбнатина от главата му. На Октавия ѝ хрумна, че тази отвратителна твар може да се е покачила на леглото и да се е скрила там, за да ухапе Теди. Защото стоножките са жестоки и имат навика да отмъщават на управителите.

Тя обърна предпазливо възглавницата и едва не нададе вик за помощ — там лежеше нещо дълго, тънко и тъмно. Но се удържа и вдигна една ръкавица — сребристосива ръкавица, безнадеждно смачкана, предполага се, поради безбройните ноци, които е прекарала под възглавницата на човека, забравил напълно бала у Хамърсмит. Тази сутрин вероятно толкова е бързал, че е забравил да я премести в дневното ѝ скривалище. Дори управителите, хора, известни със своята хитрост и съобразителност, понякога допускат грешки.

Октавия скри сивата ръкавица в пазвата на летния си утринен пенюар. Нейната ръкавица! Хора, които се ограждат със здрава бодлива тел и си спомнят бала у Хамърсмит само от думите на някакъв си миньор, нямат право да притежават такива предмети.

И все пак, какъв рай е тази прерия! Как разцъфтява и ухае тя, когато намериш нещо, което отдавна си смятал за изгубено! Колко упоителен е нахлуващия през прозорците свеж утринен ветрец, който носи сладкия дъх на жълтите цветове на ратамата. Можеш ли да не постоиш минутка с грейнали, вперени в безкрая очи, и да не помечтаеш за възможността грешката да бъде поправена?

Защо госпожа Макинтайър ръчка така глупаво с тази метла?

— Намерих я — каза госпожа Макинтайър и хлопна вратата. — Ето я!

— Да не би да сте изгубили нещо? — попита с любезна незаинтересованост Октавия.

— Гадината му с гадина! — възкликна вбесена госпожа Макинтайър. — Ама вие забравихте ли я?

С общи усилия двете видяха сметката на стоножката. Това бе наградата ѝ, загдето благодарение на нея се намери всичко, изгубено на бала у Хамърсмит.

Очевидно Теди се беше сетил за ръкавицата и когато се прибра надвечер, се залови тайно с издирването ѝ. Но я намери едва късно вечерта на огряната от луната източна веранда. Ръкавицата беше

нахлузена на ръката, която той смяташе, че е изгубил навеки, и затова дръзна да повтори една глупост, която някога му бяха строго забранили да произнеса. Оградата на Теди беше рухнала.

Този път помежду им не стоеше никаква амбиция и любовният дует прозвуча толкова естествено и сполучливо, както се полага на предан пастир и нежна пастирка.

Прерията се превърна в китна градина, а ранчото на сенките — в ранчо на светлината.

След няколко дни Октавия получи от господин Банистър отговор на писмото, в което го молеше да ѝ изясни някои въпроси, свързани с ранчото. Ето откъс от това писмо:

„Не разбрах много добре бележките ви за овцевъдното ранчо. Два месеца след заминаването ви се установи, че въпросното ранчо не е било собственост на полковник Бопри. Доказано бе с документи, че преди смъртта си той го е продал. Това беше съобщено на вашия управител господин Уестлейк, който незабавно прекупи целия имот. Не мога да си представя как така този факт е останал неизвестен за вас. Моля ви незабавно да разговаряте с гореспоменатия господин, който, надявам се, ще потвърди казаното от мен“.

Войнствено настроена, Октавия взе да разпитва Теди.

— Какво получаваш за работата в ранчото — повтори тя предишния си въпрос.

— Стотар... — понечи да повтори той, но по лицето ѝ разбра, че тя вече знае всичко. Октавия държеше в ръка писмото на господин Банистър, което за Теди означаваше, че играта е свършена.

— Това ранчо е мое — призна си той като ученик, уличен в измама. — Че колко струва един управител, ако не хързулне собственика, стига да има такава възможност?

— Тогава за какво работиш тука? — упорстваше Октавия, която все още търсеше ключ за разрешаване на загадката, наречена Теди.

— Да ти кажа право, Тейв — отговори Теди с невъзмутима откровеност, — не заради заплатата. Тя ми стигаше горе-долу за

пурите и за кремове против изгаряне от слънцето. На юг ми препоръча да живея моят доктор. Десният ми бял дроб започваше да ми прави номера поради напрегането и преумората от многото гимнастически упражнения и играта на поло. Нуждаех се от добър климат, озон и разни такива.

Октавия мигновено се озова непосредствено до засегнатия орган.

— Вече... вече нищо му няма, нали, Теди?

— Здрав е като пън. Аз те измамих само в едно. Дадох петдесет хилядарки за твоето ранчо още щом разбрах, че правото ти на собственост е невалидно. Приблизително такава сума се беше натрупала в банковата ми сметка, докато тичах подир овцете, тъй че фактически ранчото ми излезе почти без пари. Освен това понасъбрали са се и лихви, Тави. Мисля да направим сватбено пътешествие на яхта с бели ленти на мачтата — Средиземноморието, после Хебридските острови, а оттам към Норвегия и Зюдерзее.

— Аз пък мислех — зашепна Октавия — за сватбен галоп с моя управител сред овчи стада и за сватбена трапеза на верандата с госпожа Макинтайър, а може би и с разцъфнал портокалов цвят в червената ваза над масата.

Теди се разсмя и запя:

*Таз малка Бо-Пип
овците затри,
хукнаха мигом,
дорде каже три.*

*Нищо им няма,
хич не ги търси,
ще се върнат пак,
при това сами.*

Октавия го привлече към себе си и зашепна нещо в ухото му. Но това те запазиха за себе си.

ЗА КАКВО СЛУЖИ ХЛЯБЪТ

Госпожица Марта Мийчам държеше малка пекарница на ъгъла (знаете я, три стъпала и когато отвориш вратата, камбанката звънва).

Госпожица Марта беше на четирийсет, банковата ѝ сметка съдържаше две хиляди долара, тя имаше два изкуствени зъба и състрадателно сърце. Доста жени с далеч по-малки възможности от госпожица Марта отдавна се бяха омъжили.

Два-три пъти в седмицата в пекарницата влизаше клиент, към когото тя започна да проявява интерес. Той беше човек на средна възраст, с очила и с тъмна старателно подстригана брадичка.

Говореше английски със силен немски акцент. Носеше стар костюм, тук измачкан, там позакърпен. Но въпреки това човекът имаше спретнат вид и което е по-важно — много добри маниери.

Той винаги купуваше два баяти хляба. Пресният хляб струваше пет цента. Баятият — два за пет цента. И той неизменно купуваше баят хляб.

Веднъж госпожица Марта забеляза на пръстите му следи от червена и кафява боя. Тогава реши, че този човек е художник, при това крайно беден. Сигурно живее в някоя таванска стаичка, яде корав хляб и мечтае за вкусните неща, с които изобилства нейната пекарница.

Когато седнеше да закусва — телешко филе, маслени кифлички, конфитюр и чай, — госпожица Марта честичко въздишаше и съжаляваше, че този толкова деликатен и възпитан художник гризе сух хляб в студената си стаичка, вместо да дели с нея вкусната ѝ трапеза.

Решила да провери дали е права за професията на този човек, един ден тя изнесе от задната стая картината, купена някога на разпродажба, и я подпря на полиците над тезгяха в пекарната.

Картината представляваше изглед от Венеция. На преден план — по-точно, на воден: план се виждаше великолепно мраморно палацо (ако се вярва на надписа). Останалото пространство беше заето от гондоли (дамата в една от тях прокарваше пръст по водата), от облаци,

небе и обилни светлосенки. Картината не можеше да не привлече погледа на един художник.

След два дни въпросният клиент влезе в пекарната.

— Два сухи хляба, моля.

И докато госпожица Марта увиваше хлябовете, той каза:

— Много красифа картина, мадам.

— Да? — възкликна госпожица Марта, възхитена от собствената си хитрост. — Аз много обичам изкуството и... (не е ли още рано да каже „и художниците“) живописиста — додаде тя вместо другото. — Харесва ли ви картината?

— Тфорец нарисуфан неправилно — каза клиентът. — Ди перспектив не такава. Дофиждане, мадам.

Той взе хлябовете, поклони се и излезе скорострелно.

Да, художник, въвн от всяко съмнение. Госпожица Марта върна картината в задната стая.

Какво меко и добродушно излъчване имат тези очи зад очилата! И какво високо чело! Да си способен от един поглед да преценяваш перспективата и да живееш на баят хляб! Но на гения често е писано да се бори за съществуването си, преди да бъде признат.

А колко биха спечелили изкуството и перспективата, ако такъв гений бъде подкрепен от банкова сметка на стойност две хиляди долара, от пекарната и от едно състрадателно сърце... Но, увеличете се, госпожице Марта, започвате да сънувате наяве.

Оттук нататък, когато влезеше в пекарната, клиентът се задържаше пред тезгяха и разменяше някоя и друга дума с госпожица Марта. Нейната веселост и приветливост явно му допадаха.

Той продължаваше да купува баят хляб. И нищо друго, никакви понички, никакви кифлички, да не говорим за нейния фантастичен печен сладкиш.

Напоследък той започна да ѝ се струва поотслабнал и някак тъжен. Толкова ѝ се искаше да добави нещо вкусно към оскъдната му диета, но все не смееше. Знаеше, че художниците са честолюбиви. И се боеше да не го обиди.

Госпожица Марта започна да се появява в пекарната с копринена блузка на сини капки. А в задната стая започна да забърква някаква тайнствена смес от дюлени семки и боракс. Мнозина употребяват тази смес за избистряне на кожата.

Един ден клиентът влезе в пекарната, остави, както обикновено, петцентовата монета на тезгяха и поиска своите вечни два хляба. Госпожица Марта вече протягаше ръка към рафта, когато навън се разнесе рев на клаксони, грохот и профуча кола на пожарната команда.

Клиентът се хвърли към вратата да види какво става, както би направил всеки. Споходена от блестяща идея, госпожица Марта използва това положение.

На долния рафт зад тезгяха лежеше пакет прясно масло, донесено само преди десет минути. С ножа за хляб госпожица Марта направи надлъжен срез във всеки от хлябовете, натъпка ги с масло и ги притисна.

Когато клиентът се върна от вратата, тя вече ги увиваше.

След кратък, много приятен разговор той си отиде, а госпожица Марта се усмихна и сърцето ѝ трепкаше, трепкаше.

Дали не си позволи прекалено много? Ами ако той се обиди? Не, няма. Хранителните продукти нямат свой език. И маслото едва ли е символ на женска нескромност.

Този ден тя дълго разсъждаваше за тези неща. Представяше си как той ще реагира, когато открие нейната невинна измама.

Ето, оставя настрана четките и палитрата. На статива стои картината му с безупречна перспектива. Той се готви да хапне на обед сух хляб и водица. Започва да реже хляба на филии и... а!

Госпожица Марта се изчерви. Ще се досети ли той коя ръка е сложила маслото? И дали...

Камбанката над вратата дрънна силно. Изтрополиха шумно нечии стъпки. Госпожица Марта притича от задната стая. Пред тезгяха стояха двама мъже. Единият — някакъв млад човек с лула, когото виждаше за първи път. Вторият — нейният художник.

Цял почервенял, с килната на тила шапка, рошав, той стисна юмруци и взе да ги размахва под носа на госпожица Марта. На госпожица Марта.

— Думкопф! — разкрещя се той, а после: — Таузендонфер! — или нещо от този род.

Младият човек се опита да го придърпа към изхода.

— Няма да ходи — озъби се онзи, — докато не казва на нея всичко.

Под юмруците му тезгяха се превърна в тъпан.

— Вие провалили мене! — закрещя отново той, а очите му хвърляха мълни иззад очилата. — Аз каже на всички, всичко. Вие нахална дърта котка!

Госпожица Марта се подпря изнемощяла на рафта и сложи ръка на копринената си блузка — тази на сините капки. Младият човек хвана другия за яката.

— Хайде — подкани го той. — Каза, каквото имаше да казваш. — Той измъкна разярения си приятел на улицата, след което се върна.

— Мисля, че трябва да ви обясня, мадам, защо стана този скандал — каза той. — Този човек, Блумбергер, е чертожник.

Двамата работим в едно архитектурно ателие. Три месеца не е подвил крак, потеше се върху конкурсния проект за нова община. Вчера го завърши и изчерта проекта с туш. Сигурно знаете, че всеки чертеж се изработва първо с молив, а после моливът се изтрива с хляб, но не пресен. Хлябът върши по-добра работа от гумата. Блумбергер купуваше хляб от вас. Хубаво, но днес... Разбирате, нали, мадам, с вашето масло... С една дума, чертежът на Блумбергер сега не става за друго освен за сандвичи.

Госпожица Марта си влезе в задната стая. Там тя свали копринената блузка — тази на сините капки, и надяна предишната с цвят на амбалажна хартия. Сетне запрати през прозореца в боклукчийската кофа бурканчето, в което държеше сместа от дюлени семки и боракс.

ОДИСЕЙ И ПЕСОВОДЕЦЪТ

Знаете ли часа на песоводците?

Когато здрачът започне да размазва с пръст ясните очертания на Големия град, настъпва час, в който може да се види една от най-жалките гледки на градския живот.

От високоетажните канари и апартаментните върхове на нюйоркските пещерни жители се спущат цели кохорти от същества, които някога са били хора. Вярно, те ходят изправени, на два крайника и все още не са изгубили човешкото си подобие и човешката реч; но веднага ще забележите, че в своето развитие те се движат зад животните. Всяко от тези същества върви след куче, за което е привързано с изкуствено сухожилие.

Всички те са жертви на Цирцея. Да, не по своя воля са се превърнали те в пионки на териерите, в мекерета на пуфитата, в слуги на пекинезите. Вместо да ги превърне в животни, съвременната Цирцея е благоволила да ги отдели от животните с един разтег връв или каишка. Всеки един от тези песоводци е бил я придумай, я подкупен, я изкомандвай от собствената си Цирцея да изведе на въздух любимата животинка на семейството.

По изражението и държането на песоводците веднага се разбира, че те са омотани от страшна магия. И никога няма да се намери някой Одисей, ако ще във вид на кучкар, който да разтури тази магия.

Лицата на някои от тях сякаш са от камък. На тях са им чужди състраданието, любопитството или ехидните усмивки на себеподобните. Дългите години на съпружески живот и неспирен, принудителен кучешки конституционализъм са ги направили безчувствени. Те отмотават своите зверове от електрическия стълб или от нещастните нозе на простосмъртните минувачи с безстрастието на мандарина, който оправя канапите на хвърчилото си.

Други пък, които по-отскоро са паднали до това положение, приемат горчивия си хап с мръщене и злост. И разиграват кучето на другия край на каишката със същото удоволствие, с което момиченце

размахва въдицата, на която се е уловила червеноперка. Погледнете ли ги, те отвързват със заплашителен поглед, сякаш всеки миг са готови да отключат тъмните кучешки сили. Тези песоводци не са цирцеирани напълно, те все още са запазили способността си да се бунтуват, тъй че внимавайте: ако техните повереници понечат да душат глезените ви, по-добре е да не ги отправяте с ритник.

Трети от тази порода като че ли не са толкоз докачливи. В повечето случаи това са не дотам млади младежи с лъскави кепета и увиснали на устата цигари, които никак не отиват на кучетата. Животните, за които те се грижат, носят копринени фльонги на вратовете си; а въпросните младежи ги направляват толкова старателно и прилежно, че без да щете ви минава такава мисъл: те сигурно имат някаква лична изгода и след като изпълнят задължението си, вероятно ще получат каквото им се полага.

Кучетата, водени, тъй да се каже, персонално, са от всякакви разновидности; ала всички са еднакво охранени, разглезени, злонравни, безочливи и капризни. Или дърпат нервозно каишката, или най-спокойно правят назална инвентаризация около всеки вход, ограда и електрически стълб. Сядат да почиват когато им скимне; и дишат тежко като победителя в състезанието за изяждане на най-много бифтеци; после пък ще се вмъкнат в някое отворено мазе или шахта за въглища. Но във всички случаи карат песоводците да им играят по свирката.

Тези нещастни гувернантки в кучешкото царство, тези песоводци, пуделодръжци, дакелопоклонци, териерогонци, померанисти и прочее служители на пещерните цирцеи следват безропотно своите повереници. А кучетията нито се боят от тях, нито ги зачитат. Песоводецът може да е господар на своя дом, но не и господар на песа. От уютното кътче до пожарната стълба, от дивана до асансьора — така ръмжащата твар разкарва където си ще двукракото същество, орисано, докато трае разходката, да се държи за другия край на каишката.

Една вечер песоводците плъзнаха, както обикновено, по молба, придумка или безпрекословна заповед на своите цирцеи. Един от тях беше як човек, който очевидно притежаваше солидни добродетели, неподходящи за такова лекомислено занимание. Този човек имаше тъжно изражение и дори движенията му издаваха някаква потиснатост.

Той беше привързан за противен бял пес, отвратително охранен, зъл като дявол и крайно непокорен, който пет пари не даваше за своя презрян водител.

На първия ъгъл след своя жилищен блок песоводецът свърна в страничната уличка с надеждата, че по-малко хора ще станат свидетели на неговото падение. Преситеният звяр се поклащаше пред него, задъхан от злоба и от усилието да се движи.

Изведнъж песът се закова на място. Някакъв висок човек със слънчев загар, дълго палто и широкопола шапка беше запречил като колос целия тротоар.

— Кого виждат очите ми! — възкликна той.

— Джим Бери! — ахна песоводецът и от устата му изпопадаха удивителни.

— Сам Телфеър! — изрече онзи с широкополата шапка. — Ах ти, негоднико, дай си копитото!

Ръцете им се склочиха в типичното за Запада кратко, но здраво ръкостискане, което размазва всички микроби.

— Ах ти, стари мръсноко! — продължи широкополият с усмивка, която набърчи загорялото му лице. — Не съм те виждал цели пет години. От една седмица се мотам в тоя град, но може ли да намериш познат в такава джунгла? Кажу ми, староженецо, как вървят работите.

В този миг нещо пухкаво и меко като бухнало тесто се докопа до крака на Джим и заръфа панталона му със злобно ръмжене.

— Я разкарай тоя бесоносител, дете си го хванал в ласото! — каза Джим. — Ти ли си й стопанинът на тая гадина? И на това куче ли му викаш?

— Пие ми се нещо — рече Сам, жегнат от намека за някогашното негово куче. — Да влезем някъде.

Наблизо се случи кафе-сладкарница. В Големия град винаги е така.

Двамата седнаха на една свободна маса, а подпухналото чудовище взе да джафка и да тегли каишката, за да докопа котката на заведението.

— Уиски — поръча Джим на келнера.

— Две да бъдат — уточни Сам.

— Ти си надебелял — подзе Джим. — И ми се струва, че си под чехъл. Източното крайбрежие май не ти понася. Когато тръгнах за насам, всичките момчета заръчаха да те издиря. Знаеш ли, Санди Кинг замина за Клондайк. А Уотсън Бърел взе, че се ожени за най-голямата дъщеря на Питър. Аз понасъбрах парици от кланичен добитък и купих един парцел необработена земя нагоре към Литъл Паудър. Ще го оградя наесен. Бил Ролинс, той пък се захвана със земеделие. Знаеш го Бил, разбира се — оня, дето задиряше Марсела... извинявай, Сам, искам да кажа сегашната ти жена, когато тя учителстваше в Преъри Вю. Но късметлията излезе ти. Как е сега мадам Телфеър?

— Чшшшт! — повика Сам келнера. — Казвай!

— Уиски — отвърна Джим.

— Две да бъдат — допълни Сам. — Добре е — продължи той, след като отпи малко сода. — Не пожела да живеем на друго място освен в Ню Йорк, нали е тукашна. Живеем в апартамент. В шест всяка вечер извеждам тоя пес на разходка. Марсела е луда за него. Но не знам, Джим, дали на земята има други две същества, които да се мразят така, както се мразим ние с това куче. Докато се разхождаме, Марсела се стяга за вечеря. Ядеме навън и обикновено вземаме табълдот. Опитвал ли си това чудо?

— Никога — отвърна Джим. — Виждал съм само рекламите, ама все си мислех, че това е французката дума за билиард. Как е на вкус?

— Ако останеш повечко в града, ще...

— Не, драги. Заминавам тази вечер с влака в седем и двайсет и пет. Ще ми се да остана, но не мога.

— Тогава ще те изпратя до ферибота — каза песоводецът.

Кучето беше омотало в едно крака на Джим и крака на масата и се беше унесло в дълбок сън. Когато понечи да стане, Джим се препъна в каишката и я дръпна рязко. Пискливият лай на разбуденото куче огласи целия квартал.

— Ако това куче е твое, какво ти пречи да вържеш на някой повисочък клон повода, дето го държи за врата, и да го забравиш? — каза Джим, когато вече бяха излезли на улицата.

— О, не смея — призна си песоводецът и чак потръпна от това дръзко предложение. — Та то спи в кревата, а аз — на кушетката. Погледна ли го, надава вой и бяга при Марсела. Но някоя нощ ще си разчистя сметките с него. Това съм го решил твърдо. Ще се промъкна

тихичко до кревата му и ще изрежа дупка в мрежата против комари. Нека го изпохапят! Да пукна, ако не го направя!

— Ти не си ти, Сам Телфър. Не си оня, който беше някога. Не знам какво им става на хората в тия градища и в тия апартаменти. Но ей с тия две очи съм видял как на бърза ръка се справи с ония двама разбойници в Преъри Вю. И как хвана за рогата и върза най-бесния бик в Литъл Паудър.

— Нали? Кажй! — откликна другият и погледът му се оживи, макар и само за миг. — Но това беше преди да ме пасифицират.

— А жена ти... — подзе Джим.

— Чакай! — прекъсна го песоводецът. — Тук има друго кафене. Застанаха на бара. Кучето заспа в краката им.

— Уиски — поръча Джим.

— Две да бъдат — добави песоводецът.

— Като купих тая земя, сетих се за тебе — каза Джим. — Помислих си колко ще е добре да си някъде наоколо, че да ми помагаш в работата с добитъка.

— Миналия четвъртък ме ухапа по глезена, защото си сложих мляко в кафето — оплака се песоводецът. — Млякото винаги се пази за него.

— Преъри Вю ще ти хареса сега — продължи Джим. — Там се събират всички каубои от петдесет мили околоръст. Единият край на моето землище е на петнайсет мили от градчето.

— За да вляза в спалнята, обикалям през кухнята — жалваше се песоводецът, — за да вляза в банята, обикалям през гостната, а от трапезарията минавам през спалнята, за да изляза навън през кухнята. А то хърка и ръмжи насън. Излизам да пуша в парка, щото имало астма.

— А жена ти... — подзе Джим.

— Я стига! Кажй какво ще пиеш този път.

— Уиски — отвърна Джим.

— Две да бъдат — добави песоводецът.

— Е, вече е време да потеглям към ферибота — каза Джим.

— Ама и ти си един никакъв — жалък, кривокрак, дебелоглав, отвратителен песоглавец! — викна песоводецът с някаква нова нотка в гласа и дръпна решително каишката. Кучето, което се сецаше на нея, изръмжа злобно при този необичаен език на пазителя си.

В началото на Двадесет и трета улица песоводецът мина пръв през въртящата се врата, следван от Джим.

— Последно! — отсече Сам. — Казвай!

— Уиски — обяви Джим.

— Две да бъдат — допълни песоводецът.

— Чудя се откъде да намеря някой, който да се грижи за имота ми — каза Джим. — Ще ми се да е човек, когото поне от малко познавам. Ама да знаеш каква земя е, Сам! Такава прерия и такава гора никъде не си виждал. Ако ти беше...

— Като говорим за бяс — прекъсна го песоводецът, — онай вечер то ми откъсна парче месо от крака, понеже замахнах към Марсела да отпъдя една муха от рамото й. „Трябва да се дезинфекцира мястото“ — рече Марсела, а и аз си помислих същото. Повиках доктор по телефона и когато той пристигна, Марсела ми вика: „Помогни ми да го държа, горкото, докато докторът дезинфекцира устата му. Дано не му се е лепнал някой вирус при ухапването.“ Да кажеш нещо по този въпрос?

— Ами жена ти... — започна Джим.

— Стига! — срязва го песоводецът. — Казвай!

— Уиски.

— Две да бъдат.

Най-сетне двамата стигнаха до пристана. Джими пристъпи към гишето за билети.

Изведнъж се чу звук от три-четири жестоки ритника, последван от пронизителен кучешки вой, и охраненото, тромаво, кривокрако куче хукна като бясно по улицата, скимтейки от болка.

— Билет за Денвър — каза Джим.

— Два да бъдат — провикна се бившият песоводец и бръкна във вътрешния си джоб.

ДЖИМИ ХЕЙЗ И МЮРИЪЛ

I

Вечерята завърши и над лагера легна онази тишина, която съпровождаше свиването на папириси от листата на царевични мамули. Естественото езерце блестеше върху тъмната земя като къс паднало небе. Виеха койоти. Глухи удари на копита издаваха присъствието на коне с пранги, които търсеха на подскоци по-хубава трева. Около огъня се беше разположил половин ескадрон от тексаския граничен батальон.

От гъсталака над лагера долетя познат шум — триене и чегъртане на чапарал о дървени стремена. Граничарите наостриха уши. Чува висок бодър глас, който говореше успокоително:

— Горе главата, Мюриъл. Почти стигнахме, мойто момиче. Ама и ти си едно допотопно, множко ти дойде тази езда. И стига си се мъчила да ме целунеш! Не, не ме стискай толкова силно за шията. Трябва да ти кажа, че конят, който сме възседнали, не е много сигурен. Току виж хвърлил и двама ни, ако не внимаваме.

Подир две минути в лагера се появи уморен сив кон на тъмни петна. На седлото се мъдреше около двайсетгодишен дангалак. И никаква Мюриъл.

— Здравейте, приятели! — поздрави весело конникът. — Нося писмо за лейтенант Манинг.

Той слезе от коня, разседла го, хвърли на земята навитото на кръг ласо и свали от седлото прангите. Докато командирът на групата лейтенант Манинг четеше писмото, новодошлият грижливо зачегърта калта, засъхнала по прангите, с което показва, че не са му безразлични предните крака на коня му.

— Момчета — провикна се лейтенанта, — това е господин Джеймс Хейз. Той е зачислен към нашата част. Праща ни го капитан Маклийн от Ел Пасо. Хейз, щом сложите прангите на коня, момчетата ще се погрижат за вечерята ви.

Граничарите приеха сърдечно новака. Въпреки това те го наблюдаваха внимателно и не бързаха с окончателната си преценка.

Граничарите избират новия си другар десет пъти по-предпазливо, отколкото девойката избира любимия си. От издръжливостта, предаността, точната стрелба и хладнокръвието на този, който стои редом с теб, често пъти зависи собствения ти живот.

След като се наяде до насита, Хейз се присъедини към пушешките край огъня. Неговата външност не разреши всички съмнения у събратята му по оръжие. Те виждаха само един дългун с коси, добили от слънцето конопен цвят, и силно загоряло открито лице, на което играеше добродушна, донейде загадъчна усмивка.

— Приятели — каза новакът, — искам да ви представя една дама, моя приятелка. Не съм чул досега някой да я нарича красавица, но вярвам ще се съгласите, че тя не е лишена от качества. Хайде излез, Мюриъл.

Той разгърна синята си фланелена риза. От пазвата му изпълзя рогата жаба. Около пъпчивия ѝ врат беше вързана кокетно яркочервена панделчица. Тя допълзя до коляното на стопанина си и чучна там неподвижна.

— Ето тази Мюриъл — каза Хейз с ораторски жест, — има цял куп качества. Тя никога не спори, стои си винаги у дома и е доволна от червената си дрешка, която носи и в делник, и в празник.

— Вижте я тази пущина! — засмя се един от граничарите. — Виждал съм ги аз такива рогати жаби, но не съм виждал някой да си вземе такава твар за дружка. А тя познава ли те?

— Взemi я и ще видиш — каза Хейз.

Малкият късопашат гуцер, известен под името рогата жаба, е напълно безобидна животинка. Тя е уродливо грозна като праисторическите чудовища, чийто миниатюрен потомък е, но е кротка като гълъб.

Граничарят взе Мюриъл от коляното на Хейз и се върна на мястото си върху сгънатите одеяла.

Пленницата взе енергично да се върти, дърпа и сеца в ръката му. След малко той я пусна на земята. Тромаво, но бързо тя заработи усилено с крака и се добра до краката на Хейз.

— Бива си я, дявол да я вземе! — обади се друг граничар. — Познава те, гадината. Никога не съм подозирал, че тези насекоми имат толкова разум.

II

Джими Хейз стана любимец на лагера. Той притежаваше неизчерпаем запас от добродушие и приятен безобиден хумор, които се ценят високо в лагерния живот. И никога не се делеше от своята рогата жаба. В пазвата му по време на езда, на коляното или на рамото му в лагера, под одеялото нощем — грозната твар никога не се отделяше от него.

Джими беше шегаджия от онзи тип, който преобладава в селските райони на Запад а и Юга. Той не умееше да измисли нещо оригинално или да импровизира, а си беше създал някаква своя представа за комичното и се придържаше неотлъчно към нея. Беше решил, че е много смешно да има до себе си дресирана рогата жаба с червена панделка и да забавлява с нея приятелите си. Това беше сполучливо хрумване, защо да не го увековечи?

Трудно е да се определят чувствата, които изпитваха един към друг Джими и неговата жаба. Способна ли е рогатата жаба на трайна привързаност — това е тема, по която още не са свиквани симпозиуми. По-лесно е да се досетим за чувствата на Джими. Мюриъл беше бисерът на неговото остроумие и тъкмо в това й качество той беше нежно привързан към нея. Ловеше й мухи, прикътваше я да я предпазва от студения северен вятър. Вярно, неговите грижи бяха донякъде егоистични, но въпреки това, когато дойде време, тя му се отплати стократно. Малко ли други Мюриъл също тъй щедро са се отплащали на други Джимита за тяхната не дотам дълбока привързаност?

Джими не спечели от раз пълното признание на другарите си. Те го обичаха заради простодушието и шегите му, но над него все още висеше тежкия меч на отсрочената присъда. Животът на граничарите не се свежда само до майтапи в лагера. Налага се да се дебнат конекрадци, да се ловят опасни престъпници, да се биеш с всякакви главорези, да засичаш в чапарала бандити и да въвеждаш закон и порядък под дулото на барабанлията. Джими според собствените му

думи е бил „най-общо казано каубой“; той нямаше опит във военните действия по границата. Ето защо граничарите усилено гадаеха как ли ще се държи той, когато край ушите му засвистят куршуми. Защото, нека си го кажем, честта и самочувствието на всяка гранична част зависят от личното мъжество на всеки неин воин.

Два месеца на границата цареше спокойствие. Граничарите си въртяха палците в лагера. А после — за радост на умиращите от скука пазители на границата — Себастиано Салдар, прословут мексикански главорез и крадец на добитък, прекоси с шайката си Рио Гранде и започна да опустошава Тексас. Сега вече имаше основания да се предполага, че много скоро Джими Хейз ще има възможност да покаже какво струва. Отрядът преследваше неотстъпно бандитите, но Салдар и хората му яздеха като Локинвар и беше трудно да бъдат настигнати.

Една вечер преди залез, след дълъг преход граничарите се спряха да вечерят. Уморените коне пръхтяха неразседлани. Момчетата се заловиха да пържат бекон и да варят кафе. Най-неочаквано от гъсталаците изскочиха Себастиано Салдар и бандата му и се нахвърлиха върху граничарите, като стреляха с барабанлиите и надаваха неистови крясъци. Пълна изненада. Граничарите взеха да псуват и грабнаха винчестерите; но нападението се оказа само една демонстрация в чисто мексикански стил. След цялата олелия нападателите отпратиха надолу по реката с оглушителни викове. Граничарите се метнаха на конете и се спуснаха да ги гонят. Но след по-малко от две мили конете им толкова се задъхаха, че лейтенант Манинг даде заповед да прекратят гонитбата и да се върнат в лагера.

И едва тогава се разбра, че Джими Хейз липсва. Някой си спомни, че в началото на нападението го е видял да тича към коня си, но след това никой не го беше зърнал. Съмна се, но Джими все още го нямаше. Като допуснаха, че може да лежи някъде ранен или убит, момчетата претърсиха цялата околност. Напразно. Тогава тръгнаха по следите на бандата на Салдар, ала тя сякаш бе пропаднала вдън земя. Манинг реши, че след театралното си сбогуване коварният мексиканец се е върнал през реката. И наистина, нямаше никакви сведения за други негови набези.

Това даде на граничарите време да обмислят положението. Както вече беше казано, честта и самочувствието на граничния отряд зависят от личното мъжество на отделните хора. И сега те бяха уверени, че

още при първите мексикански куршуми Джими го е ударил на бяг. Друг извод не можеше да има. Бък Дейвис добре помнеше, че мексиканците не бяха дали нито един изстрел, след като той беше видял Джими да тича към коня си. Следователно, не е възможно той да е убит. Не, той просто е избягал от първия си бой и не желае да се върне, защото знае, че презрението на другарите е много по-страшно от дулата на вражеските пушки.

И тъй, в отряда на Манинг от граничния батальон на Маклийн настъпи униние. Това беше първото петно върху тяхното знаме. В цялата история на граничната служба нямаше случай някой да се е проявил като страхливец. Всички те обичаха Джими Хейз и това утежняваше положението.

Минаха дни, седмици, месеци, а облакът на неизмития позор продължаваше да виси над лагера.

III

След година, сменил много лагери и пребродил с оръжие в ръка много стотици мили, лейтенант Манинг беше изпратен със същия състав да се бори с контрабандисти на няколко мили по-надолу от стария лагер. Един ден, когато обхождаха гъсто обраслата с мескит равнина, момчетата излязоха на място, изрито от диви прасета. И там пред очите им се представи нямата картина на една неписана трагедия. В един от многото ровове лежах скелетите на трима мексиканци. Те можеха да се познаят само по облеклото. Най-големият скелет е бил някога Себастиано Салдар. Неговото голямо скъпо сомбреро със златни украшения — шапка, известна навред около Рио Гранде — се валяше на земята, пробита от три куршума. В края на рова се виждаха ръждясалите винчестери на мексиканците, насочени в една и съща посока.

Граничарите извървяха петдесет ярда в същата посока. Там в една хълмнина, с пушка все още насочена към тримата, лежеше още един скелет. Това е било битка за взаимно изстребване. По нищо не можеше да се определи самоличността на този самотен боец. Облеклото му, над което яко се бяха потрудили природните стихии, можеше да бъде облекло на всеки фермер или каубой.

— Някакъв каубой, когото са сгащили самичък — каза Манинг. — Браво, момче! Здравата им е припарило под задниците, преди да му видят сметката.

И в същия миг изпод парцалетините на мъртвеца излази рогата жаба с избеляла червена панделчица на шията и чучна на рамото на своя отдавна издъхнал стопанин. Безмълвно тя разказа случилото се с неопитния младеж и бързоногия му сив петнист кон — как те, хукнали да преследват бандитите, са изпреварили другарите си и как младежът е загинал за честта на своя отряд.

Граничарите се скупчиха около скелета и като по даден знак от устата им се изтръгна адски рев. Това беше и опело, и надгробно слово, и епитафия, и победен химн. Странен реквием над праха на

падналия другар, ще кажете вие, но ако Джими Хейз го беше чул, той щеше да го разбере напълно.

ДВУЛИЧИЕТО НА ХАРГРЕЙВС

Когато майор Пендълтън Талбот от Моубил, моля ви се, и дъщеря му госпожица Лидия Талбот се преселиха във Вашингтон, те избраха за свое живелище един пансион на петдесет-шейсет крачки зад едно от най-тихите авенюта. Той беше старомодна тухлена постройка с вход подпрян на две високи бели колони. Над двора хвърляха сянка величествени бели акации и брястове, а каталпата ронеше напролет на тревата своите розови и бели цветове. Редици от високи чемшири обрамчваха оградата и алеите. Тъкмо южняшкият стил и вид на това място примами погледа на майора и дъщеря му.

В този приятен частен пансион те наеха стаи, в това число и кабинет за майор Талбот, който дописваше последните глави на книгата си „Анекдоти и възпоминания за армията и съдилищата в Алабама“.

Майор Талбот произхождаше от прастария Юг. Той не виждаше нищо интересно и хубаво в съвременното. Съзнанието му живееше в онзи период преди Гражданската война, когато неговото семейство притежаваше хиляди акра памукови плантации и роби, които да ги обработват; когато в тяхната къща се устройваха царски приеми, които привличаха гости само от южняшката аристокрация. От онзи период той черпеше цялото си самочувствие, представите си за чест, овехтялата си педантична учтивост и (ако щете) гардероба си.

Дрехи като неговите не бяха правени поне от петдесет години. Майорът беше висок човек, но когато изпълняваше онзи великолепен архаичен номер, който той наричаше поклон, краищата на редингота му метяха пода. Тази дреха предизвикваше изненада дори във Вашингтон, при все че той отдавна беше престанал да се смущава от сюртуците и широкополите шапки на конгресмените от Юга. Един от пансионерите кръсти редингота му „татко Хъбърт“^[1] и той наистина бе с много висока талия и широки поли.

Но с необичайното си облекло, с широкия си празничен нагръдник, с черната корделка, вързана на фльонга на врата му, която

вечно висеше на една страна, майорът будеше хем присмех, хем симпатии сред отбраните обитатели на пансиона на госпожа Вардеман. Някои от младите чиновници често го „подхлъзваха“, както се изразяваха те, и го караха да говори на любимата си тема — преданията и историята на Юга, в който той беше влюбен. Разказвайки, той цитираше на воля откъси от „Анекдотите“. Но младежите много внимаваха да не подозре замисъла им, защото въпреки своите шейсет и осем години той би могъл да накара дори най-дръзките от тях да се почувстват неудобно под пронизващия поглед на сивите му очи.

Госпожица Лидия беше закръгленичка възниска мома на трийсет и пет с пригладена, силно опъната коса, която я правеше да изглежда по-стара. Тя също беше старомодна; но за разлика от майора не носеше излъчването на някогашната слава. Тя се отличаваше със здрав разум, който цепеше косъма на две; и тъкмо тя боравеше с финансите на двамата и посрещаше всеки, който носеше сметки за плащане. За майора сметките за пансиона и сметките за прането бяха достойна за съжаление досада. А те идваха толкова неизменно и толкова често. Защо, питаше майорът, не може ли да идват на куп и да се плащат наведнъж в по-удобно време — да речем, когато „Анекдотите“ бъдат публикувани и се получи хонорарът. Госпожица Лидия продължаваше да си шие най-спокойно и казваше: „Ще плащаме, докато имаме пари, а после, щат, не щат, ще съберат сметките на куп“.

Повечето пасионери на госпожа Вардеман бяха навън през деня, понеже почти всички бяха чиновници и търговци; само един се въртеше в пансиона от сутрин до вечер. Този млад човек на име Хенри Хопкинс Харгрейвс — всички в пансиона се обръщаха към него с пълното име — играеше в един от популярните водевилни театри. През последните години водевилът се радваше на висока почит, а господин Харгрейвс беше толкова скромнен и възпитан човек, че госпожа Вардеман едва ли е имала нещо против да го включи в списъка на своите пансионери.

Този млад човек очевидно бе просто запленил от майор Талбот. Колчем старият джентълмен подхващаше южняшките си спомени или повтаряше някои от най-веселите си анекдоти, Харгрейвс неизменно биваше най-внимателният слушател.

В театъра Харгрейвс беше известен като комедиант с широки възможности и имаше богат репертоар от немски, ирландски, шведски и негърски „специалитети“. Но беше амбициозен човек и често говореше за голямото си желание да постигне успех в традиционната комедия.

Известно време майорът проявяваше склонност да отбягва „ухажванията на този циркаджия“, както се изразяваше той на четири очи, но скоро благовъзпитаните обноски на младия човек и нескритото одобрение, с което посрещаше анекдотите, спечелиха безусловно благоволенieto на стария джентълмен.

И не след дълго двамата се държаха вече като стари приятелчета. Всеки следобед майорът отделяше време да му чете ръкописа на книгата си. Когато слушаше анекдотите, Харгрейвс не пропускаше да се разсмее точно когато трябва. Трогнат, един ден майорът заяви на госпожица Лидия, че младият Харгрейвс притежава забележителен усет и дълбоко уважение, що се отнася до старите времена. И когато разговорът стигнеше до онези нявгашни дни, ако майор Талбот имаше желание да говори, господин Харгрейвс го слушаше прехласнат.

Както повечето стари хора, които говорят за миналото, майорът обичаше да се спира на подробностите. Описвайки приказните, едва ли не царски дни на някогашните плантатори, той ще се подвоуми, докато си спомни името на негъра, държал коня му, точната дата на някаква незначителна случка или броя на балите памук, добити през еди коя си година; ала Харгрейвс нито веднъж не изгуби търпение или интерес. Напротив, той задаваше въпроси по всевъзможни теми, свързани с едновременния живот и неизменно получаваше точни отговори.

Ловът на лисици, гонитбата на опосуми, танците и веселбите в жилищата на негрите, банкетите в хола на къщата на плантатора, за които покани се разпрацали на петдесет мили околоръст; ежбите, макар и редки, със съседа; дуелът между майора и Ратбоун Кълбъртсън заради Кити Чалмърс, която после се омъжва за някакъв таитянин от Южна Каролина; частните състезания с яhti за баснословни суми в залива Моубил; странните вярвания, разточителните обичаи и предаността на някогашните роби — все теми, които майорът и Харгрейвс обсъждаха с часове.

Понякога нощем, когато след представление младият човек се качваше към стаята си, майорът ще се появи на вратата на кабинета си

и ще го кани с широк замах на ръката. Харгрейвс ще влезе и ще види приготвени на масичката гарафа, купичка захар, плодове и голяма китка пресен джоджен.

— Рекох си — ще подземе майорът, който беше по церемониите, — че вашите задължения на работното ви място може би ви са се сторили толкова тежки, че ще можете да оцените какво е имал на ум поетът, написал „Тоз сладостен лечител на уморената природа“^[2] — тоест предлагам ви едно от нашите южняшки джулепи^[3].

За Харгрейвс беше блаженство да наблюдава как го приготвя. Още в самото начало той постави майора в редиците на художниците. С каква нежност ошмулваше джоджена. С какво изящество смесваше съставките. С каква грижовност поставяше върху гарафата червена ябълка, която заискриваше на фона на тъмнозелената течност! И с какво гостоприемство и изисканост поднасяше питието, след като бе потопил сламки в звънтящите чаши.

След около четиримесечен престой във Вашингтон една сутрин госпожица Лидия откри, че са останали почти без грош. „Анекдотите“ бяха завършени, ала издателите не се биеха за тези отбрани бисери на южняшкото светоусещане и остроумие. Наемът за малката къща, която още притежаваха в Моубил, втори месец не идваше. След три дни трябваше да платят тук за изтеклия месец. Госпожица Лидия повика баща си да се посъветват.

— Нямаме пари ли? — възкликна той озадачен. — Толкова е досадно да ни търсят толкова често за такива дребни суми. Всъщност аз...

Майорът затарашува в джобовете си. Намери само двудоларова банкнота, която върна в джоба на жилетката си.

— Трябва незабавно да предприема нещо, Лидия — каза той. — Бъди така добра да ми подадеш чадъра, аз още сега тръгвам надолу към града. Конгресменът от нашия район генерал Фулгъм ме уверяваше преди няколко дни, че ще използва връзките си, за да излезе книгата ми по-скоро. Отивам до хотела, където той е отседнал, и ще видя какво може да се направи.

С тъжна полуусмивка госпожица Лидия го наблюдаваше как закопча своя „татко Хъбърт“, как се спря на прага, както винаги, за да се поклони дълбоко.

Върна се вечерта, вече по мръкнало. Конгресменът Фулгъм както изглежда се беше срещнал с издателя, на когото ръкописът беше оставен да го прочете. Тази особа каза, че ако анекдотите и прочее бъдат внимателно съкратени наполовина, за да се избягнат сектантските и класови предразсъдъци, с които книгата бъркала от край до край, той щял да помисли за издаването ѝ.

Майорът беше побелял от гняв, но в присъствието на госпожица Лидия си възвърна равновесието, както изискваха добрите маниери.

— На всяка цена ни трябва пари — каза госпожица Лидия, като сбърчи нос. — Дай ми двата долара. Довечера ще телеграфирам на чичо Ралф да ни прати.

Майорът извади някакво пликче от горния джоб на жилетката си и го хвърли на масата.

— Може би постъпих неразумно — каза кратко той, — но сумата беше толкова незначителна, че купих билети за театър. За довечера. Представят нова военна драма, Лидия, та реших, че ще останеш доволна да видиш премиерата ѝ във Вашингтон. Доколкото разбрах, Югът е представен както подобава в тази пиеса. Признавам, че много ми се иска да видя това представление.

Госпожица Лидия склочи ръце в безмълвно отчаяние.

И все пак, след като билетите вече са купени, най-добре е да бъдат използвани. Така тази вечер, докато седяха в театъра и слушаха живия пролог, дори госпожица Лидия се видя принудена да забрави за около час неприятностите. Майорът с безупречния си нагръдник, с изключителния си плътно закопчан редингот и бялата си гладко вчесана коса имаше чудесен достолепен вид. Завесата се вдигна за първото действие — Цвят на магнолия, и разкри типична картина от южняшка плантация. Това привлече вниманието на майора.

— Я виж! — възкликна госпожица Лидия, като го побутна с лакът и му показа програмата си.

Майорът си сложи очилата и прочете текста, който тя му сочеше с показалец.

„Полковник Уебстър Калун — Х. Хопкинс
Харгрейвс.“

— Та това е нашият господин Харгрейвс — каза госпожица Лидия. — Трябва да е първото му участие в това, което той нарича традиционна комедия. Толкова се радвам за него.

Полковник Уебстър Калун се появи на сцената чак във второто действие. Когато той излезе, майор Талбот под смръкна шумно, вторачи се в него и сякаш замръзна. Госпожица Лидия издаде някакъв неопределен звук и смачка програмата в ръката си. Полковник Калун толкова се доближаваше до майор Талбот, че двамата си приличаха като две капки вода. Дългата възрядка бяла коса, къдрава в краищата, аристократичният, малко кълонест нос, богатият надиплен нагръдник, черната фльонджица, отишла едва ли не под ухото.

Актьорът беше почти пълно копие на майора. И за да бъде пълна приликата, Харгрейвс носеше същия редингот, който уж нямаше равен на себе си. С висока яка, прищипнат в талията и с широки поли, които отпред стигаха по-ниско, тази дреха сякаш беше скроена по образец на другата. Оттук нататък майорът и госпожица Лидия седяха като вцепенени и гледаха фалшивото копие на един високомерен Талбот „да се влачи — както майорът се изразяваше по-късно — в клеветническата кал на един опорочен театър“.

Господин Харгрейвс беше използвал добре представилите му се възможности. Беше доловил своеобразните навици на майора в говора, акцента и интонацията, „дворцовите“ му черти и довел ги до съвършенство, ги подсилваше за нуждите на сцената. Когато изпълни нечувания поклон, който за майора беше връх на изискаността, публиката избухна в бурни ръкопляскания.

Госпожица Лидия седеше неподвижна и не смееше да обърне поглед към баща си. Сегиз-тогиз ръката ѝ, опряна до неговата, се вдигаше към лицето ѝ, сякаш да скрие усмивката, която въпреки неодобрението си, не можеше да подтисне.

Безочливата роля на Харгрейвс достигна кулминацията си в третото действие. Сцената представя „бърлогата“ на полковник Калун, събрал на малък гуляй неколцина от съседите си плантатори. Заобиколен от тях, той стои до масата в средата на сцената, произнася повторно забележителния характерен монолог от второ действие и същевременно приготвя ловко своя южняшки коктейл.

Майор Талбот, на вид спокоен, но бял като платно от възмущение, е принуден да слуша най-добрите си разкази, любимите

си мисли и теории и да му се сервират анекдотите, но изопачени и преувеличени. Любимата му тема — тази за дуела с Ратбоун Кълбъртсън, не е пропусната и е изиграна с повече жар, честолюбие и увлечение, отколкото самият той влага в нея.

Монологът приключи със своеобразна остроумна лекция за изкуството да се приготвя онзи коктейл и с нагледен показ. Така изисканото, но и показно умение на майор Талбот беше възпроизведено безпогрешно — от крайно внимателното отношение към благоуханното растение — „един милиграм по-силен натиск, господа, и ще извлечете горчилката вместо уханието на това дадено ни от бога растение“ — до грижливия подбор на сламките.

След края на това действие публиката просто ревеше от удоволствие. Създаденият образ беше толкова точен и така добре изпълнен, че останалите герои на пиесата останаха забравени. След многократни бисове Харгрейвс излезе пред завесата и се поклони, а младежкото му лице сияеше от съзнанието, че е постигнал голям успех.

Най-сетне госпожица Лидия се обърна и погледна майора. Тънките му ноздри трептяха като хриле на риба. Беше поставил двете си треперещи ръце върху ръчките на креслото.

— Да си вървим, Лидия — каза той със задавен глас. — Това е чудовищно... кощунство.

Преди той да успее да стане, тя го дръпна на креслото.

— Ще изчакаме — каза тя. — Нима искаш да направиш реклама на копието, като покажеш на всички оригиналния редингот.

Така те останаха да чакат, докато зрителите се изтеглят.

Изключителният успех на Харгрейвс вероятно беше причината той да закъснее много тази нощ, защото на другия ден не се появи нито на закуска, нито на обед.

Към три следобед той почука на вратата на кабинета на майор Талбот. Майорът му отвори и Харгрейвс влезе с ръце, пълни със сутрешните вестници и толкова доволен от триумфа си, че не забеляза нищо необичайно в поведението на майора.

— Снощи им обрах точките, майоре — подзе той въодушевен. — Дойде и моят ред и струва ми се, спечелих убедително. Чуйте какво пише „Поуст“:

„Осмислянето и изпълнението на ролята на старомоден полковник от Юга с неговото абсурдно красноречие, ексцентрично облекло, необичайни словосъчетания и изрази, мухлясала гордост с родословието, с неговото наистина добро сърце, изострено чувство за чест и пленително простодушие са най-добрата атестация за този характерен актьор в днешния ни театър. Редингот на полковник Калун не е нищо по-малко от свидетелство за израстването на един гений. Господин Харгрейвс покори публиката“.

— Как ви звучи това, майоре, и то за премиера?

— Имах честта — каза майорът с леденостуден глас — да гледам снощи вашето забележително изпълнение, сър.

Харгрейвс видимо се смути.

— О, значи сте били на представлението? Не подозирах, че... не знаех, че се интересувате от театър. Моля ви, майор Талбот — възкликна той искрено, — не се обиждайте. Признавам, че купих от вас сума неща, които много ми помогнаха в тази роля. Но това е типизация, нали разбирате, обобщен образ. Това показва и начинът, по който публиката го възприе. Половината от редовните посетители на този театър са южняци. И те одобриха изпълнението ми.

— Господин Харгрейвс — каза майорът, който продължаваше да стои прав, — вие ми нанесохте непоправима обида. Подиграхте се с моята личност, измахихте доверието ми и злоупотребихте с гостолюбието ми. Щом съм се заблудил да си помисля, че имате най-малка представа какво означава парафа на един джентълмен и какво му дължите, то аз бих ви предизвикал на дуел, колкото и да съм възрастен. Но ви моля, сър, незабавно да напуснете тази стая.

Актьорът изглеждаше малко смутен, но, види се, едва ли възприемаше думите на стария джентълмен в пълния им смисъл.

— Искрено съжалявам, ако съм ви обидил — извини се той. — Но ние на север възприемаме нещата по-различно от вас. Познавам хора, които биха откупили половината салон на театъра само и само да се видят представени на сцената, и то така, че публиката да ги разпознае.

— Но тези хора не са от Алабама — каза високомерно майорът.

— Вероятно не са. Аз имам доста добра памет, майоре; позволете да ви цитирам няколко реда от вашата книга. В отговор на поздравница на някакъв банкет в... Милиджвил, струва ми се, вие сте произнесли следните думи, които се готвите да публикувате:

„Човекът от Севера е напълно лишен от всякакво чувство за топлота освен когато чувствата му са насочени към собственото му благополучие и търговска печалба. Той е в състояние да понесе търпеливо всякакво доказание относно собствената му или на близките му чест, стига то да не носи като последица парична загуба. Стигне ли до благотворителност, той раздава с широка ръка, но това задължително трябва да бъде разгласено с гръм и трясък.“

Мислите ли, че тази представа е по-точна и честна от представата за полковник Калун, когото гледахте снощи?

— Тя не е лишена от основание — каза мрачен майорът. — И когато се говори пред публика, допустими са известни преувеличения.

— Както когато се играе пред публика — отвърна Харгрейвс.

— Това е отделен въпрос — не се предаваше майорът. — Вие окарикатурихте моята личност. С това не мога и няма да се примиря, сър.

— Майор Талбот — подзе Харгрейвс с подкупваща усмивка, — искам да ме разберете. И през ум не ми е минавало да ви обиждам. В моята професия животът на всеки ми принадлежи. Вземам което искам и което мога и го пресъздавам под светлините на рампата. Ако искате, да забравим всичко това. Искан да ви видя по съвсем друг въпрос. За няколко месеца станахме доста добри приятели и сега аз рискувам наистина да ви обидя. Зная, че имате парични затруднения — няма значение откъде съм го разбрал; в един пансион такива неща никога не остават скрити, та мисълта ми е, че искам да ви помогна да излезете от това затруднение. Самият аз съм изпадал често в подобно положение. Този сезон спечелих добри пари, част от които съм спестил. Готов съм да ви предложа двеста долара и дори повече, докато...

— Престанете — сряза го майорът с разперена ръка. — Оказва се, че съм прав в книгата си. Въобразявате си, че вашата парична помощ ще излекува наранената ми чест. В никакъв случай аз не мога да приема заем от един случаен познат; още по-малко при създадените обстоятелства; по-скоро ще умра от глад, нежели да приема обидното ви предложение за финансова помощ. Позволявам си да повторя казаното преди малко: моля ви да напуснете този апартамент.

Харгрейвс си тръгна, без да произнесе дума повече. Още същия ден той напусна пансиона и се беше преселил, както обясни на вечеря госпожа Вардеман, някъде към центъра на града, по-близо до театъра, за чиято нова постановка билетите бяха продадени за една седмица напред.

Положението на майора и госпожица Лидия ставаше неудържимо. В цял Вашингтон нямаше човек, от когото майорът, с неговите скрупули, би си позволил да поиска заем. Госпожица Лидия писа писмо на чичо Ралф, но беше съмнително дали този техен роднина, който също беше притеснен материално, ще може да им помогне.

Спасението дойде от съвсем неочакван източник.

Един късен следобед портиерката се качи горе с възрастен негър, който искаше да се види с майор Талбот. Майорът помоли да го въведат в кабинета му. Скоро на прага се появи с шапка в ръка и поклон стара чернилка, която тътреше единия си крак. Беше прилично облечен с черен възширок костюм. Големите му груби обуца лъцяха с метален блясък, което подсказваше, че са мазани с боя за печка. Гъстата му рошава коса беше сива, почти бяла. След средната му възраст трудно е да прецениш годините на един негър. Този трябва да беше връстник на майор Талбот.

— Басирам се, че не ме познавате, гусин Пендълтън — бяха първите му думи.

Майорът стана и се приближи до негъра, чийто говор звучеше познато. Безсъмнено това беше един от някогашните роби; но те отдавна се бяха пръснали къде ли не и той не можеше да си спомни нито гласа, нито лицето.

— Мисля, че си прав — отвърна любезно той — и не остава друго освен да освежиш паметта ми.

— Не помните ли Синдиния Моуси, гусин Пендълтън, дето се изсели веднага след войната?

— Един момент — каза майорът и потри чело с върховете на пръстите си. Той обичаше да си припомня всичко, свързано с онези незабравими дни. — Синдиния Моуси — напрягаше се той. — Ти не работеше ли при конете, обуздаваше жребците. Да, сетих се, разбира се. След капитулацията се прекръсти — не, не ми подсказвай — на Мичъл и замина на запад, за Небраска.

— Точно така, гусине — каза негърът и лицето му се разтегли в доволна усмивка. — Същия съм. Да, Небраска. Това съм аз, Моуси Мичъл. Стария чичо Моуси Мичъл, тъй ме викат сега. Стария гусдар, татко ви де, ми даде два мъжки катъра, когато тръгнах, да се подзема. Нали ги помните ония катъри, гусин Пендълтън?

— Комай не ги помня катърите — отвърна майорът. — Не знам дали знаеш, през първата година от войната аз се ожених и отидох да живея във Фолинсбий. Но заповядай, седни, чичо Моуси. Толкова се радвам да те видя. Добре си, надявам се.

Чичо Моуси взе един стол и внимателно постави шапката си до него на пода.

— Така е, напоследък съм много добре. Когато се добрахме до Небраска тамошните хора ни наобиколиха да гледат катърите. Такива катъри в Небраска не са виждали. И аз ги продадох за триста долара. Да, триста. Сетне отворих ковачница и натрупах малко парици. И с тях купих земя. Ние със старата отгледахме седем дечурлига и сичките са добре освен две, дето умряха. Преди четири години прокараха железница, гусин Пендъртън, и зеха да дигат град на моята земя. Та сега чичо Моуси разполага с хиляда доларчета.

— Радвам се да го чуя — каза искрено майорът. — Много се радвам.

— Ами кво стана с вашто бебче, гусин Пендълтън, онова, дето се викаше Лиди, базирам се, че толкова е порасло, та никой не може го позна.

Майорът пристъпи към вратата и извика:

— Лидия, ела, ако обичаш, мила.

Госпожица Лидия, напълно пораснала и поразтревожена, дойде от стаята си.

— Господи! Аз нали ви рекох? Знаех си, че това бебче е израсло, и още как. Помните ли чичо си Моуси, дете мое?

— Лидия, това е Моуси, на леля Синди — обясни майорът. — Замина на запад, когато ти беше на две години.

— Едва ли може да се очаква да ви помня, чичо Моуси. Както казахте, израснала съм, и то доста отдавна. Но се радвам да ви видя, макар да не ви помня.

Тя наистина се радваше. Майорът също. Беше се появило нещо живо и осезаемо, което ги върна към щастливото минало. Тримата седяха и разговаряха за онова златно старо време. Припомняйки си картини и случки от времето на плантацията, майорът и чичо Моуси се поправяха или допълваха един друг.

Майорът се интересува какво прави старият негър толкова далеч от дома си.

— Чичо Моуси е дилигат на годишното събрание на баптистите във Вашингтон. Аз не съм от най-вярващите, но понеже съм от черковното настоятелство и съм възможен да си платя разноските, изпратиха ме на събранието.

— А откъде знаехте, че ние сме във Вашингтон? — попита госпожица Лидия.

— В хотела, дето спя, работи един човек, който се случи от Моубил. Та той ма обади, че една заран видял гусин Пендълтън да излиза точно от тази къща. Та да ви кажа защо съм дошъл — продължи чичо Моуси. — Освен да се видя със старите познати, аз имам да изплащам дълг към гусин Пендълтън.

— Какъв дълг? — възкликна изненадан майорът.

— Така си е, триста долара — и подаде на майора пачка банкноти. — Когато заминавах, стария гусдар ми рече: „Земи тези катъри, Моуси, пък ако е рекъл бог да се замогнеш, ще ги платиш тогава.“ Така си е, това бяха неговите думи. Но понеже той отдавна не е между живите, дългът се полага на гусин Пендълтън. Чичо Моуси сега е възможен да плаща. Още като ми купиха земята, аз турих настрана триста долара да платя катърите. Пребройте ги, гусин Пендълтън. Че аз нали затова продадох катърите.

В очите на майора проблясваха сълзи. Той взе с една ръка ръката на чичо Моуси, а другата сложи на рамото му.

— Скъпи наш верен служителю — каза с треперещ глас, — няма да крия, че „гусин“ Пендълтън похарчи последния си долар преди седмица. Ние ще приемем тези пари, чичо Моуси, тъй като в известен смисъл те са не само дълг, а и белег за онази преданост и вярност, които съществуваха едно време. Лидия, вземи парите, мила. Ти си подходяща от мен да се разпореждаш с тях.

— Вземи ги, мило дете — каза чичо Моуси. — Те са ваши. Те са на семейство Талбот.

След като чичо Моуси си отиде, госпожица Лидия се наплака на воля — от радост; а майорът извърна глава към ъгъла и запафка глинената си лула като локомотив.

През следващите дни майорът и дъщеря му си възстановиха спокойствието. Тревогата изчезна от лицето на госпожица Лидия. Майорът се появи в нов редингот, с който приличаше на восъчна фигура, олицетворяваща спомена за златните негови дни. Вече друг издател, прочел ръкописа на „Анекдоти и възпоминания“, реши, че с малки поправки и известно снижаване на тона той може да направи един хубав том, който ще се търси. Общо взето, нещата се оправиха, а остана и искрица надежда, която често пъти е по-сладка от получените наготово блага.

Един ден, около седмица след щастливия случай, една от прислужничките донесе писмо в стаята на госпожица Лидия. Марката говореше, че писмото е от Ню Йорк. Тъй като не познаваше никого в този град, госпожица Лидия, доста учудена, седна на масата си и незабавно сръза с ножица плика. И ето какво прочете:

Уважаема госпожице Талбот,

Реших, че може би ще се зарадвате, ако ви кажа, че на мен ми провървя напоследък. Получих и приех предложение от един нийоркски театър да изпълнявам ролята на полковник Калун срещу двеста долара седмично. Искам да ви кажа и още нещо. Мисля ще е по-добре да не казвате това на майор Талбот. Много ми се щеше да си изгладим отношенията, защото той ми оказа голяма помощ при разучаването на ролята, а после май се поразсърди.

Той не прие извиненията ми, на които аз държа. Но за мен не беше трудно да се лиша от триста долара.

Искрено ваш:

Х. Хопкинс Харгрейвс

P.S. Добре ли изиграх ролята на чичо Моуси?

Майор Талбот, който минаваше по коридора, видя отворена вратата на госпожица Лидия и се спря.

— Лидия, има ли някаква поща тази сутрин? — попита той.

Госпожица Лидия закри писмото с роклята си.

— Само „Моубил кроникъл“ — отвърна мигновено тя. — На масата е в кабинета.

[1] По аналогия от „мама Хъбърт“, както някога са наричали дългата свободно падаща женска рокля. — Б.пр. ↑

[2] Известен стих от английския поет Едуард Йънг (1683–1765).
Б.пр. ↑

[3] Джулеп. — Питие, което се прави от уиски, захар, джоджен и лед. Б.пр. ↑

НАШИЯТ ПРАЗНИК

— В тропиците — говореше ми „Чик-чирик“ Биб, познавач на птичките, — сезони, месеци, седмици, празници, съботи и празници така се оплитат и объркват, че едва в средата на годината разбираш, че предишната е изтекла.

„Чик-чирик“ Биб държеше магазин за птички в долната част на Четвърто авеню. Бивш моряк и авантюрист, той редовно пътуваше до южните пристанища и внасяше, съпровождайки ги лично, пратки от говорещи папагали и дългоопашати папагалчета диалектолози. Страдаше от схващане на коляното, врата и нервната система. Бях отишъл при него да купя един папагал, който да подаря за Коледа на леля ми Джоана.

— Този — посочих аз, без да обръщам внимание на неговата проповед за подразделенията на времето. — Този, дето целият е в червено, бяло и синьо — към кой род зверове спада той? Допада на моя патриотизъм и на слабостта ми към нехармонични цветове.

— Това е какаду от Еквадор — обясни Биб. — Не знае да казва друго освен „Весела Коледа“. Птичка тъкмо за празниците; струва само седем долара. И съм готов да се обзаложа, че същите думи са ти стрували доста пари. — Изведнъж Биб се разсмя гръмогласно. — Тази птичка ми напомня нещо — продължи той. — Тя е объркала нещата. Би трябвало да казва „E pluribus unum“^[1], за да ѝ подхожда на цветовете, а не този обичаен коледен поздрав. Това ми спомня дните, когато аз и Сам Ливърпулеца загажихме на костариканския бряг поради времето и други явления, които се случват в тропиците.

Фактически бяхме заседнали в тази част на северното южноамериканско крайбрежие. Нямахме пукнат грош и никакви приятели там. Аз като огняр, а той като помощник-готвач пристигнахме с товарен параход от Ню Орлеан, за да си опитаме късмета, който бе освободен от задължения, след като слязохме на брега поради липса на доказателства. Нямахме работа, която да отговаря на наклонностите ни, тъй че започнахме да се препитаваме с

местния червен ром и плодове, които беряхме, без да сме ги садили. Градът, Соледад, изграден върху нанос, нямаше ни пристанище, ни бъдеще, нито предлагаше някакво спасение. Този град само спеше и пиеше ром. Събуждаше се само когато трябваше да се товарят банани. Приличаше на човек, който спи по време на обед и се събужда за десерта.

Когато с Ливърпулеца паднахме толкова низко, че американският консул отказа да разговаря с нас, разбрахме, че сме загазили здравата.

Живеехме у една смугла мадама на име Чика, която държеше магазин за ром и изискан ресторант на една улица, наречена „Четирисет и седем безутешни светци“. Когато изгубихме доверието ѝ, Ливърпулеца, чийто стомах засенчваше чувството му за доблест, взе че се ожени за Чика. Така изкарахме един месец на ориа и пържени банани. Но една сутрин Чика налупа с все сила Ливърпулеца с една тенджерка, останала от каменната ера, и тогава разбрахме, че комай сме злоупотребили с гостоприемството ѝ. Още същата вечер подписахме споразумение с Дон Хаиме Макспиноза, спец по бананови кръстоски, да работим на неговата плантация на девет мили от града. Налагаше се да сторим това или да се превърнем в морска вода, или пък — доза хапване, доза дрямка.

Като ти говоря за Сам Ливърпулеца, не мисли, че го виня или онеправдавам зад гърба му, същото мога да кажа и пред него. Но според мене, когато един англичанин падне толкова низко, той трябва да финтира така, че отрепките от други нации да не пущат баласта на балоните си върху него. А щом той е англичанин от Ливърпул, винаги да е нащрек да не избухне някъде метан. Това е моето мнение на истински американец. Обаче с Ливърпулеца ни свързваха доста неща. И двамата не бяхме придиричиви, що се отнася до облеклото, обноските и средствата за препитание; и както гласи поговорката, общата несгода по-леко се понася.

Нашата работа в плантацията на Макспиноза се свеждаше до това да сечем стеблата и да товарим на коне плода. После един от местните, изтупан с колан от алигаторска кожа, мачете и платнени шалвари, отвеждаше конете до брега и трупаше там бананите.

Ти бил ли си някога в бананова плантация? Мрачно е като в сутерен в седем заранта. Все едно, че си зад кулисите на някое от тези музикални представления, дето никнат като гъби. Не виждаш небе от

листака над главата ти; доде газиш до колене в изгнила шума; и е толкоз тихо, че чуваш как стеблата растат отново, след като си ги отсякъл.

Вечер с Ливърпулеца се свирахме в сламените колиби в края на една лагуна ведно с червенокожите, жълтокожите и чернокожите бачкатори на Дон Хаиме. Лягахме там и се борехме с комарите, охкахме и се топяхме в лагуната на разсъмване, но сън почти не ни хващаше.

Загубихме всякаква представа кое време на годината е. Знаехме само, че е около осемдесет градуса^[2] през декември и през юни, в петък и в полунощ, на изборния ден и други такива. Понякога вали повече от други път и това е единствената разлика, която забелязваш. Човек е в състояние да живее там, без да забележи фугитирането на темпуса^[3] и така, докато един ден надзирателят ни привика — беше му хрумнало да съкрати работниците и да спести нещичко, което да вложи в недвижим имот.

Не зная колко време работихме при Дон Хаиме; три дъждовни периода, осем-десет подстригвания и живота на три чифта яки панталони от корабно платно. Всичко, което изкарвахме, отиваше за ром и тютюн; но ние ядахме и това все пак беше нещо.

Един ден с Ливърпулеца най-неочаквано открихме как се прави една хирургическа операция на банановото стебло, която го превръща в алое и хинин в устата ти. Това е болест, която често спохожда белите хора в латиноамериканските и други страни от географията. Доця ни се да разговаряме на нормален език, да видим дим на параход, да прочетем нещо за транзакции на недвижими имоти и интересни реклами, па било и в стар вестник. Дори Соледад започна да ни се струва като средище на цивилизация и една вечер показахме среден пръст на Дон Хаиме и отърсихме бурените му от нозете си.

До Соледад имаше само дванайсет мили, но ни бяха нужни два дена да стигнем до там. По целия път вървахме през бананови насаждения; и неведнъж се губихме.

Когато между дърветата зърнахме къщите на Соледад, в мен се надигна цялата ми ненавист към този Ливърпулец. Когато бяхме само двама бели сред онази шарения в банановата плантация, аз го търпях; но сега, когато имаше изгледи да разменя макар и ругатни с американски гражданин, го поставих на мястото му. Ама и той беше

една гледка: морав от рома нос, червени баки и слонски крака, обути в кожени сандали. Предполагам, аз не съм изглеждал по-различно.

„Великобритания — казвам му — трябва, струва ми се, да държи у дома си такива вонящи на джин нехранимайковци и уличници като тебе, а не да ги праща да мърсят и опорочават чужди страни. Вече те изритахме веднъж от Америка и трябва да си сложим санитарни ботуши, за да го сторим още веднъж.“

„О, що не вървиш на майната си“ — отвръща Ливърпулеца, с което се изчерпваше кажи-речи цялото му остроумие.

Та ти казвам, Соледад ми се видя Рай след плантацията на Дон Хаиме. С Ливърпулеца влязохме в града рамо до рамо, по силата на навика, минахме покрай пандиза, хотел „Гранде“ и през площада, та към колибата на Чика, където, надявахме се, нейният съпруг Ливърпулеца ще може да изработи нещо за кльопане.

Когато минавахме покрай скромната двуетажна паянтова къща, дето се помещаваше Американския клуб, забелязахме, че целият балкон е украсен с венци от зеленина и цветя, а на покрива се вее американското знаме. На балкона пушеха консулт Станзи и Аркрайт, собственик на златни мини. Ние с Ливърпулеца им махнахме с мръсните си ръце и им се усмигнахме дружелюбно. Обаче те ни обърнаха гръб и продължиха да си говорят. А веднъж бяхме играли вист с двамата и Ливърпулеца четири пъти поред събра в ръцете си всичките тринайсет коза. Имаше някакъв празник, това разбрахме; но не знаехме нито кой ден е, нито коя година.

Малко по-нататък видяхме свещеника на име Пендъргаст, който седеше под кокосова палма с черното си палто и зелен слънчобран; беше дошъл в Соледад да строи черква.

„Момчета, момчета! — извика той изпод сините си очила. — Толкова ли сте зле? Дотам ли сте я докарали?“

„Докарали сме я дотам — казвам аз, — че няма накъде повече.“

„Много е жалко — продължава Пендъргаст — да видя свои сънародници, изпаднали в такова положение.“

„Остави настрана половината от казаното — вика Ливърпулеца. — Не можеш ли да разпознаеш един член на английската висша класа?“

„Млъквай! — сръгвам Ливърпулеца. — Сега сме на чужда земя. Или на онази част от нея, която не е твоя.“

„И то на такъв ден! — продължава натъжен Пендъргаст. — Най-тържествен ден в годината, когато всички ние трябва да честваме зората на християнската цивилизация и падението на злото.“

„Аз забелязах букетите и празничната украса на града, ваше преподобие, но не разбрах по какъв случай. Толкова отдавна сме се откъснали от календара, че не знаем лете ли е или събота следобед.“

„Ето ви два долара — казва Пендъргаст, измъква две сребърни търкалца и ми ги подава. — Вървете и отпразнувайте деня както подобава.“

Двамата с Ливърпулеца му благодарихме учтиво и тръгнахме.

„Ще ядем ли“ — питам аз.

„По дяволите! — казва Ливърпулеца. — Парите за какво служат?“

„Добре тогава — викам аз. — Щом настояваш, ще пием.“

Тогава хлътнахме в магазин за ром, купихме една бутилка и седнахме да празнуваме на брега под една кокосова палма.

Тъй като от два дена не бяхме яли друго освен портокали, ромът веднага ни хвана; и аз още веднъж изпитах отврат към английската нация.

„Ставай, изчадие на деспотичната монархия, и вземи още една доза гориво — казвам на Ливърпулеца. — Този благ човек Пендъргаст каза да почетем деня както подобава и аз нямам намерение да злоупотребим парите му.“

„Що не вървиш по дяволите!“ — отвръща Ливърпулеца и аз му праснах един ляв прав в дясното око.

Ливърпулеца е бил някога боксьор, но разпуснатият живот и лоши приятели го бяха съсипали. След десет минути той вече беше проснат на пясъка, вдигнал бялото знаме.

„Ставай и тръгвай с мен!“ — казах и го сригах в ребрата.

Ливърпулеца се вдигна и тръгна подир мен по навик, като бършеше кръвта от лицето и носа си. Замъкнахме се до негово преподобие.

„Погледнете, господине! — викам му. — Вижте това нищожество, което някога е било горд англичанин. Дадохте ни два долара и ни заръчахте да отпразнуваме този ден. Звездното знаме все още се вее. Ура за звездите и орлите!“

„Господи, боже мой! — възкликна Пендъргаст, вдигнал ръце. — Да се биете точно на този ден! На Коледа, когато мирът на земята...“

„Коледа ли? — зверя се аз. — Пък аз мислех, че е Четвърти юли.“

— Весела коледа! — обади се червено-бяло-синьото какаду.

— Хайде, ще ти го дам за шест — каза „Чик-чирик“ Биб. — Датите и цветовете му са нещо объркани.

[1] *E pluribus unum* (лат.) — единствена от многото, девизът на САЩ — Б.пр. ↑

[2] Осемдесет по Фаренхайд (а по Целзий 27). — Б.пр. ↑

[3] От латинското *tempus fugit* — времето лети. — Б.пр. ↑

СЪНЯТ^[1]

Мъри сънуваше сън.

И психологията, и науката се затрудняват, когато трябва да ни обяснят необичайните приключения на нетленната ни същност, която броди в царството на „Съня, брата близък на Смъртта“. Този разказ няма претенции да осветли въпроса; той е само описание на съня на Мъри. Един от най-озадачаващите елементи на необикновеното явление сън е, че сънища, които обхващат месеци, дори години, може да траят само няколко секунди или минути.

Мъри чакаше в килията си в отделението за осъдените. Електрическата крушка на тавана в коридора хвърляше силна светлина върху масата му. На лист бяла хартия една мравка щъкаше лудо насамнатам, тъй като Мъри току й препречваше пътя с плик. Електроекзекуцията беше насрочена за девет часа вечерта. Мъри наблюдаваше с усмивка номерата на мравката, най-умното насекомо.

В отделението имаше още седем осъдени. Откакто попадна тук, Мъри беше наблюдавал как изведоха трима, за да срещнат участта си: първият полудя и взе да се мята като вълк, хванат в капан; вторият, не по-малко побъркан, отправяше благочестив шепот към небето; третият, някакво мекотело, изгуби съзнание. Мъри се питаше с какво сърце, нозе и лице ще срещне своята участ; защото това бе неговата вечер. Сигурно приближаваше девет.

Килиите бяха разположени в два реда и точно срещу неговата се намираще клетката на Бонифацио, сицилианеца, убил годеницата си и двамата полицаи, дошли да го арестуват. С него Мъри беше играл шах часове наред, като всеки се провикваше през коридора, за да обявява хода си на своя невидим противник.

— Хей, гросмайстор Мъри, как се чувстваш, добре, нали? — разнесе се гласицето на Бонифацио, което звънтеше като камбана.

— Много добре, Бонифацио — отвърна спокойно Мъри, който остави мравката да се покачи на плика и после я изтърси внимателно на каменния под.

— Браво, grosмайсторе. Такива като нас трябва да умрат като истински мъже. Моят ред идва другата седмица. Нямам нищо против. И помни, grosмайстор Мъри, че последната игра победих аз. Може да се случи да играем пак. Знаеш ли? Там, дето ни пращат, може да се наложи да викаме по-силно ходовете си.

Здравомислещата философия на Бонифацио, последвана от оглушителния му звънлив смях, по-скоро стопли, нежели да охлади замрялото сърце на Мъри. И все пак, на Бонифацио му оставаше още една седмица живот.

Затворниците чуха познатото силно тракане на стоманените резета на вратата в края на коридора. Трима души дойдоха до вратата на килията на Мъри и я отключиха. Двамата бяха надзиратели, а третият — Ле... не, така беше някога, но сега — преподобният Ленард Уинстън, съсед и приятел на Мъри от времето, когато тичаха босоноги.

— Успях да се назнача за свещеник на затвора — обясни той и стисна здраво десницата на Мъри. В едната си ръка държеше малка Библия, подпъхнал палец между страниците.

Мъри се поусмихна и приведе в ред няколкото книги и поставки за перодръжки на масичката си. Щеше му се да каже нещо, ала не му идваха на ум подходящи думи.

Затворниците бяха кръстили този тесен затвор „Път към ада“. Редовният надзирател на Пътя към ада, грамаден, недодялан, добродушен човек, извади малка бутилка уиски от джоба си и я предложи на Мъри с думите:

— Това, знаеш, си е нормално. Който има нужда от подкрепително, си пийва. Няма опасност да им стане навик.

Мъри отпи голяма глътка.

— Браво, момче! Малко укрепващо средство не пречи и после всичко върви като по масло.

Те излязоха в коридора и всеки от обречените седмица знаеше какво следва. Пътят към ада е един свят извън границите на вселената; и когато си лишен от едно или повече от петте сетива, намираш някакъв заместител. Всички знаеха, че приближава девет и че Мъри ще отиде на електрическия стол в девет. Освен това в многото

разклонения на Пътя към ада има една аристокрация на престъпността. Човекът, който убива, без да му мигне окото, който унищожавя врага или преследвача си, движен от примитивни чувства и страсти в битката, гледа с презрение плъха, паяка, змията в човешки образ.

Ето защо само трима от седмината осъдени се сбогуваха с Мъри, докато той крачеше по коридора между двамата надзиратели: Бонифацио, Марвин, убил един надзирател при опита си да избяга от затвора, и Басит, обирачът на влакове, влязъл в дранголника, защото пазачът на пощата в експреса отказал да се подчини на думите му „Горе ръцете!“ Останалите четирима се свиваха подличко в килиите си и безсъмнено усещаха по-болезнено остракизма в обществото на Пътя към ада, отколкото спомена за собствените си, недотам интересни закононарушения.

Мъри се чудеше на собственото си спокойствие и едва ли не безразличие. В помещението за изпълнение на екзекуцията имаше двайсетина души — събрание от затворнически служители, вестникарски дописници и зяпачи, успели кой знае как да се вмъкнат.

Тук, едва ли не насред изречението, ръката на Смъртта е прекъснала последния разказ на О'Хенри. Той е възнамерявал този разказ да бъде различен от другите негови разкази, да сложи с него началото на нова поредица, и то в стил, какъвто не е опитвал до този момент. „Искам да покажа на читателите — пише авторът, — че мога да напиша нещо ново (ново поне за мен), разказ без уличен език, с чисто драматичен сюжет, създаден по начин, който ще се доближава повече до моите представи за белетристика.“ Преди да започне разказа, О'Хенри е описал накратко как смята да го разработи: Мъри, обвинен и осъден за зверското убийство на любимата си — убийство, извършено в пристъп на ревност, — отначало посреща смъртната присъда спокойно и според всички външни признаци с пълно безразличие. Но когато се приближава до електрическия стол, настъпва пълен обрат. Той е изумен, потресен, смазан. Цялата картина в смъртната камера — свидетелите, зрителите, подготовката за екзекуцията — му се вижда нереална. В главата му проблясва мисълта, че е станала някаква ужасна грешка. Защо го връзват за електрическия

стол? Какво е сторил? Какво престъпление е извършил? В няколкото мига, докато му поставят коланите, той вижда нещо друго. Сънува сън. Селска къщичка, огряна от слънцето, се гуши сред гъстак от цветя. Пред нея седят някаква жена и малко дете. Той ги заговаря и разбира, че това са собствената му жена и собственото му дете, а къщичката — техния дом. Тъй значи, в крайна сметка всичко е грешка. Някой е допуснал ужасна, непоправима грешка. Обвинението, съдебният процес, смъртната присъда — всичко е било сън. Той прегръща жена си и целува детето. Да, това е то щастие. Другото е било сън.

После по знак, даден от надзирателя, по жицата потича смъртоносният ток.

Мъри е сънувал погрешен сън.

[1] Това е последната творба на О. Хенри. Поръчан му от списание „Козмополитън“, разказът е намерен недовършен върху пращното бюро на писателя, имал неблагоприятното междуременно да почине. Разказът е публикуван малко по-късно същата година (1910) в септемврийския брой на споменатото списание с бележка отдолу, явно редакционна. — Б.пр. ↑

МАРКИЗА И ГОСПОЖИЦА САЛИ

Макар да не знаеше това, старият Бил Баскъм бе удостоен с голяма чест: съдбата го призова в един и същи ден с маркиз Бородейл.

Маркизът живееше в Лондон на Риджънт Скуеър, а старият Бил — край потока Куцата кошута близо до южната тексаска граница. Бедствието, което срази маркиза, прие формата на пукнал се сапунен мехур под названието „Централноамерикански и южноамерикански монопол за добив на махагон и каучук“. Злата орис на Бил го застигна в не по-малко страшен вид: шайка цивилизовани индианци от съседната територия, майстори в краденето на добитък, му задигнаха цялото стадо от четиристотин глави, а когато той понечи да ги проследи, те го застреляха. За да изравни резултата от двете бедствия, маркизът, убедил се, че на всеки петнайсет шилинга ще трябва да плаща дълг от една лира, си тегли куршума.

Със смъртта на стария Бил шестте му синове и дъщери останаха пълни сираци. Бащата не беше им оставил поне едно биче за разплод и нито един долар.

Със смъртта на маркиза осиротя единственият му син, млад човек, отдавна преселил се в Щатите и собственик на богато ранчо в северен Тексас. Когато научи скръбната вест, този млад човек възседна коня си и отпраши към близкия град. Там той повери на адвокатите си цялото свое имущество с изключение на коня, седлото, пушката и петнайсетте долара в джоба и им нареди да продадат всичко и получените средства да изпратят в Лондон за разплащане с кредиторите на бащата. След това отново яхна коня и се отправи на юг.

Един ден, почти едновременно, но от различни краища в ранчото Диамантения кръст край Малка Пиедра пристигнаха двама младежи да търсят работа. И двамата носеха спретнати новички каубойски дрехи. Единият беше строен, със златистокафяв загар, късо подстригана тъмна коса и деликатни, хубави черти. Другият — набит, широкоплещест, почервенял от слънцето, малко луничав, с къдрава рижа коса и грозновато лице, в което хубавото бяха засмените очи и

уста. Управителят на Диамантения кръст им каза, че работа ще се намери. Между другото, същата сутрин му бяха съобщили, че готвачът — най-необходимият човек в лагера — яхнал мустанга си и изчезнал, тъй като не можел да понася майтапите и номерата, които на такова лице се полагат, тъй да се каже, по щат.

— Може ли някой от вас да готви? — попита управителят.

— Аз мога — отвърна незабавно рижиат. — Често ми се е случвало да готвя в лагерна обстановка. Готов съм да поема тази работа, докато не ми предложите нещо по-добро.

— Това се казва мъжки разговор — зарадва се управителят. — Ще ви дам една бележка до Сондърс и той ще ви назначи.

Така във ведомостта на Диамантения кръст се появиха две нови имена: Джон Баскъм и Чарлс Норуд. Щом се наобядваха, двамата тръгнаха към лагера. Указанията, които им дадоха, бяха ясни и прости: „Вървите все по дола и след петнайсет мили сте в лагера“. И двамата бяха чужди в тези краища, и двамата бяха млади и смели и тъй като случаят ги срещна и им отреди дълъг път, може да се каже, че началото на последвалото приятелство помежду им бе положено тъкмо този ден, когато рамо до рамо трябваше да избродят долината Кандад Верда.

До местоназначението си двамата стигнаха след залез слънце. Главният лагер беше удобно разположен покрай дълъг водоем под сянката на високи дървета. Пръснатите по тревата малки палатки и една голяма за хранителните продукти показваха, че този лагер ще бъде обитаван дълго.

Каубоите току-що се бяха върнали изгладнели и уморени в лагера, където нямаше нищо за вечеря. Какви ли не проклетия се сипеха върху главата на избягалия готвач. Докато момчетата разседлаваха конете и им слагаха пранги, двамата новаци пристигнаха в лагера и взеха да търсят Пинк Сондърс. Намериха го и му предадоха бележката от управителя.

Пинк Сондърс, който се разпореждаше с всичко, свързано с работата, беше зевзекът на лагера, където всички — от готвача до управителя — бяха равни. След като прочете бележката, той размаха ръка и се провикна, тържествено, колкото му глас държи:

— Господа, позволете ми да ви представя маркиза и госпожица Сали.

При тези думи двамата новодошли се смутиха. Новият готвач се стресна, на лицето му се изписа изненада, но в същия миг се сети, че „госпожица Сали“ е прозвището на всеки готвач в каубойските лагери в западен Тексас, и се усмихна за своя сметка. Колкото до спътника му, тази шега не само го смути; той прехапа устни, извърна се гневно и посегна към седлото, сякаш се готвеше да възседне отново коня си; но „госпожица Сали“ го хвана за рамото и каза, смеейки се:

— Хайде, маркизе, няма нищо. Сондърс фактически ти направи комплимент. Ти имаш такъв достолепен вид и аристократичен нос, че той не би могъл да те назове другояче.

Госпожица Сали разседла коня си и Маркиза, успокоил се напълно, последва примера му. Като запретна ръкави, Госпожица Сали хукна към склада с думите:

— Хайде, аз съм новият ви готвач, дявол ви взел! Съберете малко дърва да запалим огън и за половин час ще ви спретна чудесна топла вечеря.

Енергичността и доброто настроение, с които Госпожица Сали мигновено намери в склада кафе, брашно и бекон, му спечелиха тозчас благоразположението на целия лагер.

През следващите дни, когато поопознаха Маркиза, момчетата видяха, че той е весел, приятен младеж; вярно, малко сдържан и не винаги готов да участва в грубите лагерни веселби; но лека-полека те започнаха да се отнасят почтително към неговата сдържаност — която толкова подхождаше на дадения му от Сондърс прякор — и дори го обикнаха за тази му черта. Сондърс му възложи да събира стадото при необходимост. Маркиза се оказа отличен ездач, който се справяше с ласото и клеймото не по-зле от другите каубои.

Скоро между Маркиза и Госпожица Сали се завърза много близко приятелство. След вечеря, когато съдовете бяха измити и прибрани, двамата обикновено биваха заедно. Госпожица Сали пушеше лулата си, измайсторена от коренище, а Маркиза си плетеше нов камшик или сплиташе ремъци за пранги.

Управителят не забрави обещанието си при случай да помисли за готвача. При посещенията си в лагера той надълго разговаряше с него.

Очевидно проявяваше слабост към Госпожица Сали. Един ден, когато се завръщаше от обиколка, той се отби в лагера и му каза:

— Утре пристига нов човек, който ще те смени като готвач. Щом дойде, ти ела при мен в ранчото. Искам да поемеш цялата отчетност и кореспонденцията. Ще оправим заплатата ти. Диамантения кръст няма да пренебрегне човека, който се грижи за интересите на ранчото.

— Добре — отвърна Госпожица Сали толкова спокойно, сякаш в предложението нямаше нищо неочаквано. — А ще имате ли нещо против да доведе жена си в ранчото?

— Ама ти женен ли си? — понамръщи се управителят. — Досега не знаех.

— Работата е там, че не съм женен — каза готвачът. — Но мисля да се ожена. Щеше ми се да изчакам, докато получа по-добра работа и сигурен покрив. Може ли да доведе булката в палатка?

— Прав си — съгласи се управителят. — Лагерът не е място за женен човек, но... да, в ранчото място колкото щеш и ако ти отговориш на надеждите ми, в което не се съмнявам, смятай се за добре дошъл. Пиши й да пристига.

— Добре — повтори Госпожица Сали. — Щом утре ме сменят, идвам.

Вечерта беше студено и след вечерята каубоите се разположиха около голям огън от изсъхнали мескитови клони. Шегите и закачките постепенно затихнаха и настъпи пълна тишина, а това в каубойския лагер е опасен знак, че ще се случи нещо.

Госпожица Сали и Маркиза седяха на един пън и умуваха кое е по-добре за езда на голямо разстояние — дълго или късо стреме. След малко Маркиза стана и отиде до близкото дърво, където беше оставил да се сушат ремъци за ново ласо. Миг по-късно на Госпожица Сали се случи малка неприятност: духна вятър и прати в очите му парченца тютюн от цигарата, която Смитърс Сухия ручей си свиваше. Докато готвачът разтриваше очите си, от които се стичаха сълзи, Дейвис Грамофона — наричан така заради пронизителния си глас — подхвана реч:

— Приятели и граждани, позволете да ви задам един въпрос. Кое е най-голямото безобразие, което нормалният човешки ум дори не може да си представи?

Залп от отговори.

— Флош, който се оказва слаб.

— Безстопанствено теле, когато нямаш желязо за жигосване.

— Самият ти!

— Революционно дуло, насочено право срещу теб.

— Млъкнете, неграмотници! — обади се дебелакът Талър.

— Фони най-добре знае, нека той да каже.

— Ето що, приятели и граждани — каза Грамофона, — всички тия безобразия, които изредихте, са достатъчно печални и вие, може да се каже, почти познахте, ама не съвсем. Най-голямото безобразие на света е това — посочи той Госпожица Сали, който все още си търкаше очите, — когато доверлива и заслепена женска си изплаква очите, щото един подъл изменник е разбил сърцето ѝ. Хора ли сме ние или хищници, че да позволим на някакво си аристократче да се подиграва с чувствата на Госпожица Сали? Мигар ще гледаме със скръстени ръце как този хубостник с лъскава титла кара да реве това прекрасно създание? Ще се държиме ли като мъже или ще си кусаме хляба, подгизнал от нейните горчиви сълзи?

— Срам и позор! — възнегодува Сухия ручей. — Това е нечовешко. Абе отдавна забелязах аз, че тоя гадник се навърта около нашата хубавица. Пък и се нарича Маркиз! Я кажи, Фони, това титулована особа ли ще рече?

— Нещо като цар — побърза да обясни Хлапето, — само че с понисък чин. Според мене нещо между вале и десятка.

— Не ме разбирайте криво — продължи Грамофона. — Това не значи, че съм против аристократите. Между тях има и порядъчни хора. Самият аз много пъти съм се мешал с тях. Що нещо съм изкъркал с кмета на Форт Уърт, седял съм на една маса и с касиера на пощата и да ви кажа, ако говориме за пиене, тези хора в малкото си джобче те слагат. Но щом Маркиза си позволява да си играе с чувствата на едно наивно девойче, питам аз, какво заслужава той?

— Сто камшика на голо — извика Сухия ручей.

— И никаква милост! — изрази общите чувства Хлапето.

— Да се накаже, да се накаже! — обади се в хор всички.

И преди Маркиза да се догади за намеренията им, двама го сграбчиха за ръце и го повлякоха към позорния стълб. Дейвис Грамофона, който се беше самоупълномощил да приведе присъдата в изпълнение, чакаше готов с кожени ремъци в ръце.

За първи път в грубоватите си забавления каубоите посягаха на неприкосновеността на Маркиза.

— Какво правите? — викна той възмутен и очите му засвяткаха.

— По-кратко, Маркизе — зашепна му Руби Фелоуз, единия от двамата, които го държаха. — Всичко е на майтап. Не го приемай сериозно, нищо няма да ти се случи. Момчетата ще те опънат на стълба и ще те наложат десетина пъти. Не бой се, не боли много.

Но Маркиза, побеснял от гняв, извика нещо и с неочаквана сила се изтръгна от държащите го ръце. За миг се справи с четиримата, които се спуснаха към него и ги запокити надалеч от стълба. Гневният му вик чу и Госпожица Сали, който, очистил окоето си, побърза да му се притече на помощ.

И точно в този миг отекна едно гръмко „Ехей!“ и в осветения от огъня кръг влезе талига, теглена от два пъргави мустанга. Всички се спуснаха към нея и това, което видяха, ги накара да забравят театроето на Дейвис Грамофона, което и без това не беше вече толкова привлекателно. Очакваше ги по-интересен „дивеч“ от Маркиза и неговите похитители го зарязаха и обърнаха поглед към новата си жертва.

Талигата и конете бяха собственост на Сам Холи, скотовъдец от Биг Мъди. Сам караше талигата, а до него седеше гладко избръснат набит човек със сюртук и лъскав цилиндър. Това беше окръжният съдия господин Дейв Хакет, кандидатирал се повторно за тази изборна длъжност. Сам го съпровождаше в обиколката му из окръга и по каубойските лагери с цел да поразбуди независимите избиратели.

Двамата слязоха от талигата, вързаха конете за един мескитов храст и се отправиха към огъня.

При появата им всички обитатели на лагера с изключение на Госпожица Сали, Маркиза и Пинк Сондърс, който трябваше да играе ролята на домакин, нададоха страхотен вик на уплаха и изчезнаха в мрака кой накъдето види.

— Господи боже! — възкликна Хакет. — Толкова ли сме страшни? От нас ли се уплашиха? Радвам се да ви видя, господин Сондърс. Как я карате? За какво ти е цилиндърът ми, Сам?

— Боя се за него — отвърна замислен Сам Холи. Взел цилиндъра от главата на Хакет, той го въртеше в ръце и се взираше мнително в мрака отвъд огъня, където цареше мъртва тишина. — Ти какво ще кажеш, Сондърс?

Пинк се усмихна.

— Ще кажа, че е по-добре да окачим цилиндъра някъде по-нависоко — изрече той с тон на безпристрастен наблюдател. — В такава тъмнина можеш ли да видиш нещо? Но не бих го сложил на собствената си глава.

Холи стъпи на главината на задното колело на фургона за продукти и окачи цилиндъра на най-близкия клон. Още не стъпил на земята, залп от поне десет револвера процепи въздуха и надупченият от куршуми цилиндър тупна долу.

Сега се разнесе съскащ звук, сякаш двайсет гърмящи змии съскаха едновременно, и от мрака се появиха отвред каубои, които пристъпяха много високо и много внимателно и си шъткаха един на друг, сякаш предупреждаваха за някаква опасност. Те образуваха тържествен широк кръг около цилиндъра и го поглеждаха със страх, а сегиз-тогиз някой отскачаше уж уплашен до смърт.

— Това е маскарата — обади се страхопочитателно някой, — дето нощем шета по блатата и крещи „Уили-уоло!“

— Не, това е отровният Кайпутум — изказа се друг, — който пуска жилото си дори мъртъв и реве, когато е зарит в земята.

— Това е главатарят на всички нечисти твари — обяви Дейвис Грамофона, — но няма страшно. Той издъхна.

— Ами, издъхнал — възрази Сухия ручей, — преструва се, гадината му с гадина. Това е Хайголакум, страшният горски дух. Има само един начин да му видиме сметката.

Той придърпа Талър, който тежеше колкото двама души. Талър постави цилиндъра изправен на земята и така се тръшна върху него, че го сплеска като палачинка.

Хакет наблюдаваше всичко това с широко отворени очи. Като забеляза, че е готов да избухне, Сам Холи му каза:

— Внимавай, господин съдия! В Диамантения кръст има шейсет гласа. Момчетата искат да те изпитат. Обърни всичко на шега и мисля, че няма да сбъркаш.

Хакет го разбра много добре и го послуша.

Той пристъпи към групата каубои, които след успешната разправа с кръвожадния звяр се радваха на победата си, и като погледна останките му, заяви тържествено:

— Благодаря ви, момчета, за безпримерния подвиг. Докато идвахме насам по дола, това жестоко чудовище, което вие така

безстрашно и многократно унищожихте, ни дебнеше от върховете на дърветата. Оставам ваш длъжник до гроб, защото спасихте живота ми, и се надявам да получа гласовете ви, тъй като отново се кандидатирам за същата длъжност.

Позволете ми да ви предам визитната си картичка.

Каубоите, които с крайно сериозен вид изпълняваха всички свои маймунджилъци, сега се усмихнаха одобрително.

Но това не задоволи Дейвис Грамофона. Ненаситен на зевзеклъци, той измисли още нещо.

— Не, приятели — каза той много строго. — Шега ли е да пуснеш срещу хората такава кръвожадна твар. Това никъде няма да ти се размине. Но понеже се отървахме без човешки жертви, можеш да изкупиш вината си, ако изпълниш само едно наше желание.

— И какво е то? — попита Хакет, изпълнен с подозрения. — Нали имаш право да свързваш хората в свещен брачен съюз?

— Да, така е — съгласи се Хакет. — Брачният съюз, скрепен от мен, се смята за законен.

— Тук, в този лагер трябва да изправим една кривда — започна добродетелно Грамофона. — Някакво аристократче се будалка с едно простовато, но хубавичко същество от женски пол, което отдавна въздиша по него. Целият лагер смята за свой дълг да вкара в пътя този самозабравил се потомък на сто, а може би и на повече графове и да го свърже, макар и насила, с многострадалното момиче.приятели, подкарайте насам Госпожица Сали и Маркиза, ще вдигаме сватба.

Това хрумване на Грамофона бе посрещнато с възторжени възгласи. Всички каубои хукнаха да търсят главните участници в предложената церемония.

— Извинете — каза съдията, бършейки потта от челото си, въпреки че нощта беше студена, — но искам да знам докъде смятате да стигнем с тази шега. И няма ли опасност други части от моя тоалет да бъдат взети за кръвожадни зверове и унищожени без остатък?

— Тази вечер момчетата са се оживили повече от обичайното — обясни Сондърс. — Хрумнало им е да оженят две момчета — готвача и един от каубоите. На шега, разбира се. Ти и Сам и без това ще трябва да преспите тук. Тъй че задоволи прищявката им. Може би след това ще се укротят.

Сватовниците намериха Госпожица Сали, който седеше на ока на фургона за провизии и най-спокойно пушеше лулата си. А после и Маркиза, който се беше облегал на дървото, под което се намираше голямата палатка.

Натикаха ги безцеремонно в нея и Грамофона, който пое ролята на церемониалмайстор, започна да дава нарежданията си.

— Ти, Сух ручей, и вие, Джими, Бен и Талър, тичайте в гъсталака и наберете цветя — може и от мескита — и не забравяйте испанската кама, която расте до загона за конете. Нея ще дадем на булката вместо булченски букет. Куция, ти донеси жълто-червеното си одеяло, от него ще стане пола за Госпожица Сали. Маркизе, ти можеш да минеш и така; и без това никой не обръща внимание на жениха.

По време на тези абсурдни приготовления двамата главни участници в церемонията останаха за минута сами в голямата палатка. На лицето на Маркиза бе изписано небивало вълнение.

— На тази глупост трябва да се сложи край — обърна се той към Госпожица Сали и в светлината на висящия фенер лицето му се стори на готвача мъртвешки бледо.

— Но защо? — попита той с усмивка. — Защо да им разваляме удоволствието? Досега момчетата никога не са ти дотягали с шегите си. Нека се веселят.

— Ох, ти нищо не разбираш — настоя умолително Маркиза. — Та нали Хакет е окръжен съдия. Ако ни ожени, това не е шега работа. Аз не мога... О, ти нищо не знаеш.

Тук готвачът се приближи до Маркиза и взе ръцете му в своите.

— Сали Баскъм, знам всичко! — каза той.

— Не може да бъде! — заекна разтреперан Маркиза. — И искаш да...

— Повече от всичко друго. А ти?... Тихо, момчетата идват!

Каубоите влязоха в палатката със сватбената украса за невястата.

— Вероломни койоте — обърна се Грамофона към Маркиза, — съгласен ли си да изкупиш вината си пред това слабосилно, но доверчиво девойче? Ще тръгнеш ли доброволно към олтара или предпочиташ да те влачиме с въже?

Маркиза побутна шапката си към тила и се облегна небрежно на купчината чували с боб. Бузите му почервеняха, а очите искряха.

— Хайде, продължавайте забавлението — каза той.

След малко шествието се приближи до дървото, под което седяха и пушеха Хакет, Холи и Сондърс.

Начело вървеше Уокър Куция и свиреше на бандониона си някаква доста тъжна мелодия. Следваха го булката и жениха. Готвачът беше увил около кръста си шареното индианско одеяло и държеше в ръка испанската кама с огромни белоснежни цветове, която тежеше може би петнайсет паунда. Шапката на булката беше украсена с мескитови клонки и жълти цветове от ратама. Останки от мрежа против комари служеха за воал. Подир тях се препъваше Дейвис Грамофона в качеството си на баща на булката, който бършеше сълзите си с конски потник и ридаше така, че риданията му се чуваха на цяла миля. Следваха каубоите в редица по двама, които коментираха външния вид на булката, имитирайки гостите на модна светска сватба.

Когато шествието спря пред Хакет, той стана, каза няколко думи за брачния съюз и попита:

— Как се казвате?

— Сали и Чарлс — отвърна готвачът.

— Подайте си ръце, Чарлс и Сали!

Може би никога не е имало толкова необичайна сватба. Защото тя беше истинска, въпреки че само двама от присъстващите знаеха това.

След брачната церемония каубоите изреваха „ура“ и с това всички зевзеклъци приключиха поне за този ден. Веднага се заеха да разгръщат одеялата, защото сънят не можеше да чака нито секунда повече.

Готвачът свали сватбените си одежди, а Маркиза се помая малко в сянката на фургона. После той склони глава върху рамото на младоженеца.

— Просто не знаех какво да правя — каза тя. — Татко умря и ние, децата, нямаше на какво да разчитаме. Докато беше жив, му помагах много в работата с говедата, та затова реших да стана каубой. С какво друго можех да се изхранвам? Тази работа не ми доставяше кой знае какво удоволствие и щях да я зарежа, ако не беше...

— Ако не беше какво?

— Ти знаеш. Но обясни ми нещо. Ти кога се сети... кога за първи път...

— Още щом пристигнахме в лагера, помниш как Сондърс ни представи, „Маркиза и Госпожица Сали!“ Забелязах колко много се смути ти и веднага подозрях...

— Нахалство! А защо според тебе аз съм помислила, че това „госпожица Сали“ се отнася за мен?

— Защото маркизът съм аз — отвърна невъзмутимо готвачът. — Моят баща е покойният маркиз Бородейл. Надявам се, ще ми простиш това, Сали. Аз нямам никаква вина в тази работа.

МЪГЛА В САН АНТОНИО

Аптекарят изгледа остро бледото лице, полузакрито от вдигнатата яка на палтото.

— Не ми се ще да ви дам още — каза той мнително. — Та само преди час ви продадох дванайсет таблетки морфин.

Клиентът се усмихва смутено.

— Виновни са кривите ви улици. Нямах намерение да ви безпокоя повторно, но май обърках пътя. Извинете.

Той вдига по-високо яката си и излиза бавно. Спира се под електрическия стълб на ъгъла и върти разсеяно в ръце три-четири мукавени кутийки.

— Трийсет и шест — мърмори на себе си. — Предостатъчно.

Сива мъгла е легнала тази нощ над Сан Антонио и студен страх държи за гърлото гостите на града. Ако се вярва на статистиката, три хиляди болни търсят спасение тук тази зима. Надошли са от всички краища на страната, защото великият бог Озон е предпочел да се засели между кривите крайречни улички на Сан Антонио.

Най-чистият въздух на света, да, господине! Вярно, реката се вие през целия град, но това не значи, че имаме малария, о, не, господине! Многобройните проби, извършени както от федерални, тъй и от местни експерти, показват, че нашият въздух не съдържа никакви вредни елементи — нищо друго освен озон, господине, само чист озон! Опитите с лакмусова хартия по цялото протежение на реката показаха... впрочем, това може да прочетете във всички наши проспекти. Ако ли не, всеки от нашите жители ще ви го издекламира дума подума.

Ние бихме могли да постигнем чудеса, що се отнася до климата, но времето ни е от бога дадено. В този смисъл Сан Антонио не носи никаква отговорност за студената сива мъгла, която ни връхлетя и целува в устата трите хиляди болни, а после ги предава на разпятие. В такава нощ се разсвирепяват ненаситните туберкулозни бацили, които единствено надеждата обуздава. Яките костеливи пръсти на мъглата

тази нощ се омърсиха с кръв. Мнозина от поклонниците на Озон капитулираха пред врага и извърнали лице към стената, се отдадоха на онази студена, тъпа апатия, която така ужасява околните. Червените потоци на Хеморагия отнесоха не една душа, оставяйки след себе си бездиханни тела — студени и бели като самата мъгла. Някои видяха в тази атмосферна ярост призрака на немислима съблазън, която им нашепваше колко е глупаво да поемаш въздух в дробовете си само за да го изхвърлиш след малко, и те потърсиха покой с каквото им попадне — пистолет, газ или милостивата солна киселина.

Купувачът на морфин дълго броди в мъглата и накрая се спира на малък железен мост — един от десетките в сърцето на града, под които шава малката капризна река. Задъхан, той се опира на перилото, тъй като мъглата тук е по-гъста и дебне като бандит, готов да задуши с примка всеки от трите хиляди, който си позволи да мине по този път. Раздиращата го кашлица отеква насмешливо в железните греди на моста и те звънтят, сякаш издевателстват:

„Кликети-клак! Малко хладничко, малко студеничко, господине. Но не е от нашата река! Лакмусови хартийки по цялото протежение и нищо друго освен озон. Кликети-клак!“

Човекът от Мемфис най-последно се съвзема от кашлицата и забелязва на десетина крачки от себе си някаква фигура с дълго палто; облегал се на перилата, непознатият също се съвзема от поредния пристъп на кашлицата. Трите хиляди, които са нещо като франкмасони, минават без обичайните формалности и официалности. Кашлицата играе ролята на визитна картичка, а кръвохраненето — на препоръчително писмо. Човекът от Мемфис, вече справил се с кашлицата, реши да завърже разговор.

— Гудол. Мемфис. Белодобна туберкулоза. Мисля, последният стадий.

Трите хиляди пестят думите си. Всяка дума е дъх, а дъх им трябва, за да подписват чековете на лекарите.

— Хард — хрипти другият. — Хард от Толедо. Охайо. Катарален бронхит. Наближава краят, казва докторът. Дава ми четири седмици, ако полагам грижи за себе си. Ти вече получи ли си билета за там?

— Моят доктор — отвърща с известно самочувствие Гудол от Мемфис — ми обещава още три месеца.

— Ега ти разликата! — казва онзи от Толедо, като запълва с хрипове промеждутъците между думите — Какво са три месеца? Аз мисля да скъся моя срок на една седмица. Ще се тръшна на някоя дъска... на четири колела, поне да не кашлям в постелята. Ама какъв рев ще падне в кръчмите, когато тръгна за оня свят! Много често ги посещавах, откак поех този ход. Слушай, Гудол, щом... докторът вече те е отписал, защо... не го удариш на живот... като мене, та барем да отидеш... по дяволите леко и безболезнено.

— Да го ударя на живот? — повтаря Гудол, комуто тази идея видимо допада. — Никога не съм опитвал. Мислех друго, но...

— Я да се почерпим — предлага човекът от Толедо. — Аз вече втори ден си поркам, но тая пущина не ми действа, както преди. Гудол от Мемфис, как ти е дишането?

— Двайсет и четири.

— А температурата?

— Сто и четири^[1].

— Значи, за два дена си готов. На мене ми трябва повечко, може би седмица. Натряскай се, друже Гудол, повесели се колкото ти душа иска... После заминаваш на дълъг път... без излишни разходи и шумотевица. Ама това е курорт, здраве му кажи — много здравословен за брадата ти! Мъглата на езерото Ери ще се изгуби в тази за две минути.

— Ти спомена нещо за почерпване — напомня Гудол.

След малко двамата седят пред лъскавия бар, дали почивка на нозете си за сметка на лактите. Барманът, рус, едър, пригладен, им поднася питиетата и мигом си дава сметка, че обслужва двама от Трите хиляди. Забелязва, че единият е човек на средна възраст, добре облечен, с хлътноло лице, насечено от бръчки; другият е съвсем млад, почти момче, едва ли не само очи и палто. Барманът маскира ловко скуката, предизвикана от безбройните повторения на едно и също и подхваща здравословната сага за Сан Антонио.

— Влажна вечер, господа. Рядкост за нашия град. Има и мъглица над реката, но е напълно безвредна. Многобройните проби...

— По дяволите вашите лакмусови хартийки — хрипти онзи от Толедо. — Разбира се, не го приемайте за своя сметка.

— Само за тях слушаеме. Нека си червенеят, синоят или белеят. Нас повече ни интересуват пробите на това уиски. Още по едно.

Последната поръчка платих аз, Гудол от Мемфис.

Бутилката прескача ту към единия, ту към другия, но не слиза от тезгяха. Барманът наблюдава как двамата болници попиват чаша след чаша уискито и си мисли, че от такова количество биха умрели дузина каубои, а на тези двамата окото им не мига, само следят замислено, с печален интерес странстванията на бутилката. Това го кара да изрази опасения за последиците.

— Нищо ни няма — отвърща Толедо, — с такова уиски не можеш ни напи. Ние сме ваксинирани с уиски и рибено масло. Ако пиехте с нас, досега да са ви прибрали в участъка, а на нас тепърва ни се отваря глътка. Мммможе ли още една бутилка?

Да търсиш смърт в чашката иска много време. Трябва да се намери друг, по-бърз начин. Двамата напускат кръчмата и отново потъват в мъглата. Тротоарите са едва забележими ивици в подножията на къщите, а улиците — студени долове, които мъглата залива като порой. Някъде наблизко е мексиканският квартал. По мъглата, сякаш по проводник се носят звън на китара и размекващият глас на някаква сеньорита.

*En las tardes sombrillos del ivierro
En el prado a Marar me reclino
Y maldigo mi fausto destino —
Una vida la mas infeliz.*

Двамата не разбират текста — нито Толедо, нито Мемфис. Но какво са на този свят едни нищо и никакви думи? Музиката разкъсва душата на търсещите Nerpenthe^[2] и подбужда човека от Толедо да каже:

— Ох, тези мои дечица, питам се... По дяволите, господин Гудол от Мемфис, това уиски не ни стигна. И стига с тая музика, моля! Кара те да забравиш това, което не бива да помниш.

Тук Хърд от Толедо измъква джобния си часовник и казва:

— Ама и аз съм един! Съвсем забравих. Бях се уговорил с едни приятели да се срещнем в единайсет и да се замъкнем до изворите в Сан Педро. Едно приятелче от Ню Йорк, аз и две мадами — сестрите Кастильо от „Рейнгелдър Гардън“. Това приятелче е късметлия — единият му дроб е съвсем здрав и ще изкара още година. Хем има сума

пари. И плаща всичко. Не мога да изпусна този купон. Жалко, че не можеш да дойдеш с нас. Е, сбогом, Гудол от Мемфис.

Той изчезва зад ъгъла, захвърлил без угризения това познанство, както правят всички смъртни, защото когато човек усеща приближаването на края, на преден план излизат егоизмът и себелюбието му. Но ето че той се връща и през мъглата долита гласът му:

— Хей, Гудол от Мемфис! Ако ме изпревариш, кажи им там, че и Хърд идва скоро. Хърд от Толедо, щат Охайо.

С тези думи изкусителят на Гудол го зарязва. Младежът не изразява недоволство или съжаление, гони го кашлицата и когато тя отминава, той се запилява по някаква улица, чието име нито знае, нито иска да знае. По едно време погледът му попада на въртящи се врати и той чува звуци на духови и струнни инструменти. Двама души влизат вътре и той ги последва. Има нещо като преддверие, богато украсено с палми, кактуси и олеандри. На мраморни масички седят хора, на които келнерите безшумно поднасят бира. Всичко тук е подредено, чисто, унило и весело — развлечение по немски. Вдясно от входа се вижда стълбище. Някакъв човек в подножието му протяга ръка. Гудол протяга на свой ред своята, пълна с монети и човекът си отбира една. Гудол се качва по стълбата и вижда две галерии, които минават от двете страни на концертна зала, разположена в дъното на сградата и отвъд преддверието, в което той влезе. Галериите са разделени на сепарета или ложи с леки дантелени завеси пред входа на всяка, които им придават интимен характер.

Гудол се движи безцелно по пътеката, която свързва тези пикантно дискретни убежища и вижда в едно от тях млада жена, която седи сама в замислена поза. Младата жена вижда приближаващия се Гудол. Тя му се усмихва и той замира на място, после тя го кани и той влиза нерешително и сядна на стола до нея. Между двата стола има масичка.

Гудол е само на деветнайсет години. Жестоката богиня Охтика бележи някои с печата на красотата, преди да ги погуби, и Гудол е един от тях. Опасната червенина, която пламти на бузите му, придава особено очарование на въздушното му лице. Той има зареяния поглед на човек, който съзнава, че е обречен. Никому не е дадено да знае орисията си, затуй всеки се плаши да повдигне завесата над нея.

Младата жена е добре облечена и излъчва изключително женствена и много нежна хубост; и едно очарование — очарованието на Ева, — което едва ли някога ще повехне.

Как двамата намериха пътя към добро разбирателство не е важно. Важното е, че го намериха лесно, тъй както им бе подсказано от обстоятелството.

Бутонът на преградата на сепарето от време на време предава сигнал и при всеки сигнал келнерът се появява и изчезва.

Замислената хубавица не желае вино; двете ѝ дебели руси плитки падат почти до пода; нейният род явно води началото си от Лорелай. И тъй келнерът носи бира — пенлива, студена, зеленикаво-златиста. Оркестърът свири „О, Рахил...“ Двамата млади вече са се поопознали. Тя го нарича „Уолтър“, а той нея — „госпожица Роза“.

Езикът на Гудол се развързва и той ѝ разказва всичко за себе си, за родната си къща в Тенеси — стария дом с колони под сянката на дъбовете, за конете, за излизането на лов; за всички свои приятели, та дори за пилетата и за чемширите покрай алеите. За идването си на юг заради климата с надеждата да се спаси от своя наследствен враг — охтиката. За това, как три месеца е живял в едно ранчо; за лова на елени, за гърмящите змии, за безгрижния живот в каубойския лагер. После за пристигането си в Сан Антонио, където един голям специалист му е дал да разбере, че дните му са преброени. И накрая за тази нощ, когато мъглата с мъртвешката си ръка го е стиснала за гърлото и е сломила духа му и той е тръгнал да търси пристан между нейните оловни вълни.

— Тази неделя не получих писмо от къщи — обясни ѝ той — и съвсем се разкапах. Знам, че краят е близък и вече ми омръзна да чакам. Тръгнах да купувам морфин от всяка аптека, чийто собственик се съгласяваше да ми отпусне поне няколко таблетки. Събрах трийсет и шест и се готвех да се прибера и да ги изгълтам, но срещнах на моста един чуждак, който ми пусна нова муха.

Гудол хвърля на масата мукавената кутийка.

— Сложих ги всичките тук.

Като истинска жена госпожица Роза би трябвало да отвори кутията, разбира се, и да потрепери при вида на невинните наглед таблетки.

— Ужасно! Все пак не мога да повярвам, че тези бели хапченца могат да убият човек.

О, могат, и още как! Той знае много добре. Девет грана морфин! Дори половината е достатъчно.

Госпожица Роза иска Гудол да ѝ разкаже за господин Хърд от Толедо и той задоволява любопитството ѝ. Тя се смее простодушно като дете.

— Какъв смешен човек! Но разкажете ми още нещо за вашия дом, за сестрите си, Уолтър. Вече зная достатъчно за Тексас, тарантулите и каубоите.

Тази тема сега е много близка до сърцето му и той отново ѝ разказва за родния си дом, с прости думи разкрива нежните, но здрави връзки, които свързват изгнаника с бащината стряха. В спомените си той много често се връща към една от сестрите си — Алис.

— Тя прилича на вас, госпожице Роза — казва той. — Може да не е толкова красива, но е добра, мила и приятна като вас...

— Хайде стига, Уолтър — прекъсва го госпожица Роза. — Разкажете сега нещо друго.

Ала върху стената отвън пада нечия сянка, последвана от едра, лекостъпа, добре облечена мъжка фигура, която застава за миг пред дантелената завеса и отминава. Непосредствено след това влиза келнерът с бележка в ръка.

— Господин Ролф помоли...

— Кажете на Ролф, че съм заета.

— Не знам на какво се дължи това — казва Гудол от Момфис, — но сега се чувствам доста по-добре. Преди час мечтаех да умра, госпожице Роза, но след като ви срещнах, никак не ми се умира.

Младата жена заобикаля масичката, прегръща го с една ръка и го целува по бузата.

— Ти трябва да живееш, момчето ми — казва тя. — Зная, виновна за всичко е тази гнусна мъгла. Тя е смазала духа ти... и моя донякъде. Но я погледни!

С бързо движение тя дръпва завесата. На отсрещната стена има прозорец и, о чудо! Мъглата се е разнесла. Благодетелната луна отново плава по бездънното синьо небе. Покриви, балкони и камбанарии проблясват като седеф. Сияйният небесен свод се отразява в реката,

която ту се вие долу между къщите, ту изчезва, ту се появява отново. Утрото ще донесе ясен ден — свеж, бодър и радостен.

— Как може да се говори за смърт, когато светът е тъй чудесен! — възкликва госпожица Роза и слага ръка на рамото му. — Ще ми направиш ли едно удоволствие, Уолтър? Прибери се у дома, отдъхни и си кажи: „Аз трябва да оздравея!“ И удръж думата си.

— Щом вие го искате, ще го сторя — усмихва се младежът.

Келнерът носи пълни чаши. Не, те още не звънват, но ще потръбват. Нека ги остави. Последна прощална чаша. Госпожица Роза казва:

— За твое здраве, Уолтър.

Той отговаря:

— За скорошната ни среща.

Очите му вече не гледат в пустотата, те виждат победата над смъртта. Тази нощ той е стъпил в нова, непозната страна. Вече е готов да си върви.

— Лека нощ — казва тя.

— Никога не бях целувал жена — признава той. — Само сестрите си.

— Ти още не си целувал — смее се тя. — Аз те целунах, за лека нощ.

— Кога ще се видим? — пита той.

— Ти ми обеща да се прибереш у дома — бърчи вежди тя. — И да оздравееш. Възможно е да се видим скоро. Лека нощ.

Той се помайва с шапка в ръка. Тя се усмихва широко и го целува още веднъж — този път по челото. Изпраща го с поглед по пътеката и се връща на масата си.

На стената отново пада онази сянка. Този път едрият лекостъп мъж дръпва завеската и наднича вътре. Очите на госпожица Роза срещат неговите и така, кръстосали оръжие, те половин минута водят мълчалива битка. После едрият мъж пуска завесата и си отива.

Изведнъж оркестърът млъква и някъде от съседните ложи долита нечий силен самодоволен глас. Явно някакъв местен гражданин угощава току-що пристигнал гост на града. Госпожица Роза се обляга на стола си и се усмихва на думите, които дочува:

— Най-чистият въздух на света... лакмусова хартия по цялото протежение... нищо вредно... нашия град... само озон... чист озон.

Келнерът се връща за подноса и чашите. При влизането му госпожица Роза смачква в шепата си празна мукавена кутийка и я праща в ъгъла. И с фуркета за шапката си бърка нещо в чашата.

— Какво става, госпожице Роза — казва той с културно фамилиарен тон, — до разсъмване има още много време, а вие вече слагате сол в бирата си.

[1] Сто и четири по Фаренхайд, а по Целзий — 40 градуса. — Б.пр. ↑

[2] Nerenthe (англ., поет.) — вълшебно питие на забравата. — Б.е.р. ↑

Източник: <http://bezmonitor.com>

Издание:

О. Хенри. Търкалящи се камъни. Разкази

Издателство „Анубис“, София, 1993

Съставител: Тодор Вълчев

Художник: Андрей Кулев

Редактор на издателството: Екатерина Панайотова

ISBN 954-426-027-7

O. Henry. The Complete Works of O. Henry

Golden City New York. Doubleday Pages & Company. 1927

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.